ION PILLAT

POEZII

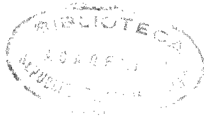


ION PILLAT

ION PILLAT

POEZII

Antologie și prefață de
AUREL RAU



1965

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Introducere

I

Poezia lui Ion Pillat, creație amplă, răsfirată pe suprafața a patru decenii, realizează în peisajul liricii romînești, atît de divers prin căutările și prin împlinirile ce-l arată, un aport de frumusețe departe de a fi neglijabil. Deschizi unul din cele trei mari volume în care este reclădită — și despre care, cînd le-a avut în mînă, autorul lor ar fi spus: „De acum pot să mor, opera mea este terminată" — și între tot ce știi din prima jumătate a secolului al XX-lea, din glasurile și timbrurile cu care ne-am obișnuit ca-ntr-un cor al culorilor, se degajă o muzică aparte, de o rezonanță proprie: *„Tot mai miroase via a tămîios și coarnă, / Mustos a piersici coapte și crud a foi de nuc... / Vezi, din zăvoi sitarii spre alte veri se duc; / Ce vrea cu mine toamna, pe dealuri de mă-ntoarnă? / / Nu e amurgul încă, dar ziua e pe rod, / Și*

soarele de aur dă-n pîrg ca o gutuie. / Acum — omidă neagră — spre poama lui se suie, / Tîrîș, un tren de marfă pe-al Argeșului pod (În vie).

Numărînd peste cincisprezece volume originale, nemaivorbind de feluritele reeditări cu adăugiri, și evoluînd, cu teme reluate și adîncite, pe coordonate constante, este firesc ca această operă, ca o largă desfășurare de ape, să aducă în albia ei și alcătuiri mai puțin viabile. Dacă faptul se înscrie ca un argument în plus pentru reeditarea critică, selectivă, nu-i mai puțin adevărat că a determina valoarea ansamblului în funcție de detaliile neizbutite este sinonim cu a deprecia înălțimea unor reliefuri pentru simpla lor alternanță cu șesurile de la poale.

Versurile citate mai înainte sînt desprinse din volumul *Pe Argeș în sus*, moment fericit în activitatea lui Ion Pillat, piatră de hotar și loc de răscruce. Piatră de hotar pentru că delimitează de o întreagă producție anterioară, și loc de răscruce pentru că, începînd cu această carte, alegerea unui drum personal s-a produs. Nu o dată însă, în critica vremii, s-a exprimat părerea că *Pe Argeș în sus „istovește lirismul propriu"* [1] al poetului. Prezența pe mai departe a „chipului autohton" care a dat operei pillatiene revelația de sine este pusă de aici înainte pe seama unui efort conștient: poetul ar fi hotărît *„să-și lărgească baza tradițională cu adaosuri intelectuale de istorie și geografie literară"*, vorbind de *„strămoșii sciți, strămoșii latini"* etc. Și această asertiune cată a fi probată. La o lectură obiectivă, dinafara unui curent sau altul contemporan autorului, poezia în studiu se înfățișează unitară, dacă nu *crescînd, evoluînd* organic, fiind produsul unui virtuos al emoției, care caută mereu să exprime ceva diferit și al său „cu voce proprie — cum ar spune Antonio Machado — ca răspuns la contactul cu lumea". Ar fi interesant bunăoară de experimentat dacă o poezie ca *Cimitir tătăresc*, scrisă cu mulți ani după *Pe Argeș în sus*, și dezvăluind, într-o ritmică alertă, umilința și stagnarea unei lumi, ar putea fi atribuită altui poet dintre cele două războaie, și cărui anume: *„Printre rîpi trandafirii în zori de zi, / De măr-*

[1] Vladimir Streinu, *Pagini de critică literară*, Fundația pentru literatură și artă, București, 1938, p. 68.

gean și de-argint vînăt în apus, / De jar alb la focul zilei, pe deal sus, / Pietre sure pe mormintele pustii. // Printre ele, cenușii ca iarba rea, / Cu urechile pleoștite, măgăruși. / Peste ele, sinilie marea, ca / O velință cu chenar de pescăruși. // Din colibe de lut ars și dat cu var, / Țigăncușe cu basma și în șalvari / Vișinii, portocalii, de-un roșu mat, / Joacă-n pîntec pe un viers tărăgănat. // Și aleargă și se bat pentr-o para. / Trec prin praf în harabale turci bătrîni, / Pe cînd seara s-a făcut de peruzea / Pentru somnul cimitirului păgîn. // Măgăruși și țigăncușe nu mai sînt. / Cortul nopții urcă-n stepe pînă-n cer. / Un mînz negru rătăcește și stingher / Lung nechează la tătarii din pămînt."

Un alt loc comun, favorizat pînă la un punct de natura însăși a personalității poetului, a fost tendința de a reduce contribuția umană și artistică pillatiană la caracteristici ca „limpezime", „apolinic și surîzător", „armonie". „seninătate" [1]. De atari concluzii, transmise adesea prin condeiul unor foruri critice de prestigiu, trebuie, desigur, să ții seama. Iată însă că spre sfîrșitul vieții, în volumul postum *Cumpăna dreaptă*, Ion Pillat, care va fi suferit, se vede, de pe urma acestei monotonii a limbajului critic, ne avertizează de îndoiala sa asupra veracității diagnosticului: *„Au spus că-i rece, și n-au bănuit / Ce patimă îi clocotea în vine, / Au spus că nu-i adînc, și n-au simțit / Genunile ce dorm sub limpezime. // Un răsfățat al soartei l-au ținut / Cînd încordat și dur și-a dus destinul, / Stăpîn pe fericire l-au crezut / Cînd pe furtuni și-a așezat seninul" (Menire).*

A contempla întreg acest „senin", care a fost arta desăvîrșită a poeziei pillatiene, rod al unui suflet ce, deși fără zguduiri, și-a avut frămîntările disimulate, este profitabil, judecînd și după împrejurarea că, în curgerea ei spre largul literaturii romînești, creația pillatiană a străbătut și a avut atingeri cu ținuturi dintre cele mai felurite — curente și tendințe ca sămănătorism și parnasianism, simbolism și tradiționalism, modernism și neoclasicism, recomandîndu-se analizei și

[1] Șerban Cioculescu, *Aspecte lirice contemporane*, Casa școalelor, București, 1942, p. 216.

în raport cu opera lui Ion Pillat. A privi, prin urmare, această operă din perspectiva timpului scurs și a pune totul pe o *cumpănă* cît mai *dreaptă !*

II

Momentul cînd Ion Pillat își face debutul literar (în presă, la *Convorbiri literare*, prin toamna lui 1911, iar în volum, în 1912, cu *Visări păgine*, colecția „Cărțile albe") nu este și momentul pătrunderii „în vreme", cum ar spune Mihai Beniuc. Ceea ce astăzi înțelegem prin poezia și modalitatea pillatiană nu s-a dezvăluit de la primele-i manifestări publice, cum, dimpotrivă, a fost cazul, de pildă, al autorilor *Plumbului* sau *Romanțelor pentru mai tîrziu*, poetul în discuție — deși, cu generozitatea-i caracteristică. Macedonski vede în el, încă din 1912, *„le très grand poète que la Roumanie attendait"* — suferind o evoluție mai lentă, o perioadă „preparatoare"[1] relativ îndelungată. Ar umple această perioadă, pe lîngă volumul amintit, și succedîndu-l, volumele *Eternități de-o clipă* (1914), *Amăgiri* (1917) și *Grădina între ziduri* (1919), situate toate, cu vagi excepții, sub semnul anilor trăiți de autor la Paris, sub influența Parisului ca *„exponent viu de diferite culturi"*[2].

Pillat merge în capitala Franței, după absolvirea clasei a patra la „Sfîntul Sava", pentru a-și continua liceul și a-și face studiile universitare, și într-adevăr isprăvește aici, la „Henri IV", ultimele patru clase, trecîndu-și un prim bacalaureat în matematici, iar un al doilea în filozofie. Tot aici, prin studiu aplicat, obține două licențe universitare, una în istorie și geografie, alta în științe juridice. Totuși, profitul de prim ordin dobîndit de viitorul poet trebuie văzut nu atît în examenele strălucit trecute, cît în contactul nemijlocit cu mișcarea de idei contemporană, plină de căutări, în viețuirea la anii asimilărilor durabile în acel efervescent climat deschis tuturor înnoirilor care rămîne Parisul începutului de veac. *„Ne grăbeam, alături de studiile noastre, să gustăm cu lăcomie tot ce puteam dobîndi zilnic în emoții artistice și în*

---

[1] Pompiliu Constantinescu, *Ion Pillat autohton și universal* (în volumul omagial *Ion Pillat. Mărturii despre om și poet*, Ed. Publicom, București, 1946, p. 112).

[2] Ion Pillat, *Mărturisiri*, *Revista Fundațiilor*, februarie, 1942, p. 277.

plăceri spirituale, în acel Paris al ultimelor luni dinainte de războiul mondial, în acel Paris de linişte şi de umanitate, de frumuseţe şi seninătate, de neîncetată frămîntare artistică şi intelectuală [...]. Nimeni nu a colindat atunci mai multe muzee, n-a cercetat mai multe teatre, n-a ascultat mai multă muzică, n-a cetit mai multe versuri decît noi." Sînt cuvintele unui coleg al său de studenţie, şi dacă nu reuşesc decît în parte să sugereze atmosfera în care *„s-a ascuţit sensibilitatea artistică a lui Ion Pillat"*, reuşesc, poate, să păstreze şi să redea entuziasmul frenetic, specific vîrstei, pentru toate fenomenele de cultură şi artă prin care epoca se recomandă. Sînt anii cînd Pillat, care se autodefinea „pasionat şi sceptic", scrie poeziile *Visărilor păgîne* şi îşi ia în grădina Luxembourg acea mină importantă şi tandră din fotografia publicată de G. Călinescu în *Istoria literaturii romîne*, sau cînd, împreună cu Horia Furtună, străbătînd *„între fîntîna Medicis şi le Chapiteau des Baisers, pe covorul de frunze veştede aşternut de castani"* [1], recită din propriile creaţii sau îşi exprimă preferinţele literare; cînd adoră pe Gide, Moréas, Claudel, apoi pe André Suarès, Dante Gabriel Rosetti, Swinburne, poeţii persani, prerafaeliţii şi ilustraţiile lui Gustave Doré; cînd urmăreşte *„faimoasele lecţii care stîrneau o vîlvă atît de mare în lumea intelectuală a Parisului, ale lui Henri Bergson, la Collège de France"* [2], cînd locuieşte în Cartierul Latin şi îl însoţeşte uneori pe Macedonski în plimbările sale; cînd citeşte *„în original tot atîta literatură (mai ales poezie) germană şi engleză cît şi franceză"* [3]. Date posibilităţile materiale de care dispune, el poate adăuga cunoştinţelor şi contactelor cu fenomenul de artă al Parisului cunoştinţe temeinice, încă din anii de liceu, asupra *„tezaurelor artistice din împrejurimi şi provincie"* : „am cunoscut — va spune — *Loira şi castelele ei istorice, Burgundia cu Dijon, Bretania şi le Mont St.-Michel, Rouen şi Normandia, Flandra, Belgia, Ypres, Gand, Bruges cu canalurile sale moarte, vechile oraşe care păstrează încă evul mediu intact: Caen, Troyes, dar mai ales am cunoscut atunci revelaţia artei gotice"* [4]. Capitolul parizian al vieţii poetului va face ca

---

[1] Horia Furtună, *Alături de Ion Pillat* (volumul omagial menţionat, p. 14).
[2] Ion Pillat, *Mărturisiri*, p. 276.
[3] *Idem*, p. 277.
[4] *Idem*, p. 275.

orașul de pe Sena să imprime o pecete definitivă personalității lui Pillat și să se învăluie în viața sufletească a celui care a cîntat grădina Luxembourg ca pe un loc al primelor sale iubiri, de o lumină caldă, vrăjită. Mai tîrziu va relata cineva că, ori de cîte ori va reveni la Paris, Pillat își va regăsi „voioșia studenției". Imaginea pe care o realizează este a unui om al locului și a unui bibliofil: *„Zile de-a rîndul, pe ploaie și pe soare, scotocea rafturile anticarilor înșirați pe cheiurile Senei, în căutarea volumului vechi și rar. Cînd descoperea vreunul, era bucuros ca vînătorul care a țintit bine. Discuta îndelung cu negustorul despre meritele cărții, schimba glume și aprecieri, ca și cum ar fi întîlnit un vechi prieten, și pleca mulțumit, cu trofeul sub braț."* [1]

Începutul veacului și, respectiv, anii petrecuți de Pillat la Paris se caracterizează în Franța prin destrămarea și dispariția marilor școli literare. Simbolismul, deși unii din reprezentanții săi se află încă în viață, ca Henri de Régnier, care tinde spre un neoclasicism, și Jean Moréas, care fondează „școala romană", nu mai poate constitui o doctrină pentru noua generație, în pofida faptului că personalități de prim ordin ca Gide și Valéry, Proust și Claudel își au, fără doar și poate, un punct de plecare simbolist. Într-o istorie a literaturii, de dată recentă, Gaëtan Picon chiar găsește că de începutul adevărat al poeziei franceze din secolul al XX-lea poate fi vorba doar din momentul *„cînd iau naștere curente ireductibile la simbolism"*. [2] Acestei epoci de așa-zisă *„anarhie literară"*, cînd *„toate manierele se întrepătrund"*, numeroase sînt încercările, evident zadarnice, de a-i da o direcție și o concepție unitară. Ele se numesc Sintetism și Integralism, Sincerism și Simultaneism, Dinamism și Unanimism (acesta din urmă de un mai mare răsunet prin Jules Romains și prin gruparea de la Abbaye), ca să ne mărginim doar la cîteva exemple. Îi este caracteristică însă epocii, dacă se mai are în vedere și lirismul multiform al lui *Apollinaire, devenit celebru mai cu seamă după primul* război mondial, o tendință generală de a opune lumii sufle-

---

[1] S. Șerbescu, *Amintiri din călătoriile lui Ion Pillat* (volumul omagial menționat, p. 40).

[2] *Histoire des Litératures* (III), Ed. Gallimard, Encyclopédie de la Pléiade, 1963, p. 1290.

tului și abstracției lumea realului, unui limbaj „de cristalizare și de alchimie", un limbaj „mai direct, revitalizat"[1].

Că Pillat se dovedește informat asupra mișcării literare la zi, receptiv la valorile noi, o cunoaștem. Deși, bunăoară, André Gide întrunește puțini adepți înainte de 1914, și din *Nourritures Terrestres* nu reușește să vîndă 500 de exemplare[2], Pillat, între 1910 și 1914, îi citea lui Horia Furtună pasaje din această carte. Cu toate acestea, și în mod deconcertant, în poeziile pe care le scrie acum licențiatul în geografie și istorie va prefera să asculte pentru început armoniile reci din sonetele lui Hérédia și eruditele desfășurări de „studii" „antice" care sînt poemele lui Leconte de Lisle, cu abundența lor de motive livrești (eline, indiene etc.). Acestei influențe — căreia firea calmă și contemplativă a lui Pillat îi datorează obsesia lui Hasdrubal, a lui Genghis-han și a „cuceritorului Krum", viziunile barbare și cuprinderile panoramice de atlas geografic și transcripție istorică, unde *„arta și știința, mult timp despărțite în urma sforțărilor divergente ale inteligenței"*, tind a fi *„strîns unite, dacă nu chiar să se confunde"*[3] — i se asociază elemente simboliste, decisive pentru tonurile calde din *Amăgiri* și *Grădina între ziduri*, iar pe linie romînească, ecouri din Duiliu Zamfirescu și Dimitrie Anghel și un asediu mai sensibil venind din imperiul de vrajă descoperit în poezia lui Alexandru Macedonski. Influența macedonskiană vizibilă, remarcată de critică (se relatează că în urma lecturii *Nopții de decembrie*, sub puternica ei impresie, Pillat a scris, lucrînd o noapte întreagă, *Noaptea păgînă*, cu care își încheie primul volum) este identificată de autorul *Florilor sacre*, în dragostea lui pentru tînărul poet, doar cu un primat al lirismului — nota de „lirism puternic", prezentă la ambii autori, fiind, după maestru, în genere, „a marilor poeți". Pillat l-a cunoscut personal pe Macedonski, a întreținut relații strînse cu marele poet nedreptățit, frecventîndu-i cenaclul din strada Polonă, publicîndu-i în 1912 volumul de versuri menționat, iar în 1916, în *Flacăra*, versiunea romînească a romanului *Le calvaire de feu*,

---

[1] *Histoire des Littératures* (III), Ed. Gallimard, Encyclopédie de la Pléiade, 1963, p. 1293.

[2] Cf. Marcel Girard, *Guide ilustré de la littérature française moderne*, Collection Seghers, Paris, 1962, p. 43.

[3] Deziderate exprimate de Leconte de Lisle în prefața la *Poeme antice*.

și venerația sinceră pe care i-a arătat-o nestrămutat trebuie pusă și pe seama cultului înrobitor pentru poezie, consubstanțial amîndurora.

Deși primele patru volume îndreptățesc a fi considerate ca alcătuind o singură etapă, ilustrînd îndeobște preferința pentru temele obiective și impersonale și dovedindu-se, cum constată mai tîrziu însuși autorul, mai puțin *„rodul pîrguit al sufletului și al pămîntului autohton"* și mai mult *„fructul silit al creierului și al bibliotecilor străine"*, la o privire atentă ele înregistrează totuși o evoluție treptată în direcția exprimării unei experiențe de viață nemijlocite: cu procedeele sugestiei simboliste în poezii ca *Roata morii* și *Pe claie* din *Amăgiri*; printr-o abordare directă a realității romînești, în *Seară la Miorcani*, și a dramei războiului, în ciclul *Porumbieii morții* din *Grădina între ziduri*.

În *Grădina între ziduri* își găsesc afirmarea pentru prima dată în mod major semnele unei personalități poetice originale. Ele rezidă nu atît în simpla apariție a motivului autohton, cît în tensiunea afectivă și lirică prin care acesta se revelează, în forța cu care se impune conștiinței existența cu frumusețile ei imediate și tulburătoare și cu teribila realitate a timpului irecuperabil, din *Aci sosi pe vremuri*. Dovada unui talent autentic și a unei siguranțe în mînuirea versului o face din plin și autorul celor cîteva sonete din *Visări păgîne*: *„Și cînd fu scris să piară pe stepa fără zare / Cel care-o stăpînise din Volga-n Kara-Kum, / L-a dus cîntînd poporul cu tămîieri de fum, / Pe-un armăsar sălbatic să-l lege-n șea călare. // Apoi, rupîndu-i hățul, cu chiot i-a dat drum, / Și calul o pornește săgeată drept spre soare, / Prin ape fără vaduri și văi făr' de cărare, / Purtînd pe-acel ce fuse cuceritorul Krum"* (*Krum cuceritorul*), ca și autorul poeziei *Jardin du Luxembourg* din *Eternități de-o clipă* sau al sonetului *Din Bretania*, inclus în *Amăgiri*. Tocmai din această cauză un volum selectiv nu poate ignora această etapă, și însuși Pillat, deși o definește ca „pur descriptivă, parnasiană și rece", nu se poate decide la omiteri substanțiale în ediția definitivă. Motivul autohton a existat și mai înainte, în poeziile creionate la Paris între 1906 și 1910 — tratat, ce-i drept, cu tehnica poeziei lui Eminescu, Coșbuc și St. O. Iosif, dar și într-o manieră proprie ca în *Întoarcere*, care cuprinde în germene întregul volum *Pe*

Argeş în sus — aşa explicîndu-se autocritica din *Mărturisiri*: *„Poezia mea a fost* deviată *din matca ei naturală printr-o transplantare bruscă şi un aport străin"* (s. n.). Se vorbea în acele lucrări de început (Pillat începe să scrie la cincisprezece ani) de „drumul strămoşesc" vegheat de luceferi şi desmierdat de tălăngi, de zbîrniitul cobzei ascultat din pridvor sau de „glas de cimpoi" sunînd din munte în munte, de nucii din vie şi de fete care coboară de la cramă, de zilele pierdute ale copilăriei rechemate ca în lumina unei „lanterne magice". De astă dată, însă, depăşind simpla încadrare sentimentală, universul autohton este răscolitor de esenţe, angajează eul poetului, stîrneşte vibraţii intime, favorizează reflexia şi o face capabilă de generalizări pe baza unor surse mai adînci, care sînt ale unei experienţe proprii, dar sînt şi ale unei colectivităţi mai largi. E adevărat, poezii ca *Seară la Miorcani,* unde pămîntul unduit al Moldovei, conceput ca un „larg ocean pacific", îşi începe unduirea de vis pentru sufletul poeziei pillatiene, şi *Aci sosi pe vremuri,* treaptă de sus, piesă memorabilă a poeziei dintre cele două războaie, stau încă între aceleaşi „ziduri", între aceleaşi coperţi cu exerciţii reci ca *Narcis* ori *Satan.* Nu e mai puţin adevărat însă că în 1920, cînd apare în ţară acest al patrulea volum o bună parte din *Pe Argeş în sus* s-a şi scris, „feciorul risipitor şi rău", rătăcitorul de odinioară pe piatra „cetăţilor haine" — care descoperă, în fine, că tot ce el a căutat pe drumuri, tangenţa cu universalul, copacul din *Castanul cel mare* găseşte „stînd pe loc", „adîncind" prin rădăcini „pămîntul" — consemnează o întreagă schimbare de concepţie cînd într-o predoslovie cum este *Ctitorii,* afirmă: *„Las altora tot globul terestru ca* o *minge, / Eu am rămas în paza pridvorului străbun, / Ca să culeg cu ochii livezile de prun / Cînd alb Negoiul, toamna, de ceruri se atinge."*

Deşi sărbătoarea poeziei pillatiene este „acolo unde-n Argeş se varsă Rîul Doamnei", unde Negru-vodă „descălecînd venea" şi unde Ion Pillat şi-a „ctitorit viaţa" poate a celui mai vibrant capitol liric, începutul acestei sărbători se leagă totuşi de peisajul moldovenesc, de Miorcanii Dorohoiului, după cum o indică un vers dintr-o altă poezie de deschidere, şi care sună: *„În drumul vieţii mele Miorcanii m-au oprit" (Scrisoare).*

La Miorcani, poetul, însoţit de Horia Furtună, face acest popas important în vara lui 1918, după demobilizare. Sosiţi aici pentru a se odihni *„după lungul zbucium al războiului"* [1] şi pentru a scrie versuri, cei doi prieteni au sentimentul deopotrivă că dureroasa conflagraţie mondială le-a *„relevat marea realitate a ţării şi a limbii romîneşti"*, poartă în ei hotărîrea de a isprăvi definitiv *„cu poeziile începute sub vechile semne literare"* şi de a asculta doar de *„porunca sufletului"* lor. Preocuparea pentru un stil propriu *„de a simţi, de a gîndi şi de a oglindi viaţa"*, cum va spune-o mai tîrziu în *Cuvîntul înainte* la culegerea *Întoarcere*, Pillat o consideră susceptibilă de izbînzi, fie ele şi mai tîrzii, el recunoscîndu-se ca aparţinînd categoriei poeţilor care nu izbutesc *„de la întîiul volum să-şi afirme răspicat personalitatea"*. Poeţii de această categorie *„sînt sortiţi să se caute mult timp pe sine"*, asemănîndu-se *„meşterilor fîntînari"*, urmărind *„ape presimţite în adîncurile pămîntului"* pînă cînd *„într-o bună zi sapa lor înfrigurată ajunge izvorul şi el izvorăşte cu atît mai limpede cu cît a fost mai ascuns"*. Această „bună zi" trebuie pusă în legătură cu experienţa adîncă a războiului. *„Războiul,* citàm din *Mărturisiri, spulberînd din suflet tot ce era spoială inutilă şi nelăsîndu-ne decît cu ce culesesem, nu din cărţile citite, dar din zilele noastre trăite, a desăvîrşit un proces fatal, deşi inconştient şi de care nu mi-am dat seama decît mult mai tîrziu"*. Realitatea nouă a unei ţări care se întregea îşi are importanţa ei în acest proces. *„Zilnic* — notează Horia Furtună — *ne veneau acolo veşti despre înfrîngerea germanilor. Ţara noastră începea să-şi recapete mîndria şi încrederea."* În vara lui 1918 Pillat trăieşte o adevărată frenezie a scrisului. Cu tot aerul ei duios şi comun, evocarea acestor zile de febrilă desfăşurare, pe care o datorăm de asemenea lui Horia Furtună, este graţioasă şi dezvăluitoare: *„Îl văd în* hall-*ul luminos din Miorcani, pe o canapea-divan. Şedea ore întregi ghemuit, scriind cu creionul versuri pe caiet. Din cînd în cînd, bătea cu mîna în aer un ritm imaginar. Cînd soţia lui, Maria Pillat, venea ca să-l întrebe cîte ceva, el o întreba distrat: «Ce ?...» şi îşi vedea mai departe de scris. Cînd eram chemaţi*

---

[1] Horia Furtună, *Alături de Ion Pillat* (volumul omagial menţionat, p. 20).

la masă, mai trecea cîte un sfert de oră pînă să ne hotărîm să lăsăm scrisul pentru ospătare."

Pillat *regăsește* deci, dacă se ține seama de *Cîntece din trecut* și *Casa amintirii*, pe un plan superior, drumul unei inspirații personale. Într-un judicios eseu[1], Tudor Vianu observă că această reușită nu poate fi explicată în afara experienței formale dobîndite în interludiul parnasian-simbolist. Pleoînd de la premisa că uneori poeții tineri nu fac distincție *„între expresia nemijlocită a experienței lor intime și expresia propriu-zis artistică"* și că *„nu este de loc suficient să încerci cu intensitate unele sentimente și să le exprimi cu sinceritate"*, artistul adevărat trebuind să știe că *„sentimentul este numai materialul, dar că arta începe abia de la plasticizarea lui"*, autorul eseului opiniază că pentru cucerirea formei artistice *„poate nu este cale mai bună decît disciplina temelor obiective cu disocierea ce o impune între viață și artă". „Nu spun* — conchide Tudor Vianu — *că este bine ca un poet să rămînă totdeauna la această fază. Dar pentru desăvîrșirea formației lui este bine cînd trece prin ea."* Mulțumită acestei „discipline" la care „s-a constrîns", Pillat este un stăpînitor sigur al uneltelor sale în momentul reluării contactului liric cu universul romînesc, univers care n-a încetat să-i fie cunoscut și familiar încă din copilărie. Avînd, aidoma lui Alecsandri, avantajul unei copilării și al unei adolescențe lipsite de griji, descendent pe linie paternă dintr-o veche familie de boieri moldoveni, iar pe linie maternă din Brătieni, deținătorii unor domenii în vecinătatea Piteștilor, viitorul poet își petrece primii ani, cum și toate vacanțele de vară din anii parizieni, în ambianța de la Argeș și, respectiv, în cea de pe malul Prutului. Legăturilor nemijlocite cu pămîntul muntean și moldovean se adăuga întîlnirea cu Ardealul, familia posedînd la Predeal, „pe munte, sus, printre brazi", o vilă unde se deplasa pentru „a răcori" cea mai caldă lună a verii. De aici, din fereastră, tînărul Pillat putea vedea, printre Piatra Mare și Postăvarul, tremurătoare, în zare, Cîmpia Bîrsei, nemaivorbind de faptul că în zilele de duminică avea privilegiul de a coborî „în trăsură, cu bunica, pe valea Timișului la Brașov", refăcînd drumul boierilor de sub Ghica-vodă. Datorită unei tradiții din familie, organi-

[1] Tudor Vianu, *Poezia lui Ion Pillat* (volumul omagial menționat, p. 137).

zarea de numeroase excursii, unele devenind adevărate expediții, durînd săptămîni întregi, Pillat se alege cu impresii amănunțite din cele mai depărtate peisaje și colțuri ale țării. Pentru sinteza lirică realizată de poet mai tîrziu, peregrinarea pe toate culmile și văile Carpaților — deși documentarea de acest gen va constitui, pe o anume latură, și o limită a poeziei pillatiene, aceasta resimțindu-se de un caracter turistic nu arareori — își are indiscutabil partea de însemnătate. Elementele naturii și ale peisajului romînesc sînt, totuși, însușite organic, noțiunile care le exprimă, de asemeni, într-o bogată înflorire de nuanțe, contopindu-se adînc, dată fiind și frecventarea statornică a tezaurului folcloric, cu amintirile cele mai personale din copilărie și adolescență. Aceste „experiențe sufletești" poetul le denunță a fi „determinat și hotărît" „mai mult decît oricare carte sau învățătură" „temeliile poeziei" sale. Evocarea pendulărilor între munți și cîmpie, făcută în *Mărturisiri*, primește vibrațiile grave și solemne ale unei muzici de Sadoveanu: „*Am cunoscut viața tăinuită a plantei, pădurea de fag, codrul străvechi, în care brazii mor de bătrînețe bună și unde puieții cresc din trunchiul putrezit al părintelui căzut la pămînt. Am învățat formele stîncilor detunate cu înfățișări de cetăți, sau cele tîrîtoare, ale jneapănului încolăcit ca o coadă de balaur. Am zărit zănoagele în care dorm lacuri strălimpezi, fără fund. Nu o dată am dormit și eu sub stelele cerului, în jurul unui foc în care un brad întreg dogorea trosnind din rășină. Ciobani preistorici, păstori în sarică lățoasă opreau timpul în loc pentru mine.*

Totul era aici ca la începutul lumei. Sufletul meu descoperea astfel obrazul adevărat și ascuns al țării, acela de dinaintea lui Traian [...]. Apoi am cunoscut Dunărea, pescarii, care sînt păstorii apelor, sălciile plîngătoare și stuful foșnitor, delta cu cerurile ei, Bărăganul cu zările sale, Dobrogea și toate glasurile mării."

Viziunea este mitică, a unei lumi pastoral-agrare, cu estomparea coloritului social, și, dacă atestă o adeziune totală la aspecte sau frumuseți secular îndătinate, rămîne, în schimb, parțială, unilaterală. Depozitar în straturi adînci de conștiință al unor asemenea permanențe, este firesc ca Pillat să găsească în momentul 1918 acordurile majore pe care le-a găsit și care s-au impus voinței sale *deodată*, ca o fata-

litate: *„Dacă analizez mai adînc, am suferit întotdeauna o fatalitate între ce am urmărit să fac şi forţa oarbă ce s-a realizat [...]. Astfel, numaidecît după război, cînd toată orientarea mea ideologică şi estetică mă îndruma spre simbolism, spre Mallarmé, Rimbaud şi Valéry (cum o arată cele mai multe din poeziile din* Grădina între ziduri*), am scris, la Miorcani, în vara din 1918, o mare parte din* Bătrînii, Aci sosi pe vremuri, Septemvrie, *iar puţin mai tîrziu, la Călimăneşti şi Cîmpulung, prin 1920—1921 [...] deodată, aproape tot ciclul* Florica, *adică tocmai o poezie total diferită: tradiţională, autohtonă, simplă, sentimentală."* [1]

Această poezie „tradiţională, autohtonă", alcătuind cea de a doua etapă — tradiţionalistă — a creaţiei lui Ion Pillat, e reprezentată printr-o producţie lirică adunată de autor tot în patru volume: *Pe Argeş în sus* (1923), *Satul meu* (1925), *Biserica de altădată* (1926) şi *Limpezimi* (1928).

În *Pe Argeş în sus* noutatea şi contribuţia adusă o constituie fără îndoială ciclul *Florica.* Într-o ediţie „definitivă" a volumului, apărută în 1936 în „Biblioteca pentru toţi", Pillat, parcă vrînd să se sustragă clasificărilor prea riguroase, datează 1914 o bucată ca *Drum de noapte*, unde regăsim parcă din plin atmosfera celebrului ciclu: *„Caleaşcă, drum de noapte, păduri adînci de fag, / Şi prin frunzişe lună cernută-n ceaţă fină, / Poiene necosite de mult şi miros vag / De flori, de fin în floare, de fragi şi de sulfină... // În pace sufletească topindu-se, te-alină / Realitatea vremii pe al naturii prag. / Prin ce metempsicoză revăd obrazul drag / Al fetei de-altădată în albă crinolină! // Aceiaşi ochi sălbatici, acelaşi zîmbet trist, / Din care făurisem a dorului povară, / Şi eu acelaşi tînăr şi palid bonjurist... // Cînd ea înfăşurată în vălul de percal / Îmbălsămat de vîntul pădurilor, în vară, / Visa la iarnă baluri la consulul muscal."*

Prin tehnica înşiruirii detaliilor şi practicilor care redau atmosfera timpului, frapează asemănarea cu *Odaia bunicului* din *Florica: „Văd rochia bunicii cu şal şi malacov, / Văd uniforma veche de «ofiţir» la modă / Pe cînd era el junker — de mult — sub Ghica-vodă, / Cînd mai mergeau boierii în butcă la Braşov. // Şi lîngă băţu-i rustic, tăiat în lemn de vie, / Văd putina lui unde lua băi de foi de nuc. / A scîrţîit o uşă... un*

[1] Ion Pillat, *Mărturisiri*, p. 276.

pas... și-aștept năuc / Să intre-aci bunicul, dus numai pînă-n vie."

Asemănarea dintre aceste poezii se stabilește de la sine subiectul fiind același: evocarea vieții bunicului — doar că, pe cînd în sonet e utilizată metoda substituirii, transpunerii ca-ntr-o metempsihoză a eului propriu în ambianța de viață a bonjuristului, în poezia din *Pe Argeș în sus* poetul, conștient de capacitatea lucrurilor de a reconstitui atmosfera timpului, își apropie veacul apus prin elemente care țin de propria-i biografie, vorbind concret de un cadru familiar unde amintirea, „aprinzînd lumînări" pentru suflet, conferă „autenticitate" experienței poetice și păstrează întreagă „savoarea lucrului trăit" [1]. Datorită și acestui procedeu, în ultimele două versuri din fragmentul citat evenimentele se întîmplă în cel mai palpabil prezent, sentimentul că participi uluit cu poetul la întîlnirea cu o ființă vie e deplin. În diferența învederată aici stă însăși noutatea artistică a bucăților grupate ca într-un poem în ciclul *Florica*.

De dealul de la Florica, situat deasupra luncii Argeșului, Pillat se apropie cu religiozitatea gravă și luminoasă a omului matur ca de intrarea unei încăperi pline de miracole, și unealta versului, pentru „omul chel și rău" de acum, raportat la anii sufletului pur dăruit întîielor deschideri spre lume, este „cheia ruginie" a unui „rai" la prima vedere „oprit". În momentele fericite ale inspirației, eternități de-o clipă, cînd toate zăvoarele cad, atingerea cu acest „rai" se îndeplinește, ca totul să dispară apoi cu enigmatica stranie a comorilor: *„Pe Argeș, lîngă luncă, un deal se-nalță-n chipul / Urciorului de-argilă ai vechilor olari / Și pomenește zeii uitați de țară, cari / I-au plămădit făptura, și lutul, și nisipul. // Pe rotunjimea formei, din vale pînă-n cer, / Se suie împletindu-și lumina ce adie, / Frunți verzi de nuci și trupuri de arămită vie / Cu frunza zugrăvită ca pe un lăicer... // Și-n galbena lumină a toamnei argeșene, / Cu mere care zboară și berze care cad, / Am luat în palmă dealul: un ou încondeiat, / Ca să-l dezmierd mai bine cu somnoroase gene. // Și m-am zărit atuncea sub bolțile de vii, / Copil ducînd la gură un strugur de rugină, / Dar mă păli deodată durere-așa haină, / Că îmi scăpă din mînă comoara și pieri"* (*Comoara*).

---

[1] Ion Pillat, *Mărturisiri*, p. 273.

De pe acest deal, redevenit realitate, sufletul poetului poate coborî în lumea interioară a amintirilor, pe treptele de aur care sînt lucrurile rămase intacte din odaia bunicului și a bunicii, cum și aspectele neschimbate ale peisajului, poate asculta „cutremurat" „timpu-n zbor" de pasăre și conversa heraclitian cu Argeșul, dar poate și să-și trimită privirile în exterior spre parcul Goleștilor și pădurea din Valea-Mare, spre via învăluită de toamnă și spre lunca plină de glasuri, și, în genere, peste „țara cu sate fără număr".

Peisajul din jurul Floricăi se înfățișează dăruit cu o infinită gamă de frumuseți naturale, și, dacă e să-l privești după sfatul lui Ion Pillat: „de sub castanul din vie", într-un ceas de sfîrșit de zi, cînd zările de peste Argeș se aprind de un roșu magnific, încît ai impresia că „te apleci" „pe-amurg ca pe-o ramă" imensă de foc, autorul volumului *Pe Argeș în sus*, luat în accepția de poet descriptiv, apare dezavantajat. Cine vine aici împărtășind opinia că poezia lui Ion Pillat redă „natura luxuriantă a peisajului argeșan", cum se exprima cu beatitudine un critic, încearcă, evident, pentru poet, o decepție. La zestrea de lirism a poeziei pillatiene natura nu participă, ca în *Baltagul*, de exemplu, prin desfășurarea impetuoasă a ciclurilor sale, prin savoarea detaliilor, ca la Hogaș, sau prin pregnanța cu care își dezvăluie în *Cartea Oltului* marile-i intimități, ci prin funcția de element autobiografic, prin facultatea magică de a păstra neștirbite tiparele unor perindări succesive, prin iluzia de nesupus vremelnicului cu care se impune concepției artistului, astfel ca acesta să creadă că poezia sa *„poate fi redusă, în ultimă instanță, la viziunea pămîntului, care rămîne același, la presimțirea timpului, care fuge mereu"*.

Însorită și familiară, natura retrezește trăiri și gesturi din copilărie, după cum copilăria nu se poate reconstitui în afara ei. Fără să conțină dramele pasionate și adîncimile întunecate din cărțile lui Panait Istrati și fără anecdota năzdrăvană și proiecția spre fabulos din *Amintirile* lui Creangă, lumea peisajului din amintirile lui Pillat pare a justifica o raportare mai degrabă la acești autori, dincolo de valoarea intrinsecă a fiecăruia, prin fuziunea organică dintre cele două elemente: natură-copilărie. Să observăm mai îndeaproape *Căsuța din copac, La zăvoi* și *Cireșul*, dar cu osebire pe aceasta din urmă, în care trăiri și gesturi de odinioară se recompun,

ca-n Francis Jammes, sub puterea unei lumini calde și învăluitoare: *„Voi înhăma măgarul, ca-n vremi, la cărioară, / El, ce privește toate cu ochi de înțelept, / Și voi urma poteca de mult, suișul drept / Prin via verde-n tactul copitei ce-o măsoară. // Și luînd prăjina lungă și coșul împletit, / O fată-n vîlnic roșu va merge înainte, / Am să opresc măgarul din mersul lui cuminte / Sub un cireș, de roade și de ani mulți boltit. // Cireșul va fi roșu ca și-n copilărie, / Cireșele pe ramuri vor atîrna cercei, / Cu brațe goale, fata va prinde-n șorțul ei, / La fiece prăjină, o sută și o mie. // Și cînd, tîrziu, lungi umbre se vor culca pe lunci, / Cînd gol va fi cireșul, iar cerul plin de stele, / Bunicii i-aș aduce acasă coșuri grele... / De-aș mai avea bunică și sufletul de-atunci!"*

Pillat acordă amintirilor, *„experiențelor și influențelor din copilărie și adolescență"* un rol capital pentru întreaga sa creație. *„Ceea ce distinge fundamental pe artist și mai ales pe poet* — va spune generalizînd, într-un loc, în *Mărturisiri* — *este că pe cînd ceilalți oameni omoară printr-un asasinat lent și logic în sufletul lor pe copilul care au fost odată, poeții, subjugați de un joc straniu și invers al propriei imaginații, îl păstrează la nesfîrșit, recreîndu-l mereu în suflet, ca într-un joc de limpezi oglinzi."*

Substratul de optimism de la temelia artei lui Pillat, provenind din „atmosfera de fericire" a întregii sale copilării, a constituit un motiv în plus pentru alăturarea de Alecsandri din *Pasteluri*. Cum just observa Tudor Vianu [1], unitatea lor rezidă nu atît în descripția pastelică, în preferința pentru o regiune geografică precisă, cît în *„tipul lor sufletesc comun"*, pe ambii colorîndu-i *„un anumit nivel social"*: *„Oameni instruiți și rafinați în ale vieții și poeziei, ei se găsesc în situația de a degusta lumea în loc de a o scormoni pînă la temelia și rostul așezărilor omenești"*. Tipul poetic opus se stabilește în Eminescu. Muzicalitatea eminesciană, sentimentul îndurerat și solitar, tendința spiritului de a transforma mereu viața în problemă și-ar găsi complementul în viziunea plastică a unui Alecsandri, în firea lui împăcată și sociabilă, în preferința pentru „învelișul pitoresc al lucrurilor". Faptul că în poemul *Bătrînii* Pillat își încheie seria evocărilor de scriitori cu pictorul Grigorescu, fără a insista întru conturarea

[1] Tudor Vianu, *Poezia lui Ion Pillat* (volumul omagil menționat, p. 134).

tulburatului autor al *Luceafărului,* este semnificativ. În ordinea acestor observații, Tudor Vianu adaugă la deslușirile despre rolul peisajului în lirica lui Pillat remarca interesantă că poetul *„nu vede natura decît prin prisma artei, cu niște priviri educate în școala pictorilor"*. Aspectele firii n-ar apărea la el decît după ce închipuirea *„le-a dat forma unui tablou și tehnicele picturii devin ale poeziei"*.

De reținut că Pillat își călăuzește inspirația pornind *„de la realități"* [1], că *„toate amănuntele acestor poezii* — cum ne asigură însuși autorul — *sînt reale"*. Amănuntele apar sub forma notației concrete, astfel relatarea despre „clopotele-ncete ce vin de la zăvoi", apariția bruscă a unui tren ce „își pierde fumul", silueta unei fete „în vîlnic roșu", printre cireși, cîntecul „cu-cu" zburînd „sub dealuri" și marcînd trecerea a încă unui anotimp, mirosul de cantalup, de „lisă de chitră" și de șerbet, prin care se vestesc odăile *Casei din deal* etc., dar senzațiile se organizează întotdeauna într-o construcție, Pillat dovedindu-se de astă dată, în accepția altcuiva, nu atît un pictor, cît un „arhitect lucid".

În microcosmosul care e, pentru Pillat, Florica, în acest *„cel mai drag, mai trainic și sufletesc pămînt"* — unde orice copac îi este „ca un părinte" și unde „cu cea din urmă iarbă" are de mult „legămînt" — orice motiv local simbolizează unul de ordin general, presupune implicații și corespondențe mai depărtate. Cu înregistrarea scîrțîitului de care în amurg, cu amintirea „drumului de fînețe ce fuge printre clăi", cu presimțirea „ca o cutremurare" a apropierii pădurii, cu clipa de enigmă „din lunci și din zăvoaie", cînd „viu apele sclipesc", sau iarna, pe casele depărtate, se înalță, „visînd nemărginirea", cîte „un crin înalt de fum", te afli, de fapt, într-un cadru familiar tuturor regiunilor subcarpatice, așa cum carele cu boi ale lui Grigorescu leagănă sugestia întregului pămînt romînesc. La aceasta contribuie și infuzia folclorică: *„În zori, ca poterașii, din văi șirag ies plopii. / Ascult de la răscruce cu suflet de haiduc / Cum cucu-n codru verde mă cheamă să mă duc, / S-opresc la drumul mare norocu-n Valea-Popii" (Cucul din Valea-Popii).*

---

[1] Eugen Lovinescu, *Istoria literaturii romîne contemporane*, vol. III. Ed. „Ancora", București, p. 99.

în castanul zdravăn, „cu brațe noduroase și cu atletic trunchi", parcă „se zbate Strîmbă-lemne", rădăcinile sînt „vraci vicleni, cu barbă de iască și de mușchi", zăpada, pe ramurile joase, atîrnă „marame subțiri de promoroacă", stratul de flori invită la odihnă, ca „o velință", satele pe văi stau „cu casele: mioare, și turlele: păstori", toate acestea potrivindu-se atît speculațiilor poetice rafinate, cît și modului de gîndire și de simțire al omului simplu, al celui care trece „sub dealul de podgorii", „ducînd la cîmp șindrilă și sus la munte grîu".

Grație talentului său și preocupat de a păstra elemente care implică o notă mai mare de generalitate, Pillat reușește, ca și în evocarea figurilor dragi amintirii lui, a ritualurilor și evenimentelor din copilărie, să se adreseze unui cerc larg de cititori. Imaginea bunicului dintr-o poezie despre care am mai vorbit, cu aerul acela rustic și de veac apus, desprinzîndu-se din împietrirea minerală a întregului inventar care i-a făcut ambianța vieții — patul simplu, „și azi nedesfăcut", ceasul de pe masă, ce „și-a mai păstrat tictacul" etc. — se înfățișează pitorească și vie, și în centrul atenției, dominantă, rămîne senzația materială a trecerii timpului, scop în care figura a și fost evocată. Atît în această poezie, cît și în *Ochelarii bunicii*, accentul căzînd pe regretul după raiul copilăriei, ambele figuri își pierd biografia particulară, concretul individual, fantomele lor de umbră și lumină proiectîndu-se pe acea zonă a sufletului în care sălășluiește sentimentul de evlavie față de cei care ne-au vegheat primii pași. Nu același lucru se poate spune despre o poezie ca *Mormîntul*, unde, într-un pasaj cu inflexiuni de odă, frîna artistică e scăpată din mînă, Pillat crezînd că realizează o generalizare istorică valabilă prin metafora „păstorule de oameni". Într-un asemenea caz convenția artistică dispare, și bunicul patriarhal — personaj dintr-un rit al naturii și punct de reper în scurgerea generațiilor — devine dintr-o dată, ca la destrămarea unei pînze de vrajă, personajul concret istoric, de loc anonim, de la care s-a plecat.

Cu *Pe Argeș în sus*, versul, strofa, poemul pillatian primesc o ținută definitivă. *„Imagismul încordat"*, cum remarca Pompiliu Constantinescu, ajunge acum să acorde *„inteligența artistică și rezonanța elegiacă"* într-un univers în care *„natura*

în aspectul ei pitoresc, locul natal, familia și amintirile fuzionează desăvîrșit", și contemplația capătă o semnificație mai largă, depășind *„atît autohtonia, cît și pitorescul"*. Intuiția horațiană din *„Eheu fugaces, Postume, Postume, / Labuntur anni"*... este indicată a fi semnul hotărîtor al adîncimii sau înălțimii la care Pillat cel de 27—30 ani ajunge.

Încheind considerațiile despre momentul primelor izbînzi certe ale lui Ion Pillat, nu poți să nu consacri un paragraf preferințelor proprii, de simplu cititor, menționării bucăților care, de multe ori fără să știi de ce, ți se par cele mai reușite. Ciclul *Florica* se impune, cu puține excepții, ca o unitate. Totuși, *În vie, Cireșul, La zăvoi, Parcul Goleștilor* și *Cămara de fructe* par a nu-și epuiza frumusețea lor plină la nici o lectură. Despărțindu-te de volumul *Pe Argeș în sus*, mai cu seamă aceste poezii, dimpreună cu *Aci sosi pe vremuri* și *Acuarelă*, te îndeamnă să revii mereu la el, cu ceva din acel glas pe care poetul îl ascultă în *Adio la Florica*: *„«Rămîi la noi!» un clopot din Izvorani mai plînge, / Și tot aud în urmă: «la noi — la noi — la noi...» / Oprește-ți telegarii cu nările în sînge, / O, surugiu, năprasnic gonind ca un strigoi."*

Diferită se înfățișează perioada tradiționalistă a lui Ion Pillat în volumele *Satul meu* și *Biserica de altădată*. Față de momentul apariției, *Pe Argeș în sus* însemna și o luare de poziție de partea artei realiste. Între anii 1924 și 1928 are loc în Occident, cum spune cineva, *„la grande flambée surréaliste"*. André Breton publică primul *Manifest al suprarealismului*, care se vrea *„cel mai scandalos din lume"*. În țara noastră, cam în același timp, reviste meteorice ivite sincronic cum sînt *Unu, Punct, 75 HP, Integral* („organ al mișcării moderniste din țară și străinătate"), sau reviste cum este *Contimporanul*, care apare din 1922, publică în 1924 manifeste similare, de o marcată violență a limbajului (*„Pour colaborer a 75 HP il faut... boire de l'acide sulfurique"* ; *„Jos arta, că s-a prostituat"* etc.). Este, în genere, epoca experiențelor extremiste despre care poetul american Robert Frost va spune retrospectiv: *„Poezia a fost încercată, de pildă, fără punctuație. A fost încercată apoi și fără litere capitale. A fost,*

de asemenea, încercată și poezia fără conținut. A fost experimentată și poezia fără frazare, fără poantă, fără coerență, fără logică și fără substanță. Ba, chiar, și poezia lipsită de sentiment sau de emoții..."

Cu cîțiva ani mai înainte, îndată după război, în 1919, vedeau lumina tiparului alte trei reviste ce trebuiesc amintite: *Luceafărul,* de astă dată la București, regrupînd pentru ultima oară condeiele sămănătoriste, *Sburătorul* lui Eugen Lovinescu și *Ideea europeană.* În aceste publicații, în polemicile dintre ele se înfruntau cele mai diverse idei care agitau Europa postbelică, se încerca febril găsirea unor teme și modalități de exprimare noi. În momentul 1924, dată fiind și apariția din 1921 a revistei *Gîndirea,* dezbaterile în jurul unor noțiuni ca *romînism* și *europeism, tradiționalism* și *modernism, autohton* și *universal, criza ortodoxiei* și *a etnicului* sînt în plină desfășurare, vechea dispută tradiție-modernitate devine din nou actuală. În această dispută Pillat se va situa pe o linie de centru. Atrăgînd atenția că atît în noțiunea de *tradiție,* cît și în noțiunea de *modernism* trebuie operate prudente disocieri (există o „tradiție vie", „dinamică" și „corespunzătoare vieții adînci" și o „tradiție moartă", „statică" și „închisă inovațiilor", un „tipic", după cum există un „spirit modern", „altoire rodnică și necesară", și „modernism", „imitație superficială", „calc mincinos, care nu corespunde cu sufletul nostru adînc"), Pillat pare să pună soarta creației adevărate în dependență de fuziunea durabilă dintre „tradiția vie" și „modernul creator": *„În ultimă instanță, spirit modern și tradiție se complectează armonic, fiindcă ele sînt două laturi ale aceluiași fenomen vital".* Deși Pillat lasă să se creadă că se situează la aceeași distanță de extreme, respingînd atît poezia dadaistă a lui Tristan Tzara, pe care o consideră ironic *„hazlie și dătătoare a unei sănătoase veselii",* cît și *„lugubra"* manifestare *„a tradiției moarte",* poezia de *„șablon sinistru, care rumegă la infinit aceleași și aceleași clișee, pînă la saturație",* practicată de *„imitatorii sterili ai lui Coșbuc, Goga și Iosif",* chiar și în articolul *Tradiție și inovație,* din care am citat, preferința merge vizibil spre primul termen al antinomiei, balanța înclină spre tradiție. În acest fel Pillat se menține la polul opus față de un tip de poet ca, de exemplu, Apollinaire, care, împotriva unor moderni *„non fondés en leur art",* mărturisește

că are *„gustul profund al marilor epoci"*, dar totodată își declară apăsat voința de a fi un poet nou *„atît în formă, cît și în fond"*. Prin tradiție Pillat înțelege domeniul vast al folclorului — *„o foarte bogată și foarte originală literatură nescrisă, orală"*, cum și *„datinile, obiceiurile, credințele și eresurile"* — întrucît, după părerea lui, noi nu avem *„o tradiție literară cultă, care să fi dat poeziei romîne o Renaștere glorioasă ori vreun Secol de aur al clasicismului național, cum s-a întîmplat cu toate cele din Occident"*. Rolul pe care *„în alte literaturi mai culte"* îl joacă *„perioadele lor clasice din secolii trecuți"* l-ar avea în consecință la noi poezia populară, aceasta fiind *„o tradiție și un izvor de înviere"*, *„hotărîtoarea unor modeluri și motive de inspirație valabile pentru un neam întreg"*. Și se face observația judicioasă, dublată de exemple, că în decursul anilor, de la Văcărești la contemporani, *„fiecare generație a poeților noștri a deslușit din comoara viersului popular o nouă îndrumare și un sens nou poeziei romînești"*, fiecărei renașteri a literaturii noastre corespunzîndu-i *„o descoperire sau o redescoperire sau o interpretare nouă a poeziei și a basmului popular"*.

În *Satul meu* factura realistă de care am vorbit la volumul precedent s-a păstrat în parte. Se rețin prin caracterul lor revelator cîteva microbiografii dezvăluind existențe aspre și mizere, sau, joc de imagini ca-n *Oile*, cîteva miniaturi lirice, de peisaj rural, între care *Rateșul vechi*, *Morile de vînt*, *Iepurele* și *Amurgul*. Nu e mai puțin adevărat că ele conviețuiesc între coperțile aceleiași cărți cu bucăți în care rămășițele unei optici semănătoriste se pun lesne în evidență *(Ștrul Leiba, Părintele Niculai, Secretarul primăriei)*. Alcătuite din cîte două strofe, ca niște stanțe de Moreás, și fiecare subiect autoprezentîndu-se, vorbind la persoana întîi, unele poezii din acest volum, de un lirism obiectivat și unde participarea afectivă a poetului este cel puțin camuflată, aduc cîteva mărturii concrete, într-o expresie verbală adecvată, despre o viață fără bucurii și fără speranțe: *„Cu mîna stau la gură, și tăcută, / Desculță și cu părul sub basma. / Nu te uita la fața mea trecută — / Pe vremi la horă înflorea și ea. // Necazuri de muiere, cum sunt sute... / De-o vreme-ncoace-mi umblă omul beat. / Vițica e bolnavă... cin' s-ajute? / Pe cel mai mic de Paști l-am îngropat"* *(Ilinca lui Ion)*.

Concluzia se degajă singură și din cuvintele lui *Vasile Bultoc*, pentru care singura nădejde pe lume rămîne boul din grajd: *„Sunt gospodar în satul meu Miorcani. / Muiere, prunci, nevoi belșug: o casă, / Și floarea rea a soarelui, de ani, / Pe zidu-i alb o umbră-albastră lasă. // Icoanele s-au afumat puțin, / Cu sfinții lor cei mari cu barba-n spume. / Dar, viu — pre Domnul sfînt — în grajd îl țin: / Un bou, bou bun, nădejdea mea pe lume."*

De o vibrație mai pronunțată, se impune atenției și *Anisia*, aducînd ceva din lumea „umiliților și ofensaților vieții" care traversează opera sadoveniană: *„Boierul tînăr m-a-ntîlnit la iaz / Cînd soarele pe deal scăpa s-apună, / Și soarele mi l-a oprit pe iaz, / Și nu știu cînd mi l-a schimbat în lună. // Boierul tînăr a plecat de mult. / Că voi fi mamă n-am vreo bucurie... / Și multe spune satul, și le-ascult, / Și-mi dau cu bobii-n inima pustie."*

În ciuda stereotipiei, cu monologul lor confesiv, aceste destine (am mai adăuga și *Baba Vișa*) au parcă aerul unor epitafuri ticluite după o idee din *Spoon River Anthology*, celebra carte a lui Lee Masters.

În momentul scrutării de către poet, satul e Miorcanii Dorohoiului din anii imediat următori reformei agrare, reformă incompletă, pusă în aplicare începînd cu anul 1921 sub presiunea luptelor muncitorești și a mișcărilor țărănești. Dar prin lipsa de perspectivă istorică, prin neîntrezărirea nici unei posibilități de salt, de ieșire din starea materială constatată, satul lui Pillat este, într-o oarecare măsură, și o entitate anistorică, satul dintotdeauna, condamnat să reparcurgă la infinit aceleași cicluri. Poezie *Ilie Baciu*, adeseori citată ca valoroasă de critica din trecut, ni-l înfățișează pe ciobanul satului *„în sarica lățoasă cît un urs"*, ca pe o statuie lucrată naiv și urieșește, în jurul căreia timpul s-a scurs fără să lase urme. Dacă imaginea creată în prima strofă ar putea fi luată și ca un simbol al permanenței poporului, care, în fața marilor migrații pustiitoare din primul mileniu, și-a găsit adesea salvarea în solidaritatea cu munții, ducînd o viață cu precădere agrar-pastorală, strofa a doua, cu viziunea primitivistă din versurile: *„Și l-a pălit un gînd în noaptea lungă: / E poate și acolo un oier / Ce-și mulge toate stelele în strungă, / De curge Calea-laptelui pe cer"* trădează o idee venind din

cu totul alte surse, și care în volumul următor se vor pune cu și mai mare claritate în evidență. Vorbind de evoluția motivului popular în poezia cultă, de modul cum acesta este interpretat de la o generație la alta, și remarcînd preferința unor poeți contemporani pentru *„elementul tainic și adînc tulburător al descîntecelor, bocetelor sau colindelor"*, Pillat consideră că poate defini „poezia nouă" — respectiv poezia dintre cele două războaie — ca pe una ce *„se străduie să redea mai mult latura omenească a sufletului nostru primitiv"*. După cum socoate că „acest caracter de primitivism" îi dă poeziei într-un mai înalt grad „caracterul național, specific". Asemenea formulări, e drept insulare în activitatea de eseist a poetului, asociază în minte noțiunea de „mit etnic" vehiculată dimpreună cu conceptul rasist de „mit al sîngelui", la *Gîndirea*, revista unde Pillat colaborează.

Volumul în care „sursele" semnalate mai sus se pun cu și mai mare claritate în evidență este *Biserica de altădată*, scris între 1923 și 1926 și urmărind, în ciclul *Povestea Maicii Domnului*, „localizarea" legendei creștine *„în ținuturile Argeșului și ale mușcelelor"* [1]. Critici ca Eugen Lovinescu și Pompiliu Constantinescu își vor manifesta neîncrederea față de o asemenea „experiență", denunțînd-o, primul, ca „principial falsă" („o literaturizare"), iar celălalt, ca o recidivă a „cărturărismului" din perioada parnasiană. Avînd în Rilke, semnatarul ciclului *Das Marien Leben*, un înaintaș, Pillat nu vizează un misticism transcendental, atît de pregnant în cazul poetului german, ci, plecînd de la folclorul bogat în această temă, cum o arată și culegerea lui S. Fl. Marian, *Legendele Maicii Domnului*, reconstituie o viziune populară care ar fi realizat o *„umanizare a divinului"*, o *„familiară reducere a dumnezeiescului la omenesc"* [2]. Căutînd să prezinte credința creștină ca pe o datină străveche, parte componentă a tradiției, Pillat țintește să exploreze frumusețile de naivitate și expresie cu care închipuirea populară a încărcat în veacuri de neștiință răspunsul oferit de biserică la multiplele întrebări despre viață și moarte, pe care conștiința omenească și le-a pus din cele mai vechi timpuri. Postura este nu atît a

[1] Ion Pillat, *Mărturisiri*, p. 287.
[2] Al. Dima, *Zăcăminte folclorice în poezia noastră contemporană*, Fundația pentru literatură și artă, București, 1936.

unui mistic, implorînd cu fervoare coborîrea harului divin, cît a iconarului pe sticlă, *„de nimeni cunoscut"*, bucuros să poată zugrăvi totul cu artă mimat primitivă, din nuanțele și imaginile mediului autohton. Ilustrativă pentru tehnica și formula întregului ciclu poate fi considerată poezia *Rusalii*, care parcă se reclamă nu atît *citită*, cit *privită*: *„Tîrg de munte risipit printre livezi, / Cu cerdacuri văruite de-unde vezi / Piatra Craiului albastră de departe: / Iată tot Ierusalimul tău din carte... // Și călare pe-o asină cu mers lin, / Isus vine și apostolii lui vin, / Pe drumeagul care duce spre mușcele, / Pe sub bolta unui schit cu rîndunele. // Țărani albi, sosiți de ziuă pentru hram, / Rup din sălcii înverzite cite-un ram, / Domnul nostru să-l sfințească. Pe asină, / Pe cînd el blagoslovește în lumină // Și stă-n umbră un egumen rău la gînd, / O țărancă îi așterne la pămînt, / Cu smerenie, marama-nzăpezită, / Sufletul să-i calce Fiul sub copită."*

Despre dorința autorului de a desprinde adaosul de fabulație și ambianță autohtonă, interferențele de epic și liric cunoscute, vorbește o poezie ca *Nașterea Domnului*, compusă în metru popular. Pot fi detectate pasaje întregi care nu sînt decit transpuneri de poezie populară. Iată un exemplu din *Bocetul*: *„Moartea, moartea rea mai este, / Vine, hoața, iepurește, / Pune mîna jos pe masă, / Și ne face larg prin casă, / Pune mîna sus pe grindă / Și ne face larg prin tindă, / Pune mîna și pe scară / Și ne face larg pe-afară..."*

Fără să conțină nici un element biblic cu adresă obligatorie la Galilean, poezia se restrînge la simpla clamare a durerii încercate în fața morții, în versuri care păstrează întru totul inflexiunea doinei populare: *„Nici o moarte nu-i amară / Ca moartea de primăvară, / Pe-nfrunzitul codrului, / Pe cîntatul cucului, / Pe ieșitul plugului"*...

Așa cum interpreta și Ov. S. Crohmălniceanu într-un studiu[1], în *Biserica de altădată* tema sacră trebuie privită și ca *„o convenție artistică îndărătul căreia tratarea aduce o mărturie asupra lumii din jur"*. Nu e mai puțin adevărat că această carte a lui Pillat, unde „pămîntul sfînt nu e al Galileii", poiana „în loc de miei" privește „îngeri albi", și pe cerul nins umblă ceată „hulubii Domnului", își vădește

[1] Ov. S. Crohmălniceanu, *Ion Pillat*, în *Viața romînească*, nr. 9, 1962, p. 124.

— deşi „cu mult mai interesantă" [1] sub raport artistic — incomparabil mai deschis decît precedenta caracterul oarecum programatic, înrudirea cu erezia ortodoxistă de la *Gîndirea*.

Cu volumul *Limpezimi* Ion Pillat încheie etapa propriu-zis tradiţionalistă, deschizîndu-se unor noi contemplări şi împliniri, prefigurînd o a treia etapă, a unei tot mai marcate clasicităţi. Schimbarea pare a se datora reînnoirii contactului cu peisajul de la Florica, ale cărui glasuri şi priviri se dovedesc urmăritoare: *„Prin ploaie-n strada plină de tumult, / I-aud şoptirea tainică demult. // De stau buimac, la fiece vitrină / Îi văd în tremur pînza de lumină. // Pe-alături de-mi rîd fete pe furiş, / Zăresc doar sălcii zvelte-n luminiş. // Mă duce valvîrtej o gloată oarbă, / În luncă mă trezesc trîntit pe iarbă. // Un trecător grăbit m-a îmbrîncit, / Din cer o barză cade liniştit. // Pe-asfaltul ud clipeşte-un felinar, / Stă prima stea pe-al apelor hotar. // Cu vuiet surd motoare demarează, / Toţi greierii de clacă se aşează. // Un far de-autobuz mă pironeşte, / Pe Argeş suie luna fără veste"... (Dor)*, dar trebuie avută în vedere şi călătoria întreprinsă de poet în 1927 în Grecia, întîlnirea cu „cerul clasic" al mării. Este cîntată bucuria regăsirii cu *Moara uitată* — un fel de *Moară a lui Călifar* niţel mai blajină, unde „poporul cu pene: stigleţi, măcălendre" durează cuib — şi este cîntat hanul părăsit, *Hanul cu rîndunici*, evocator al unor timpuri de poveste cu „surugii de-a călare" şi cărăuşi care-şi lasă banul „pe-o bărdacă de vin bun". Sînt întreprinse excursii: cu vaporul prin deltă, printre grinduri cu „cai tătari", care umblă „sălbăticiţi", şi cu sălcii ca pîlcuri de „lipoveni pescari"; cu trăsura, spre Polovraci, prin „ţara ce priveşte către Jiu"; cu trenul, pe sub Bucegi, în *Primăvară*, printre peri, pruni şi cireşi, care au dezlănţuit în vînt o bătălie de petale. E insinuat un fragment de viaţă bucureşteană cu *Cişmigiu în toamnă* şi sînt surprinse momente şi imagini de *Interior* urban, ca în *Căprioara de porţelan, Miniatură persană* şi *Peştii roşii*. Din lumea Miorcanilor, „podul umblător" de la Crasna-Leuca este pentru poet prilej de a se întreba dacă fericirea nu stă în simpla regăsire cu un cadru al naturii devenit familiar, iar comuniu-

[1] G. Călinescu, *Istoria literaturii romîne de la origini pînă în prezent*, 1941, p. 778.

nea cu meleagurile Argeșului ambiționează o expresie deplină în descrierea tuturor voluptăților campestre ale anului, prin *Calendarul viei.* Se începe cu înregistrarea primilor muguri și a primelor munci de primăvară, apoi cu hoinăreala veselă pe cal înspre codrii verzi, la hanul care „miroase a iubire". Hoinăreala este continuată pe la rîu, unde poate avea loc o idilă frustă cu fata morarului, ce-și „ține cu mîna sînii tari și mici", care bat sub cămașă „din două aripi", „cum ar bate un hulub", sau pe la cramă, unde asistăm la un spectacol bahic al savurării roadelor: *„Sub un butuc de viță rămîn culcat pe spate — / Privesc în gol la cerul cu ape neschimbate. // În mînă iau ciorchina cu bob de chilimbar / Și o ridic spre soare, sus. Raza lui cu jar // Fantastic o pătrunde: un lampion aprins; Îi sug lumina dulce și focu-i m-a cuprins. // Beau soare. Dar un piersic cu brațul gol m-agață / Și îmi lipește sînul, pietros și mic, pe față" (Brumărel).* Așternerea albă a iernii, anotimpul cinegeticii, devine prilej de a reface poza bardului de la Mircești, „senin, la gura sobei", cînd poți depăna amintiri sau închina un pahar pentru Horațiu și Francis Jammes ca pentru niște zei tutelari.

Preocuparea pentru pitoresc slăbește întrucîtva încordarea lirică în aceste poezii ale unui excursionist prin cele mai felurite regiuni ale țării, și nu numai ale țării (volumul din 1928 cuprindea și ciclurile *Atice* și *Popas la Stambul,* încadrate, la alcătuirea ediției definitive din 1944, în altă parte). În schimb, în *Caietul verde,* tipărit în 1932, inspirația fluctuantă a poeziei pillatiene cîștigă în adîncime și maturizare prin meditația despre timp și printr-o mai riguroasă organizare a versului. Poezia pare a izvorî, ca și înainte, din întîlnirea cu un cadru sau obiect trezitor de amintiri, ca în *Scrisoare* și *Odaia ei,* din contemplarea senzuală a femeii, ca în *Adormind* și *Dansatoarea,* din jubilarea în fața naturii înnoitoare sau rămasă aceeași, ca în *De Paști* sau *Octomvrie,* din descoperirea trecerii anilor, ca în *Stanțe pe un motiv de Ronsard* sau *Oglinda fermecată,* din obsesia unor epoci străvechi, ca în *Scitul,* și din raportarea propriei existențe la existența lumii exterioare, din colocviul cu sine, în amurg, cum o dovedesc în majoritatea lor *Elegiile.* Fiecăruia din aceste exemple le pot fi alăturate altele din volumele *Balcic, Versuri regăsite* și *Umbra timpului.* Insul liric trăiește în aer liber, ca un

Tityr al lui Virgiliu, egalizează Idealul cu Frumosul, se realizează într-un permanent colocviu cu lumea reală, izbutind atunci cînd lucrurile și evenimentele îl angajează afectiv, cînd cuvintele sînt „logodna faptei vii", și neizbutind cînd temele obiective rămîn exterioare, cînd nu găsesc incidență cu scînteia emoției și cu o experiență de viață autentic trăită. În primul caz, *„munca de exactă ajustare verbală a expresiei poetice"*, cum numește autorul meșteșugul literar pe care îl stăpînește ca puțini răsfățați ai muzelor, înscrie rezultate certe, adăugînd exultației spiritului o dimensiune în plus: bucuria și grația artei. În acest sens, după titlurile amintite pot fi citate din *Balcic* poeziile *Balcic biblic, Cîntecul lui Ali, Cimitir tătăresc* și *Pescărușul*; din *Versuri regăsite: Vînătorul de himere, Prolog la un poem părăsit* (cu un farmec de vers pușkinian) și *Prund*; din *Umbra timpului: Cîntec de vremelnicie, Cîntec, Din ramele iatacului vechi, Amurg pe Prut* și *Buratec lunar*. În cel de al doilea caz, oricît n-ai fi uitat sfatul lui Boileau: *„Cent fois sur le métier rémettez votre ouvrage"*, versificația, deși virtuoasă, fie că se exercită în gol, ilustrînd simplul efort cerebral, ca în *Roza din urmă*, fie că se mulțumește să alinieze locuri comune, ca în *Piersicul*.

Etapa pe care o inaugurează in *Caietul verde*, și o continuă pînă la sfîrșitul vieții, Pillat o socoate, în contrast cu o parte a criticii, ca *„mai rodnică în creații originale"*. Faptele s-au putut întîmpla, crede el, grație „miracolului elin": *„grație lui, idealul clasic și-a scuturat pentru mine colbul didactic și rece de pe băncile școlii sau din sălile muzeelor europene"* [1]. Cele două descinderi în peninsula dintre Adriatica și Egee, prima în 1927, iar următoarea în 1937, sînt considerate de poet ca deosebit de importante: *„Descoperirea Heladei și a artei sale, a sculpturei eline și a templului grec, în special, a fost un eveniment capital în viața mea. Îndrăznesc să cred că am trăit-o cu o prospețime și cu un entuziasm mai aproape de acela al unui contimporan al Renașterii decît al unuia din epoca noastră"* [2]. Așa cum prin 1918 peisajul Miorcanilor și al Floricăi îi revelează esența talentului său peisagistic și elegiac și adevărul că drumul spre universal

---

[1] Ion Pillat, *Mărturisiri*, p. 286.
[2] *Ibidem.*

trece prin autohton și individual — cerul albastru al Mediteranei, soarele egeic, „învietor de mitologii", vestigiile unei arte păstrînd, cum ar spune Eminescu, „acea simetrie intelectuală a cugetării antice" îi dau pentru a doua oară sentimentul descoperirii de sine. Împreună cu admirația pentru Goethe, în care vede acum pe „cel mai mare poet al vremurilor moderne", admirația pentru arta elină umple pînă la fanatism sufletul neofitului, cîndva „romantic și poate simbolist". Chiar dacă în ardoarea sa pentru idealul clasic Pillat face unele aprecieri exagerate la adresa unor înaintași (de exemplu cînd în Duiliu Zamfirescu vede un „poet clasic prin definiție", „singura călăuză ce posedăm în această direcție" etc.), profesiunea sa de credință pe noul drum, dezvoltată în *Mărturisiri*, se cere a fi retranscrisă pentru sublinierea exemplului veșnic al unor valori de prim ordin din comoara de cultură a umanității: *„După o anumită vîrstă, mai mult decît stelele schimbătoare și trecătoare ale modernilor, ceea ce te recheamă mereu sunt lucirile mai depărtate, dar care nu pier nicicînd, ale marilor literaturi clasice de totdeauna. Din acest punct de vedere Homer și Sofocle, Virgiliu și Horațiu,* Divina Comedie *a lui Dante,* Sonetele *sau* Hamletul *lui Shakespeare,* Don Quijote *al lui Cervantes, teatrul lui Racine, fabulele lui La Fontaine,* Westöstlicher Divan *al lui Goethe și imnurile neterminate ale lui Hölderlin s-au propus tîrziu, dar cu atît mai trainic admirației mele".*

Pasiunea contractată are repercusiuni și în structura metrică a unor poezii. *Elegie în toamnă* din *Caietul verde* își desfășoară versurile într-un ritm de sugestie antică: *„Stă vîntul deodată pe iazuri, și stelele toamnei. / Vîslind din aripe bătrîne ca ziua și noaptea, / Un stol se înșiră de ducă sub zodii, dar nimeni / Nu știe să răstălmăcească azi semnele firii".*

Poezii ca *Elegie în pădure* și *Norul*, cu versul lor alb, mai scurt în transpunerea-i grafică, totuși creînd aceeași sugestie prin frazele adesea foarte lungi pe care le urmează, au ceva de fragmente din prologurile dramei grecești. Această depănare ritmică, deși cam egală, coexistînd cu preocuparea poetului pentru antrenarea unor cît mai diverse tehnici ale strofei, aduce din cînd în cînd un spor de respirație, o resuscitare a lirismului. Prin combustia reținută a emoției și prin încordarea rece a spiritului, prin aplecarea gravă asupra unor înte-

lesuri mai adînci, Pillat al motivelor antice este acum, și în special prin *Elegiile* din *Caietul verde* — ca să preluăm o intuiție justă a lui Pompiliu Constantinescu — *„în acord cu fibra lui cea mai autentică"*. Elementele senzoriale, conturările atente în descrierea unui peisaj anumit, transparența biograficului din *Elegiile* încheind volumul *Limpezimi* se estompează aici, fără a-și pierde încărcătura primă, devin, printr-un proces de sublimare, substanța însăși a poemului, materializare a timpului, interferare a efemerului cu eternul, astfel că o melodie interioară poate fi deslușită, vibrantă și urcînd învăluitor, regăsind cu acorduri diferite verticala fiorului liric din *Pe Argeș în sus*. Mai puțin spontan, cît elaborat, Pillat și-a manifestat nu o dată preferința pentru menținerea uneia și aceleiași lungimi a versului pe o regiune întinsă. Astfel, tot ciclul *Florica* e scris în alexandrin și, cu excepția primelor două și a ultimei, toate poeziile sînt compuse invariabil din patru strofe, *Satul meu* e alcătuit în întregime din cîte două catrene, în *Calendarul viei* fiecare lună din an e onorată cu treisprezece distihuri. Gustul pentru sonet, de care fac dovadă volumele din tinerețe, nu dispare — în *Scutul Minervei* și *Împlinire* devine atotstăpîn. Această preocupare pronunțată pentru formă se instituie ca o caracteristică a poeziei lui Ion Pillat, mai ales în perioada ei clasicizantă, și Vladimir Streinu o definește în cuvinte de o judicioasă intuiție, apreciind că versul său *„e lucrat și rareori țîșnit, tropul — construit și dezvoltat, compunerea — învinsă; artă perfectă, în sfîrșit, a unui talent înverșunat fără crispare, armonios fără vrajă și limitat fiindcă e perfect"* [1]. Fruct al tentației pentru experiențele formale sînt și *Poemele într-un vers*, unde poetul, cum remarcă același critic, *„se joacă, la sfîrșitul carierei, cu prisosul puterii sale de lapidaritate"*. Evident, rămîne de o autoritate indiscutabilă opinia lui G. Călinescu: *„Versul are nevoie de un mediu în care să se miște și să fie vizibil [...]. Cititorul simte nevoia inversă, a dezvoltării, și poetul ar trebui să scrie acum o poezie pentru poemul său într-un vers."* Totuși, încercarea se clasează ca interesantă chiar și numai pentru arta concentrării și sugestivitatea metaforei obținute: *„Un singur nai, dar cîte ecouri în păduri..."* (*Poemul într-un vers*), sau: *„Cu vălul tras pe față, se*

---

[1] Vladimir Streinu, *Pagini de critică literară*, p. 76.

depărtează stînd" (Stelă de dansatoare), sau: *„În zare zurgălăii de sănii... suflet nins" (Iarnă)*, sau: *„La sfinţii-n zugrăveală, amurgu-ngenunchea" (Seara la Voroneţ)*.

Ideea unui astfel de volum îi aparţine exclusiv lui Pillat, şi autorul mărturiseşte că ea s-a impus la recitirea lui Victor Hugo cînd a descoperit că unele versuri ca:

„Une émeraude où semble errer toute la mer" [1]

„se izolau de la sine ca adevărate poeme într-un vers".

Ceea ce îndreptăţeşte ca ultima perioadă a creaţiei pillatiene să fie numită clasică nu rezidă desigur în diversitatea formelor metrice — vezi toate performanţele de acest ordin ale romanticilor şi parnasienilor — ci în atitudine, în acea sete de echilibru la care s-a făcut referinţă, într-o aspiraţie de un tip anumit, pe care „senina fericire puţin îngîndurată"[2] o însoţeşte permanent în elogiul vieţii salvate vremelniciei prin artă.

Impresiile şi reflecţiile ocazionate de călătoriile în Grecia şi-au găsit o expresie exclusivă în volumele *Ţărm pierdut* şi *Scutul Minervei*. Reproşul care s-a adus poetului, şi anume, de a nu evoca umbrele antichităţii, ci de a se mulţumi să-şi declare sentimentele sale de admiraţie pentru ea, se susţine numai în parte. Problema stă în calitatea şi substanţa acestor sentimente. E drept, reuşitele nu sînt covîrşitoare. Sonetele din *Scutul Minervei*, care îşi propun olimpian *„O vrajă de pilaştri şi de proporţii drepte"*, reţin în mică măsură în ciuda marmoreenei sculpturi a unora; conversaţia pe care o angajează cu zeiţa înţelepciunii şi o reiau mereu are mai mult menirea de a dispersa elementele unei concepţii de artă poetică proclasică. În *Ţărm pierdut* deprimă sacadarea intenţionată, ca în poezia *Capre* sau în *Insula [„Amurgul lăsase pe ape"]* sau deconcertează impresia de studiu mitologic, de întocmire la rece, ca în *Mit*. Totuşi, acolo unde contemplaţia poetului a stăruit mai îndelung, resorturi ceva mai adînci se pun în mişcare, Hellada îşi dezvăluie nu prin livresc, ci prin „chipul ei văzut" — cum ar spune Tudor Vianu — privelişti şi valori purtătoare de miraje. Sînt citabile din călătoria întreprinsă cu *Ţărm pierdut*

[1] În traducerea lui Pillat: *„Smaragd în care parcă se rătăceşte marea."*
[2] Din *Scutul Minervei*, sonetul III.

poeziile *Himet*, despre muntele ce-și păstrează „forma pură", „umilit de nici un templu", *Centaurul bătrîn, Păstorul și faunul* și *Insulă*, unde incapacitatea mai veche a lui Pillat de a surprinde lumea în transformările ei, consfințită în acel „nimic cînd nu se schimbă" din *Pe Argeș în sus*, devine, prin punerea accentului pe permanentul din peisaj, fulgerătoarea unei intuiții a eternului, care leagă momentul trăit cu epoca peregrinărilor lui Ulisse : *„Cu fruntea ei tăiată-n marmor clar, / Cu păru-ntunecatelor păduri, / Sibilă murmurînd din mii de guri / Oracole uitate de pescar, // Stă insula pe marea din bătrîni. / Pîraiele de munte își dau brînci, / Alunecă, și cad, și rîd pe stînci, / Și duc trupșorul nimfelor pe mîini. // Sonor fîntîni în amfore mai curg, / Tot spală pînza fetele la mal, / Și-n ape limpezi prinsă în cristal / Nausicaa se scaldă în amurg. // Ulisse, unde e corabia ta, / Să ancoreze-n golful ăsta mic ? / Sub cerul clasic n-a murit nimic, / Și ce-a cîntat Homer va mai cînta" (Insulă).*

Menținerea însă la simpla notare a elementelor percepute la contemporaneitate cu mitologicul, creează pe alocuri o impresie de circumscriere a registrului liric. O poezie cum este *Delfi*, și unde finalul se înfiripă expozitiv, din înșiruiri : *„E umbra timpului, pe care șed / Sub Fedriadele nemuritoare. / Teatru, stadiu, temple — nu-i mai văd : / Apollo sună-n mine viers de soare"*, nu trădează nimic dintr-o înfiorare adîncă, nu arată că autorul ar fi zguduit la presimțirea marilor drame ale antichității, dintre care nu puține trimit un fir tainic la această celebră localitate cu templu și oracol. Prin multe din titlurile ei, poezia de inspirație mediteraneană a lui Pillat se recomandă singură lecturii, și cu profit pentru cititor, dar a restrînge la această poezie materialul care ar defini cel mai bine etapa așa-zis clasică, după cum încerca cineva în prefața la o culegere ca *Asfodela* (1943), este hazardat și dovedește mai mult manie de sectar decît gust literar și obiectivitate.

Pillat a îndrăgit mult, ca pe un echivalent al temperamentului său, cerul și apele din sudul Mării Negre. Marea cu albastrurile-i, acest element heraclitian al lumii, a prilejuit sufletului de artist al lui Pillat adesea subtile interferări de epoci, dar a smuls cînd și cînd inimii lui și suspine umane. S-ar cere pomenite în această ordine de idei poeziile *Ovidiu, Lună pe mare, Pe țărm, Stella maris* și altele. În ritmul moale

al valurilor clare din sud l-au reținut plantele mereu verzi, cu tot ce pot evoca, pietrele cu frize din care viața parcă stă să irumpă, insulele cu grai de arome și de sirene homeriene. Toată această fascinație încercată de poet poate fi regăsită într-o bucată ca *Hellas*, îmbinare sintetică a tuturor elementelor despre care s-a vorbit: *„Măslini străvechi, munți numai stînci, și colo, / Culcată, marea ca un cer mai clar. / Orice atingi e rugă ori e dar, / Și pini în vînt sunt lira lui Apollo. // Sau, de preferi, coloanele acele / Dormind la umbra crîngului sfințit, / Bucolica talangă-n asfințit / Și mieii pășunînd prin asfodele. // Vrei sarcofagul alb în foc de maci / Sau stela-n drum a dansatoarei moarte / Și vîntul viu în marmură încins? // Dar mie dă-mi, deplin să mă împaci, / În rama ei de-argint fluid, departe, / O insulă de-azur pe valul stins."*

Pasiunea aceasta declarată — Ov. S. Crohmălniceanu o taxează de filistinism, avînd în vedere acutele frămîntări sociale și tragediile care au încercat omenirea între 1932 și 1944 — a crescut într-o asemenea măsură în ființa îndrăgostitului de seninătăți care e Pillat, încît, se pretinde, acesta și-ar fi dorit ca sfîrșitul vieții să și-l petreacă *„așezîndu-se cu totul și pentru totdeauna într-o insulă din Ciclade"*.

Unei atari conceperi a trecerii întru cele veșnice am înclina să-i preferăm una legată de ultimele creații ale poetului, și care sînt grupate sub titlul *Cumpăna dreaptă*. În acest volum, rămas inedit, peisajul romînesc, văzut din păcate incomplet, doar ca al turmelor și al grînelor, poezia noastră populară, *„de o desăvîrșire artistică și de o adîncime lirică neîntrecută"* [1], codrii și marea, care scaldă malurile Dobrogei, lucirile depărtate ale unor foste iubiri sînt tărîmul de vis în care va căuta pentru o ultimă oară „izvorul unei inspirații romînești valabile". Ion Pillat a murit la 54 de ani, în 1945. Limpezirile prin care a trecut Romînia după cel de al doilea război mondial n-au mai putut lăsa urme în opera lui, care a curs întotdeauna ca un rîu larg, reflectînd toate priveliștile întîlnite. Pentru posteritate, prin ce are mai viabil, opera lui opune unui Pillat al evaziunii pe un Pillat ancorat temeinic în tradiția și solul țării dintre Carpați și Marea Neagră. Simbolul acestei fixări este poezia *De voi muri*, și a-i da funcție de epilog, ca în volumul II din ediția de la Fundații, înseamnă a în-

[1] Ion Pillat, *Mărturisiri*, p. 287.

țelege esența cea mai adevărată a trecerii celui care a scris: *„De voi muri, departe de cetăți, / În brazda neagră-a plugului, la noi, / Să mă lăsați culcat pe spate, gol, / În mînă cu o ghindă de stejar. // Și chipul meu de lut, ce n-a știut / să fie sufletului un locaș, / Își va topi netrebnicul său rost / În valul primitorului pămînt. // Dar ghinda va-ncolți. An după an / Vor crește rădăcini în adîncime / Și va ieși din mine un copac / Cu ramurile tinere, spre soare. // Ce n-am ajuns cu mii de versuri, iată, / O împlinește din belșug o creangă / Întinsă, tremurîndu-și umbra peste / Odihna turmelor, ce vor să vie."*

III

Cercetarea unei poezii prin rememorarea etapelor pe care le-a străbătut este îndeobște edificatoare și instructivă, cum nu este scutită de riscul de a dispersa, în loc de a duce la împlinirea unei imagini de ansamblu. Totuși, la o privire și ascultare atentă, cu toată diversitatea-i de experiențe și de ocoluri, opera poetică, oricît de vastă, își vădește unitatea ca expresie multiformă a uneia și aceleiași surse, a conștiinței poetului, supusă neîntrerupt unor dialectice deveniri și neîntrerupt rămînînd ea însăși. Acest adevăr par a-l propune reflexiei, învăluit, dar atît de melodios, și strofele finale din poezia *La zăvoi*: *„De două ori același nu m-oi scălda în ape, / Căci zilele de-a valma cu valul tău se scurg, / Și vacile bălțate de soare în amurg / Nu beau același Argeș cînd vin să se adape. // În cipciit, în clipot și-n șopot neîncetat, / Alt rîu, din clipă-n clipă, te-a zămislit izvorul; / Nebănuit ca dînsul mă naște viitorul, / Dar tu te chemi tot: Argeș, eu tot: Ion Pillat."*

Viața lui Ion Pillat n-a cunoscut multe meandre și evenimente care s-o înfățișeze contradictorie. Ceea ce rămîne de subliniat este marea-i pasiune pentru cultură, cultul poeziei, căreia i s-a consacrat cea mai însemnată parte a unei existențe consumată exuberant între contemplarea lumii și frecventarea cărților. Cineva care l-a observat pe Pillat îndeaproape putea pe bună dreptate să se întrebe dacă în sufletul acestuia „eruditul nu depășea pe poet", dacă operele altora nu-l pasionau mai mult decît propria creație. Altcineva notează impresia că la citirea operei pillatiene ai revelația dubletului unui poet cu a unui cărturar. Încli-

nația pentru asimilare sistematică a faptelor de cultură este timpurie: *„N-am avut o tinerețe de boemă literară, ci, din contra, una cu o temeinică pregătire universitară"* [1]. În această înclinație își are originea ambiția de eseist a lui Pillat, cele două cărți de articole și eseuri — *Portrete lirice și Tradiție și literatură* — punîndu-ne în fața unui intelectual cu o bogată informație, cuceritor prin fraza lirică, adesea purtătoare de acute intuiții critice. Cum era firesc, preferința mergea spre abordarea fenomenului poetic. Paralel cu solicitudinea pentru clasici, Pillat, care se voia la curent cu mișcarea literară la zi, a vorbit printre primii la noi — și bine! — despre o seamă de mari poeți contemporani, mai cu seamă de limbă franceză, engleză și germană, înșelîndu-se rareori prin exclamația entuziastă la adresa unor personalități lirice în plină exersare. *„Poetul* — îi spunea lui I. Valerian, redactorul *Vieții literare* — *mai înainte de toate trebuie să fie un om cultivat, numai așa poate fi și original [...] el* trebuie să fie la curent cu mișcarea ideilor contemporane pentru a-și da seama de modul cum simte și cugetă lumea" (s.n.).

Privitor la cultura poetică și informația vastă a lui Ion Pillat au rămas numeroase mărturii. În conversație *„avea întotdeauna ceva nou de vestit în domeniul artei"*, asigură Cella Delavrancea. La un banchet al Academiei Catalane din Barcelona, relatează un alt martor ocular, poetul romîn ar fi uimit prin *„cunoștința amănunțită a literaturii lirice"* din peninsulă. Causeria lui ar fi reușit în același timp să stîrnească o curiozitate deosebită în jurul poeziei romînești, un poet catalan decizîndu-se pe loc să învețe limba noastră în vederea întocmirii unei antologii.

Informației livrești despre fenomenul poetic contemporan (Pillat reușise să-și alcătuiască una din cele mai complete biblioteci de poezie) i se adaugă legăturile și contactele directe cu o serie de scriitori străini ca Paul Claudel, Jules Romains, Madariaga, Leon-Paul Fargue, Valery Larbaud, Saint-John Perse și Rainer Maria Rilke. Lui Valery Larbaud Pillat îi ducea cărți de scriitori romîni vechi și noi, pe cînd de la Rilke primește o scrisoare cu prețioase precizări privind geneza poemului *Cîntec despre dragostea și moartea*

[1] Ion Pillat, *Mărturisiri*, p. 276

stegarului Cristoph Rilke. Din o parte dintre acești poeți, ca și din mulți alții, Pillat a publicat pe parcursul anilor semnificative și îngrijite traduceri. În reviste și apoi în volume, singur sau în colaborare (cum este cazul transpunerii lui Trakl și a însinguratului de la Orthéz), el a făcut să primească expresie romînească creații adesea de prim rang din lirica americană și engleză, din lirica franceză, germană și spaniolă. Criteriile după care se conduce în această nobilă activitate par a fi două: se va apropia de acei poeți, clasici sau contemporani, cu care își descoperă pe un plan sau altul o consonanță interioară (așa fiind Maurice de Guérin, Jean Moréas, Francis Jammes și Paul Valéry, Robert Frost, apoi Goethe, August Graf von Platen, Stefan George ș.a.), sau de acei autori mai recenți, care sînt încă puțin ori de loc cunoscuți publicului de la noi (între care un W. B. Yeats, un Georg Trakl, un T. S. Eliot și un Saint-John Perse), și a căror operă, prin inedit și diversitate, prin originalitatea și noutatea modalităților artistice, îi pare a putea exercita o înrîurire pozitivă în dezvoltarea multilaterală a poeziei noastre.

Evident, el nu se gîndește o clipă la simpla mimare a unor modele celebre. O dovedesc și memorabilele reflecții pe care i le ocazionează contemplarea revirimentului noii poezii americane, poezie ce *„a știut să împrumute sufletului american o expresie adevărată"*. Aceasta *„a devenit interesantă pentru Europa din ziua cînd, părăsind remorca engleză, a încetat de a mai fi o imitație servilă a gloriilor literare de peste ocean — din ziua cînd a creat și n-a mai maimuțărit pe nimeni"*.

Rezultatele dobîndite de Pillat în transpunerile sale romînești se situează nu o dată la nivelul originalului. În traducerea dificilului poem *The Wasted Land*, *„cuvintele cad —* observă Petru Comarnescu într-un articol — *extrem de just, vibrante, fluide, sonore, fiind foarte aproape de original, păstrînd nuanțele muzicale, varietatea ritmică, sensurile lirice și filozofice"*. În poemul de o largă orchestrație simfonică *Anabasis*, perioadele largi și inflexiunile ritmice îi evocă unui alt comentator romîn *„prelungiri spre cine știe ce zări pierdute amintind de* Biblia *lui Șerban Cantacuzino, de vechi psaltiri, de* Cîntarea Cîntărilor *și* Cîntarea Romîniei*"*. Tot pe marginea acestei tălmăciri (pînă în 1932, cînd apare în romînește, poemul de un viu răsunet în epocă este tradus, prin

grija unor condeie ilustre, amintim pe T. S. Eliot și Giuseppe Ungaretti, în limbile germană, rusă, engleză și italiană), Lucien Fabre, autorul romanului *Rabevel* și cronicarul de la *Les Nouvelles Littéraires*, spunea, în finalul unei lungi scrisori, după minuțioase referiri la text: *„...Tout cela est passionant. Je vous en félicite et que je termine par une dernière louange: la plus précieuse. C'est l'orchestration des rithmes et des timbres qui la mérite. Là il fallait un grand poète pour une tache musicale quasi insoluble. Vous avez trouvé la solution. Des mathématiciens qui résolvent les problèmes ou il n'y a point de méthode, par intuition, on dit qu'ils ont du génie."*

În cunoașterea fenomenului liric romînesc Ion Pillat punea și mai mult zel. Meticulos și ordonat, redactor înainte și după război al *Flacărei*, iar între 1921 și 1924 redactor al *Cugetului romînesc*, el a urmărit toată viața, cu atenție, publicațiile literare, făcea tăieturi din ziare, cu ce i se părea reprezentativ, sau cerea prietenilor poeți un exemplar autograf al poeziei care i-a plăcut, ajungînd să alcătuiască albume întregi de asemenea manuscrise. Din această pasiune de zi cu zi s-a hrănit și gustul poetului pentru antologii: *Antologia toamnei* (1921), *Antologia poeților de azi* (1925), *Cartea dorului* (1934), în colaborare cu Perpessicius etc. Cu limitele-i cunoscute, dată și apartenența lui de clasă și situația lui de parlamentar burghez, Pillat este totuși un patriot susținînd un deziderat just atunci cînd, la observarea absenței peste hotare a unei antologii reprezentative de poezie romînească, deplînge faptul că *„poezia cultă romînă, interesantă în atîtea privințe și care ar putea îmbogăți printr-un filon de autohtonă simțire și printr-o expresie specifică lirica universală"*, este *„ca și inexistentă în ochii Europei"*. Considerînd *„nu mai puțin imperioasă"* și *„nevoia unei antologii naționale, în cuprinsul graiului nostru"*, dar pe deplin conștient de temeritatea încercării, cunoscut fiind că *„o antologie e de obște sintetizarea în poezie a unui mod de simțire și exprimare care e aproape de sfîrșit"* [1], Pillat a reușit cu ajutorul colaboratorului său să dea în *Antologia poeților de azi* (cu poeți încă în plină evoluție) o imagine obiectivă

[1] Ion Pillat, *Poezie și antologie* (în volumul: *Tradiție și literatură*, Casa școalelor, 1943, p. 318).

și multilaterală a momentului liric postbelic. Perpessicius își amintește, într-un articol omagial — și cuvintele par a nu fi simple flori pentru memoria scriitorului dispărut — *„de patima, de gustul, de stăruința, de simțul critic al nuanțelor și subtilităților"* pe care celălalt *„le risipea cu generozitate"* în lungile lor ceasuri *„destinate lecturii poeților"*. În altă parte, Cella Delavrancea, vorbind de obiceiul lui Pillat de a citi în cercul prietenilor poeziile care i-au reținut mai mult atenția, relatează că l-a auzit nu o dată dînd cu înfiorare glas unor versuri de Tudor Arghezi, Adrian Maniu, Ion Minulescu, Bacovia, Elena Farago și Al. Philippide. Deși Pillat nu exagera cînd spunea: *„Am intrat în literatura franceză ca un francez [...], citind pe Ronsard și Racine înaintea lui Baudelaire, și pe Hugo și Lamartine înaintea lui Verlaine și Mallarmé"*, și deși marii scriitori ai literaturilor străine, un Goethe sau Cervantes, îi erau, prin frecventare, foarte intimi, admirația pentru realizările valoroase ale scriitorilor romîni contemporani, evlavia pentru scriitorii romîni ai veacurilor trecute angajau în sufletul poetului, se pare, zone mai adînci. *„L-am auzit* — încredințează cineva — *vorbind la Institutul francez asupra poeziei franceze. Cunoștința subiectului era minunată, iar forma poeziilor — impecabilă, dar chiar atunci cînd vorbea de această literatură la care ținea atît de mult, nu găsise accentele acele calde și entuziaste pe care le întîlnisem la el cînd era vorba de literatura țării sale."*

Cu toate frumoasele pagini despre literatura romînă și străină, vădind și informație și finețe, ceea ce ne face să vorbim de om și cărturar e desigur, în primul rînd, poezia, opera poetică pe care a închegat-o. Cultura și informația însușită prin lecturi și călătorii și-au avut partea de contribuție la structurarea talentului său poetic. Acea *„încîntare senzuală a cerebralității"* despre care se spune că-l caracteriza și a cărei expresie, în viața de toate zilele, era *„rîsul lui robust"*, n-a rămas nici ea străină de procesul creator. Emotiv, sentimental — cum i-ar plăcea să-i reținem imaginea — Pillat este totodată un virtuos. Între aceste două însușiri extreme poezia lui pendulează la infinit, și atunci cînd se află în centru, la egală distanță și de una și de cealaltă, pare a-și dezvălui natura ei cea mai proprie. Nealterată fundamental de curentele și orientările literare cu care a venit

în atingere, *„mai mult liniştită decît liniştitoare"* [1], simplă, nelăsîndu-se amăgită de prestigiul obscurităţii [2], realistă, în genere, şi mereu susceptibilă de înnoire (*„orice conversaţie cu un om nou îmi deschide o altă fereastră asupra sufletului omenesc"* [3]), opera poetică de care ne-am ocupat figurează prin ani nu o apariţie meteorică, ci, aşa cum spune cineva, *„o stea fixă"*. Aportul ei de adevăr şi frumos, în proporţia în care s-a realizat, îşi are un punct de confluenţă cu ceea ce poetul numeşte undeva *Viersul ţării*. In accepţia pe care el i-o dă, noţiunea de „viers al ţării" se identifică pentru Pillat cu aceea de grai al poporului şi al cuprinsului romînesc: *„E graiul tău ca frunza verde, / Cu freamăt tînăr de pădure : / Grai de cioban noptînd pe plaiuri / Cu turmele la foc de stîni, / Grai de plăieş pornind la munte / Cu cal, desagă şi săcure, / Grai de pîrîu legînd luceferi / În zori, prin clăile de fîn" (Viersul ţării).*

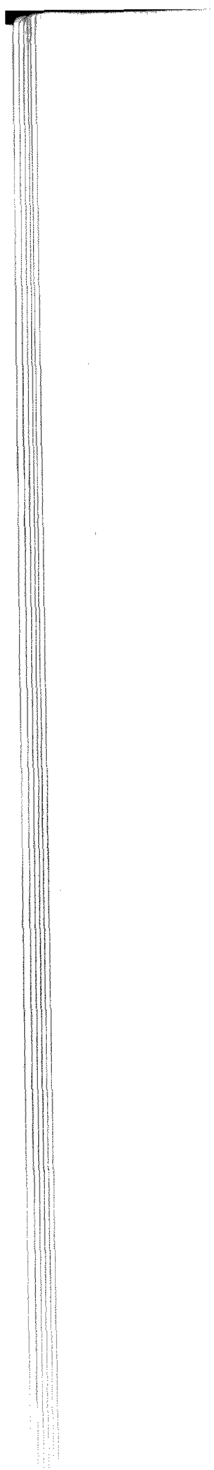
Pentru a defini un specific naţional, Pillat rămîne la o imagine unilaterală, a unei Romînii pastoral-agrare, totuşi o imagine trăită, despre care va spune în altă parte că nu-i poate fi smulsă din suflet niciodată. În timpul scurs de la petrecerea din viaţă a poetului, chipul Romîniei, prin revoluţia economică şi culturală, s-a schimbat radical, s-a îmbogăţit cu trăsături şi înfăţişări noi şi proaspete, încît potrivirea de cuvinte „viers al ţării" se încarcă de o altă reprezentare, mai complexă. Imaginile continuei deveniri sînt prilej de sinteze inedite în poezia care se scrie sub ochii noştri. Experienţele şi izbînzile ce au precedat-o — mai mari sau mai mici de la poet la poet — trebuie cunoscute şi apreciate la justa lor valoare. Într-un tratat de istorie literară, clasificările, raportarea la diverse orientări şi curente îşi au importanţa lor pentru lămurirea contradicţiilor sau a unor nuanţe care, neexplicate în ambianţa temporală, pot întreţine confuzia şi aproximaţia. Ceea ce interesează însă în ultimă instanţă este aportul fiecărui scriitor în parte; de aici necesitatea detaşării acelor creaţii care închid în ele viaţă durabilă şi sînt mărturie despre epocă. Timpul, care

[1] Vladimir Streinu, *Pagini de critică literară*, p. 75.
[2] Horia Furtună, *Alături de Ion Pillat* (în volumul omagial menţionat, p. 25).
[3] S. Şerbescu, articolul citat, p. 42.

rănește și face să vibreze inima poeților adevărați, nu-i poate aneantiza, în schimb feluritele curente și pretinse școli literare, stîrnind atîta zarvă, atîtea polemici și animozități, sînt, după trecerea anilor, prada lui cea mai sigură. A nu stărui în principal asupra avutului propriu al unui autor, a-l anexa la infinit unei tendințe sau alteia înseamnă a lăsa impresia, undeva, și a unui act de pedanterie.

Poeții sînt feluriți, registrele infinite, și dreptul cititorului de a-și stabili preferințele pentru un tip sau altul de sensibilitate artistică nu-l poate încălca nici o normă. Marile pasiuni se contractează de obicei pentru naturile vizionare, torturații de sfîșieri lăuntrice sau de adînci drame ale umanității, titanii despre care ai impresia — ca Hugo despre Hamlet — că-ți vorbesc *„de pe celălalt țărm al unui fluviu"*. În astfel de cazuri, senzația e că omul a înfrînt condiția sa terestră și devine pentru o clipă egal cu zeii. Există însă și o altă ipostază a spiritului: cea înfloritoare în dorul lui Ulisse la întoarcerea sa în Itaca. Setea de echilibru interior și contemplarea armonică a lumii, intuirea eternului în durată și aspirația spre perfecțiune — iată căi care pot duce de asemenea la sublim. Cu povara unui suflet mai mult din seninuri decît din furtuni, Ion Pillat a fost, de-a lungul unei vieți de muncă neprecupețită, un poet care s-a bucurat cu tristețe.

AUREL RĂU



Notă asupra ediției

Ediția aceasta de *Versuri*, prima de la moartea autorului și de la ediția „definitivă", *Poezii*, apărută în 1944 la „Fundații", își propune o selecție din întreaga operă poetică a lui Ion Pillat, urmărind firul curgerii ei de la întîiele-i manifestări, neadunate într-un volum separat, pînă la *Cumpăna dreaptă*, volum pe care autorul n-a avut răgazul să-l tipărească.

Deși conduși de convingerea — și poate tocmai din acest motiv — că poezia lui Ion Pillat, în ciuda întinderii și diversificărilor pe care i le cunoaștem, poartă în întregime amprentele uneia și aceleiași personalități bine definite, criteriul selectiv am urmărit să fie nu atît unul subordonat strict ideii de evoluție, cît unul valoric, constînd în solicitudinea față de tot ce pare a se sustrage caducității. Așa stînd lucrurile,

diversitatea de niveluri sau monotonia reluării unor teme n-au fost și nu puteau fi eludate decît în parte, alăturarea doar a pieselor *antologice* rămînînd de domeniul viitorului (și al colecției „Cele mai frumoase poezii").

Ca text de bază s-a luat textul din ediția *Poezii*, realizată sub supravegherea directă a autorului și aducînd unele modificări de vers față de edițiile precedente. În gruparea poeziilor pe volume și în succesiunea lor s-a avut în vedere aceeași ediție ultimă. Modificările operate atunci priveau forma, expresia artistică, urmăreau înlăturarea unor formulări perimate și a unor întorsături de topică tributare vechii poezii; cum s-au dovedit în majoritatea lor binevenite, firește, le-am preluat. În transcrierea textului s-a aplicat ortografia actuală, păstrîndu-se în același timp formele de limbă specifice autorului.

Poeziile din *Cumpăna dreaptă* apar tipărite în carte acum pentru prima oară. Cu omiterea a două-trei titluri, acest ultim grupaj adună toată producția poetică originală ulterioară ediției din 1944.

Poezia *Menire*, așezată la începutul cărții — singura nepublicată în timpul vieții autorului — era destinată de acesta să încheie volumul *Cumpăna dreaptă*, pe care l-ar fi vrut publicat separat.

Sînt cuprinse în prezenta ediție, sub titlul *Echivalențe lirice*, majoritatea traducerilor din lirica străină pe care le datorăm lui Ion Pillat.

S-au avut în vedere, pentru selectarea textelor, volumele:

Maurice de Guérin: Poèmes (La Centaure. La Bacchante) Ed. „Euphorion", București.

Francis Jammes: Poezii alese, colecția „Cartea vremii", București, 1927.

Din poezia germană, Ed. „Literaria", Cernăuți, 1937.

Poezii din Baudelaire (Les fleurs du mal), Tip. „Bucovina" — I. E. Toroutiu, 1937.

St.-J. Perse: Anabasis, Ed. „Cartea romînească", București, 1932.

De asemenea, revistele: *Cugetul romînesc, Vremea, Azi, Tiparnița literară, Gînd romînesc, Gîndirea* ș.a.

Citeva din traduceri, puține la număr, au fost luate din manuscrisele autorului.

Întregul material este grupat pe țări, în ordinea lor alfabetică. Autorii sînt orînduiți cronologic, după anul nașterii.

La sfîrșitul volumului, la rubrica **Addenda**, s-au inclus, în ordinea autorilor vizați, citeva texte critice publicate de Ion Pillat.

Criteriul după care s-a făcut selecția a fost, dimpreună cu cel al valorii originalului, cel al valorii echivalentului romînesc, echivalent în slujba căruia, ne informează Oscar Walter Cisek, *„mînat de o însuflețire tinerească fără pereche, traducătorul lucra din zorii zilei și pînă în noapte"*.

Conștient de rigorile de stil ale unei note asupra ediției si, deci, de gradul în care se face vinovat în fața cititorului, autorul prezentelor rînduri n-ar putea încheia cu inima împăcată precizările austere de mai sus fără continuarea citatului început, care îl smulge pe Ion Pillat încă o dată, ca de altfel întreaga-i operă, morții lui relativ timpurii: *„Pronunța cuvintele, silabele, le asculta atent, le gusta ca pe niște vinuri prețioase, le cîntărea greutatea, le compara cu sunetele originalului și cu lungimea lor, pînă ce se oprea la cuvîntul cel mai firesc pentru realizarea echivalenței, pînă ce rimele și cadența puteau fi oarecum suprapuse originalului, fără ca o singură silabă să strice armonia organică a operei"*.

A. R.

*

POEZII ORIGINALE

MENIRE

AU SPUS CĂ-I RECE, ŞI N-AU BĂNUIT
CE PATIMĂ II CLOCOTEA ÎN VINE,
AU SPUS CĂ NU-I ADÎNC, ŞI N-AU SIMŢIT
GENUNILE CE DORM SUB LIMPEZIME.

UN RĂSFĂŢAT AL SOARTEI L-AU ŢINUT
CÎND ÎNCORDAT ŞI DUR ŞI-A DUS DESTINUL,
STĂPÎN PE FERICIRE L-AU CREZUT
CÎND PE FURTUNI ŞI-A AŞEZAT SENINUL.

E DOAR UN OM, ŞI-A SUFERIT ŞI EL,
DAR N-A VRUT PLÎNS ŞI BOCET DE MUIERE,
SĂ FII SORTIT DESĂVÎRŞIRII-I GREU :
O CUMPĂNĂ ÎN ZILE DE DURERE.

~~Neînțelesului~~ ~~Poetul~~ ~~Epilog~~

~~[illegible]~~

Menire

Au spus că-i rece și n'au bănuit
Ca patimă îi clocotea în vine,
Au spus că nu-i adânc și n'au simțit
Genunile ce-i dorm sub limpezime.

Un răsfățat al soartei l-au ținut
Când încordat ~~[illegible]~~ și-a ~~[illegible]~~ dus destinul,
Stăpân pe fericire l-au crezut
Când pe furtuni și-a așezat seninul.

E doar un om ce-a suferit și el,
Dar n'a vrut plâns și bocet de muiere.
× ~~Să lupți pentru frumos e mult mai greu~~ :
O cumpănă în zile de durere.

Ion Pillat
6/XI 1944 Buc.

× ~~Să te jertfești frumosului e greu~~ :
× Să ~~te jertfești~~ fi boltit desăvârșirii-i greu :

CASA AMINTIRII

(1906—1910)

PRIMA VERBA

În catedrală

Notre Dame de Chartres

O lumină aurie face flori tremurătoare
Şi le-aruncă şi le prinde în mănunchiuri trecătoare
De-arcuite ziduri negre ; în altare curge sînge
Cînd în ploaie purpurie de vitralii se răsfrînge.

Şi pierdută-n adîncire omenirea se alină ;
Frînte glasuri se ridică ; frînte inimi se înclină
Printre sfinţii reci de piatră ; iar în umbră îmbrăcat,
Stă norodul, ce se-nchină nencetat, îngenuncheat.

Dar de dincolo de moarte, cu surîs neomenesc,
În icoanele-nvechite sfinţii morţi parcă zîmbesc.
Ce le pasă lor de chinul dat mulţimii fără nume,
Ce se-mpinge şi se roagă şi se stinge iar în lume.

Ce le pasă de potopul de dureri ! Curg, nu-i urnesc
Veacuri multe ca nisipul şi popoare — ei trăiesc,
Căci de piatră le sunt ochii şi au suflet de granit :
Obosiţi de veşnicie, pentru veci au adormit.

Decemvrie, 1906

CÎNTECE DE DEMULT

Drumul strămoşesc

E seara — brazii lung şoptesc,
Şi stă telega-n poartă.
E seara — brazii lung şoptesc,
S-aşterne drumul strămoşesc,
Iar dorul lui ne poartă.

Luceferi ard de veghe sus,
Prelung talanga sună.
Luceferi ard de veghe sus,
Izvoarele poveşti ne-au spus
Ţesute-n mreji de lună...

Departe — caii merg întins,
Potcoava-n noapte sună.
Departe — caii merg întins,
Iar drumul tot e parcă nins.
Stropit cu stropi de lună.

Zăpadă n-a căzut pe drum.
Dar a brumat în mine.
Zăpadă n-a căzut pe drum,
Doar brazii mari visează-acum
Un dor din vremi străine.

Cîntec în amurg

Strunele vioarei tale plîngeau.
Un cîntec foarte vechi
Se legăna pe ele.

Veneau din vale adieri,
Venea din lunci
Miros de fîn cosit și ud de ploi.

Iar trandafiri subțiri, umplînd cerdacul,
Spre tine aplecați ca spre lumină,
Petalele răcoritoare le scuturau ușor.

Zbîrnîie cobza

Iar zbîrnîie cobza în vuiet ușor,
S-aprinde pe ceruri lin nor după nor,
Și plopii din vale se tînguie-n vînt ;
Domol te cuprinde al serii descînt...

Frunzișul e veșted și zboară-n pridvor,
Prin zare se șterge un stol călător,
Vin cîntece, duse în leagăn de vînt ;
Domol te pătrunde al toamnei descînt.

Se scutură clipele noastre și mor —
Oglinzi sunt de-a pururi aceluiași dor.
Revine trecutul pierdut ieri în vînt ;
Domol te vrăjește al vremii descînt.

√ *Cîntec de toamnă*

Lin frunzele cad, plîng apele-n vad,
Lung buciumul toamnei în noapte răsună.

Prin ramuri de tei ning molcum scintei,
Își cerne vrăjirea văpaie de lună.

Trec nori după nori în veci călători
Pe-ntinsele șesuri în zboruri deșarte.

Pe-al inimii gol se-așterne domol
Durerea trecută cu frunzele moarte.

În primăvară

În primăvară au sosit să-mi cînte la fereastră
Din fluier, din cobză, din nai :
Nădejdea, credința, iubirea albastră,
Aduse de veselul mai.

Făceau o larmă — m-au trezit din lunga mea visare,
Le-am aruncat un icusar ;
S-a dus taraful cerîndu-mi iertare —
Și tot l-aștept să vină iar...

CASA AMINTIRII

Întoarcere

Prin crăpături de-obloane lumina, pete-pete,
Pătrunde prin podele, pe pat și pe perete,
Așa cum altădată încet s-a așternut
Cînd odihneam aicea sub albul așternut.
Iatacul e același, și-n tihna lui adie,
În bîzîit de muște, bătrîna melodie,
Și ornicul rostește clipita de demult —
Da, toate sunt aceleași : le văd și le ascult.

Şi zilele pierdute revin. Simt că mă cheamă
Privirea mea uitată din poza prinsă-n ramă,
Cu ochii mei, cu ochii dintîi — şi simt pe piept
Cum giulgiul amintirii se lasă — şi deştept
Privesc cum îl atîrnă drept coviltir pe toate.
Pe zid mai e hîrtia cu flori încondeiate,
Şi puşca ruginită mi-o văd pe un dulap.
I-e frică iar — o clipă — copilului de-un cap
De cerb cu ochi de sticlă şi coarne rămurate...

Adorm în paza unor descîntece curate.

La culesul viei

Toamna şi-a întins marama de aramă pe zăvoi ;
Taie aerul cu zboruri mici şi frînte rîndunele ;
Frunze cad, şi-n praf de aur, de la munte, după ele,
Pică şi treptat se umflă gîrla turmelor de oi.

Am lăsat pridvorul casei sub umbrarele de nuci ;
Urmărim, urmînd poteca, şipotul de apă vie ;
Pasul nostru sperie sturzii hrăpăreţi, şi sus, în vie,
Dulci, se pîrguiesc la soare strugurii de pe butuci.

Să-i oprească de la jafuri nu vedem nici un pîndar,
Şi ciorchina rumenită, bob cu bob, o s-o aleagă...
Nu te-mpotrivi, iubito : e al lor al toamnei dar.
Lasă-te de voie bună braţul meu să te culeagă !

Sfîrşit de toamnă

Nu mai vorbi, nu rîde, nu te gîndi, nu plînge,
Nu mai visa zadarnic : e prea tîrziu acum.
Nu vezi ce toamnă tristă ? Cu pete mari de sînge
Se iroseşte frunza pornită-n zbor pe drum.

Prin codrul de cărbune plutește-al iernii fum —
Nu mai vorbi, nu rîde, nu te gîndi, nu plînge.

Cu fața ei asemeni iubirii ce-a trecut,
Pe tîmpla din Văratic, din vremuri legendare,
O sfîntă-i zugrăvită de un necunoscut.
Icoana tăinuită ce farmec straniu are!
Tăcut o șterge veacul, dar tot mai blîndă pare
Cu fața ei asemeni iubirii ce-a trecut.

A doua moarte

Izvorul amintirii se pierde nenceput...
Același fîn în floare ne urmărește-n luncă
Și rugăciunea serii nădejdea își aruncă
Pe dealul unde doarme întregul meu trecut.

Urmăm cărarea noastră în liniștea mai mare...
Acei ce ne lăsară doar dorul lor în piept
Mai mor a doua oară cu noi în înserare,
Sau ne măresc trecutul cu ochiul înțelept?

Lanterna magică

Pe-omătul nepătat de pe cearceaf,
În umbra ce se-ncheagă în odaie,
A tresărit lumina ca un praf
Cînd și-a deschis pupila ei bălaie.

Lanterna magică, privind pieziș,
C-un singur ochi în frunte, ca-n poveste,
Și glasuri de copii în luminiș
De rîs curat țîșniră fără veste.

Acolo unde-a fost doar scrumul șters
Răsare-o lume veche și ciudată.

Scufiţei Roşii-i ard obrajii-n mers,
O vezi zorind spre casa de-altădată.

Spre casa albă şi cu nalbă-n prag,
În care o aşteaptă blînd bunica —
Prin fumul vremii, prin trecutul drag,
Mai stau privind cum piere lin fetica.

Zadarnic cerc zăvorul ferecat
Pe care tot copilul îl descuie...
Prin vremi Scufiţa Roşie a plecat,
Şi lupul sur mai stă pe cărăruie.

VISĂRI PĂGÎNE

(1910—1912)

Sunt zile

Sunt zile cînd mi-e dorul flămînd ca un barbar,
Războinicii călare i-aş năpusti cu vîntul
Şi aş cînta cu dînşii prin stepe ; iar pămîntul,
Învins ca de cutremur, s-ar prăbuşi. Cuvîntul
Ce mîntuie-n biserici s-ar cere în zadar.

În alte zile dorul mă leapădă sătul,
Şi singura-mi dorinţă e ca pe ţărm de mare
Să urmăresc cu ochii corăbiile-n zare,
În mine amintirea să piară călătoare,
Şi umbra umbrei mele s-o am mi-ar fi destul.

Sunt zile cînd mi-e dorul aşa de bun, s-ar duce
Să dea întregu-mi suflet cum alţii dau un ban,

Şi inima-mi deschisă la toţi s-ar face han,
La care năvăli-va norodu-n lung chervan.
Sunt clipe cînd în spate aş vrea să port o cruce.

În alte zile dorul mă face rău şi rece,
Trăind de piatră parcă, nepăsător idol...
Şi miezul vieţii însuşi îmi pare că e gol,
Că omul e o mască şi mila e un rol
Şi, orb, privesc durerea ce lîngă mine trece.

Sunt zile cînd renvie copilul. Zile cînd,
Moşneag, stinşi îmi sunt ochii ca două stele moarte,
Sunt zile cînd tot pieptul iubirea mi-l împarte,
Iar altele cînd singur mă chinuiesc departe,
Închis ca într-o boltă zidită-n al meu gînd.

Necunoscutul cine-i, titanicul artist
Ce-n suflete şi trupuri se-mbracă cum îi place
— Vorbesc şi el vorbeşte, şi tac cu el cînd tace —
Străinul care-n mine pe mine mă desface,
Făcîndu-mă totuna cu-o fiară sau c-un Crist ?

Divan din Basra

Lîngă drumul care duce
Peste munţi şi văi la Basra,
O fîntînă izvorăşte
Din trei şipote de piatră ;

Dar catîrul nu se-opreşte
Să s-adape, nici moslimul ;
Nenceputǎ curge apa
Şi se pierde nenceputǎ.

Căci turbane împletite,
Cercetînd cu sîrg *Coranul*,

Cărturari de slavă veche,
Spun : „Fîntîna-i fermecată".

Sună astfel zicătoarea :
Din trei șipote de piatră,
Cine bea dintr-unul pierde
Raza ochilor de-a pururi.

Cine bea din amîndouă
Cade la pămînt și moare.
De tustrele de se-atinge,
Pradă va cădea iubirii.

Din rubaiyatul lui Yussuf

Din orișice iubire dorințe vechi răsar :
În zori de zi amurgul revine parcă iar.
Paharnice, ne toarnă în primăvara nouă
Străvechiul vin al toamnei ce scînteie-n pahar.

*

Din paltinul în frunză curg picături de lună,
Departe clopoțeii cămilelor răsună,
Miros de iasomie ne vine prins în vînt,
Iar eu visez povestea ce-n ochii tăi se-adună.

*

Legîndu-mi, doritoare, colan de brațe moi,
Mă-ntrebi : „E luna nouă alunecînd prin foi ?
„Iubito, nu e luna, ci chipul tău îmi crește
Pe ceruri, în oglinda răsfrîntă peste noi."

. . . .

Cu caravana mîine plecînd din nou prin lume,
Nisipul și pustiul pe drum or să mă-ndrume,
Dar azi ce-mi pasă mie, strîngîndu-te, de-aud
Cum muzeinul Morții mă cheamă lung pe nume.

Rugă lui Buddha

Am fost, o, Sakya Muni, acela ce visase
— Viteaz fără putere şi vultur fără zbor —
Năprasnic să vîneze popor după popor,
Dar, neputînd să-nvingă, milog pe drum rămase.

Am fost, o, Sakya Muni, acel ce vrînd să ştie
— Adept fără ştiinţă şi fir fără fuior —
Desţeleni cu trudă al gîndului ogor,
Dar nu putu să iasă din mintea lui pustie.

Am fost, o, Sakya Muni, acel ce vru să curme
— Monah fără credinţă şi mire fără dor —
Zadarnica iubire la orişice izvor,
Dar, neputînd să beie, pieri fără de urme.

Din veac în veac tot altul, acelaşi om în veci,
Născînd mereu din moarte, murind spre a renaşte,
Sunt obosit, Stăpîne, de mine şi mă paşte
Un dor să dorm de-a pururi prin constelaţii reci.

Centaurii

II Centaurul

Trei zile-n nemişcare privise stana. Gîndul
Nu cuprinsese forma ce pribegea prin haos.
A patra zi deodată simţi că un centaur
Încătuşat în piatră îl aştepta să vie.
Trei zile visătorul îşi făuri visarea :
Cînd mîngîia cu mîna, cînd crud lovea cu dalta,
Şi tresărea lung piatra atinsă, cum tresare
Femeia ce ascunde în sînu-i viitorul.
A şaptea zi prin dafini amurgu-ncet se stinse,
Gemea în umbră visul cu marmură robit,
Şi falnic semizeul, mai alb ca spuma mării,
De noapte se desprinse cînd lună fu-n văzduhuri.

Cutează Creatorul să-nfrunte-a lui făptură
Şi, muritor, măsoară o clipă nemurirea.
Dar iată că se mişcă centaurul, grăieşte :
„De ce din somnul pietrei m-ai deşteptat, Stăpîne ?
De ce mi-e strîmtă haina-ţi, de ce mă strînge lutul ?
Sunt zeu şi sunt ființă deodată. O ! durere
De-a şti ce-i nemurirea de mă pătrunde moartea,
De-a şti că nu-i iubire cînd îmi trăiesc dorința !
Ce nu putură zeii să facă ai făcut-o :
Îngemănarea stranie. Fii blestemat, Părinte,
De cel dintîi centaur !" Dar glasul i se frînse
Şi, nechezînd sălbatic, porni în larg de lume.

III Blestemul

Scandat pe drumul vremii copita lui răsună,
Umplură tot pămîntul fugarii semizei...
Dar noaptea, cîteodată, în nopţile cu lună,
Cînd fiecare rază e ploaie de scîntei,

Îndrăgostiţi poeţii, atunci cînd îi adună
Iubirea sau norocul prin codri vechi de tei,
Zăriră, spun cu groază, în goana ei nebună
Năvala de centaur strîngînd la piept femeia.

Şi blestemul de veacuri pe neamul lor apasă,
Căci zeul, ce tresare în trup de armăsar,
De-a pururea dori-va femeia ca mireasă.

Deşi n-avem potcoava răsunătoare de-aur,
Gonim, o, Zevs, prin lume frumosul în zadar :
În pieptul meu se zbate năprasnic un centaur !

VI Cel din urmă centaur

Visasem cel din urmă centaur că eram...
Dormea sub lutul vremii pierdute hippogeea,
Şi seara, cînd în treacăt umbream în mers aleia,
Potcoava mea de aur îmi scăpăra scînteia,
Pe care-n drumul nopţii sonor o cadenţam.

Cutreieram zadarnic pădurile de brad,
În van cătam poporul stăpîn ieri pe cîmpie :
Fugeau orbiţi de spaimă cîrlanii-n herghelie
Cînd mă iveam din umbră pe-ntinderea pustie,
Sau cînd, purtat de sete, mă coboram la vad.

Sirena cea din urmă visasem că erai...
Îmi nechezam dorinţa pe ţărmul nalt al mării,
Nebun zdrobeam copita de pietrele cărării,
Privind prin valuri roşii în sîngele-nserării
Lui Okeanos pradă cum trupul tot ţi-l dai.

VIII Vedenie

Ca ieri izvorul curge în amfora de lut,
Dar azi, pe malul apei, altarele Dianii
Se prăbuşe-n ciorchine de bozii, iar castanii
Podoaba şi-o dezbracă pe templul decăzut.

Ca ieri izvorul curge, dar unde mai sunt anii
Cînd Satirul, glumeţul, şi Faunul, tăcut,
Veneau să-şi cînte-n trestii un dor necunoscut
Şi urmă de copită în crîng lăsau Silvanii ?

Poteca e pustie şi vremea depărtată
A zeilor din timpul cu visuri legendare,
Dar noaptea cel din urmă centaur, cîteodată,

Din codri plini de freamăt ieşind nemuritor,
Cu două piepturi albe sub luciul lunii, pare
Un bust uitat de veacuri pe-un soclu mişcător.

Anotimpurile

Inscripţii

De muguri pădurea e plină şi gheaţa şi-a spart-o izvorul.
Cocorii se-ntorc şi prin zare răzbate lung ţipătul lor.
Găsim ghiocei pe potecă păşind-o alături, iubito :
Lui Amor, copilul, să-i ducem, cunună să-şi facă din flori.

*

Pe pajişti domneşte lumina, ne-ascundem în umbră de luncă.
Cu maci înfloriţi e stropită cîmpia şi grîul pe lanuri ;
Stăpîno, cu stropi mari de sînge iubirea ne este pătată,
Căci Amor, arcaşul, străpuns-a de-a pururea inima mea.

*

Din crînguri cad frunzele moarte, se-aştern pe nisipul cărării.
Pustie şi jalnică-i via şi viţa de struguri lipsită.
De brumă e ninsă grădina, şi Amor, băiatul şăgalnic,
Zadarnic spre noi îşi îndreaptă săgeata şi arcul de bronz.

*

Zăpadă curată aduse pe noapte ieri Crivăţ bătrînul.
Cu sania pe drumuri de ţară pleca-vor lin oamenii astăzi ;
Dar posomorît sunt, şi singur privesc prin geamul ferestrei
Pe Amor, iubitul tovarăş, de viscol trîntit la pămînt.

Pictor ignotus

II El însuşi

L-am fost văzut pe zidul unui *palazzo*-n Sienna
Necunoscutul meşter de care nu se ştie
Nici numele, nici viaţa, ci numai că trăise
În veacul lui Cellini şi, îndrăgit de sine,
O singură icoană, pe-al lui, o iconise.
Privindu-se artistul, zărind a sa făptură,
Recunoscînd în ochii-i pe lîngă dînsul altul,
Purtat mereu în suflet — şi nu credea că-l poartă —
De groaza lui el singur se otrăvi, se spune.

O fată îmbrăcată cu plete lungi, o fată
De Crist păgîn şi tînăr răsare-n umbra pînzii.
Nevinovat, un zîmbet pe buza crudă trece ;
Alene, mîna albă se joacă cu pumnalul,
Ce scînteiază printre scîntei de pietre scumpe.
În purpură stă bustul ascuns de faldul mantii.
Dar schimbători sunt ochii, cu ape-adînci şi limpezi
Se-aprind, ca şi amurgu-n lagune la Ravenna,
Şi dacă stai privindu-i, turburător deodată
La tine parcă altul se uită, altul care
Dintr-un noian de patimi se-naltă, se încheagă...
Şi iar cu ochi de înger zîmbeşte blînd copilul.

Plutea o seară dulce de vară pe Sienna...
Iar eu, gîndind la omul acel necunoscut,
M-am dus visînd pe drumuri o-ntreagă tragedie,
Pe cînd pe zarea sfîntă, pe cerul unui Lippi,
De sînge roşii norii se frămîntau în vînt.

IV Fresca din Urbino

„Un farmec straniu are, pătrunzător şi tainic,
Pe care viaţa însăşi nu-l poate reînvia.
Acel ce vede-o clipă doar fresca din Urbino
Cum vrei să mai găsească frumoasă vreo femeie,
Sau inima vrăjită vrăjit să şi-o mai deie...
Şi dacă-ai fost acolo... străinule, revino !"
Din cartea lui Vasari cuvintele-nţelepte
Mă chinuiau acuma cînd pe cotite trepte
Monahul călăuză prin ganguri îl urmam,
Şi se juca pe ziduri lin umbra unui ram
Cînd printre colonade din ce în ce mai lungi
Ne-atinseră cucernic ale-nserării dungi —
Ajunşi eram cu-amurgul pe marginea grădinii.
Suflată-n aur parcă de aurul luminii,
Prin şiruri îndoite de chiparoşi subţiri,
Deodată o zărirăm în tainici licăriri
Madona măiestrită în ceasul nebuniei.

Fusese iconarul de tîmple prin biserici,
Necunoscutul meşter, zis meşterul Mariei,
Lucra cu stîngăcie icoana Maicii sfinte,
Înțepenită, dreaptă, cu zîmbetul cuminte
Prin fumul de tămîie şi psălmuiri de clerici.
Mergea din ţară-n ţară pentru-un coltuc de pîine :
Assisa ieri, azi Anzio-l primea, Arezzo mîine,
Rătăcitor pe drumuri...

Şi iată, într-o zi
Frà Bartolo egumen cu dînsul se trezi
La poarta mînăstirii papale din Urbino.
Purtînd priviri ciudate şi vorbe fără şir :
— Am întîlnit, părinte, Fecioara preacurată
În scînteieri de stele şi-n raze îmbrăcată,
Şi îi plutea în vorbă miros de trandafir.
Pe pajişti înflorite umblat-am şi mi-a zis :
— Icoana-mi zugrăveşte-o — şi noaptea ceea-n vis
Din nou am revăzut-o şi-n fiecare noapte...

Nebunul făurit-a o frescă minunată.
Lucrase-o zi ? O viaţă ?

O seară, fără plată,
Pieri „pictor ignotus" necunoscut lui însuşi.

Atîta ştie numai monahul... Triste şoapte,
Cîntări tînguitoare se înălţau din naos,
Veneau întunecate de vecinicul repaos...
Eu, cu privirea plină de rugă şi dorinţă,
Priveam Madona, blînda Fecioară din Urbino,
Cu faţa luminată de vis şi de credinţă,
Ce se pierdea în vremuri în clipa înserării,
Turburător de dulce...

Şi din adîncul zării
Tot auzeam în noapte : „Străinule, revino !"

Krum cuceritorul

I

Pe armăsar în spume oprit, ca un erete
Privirea o roteşte flămîndă pe cîmpii.
Oştirile-i în urmă se-nalţă, mii şi mii,
Desfăşurînd spre zare un mişcător perete.

Planeta sub copite e roabă... Multe fete
De cneji le-a dus legate de şeaua-i, prade vii,
Şi rîurile-n vaduri cu valuri purpurii
Curgeau cînd năvăliră năprasnicele cete.

Pămîntul tot îl ţine sub paloş... O poruncă :
Apusul, Răsăritul, în moarte le aruncă ;
Împărăţii de veacuri cad pulbere-n mormînt.

Dar sloi de spaimă albă se clatină în vînt ;
Biruitor pe-o lume, ca trestia se frînge,
Cu ochi holbaţi de vede în juru-i numai sînge.

II

Şi cînd fu scris să piară pe stepa fără zare
Cel care-o stăpînise din Volga-n Kara-Kum,
L-a dus cîntînd poporul cu tămîieri de fum,
Pe-un armăsar sălbatic să-l lege-n şea călare.

Apoi, rupîndu-i hăţul, cu chiot i-a dat drum,
Şi calul o porneşte săgeată drept spre soare,
Prin ape fără vaduri şi văi făr' de cărare,
Purtînd pe-acel ce fuse cuceritorul Krum.

Toţi călăreţii gloată, sărind pe deşelate,
S-au aruncat în urma-i cu bocete turbate,
Să vadă unde cade, să-i sape un mormînt.

Dar calul, zi şi noapte gonind ca dus de vînt,
A stat, stăpîn o clipă pe ţărmul rupt al zării,
Şi nechezînd îl surpă în nesfîrşitul mării.

Lăpuşneanu

Moţoc, Capul lui Moţoc vrem...

Norodul e-n vîltoare. De patru zile-n rînd
Se zbate, se împinge. Nemulţumit şi gol,
Mereu loveşte zidul cetăţii, mai flămînd
Decît sunt iarna corbii, ce cad pe leşuri stol.

De patru nopţi voivodul veghează-n jeţ, pe gînd,
Şi neagra lui făptură aşteaptă-al morţii sol.
În juru-i tot divanul, boierii, tremurînd,
Stau gîrbovi, muţi de groază în blănuri de sobol.

Şi vodă, ziua cincea, în culă iese. — Vrem
Un cap : Moţoc — din ţeasta-i crunt sîngele să-l bem !
Norodul urlă. Domnul nu spune un cuvînt.

De trei vlădici, cu sila, Moţoc e spovedit.
Îl dau mulţimii pradă : e sînge şi pămînt —
Să dormi, tu, Lăpuşnene, la noapte liniştit !

Unor mori de vînt

O, straşini cu-aripi negre pe discul alb al lunii,
Care-şi aduc aminte, aşa bătrîne sunt,
De Don Quihote-n luptă cu morile de vînt,
Zărite pe-nnoptate pe drumul Pampelunii !

Sub şiţa învechită îşi întocmesc lăstunii
În primăvară cuiburi de paie şi pămînt,
Şi fiecare toamnă vă sapă un mormînt
În stîncă, pe ţărînă, sau prin nisipul dunii.

Deşi vă paşte moartea cumplită an de an,
Tot mai păstraţi trufie de nobil castilian ;
Subţire, braţul vostru înalţă parcă-o spadă...

Şi cum stați nemişcate, pricep : pîndiți grămadă
Să vie-n licărire de zale ce răsun
Hidalgo de la Mancha şi visul lui nebun.

Necunoscutei

Bruges la morte

Cum cerceta un suflet dorința mea ciudată,
Mi-a spus necunoscuta : — Iluzii multe n-am.
Sinceritatea-i totul ce-n mine ascundeam...
Doar cei ce n-au să lupte visează cîteodată.

Dar pentru chip şi vîrstă era prea învățată...
Înflăcărat şi sceptic în fața ei steteam.
Mă turbura blîndețea-i din glas, dar nu credeam
În trista renunțare din zîmbetu-i de fată.

Şi, aplecat pe brațu-i, visai cetatea moartă
În care alte timpuri şi poate altă soartă
Ar fi făcut dintr-însa o sfîntă de altar.

Căci Memling, numai dînsul, păstrează-ngemănată,
Sub arta nedibace, voința încordată
Şi zîmbetul acela fermecător de rar.

Veneția

Pătrunde luna înălbind pereții

Eminescu

Mijeau ca licuricii în noaptea aurie
Gondole luminate pe Marele Canal :
Uita Veneția toată sub măşti de carnaval
Şi-n foşnet de mătase că morții nu învie.

Dar astăzi, cînd e stinsă iubita nebunie,
Cînd s-a golit de larmă portal după portal,
Cînd nu mai vezi pe ape o luntre, un fanal,
De ce spre tine pleacă dorința mea pustie ?

De mult e mort San Marco. În umbră mandoline
Sub „Ponte dei sospiri" mai picură suspine,
Şi zgomot de talazuri din largul mării vine.

Departe, mai departe răsună tainic struna,
Şi iată că răsare înfiorînd laguna :
De aur, arcuită ca o gondolă, luna !

Noapte păgînă

...noiane de veacuri păgîneşti...
Macedonski

Tăcere... întuneric... şi flacăra palpită :
Cînd fuge pe podele, cînd suie pe tavan,
În licăriri nebune din vatra părăsită.
Şi tot privesc pe gînduri, din vechiul meu
divan,
Şi flacăra, şi umbra, şi visul... e în van,
N-alung melancolia ce-n inimă palpită.

Tăcere... întuneric... şi nici un foşnet... dorm?
Dar ceasul pretutindeni a început să bată,
Şi-aud cum bate tîmpla, şi creierul inform
A prins ecouri surde, răsunător deodată.
Fantastic cord şi vreme s-au năpustit să bată,
Şi clipele egale în veacuri le transform.

S-a stins pe vatră focul şi s-a făcut albastru...
Ce rădăcină-n umbră a prins de-a înflorit ?
Să fie-nchipuire, visare de sihastru ?
Răsună-n orologiu scandat şi desluşit
Un zgomot de copită de marmură izbit,
Un zgomot de copită pe poduri de-alabastru.

E bestia scăpată din veacuri legendare,
Fiinţa nevisată de nici un visător,
Curată ca zăpada ce poartă în spinare.

Nechează, şi-a-mea teamă s-a preschimbat în dor ;
Nechează lung, şi-n mine se naşte-un aprig dor.
Pe cercul lunii cornul Licornului răsare...

— Heraldic vis şi straniu, mă du în depărtări
Cu zgomot de copită vijelios pe cale...
Uitare, timp şi spaţiu să piară brusc. În zări
Să crească sub potcoave cîmpie, munte, vale ;
Pămîntul să-mi rotească feeric tot în cale,
Pustiuri fără margini, neţărmurite mări !

Dar iată, peste capu-mi se-ndoaie bolţi stelare...
Divan, odaie, casă în urmă au pierit.
De sînge urcă luna deodată — pînă-n zare
Ni se întinde umbra fugară. A murit
Uitare, timp şi spaţiu, sfîrşit şi nesfîrşit...
Şi tropotul ritmează cadenţe lapidare.

Frig : tremură pe ceruri un praf de zodiac,
Se sparg în curcubeie cunune boreale,
Şi marea fără valuri tăcută-i ca un lac...
E cald şi palmierii lung ne şoptesc în cale,
Cu stînci coralifere din ape tropicale
Necunoscute insuli prin umbră se desfac.

Cutreierăm acuma păduri adînci de brad :
Pe vîrfuri troienite luceferii scînteie,
Şi auzim cascade în depărtări cum cad.
Acum ne duce mersul titanic prin aleie
De sicomori în floare în parc de azaleie.
Geamii, cupole de-aur, de sticlă şi de jad,

Prin frunze, ochiul nostru le prinde doar o clipă
Şi pier întrezărite prin ceaţa unui vis.
Cetăţi cu minarete răsar şi se risipă...
Iar Meka şi Medina, Misorul şi Memfis,
Cetăţile închise la toţi, ni s-au deschis,
Şi la potcoava vremii trecutul se-nfiripă.

Trecutul, viitorul sunt prada unui vis.

Şi veacuri fug şi ele cu zborul monoton...
Privim prin zări cum creşte himeric Ecbatana,
Trireme cum se-ndreaptă spre Tir şi spre Sidon.
Pe mări e iar stăpînă Cartago, suverana ;
Dar timpul nu se-opreşte în drumul spre Nirvana :
Străluce luna nouă din nou pe Partenon.

Apoi Astarte, zeia visărilor ce mint,
Ne-arată cornul fraged al recelui ei astru,
Alunecînd subţire prin dafini la Corint ;
Şi golful sub vrăjire se face mai albastru,
Pe cînd în noaptea ninsă cu stele, sus, în castru,
Buccinatorii sună în buciume de-argint.

Şi luna înfloreşte întregul Helespont...
Pe ape irizate de ea, pe ce carene
Sosim pe drumul vremii trecute ? Ce arhont
Ne-arată tot Bizanţul puternicei Irene ?
Serbează Verzi şi-Albaştri luptîndu-se-n arene
Izbînda îndoită din Tracia şi Pont.

Acum pe cer Vezuviul şi-aprinde-n umbră
lava...
Mă ţine-n loc o clipă dorinţa la Pompei.
Am togă de mătase, mă-mbracă laticlava
Şi mi-oglindesc iubirea, străin, în ochii ei,
În ochii-i de opale cu ape şi scîntei,
Cînd cu amforă greacă pe umăr vine sclava.

Şi tot rămîne-n urma uriaşului galop...
Şi veacuri prăbuşite deschid adînci abise.
Vecia parcă n-are decît un singur scop,
S-aşterne cale largă fantasticelor vise
Ce-n peştere sonore sub bolţi întredeschise
Nu fură făurite de nici un zeu ciclop.

De aur era luna şi s-a făcut ca varul —
Apar trei cruci de sînge pe cer de ametist,
Şi-n tropotul năprasnic se-nalţă sfînt Calvarul
Cu patima credinţei şi dragostei lui Crist.

Răsare blînd obrazu-i şi dureros de trist
Sub palida lumină mai albă decît varul.

Dar şi-a oprit avîntul Licornul sforăind :
Îl ţintuieşte groaza şi tremură deodată...
Iar ochii mei de cruce nu pot să-i mai desprind,
Cristos mă fulgerează cu faţa lui ciudată.
Mă turbură privirea în veci neturburată,
Fiori din tălpi la creştet mă ţin şi mă cuprind.

E vis sau nebunie ? dar Crist nu e pe cruce,
Ci eu mă văd eu însumi de cuie răstignit...
Şi luna suie cerul, şi vine, şi se duce
Prin zări de întuneric... Tăcere... Am murit ?
De veacuri stau de strajă pe cruce pironit,
Şi nimbul nemuririi pe fruntea mea străluce.

ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ

(1912—1914)

Culege înțeleptul pe drumu-i orice floare,
Și floarea-n vîntul serii se scutură-n risipă.
Dar el zîmbind le lasă ca fluturii să zboare...
Căci, trecător, visează eternități de-o clipă.

Îngerul amintirii

Nu știu în care seară pe tainica aleie
— O-ncondeiase toamna cu-amurgul ei subtil —
Sub fagi, pășind alături de umbra lui Virgil,
Am întîlnit un înger cu gene de femeie,

Am întîlnit un înger cu ochii de copil.
Grăi : „Sînt Amintirea", și eu strigai : „O, zeie,
Zadarnic vrea poetul din suflet să te ieie,
Prin visul neființei îl urmărești tiptil".

Ca heruvimii Legii ai aripi de lumină,
Și ești de-o frumusețe atîta de deplină,
Că reînviezi trecutul în fremătarea lirii...

Tăcusem... şi cînd noaptea prin codrul secular
Ne-nvălui cu pace şi cu argint stelar,
Orbit, îi zăream numai luceferii privirii.

Fresca din Orvieto

Lumina, ca şi umbra, de viaţă-i născătoare.
Pe orizonturi limpezi luceafărul veghează,
Dar el străluce numai cînd noaptea îl atinge...
Pe zidul mînăstirii, cuprins de întuneric,
Necunoscuta frescă uitată-i pe vecie,
Dar în amurguri numai, sub mîngîieri de raze
Învie plămădită de-o nevăzută mînă,
Se smulge pentr-o clipă trecutului ce moare.

Şi minunaţi zărirăm icoana minunată,
De-un visător visată, ce-n vremea lui fusese
Poet în zugrăvire şi zugrav în sonete,
Condotier în viaţă, în dragoste, în ură.
Păgînă-i fuse arta precum i-a fost simţirea,
Renaşterea într-însul îşi oglindise gîndul,
Iar el în fresca vie şi-a-ntruchipat iubirea.

Trec patru chipuri şterse în lungă teorie.
În noapte-şi scaldă trupul întîia. Ar vrea parcă
De-a pururi să-i ascundă ruşinea sau păcatul?
Stau ochii verzi ca marea şi nepătrunşi. Un deget
La gură duce tainic — chemare sau tăcere ?
Surîsul îndoielnic te lasă-n întrebare.
Ea poartă, ca băieţii, în plete scurte părul
Aprins ca focul. Are o buză sîngerată.
Turburătorul farmec al vrajii androgine...
Şi simţi că-a ei iubire e doar perversitate,
Perversitate scumpă, mai rară ca iubirea.
În ceaţă lin îşi pierde, a doua, părul de-aur ;
Şi ochii ei albaştri ca faptul înserării
Lucesc ca doi luceferi şi îţi aduc în suflet.

Sclipind, o bucurie fierbinte de scînteie...
Molatecă, mlădioasă, fecioară sau iubită ?
Nu știm, dar e femeia din toate mai femeie,
Și farmecul ce-ascunde sub vălul ce-o trădează,
Îl înțelegi, și totuși, rămîne nențelesul...
Și simți că-a ei iubire e dragoste păgînă,
E dragoste ce arde mai tare ca iubirea.

A treia e Madona de Rafael visată,
Cu doi ochi mari și negri, plăpînzi, sfioși și limpezi,
Privesc mirați prin pleoape ce bat încet din gene,
Parc-ar voi să zboare cu ele mai departe...
Privesc și înviorează cu raza lor văzduhul
Albastru și-l brăzdează cu dungă aurie.
Ce fericire blîndă, aproape întristată
De-un lung trecut ce-n inimi nu mai putea să moară !
Și poate e o soră cu îngrijiri de mamă,
Ori poate e o mamă cu zîmbete de soră,
Și simți că-a ei iubire e numai amintire,
O amintire vie, mai dulce ca iubirea.

Lumină, e-n lumină... a părăsit pămîntul,
Și două lungi aripe o învelesc... Ce albe-s !
Din ele vezi doar fruntea, și părul de lumină,
Și ochii fără vină țintiți înspre Pleiade.
Adînc ei sorb într-înșii nemărginiri stelare.
O ! nu mai e femeia, căci ea nu urcă astfel,
Și îngerul nu este, căci el e neființă.
E îngerul-femeie, tovarășul de zboruri
Aceluia ce-ascunde în suflet o aripă !
Și simți că-a ei iubire e doar credință sfîntă,
Credință ce se-nalță mai sus decît iubirea.

Din umbră spre lumină prin mrejile penumbrii
Trec patru chipuri șterse ținîndu-se de mînă
În văluri fluturate pe trupuri de femeie...
Deoparte prins de zale și-n mantă purpurie,
Stă, rezemat de spadă, cu capul gol, un tînăr.
Doar fața îi răsare : trufașă, crudă, rece...
De veacuri le privește cu-aceeași nepăsare,

Aproape dureroasă de nu ar fi semeaţă.
Cred mulţi că e artistul el însuşi acel tînăr,
Că palidele umbre ar fi trăit pe timpuri...
Cred mulţi... dar cine ştie de-i faptă sau poveste !

Sonete corintiene

V Amarillis

Amurgul înfloreşte prin ramuri de măslin...
Fecioara Amarillis, cu trupul ca zăpada,
Zăreşte de pe munte Corintul alb, Hellada,
Ce-adoarme mîngîiată de golful cristalin.

Şi-a păstorit poporul de capre prin livada
Cosită, înflorită cu cimbru şi pelin.
Acum, cînd o aşteaptă în vale iar ograda,
Îşi simte, fără vrere, de lacrimi ochiul plin.

Căci a băut, la şipot, din cofa ei aseară,
Din apa nenceputǎ sub cer de primăvară,
Theocritos, poetul, de cer îndrăgostit...

Pe buza lui suspină distih nemuritor,
În pieptul ei mai plînge nemîngîiat un dor,
Şi visul de iubire rămîne despărţit.

Ocean polar

Noapte albă. Stalagmite nepătate de ninsoare,
Vin gheţarii cete-ncete pribegind din Polul Nord.
Nu-i fior prin valuri clare şi în zare nu-i fiord,
Doar pe ape, limpezite cataracte selenare.

Şi pe unde, unde stele de argint mărite-apar,
Firmamentul în oglindă îşi restrînge-n cerc ovalul.

Calea-robilor-lactee ninge cu lumină valul,
Legănată de legende, promoroacă pe cleştar

Noapte albă. Gheaţă naltă iconită ca o friză
De zăpadă împietrită cu sclipire de oţel.
Îşi arată amăgirea unor aripi fără ţel,
Fulgerare boreală, enigmatica Banchiză.

Cutezătorul

Sub plopii-n şir
Ce se deşir
În goana lor spre zare,
Pe calu-mi alb,
Sub cer rozalb,
Pornii în cutezare.

Zi după zi
Se îmbulzi...
An după an se-alungă...
Spre-un răsărit
Nentrezărit
E cale încă lungă.

Dar calu-i bun,
Îl joc nebun
În pintenii de aur.
Nădejde am
Şi port un ram,
Pe fruntea mea, de laur.

Sub plopii-n şir
Ce se deşir
Sub raze lungi stelare,
Am întîlnit
Un om cernit
Spre-apus venind călare.

Mergea tăcut
Şi n-avea scut,
De mult pierduse spada.
Rănit era
Şi sîngera,
Cu faţa ca zăpada.

— Zadarnic vii
Cu doruri vii
Şi-o inimă de nalbă!
Ciudat mi-a spus,
Şi spre apus
S-a dus cu steaua albă.

Jardin du Luxembourg

Plutea aromitoare suflarea primăverii
Prin frunzătura-naltă din vechiul Luxembourg;
Era în clipa-n care nu ştii sub vraja serii
De vine aurora din nou, sau de-i amurg...

Zburară porumbieii din paltini. În surdină
Şoptea tînguitoare Fîntîna Medicis.
În cea mai minunată şi clasică grădină
Ce-a înflorit vreodată sub cerul larg deschis,

Cînd zgomotul cetăţii, vuind prelung ca marea
Ce-şi urcă-n echinoxuri puternicul talaz,
Rostogolind departe pieri cu depărtarea,
Se strecură prin ramuri un liniştit obraz...

Ne-nvăluia Selene cu farmecul zăpezii.
De ce, pe cînd o lună de gheaţă ne privea,
Te-am revăzut ca-n clipa iernatică a străzii
Mai albă ca o nalbă prin fluturii de nea?

Şi cum treceam alături de recile regine,
De ce simţii în suflet al patimei kobold,

În ceasul îndoielnic cînd nu știi de revine
Iubirea ca o moarte, sau ca un viu imbold ?...

Sonete pariziene

I Trecătoarei

Tot mai aveai privire și ochi de fată mare
Și zîmbetul și vîrsta — deși jucai prin „bar".
În orice gest tot trupul părea că-l dai în dar,
Și sufletu-ți, se vede, uitase-orice mirare.

Ce straniu lucru : forma rămîne în zadar,
Și tot te mai îndeamnă — gîndeam cu întristare —
Să crezi și să-ți închipui că-i alta și că are
Ceva, în pieptu-i fraged, nevinovat și rar.

Și chiar în seara ceea ne-am dus. Pe căi străine
Am căutat o clipă pe cînd mergeai cu mine
Să-ți văd în ochi minciuna clipitei trecătoare

Și cîtă frăgezime i-ascunsă-ntr-un mormînt.
Dar tu mi-ai zis mîhnită : — Nu mă privi... mă doare,
Și ți-am iertat viața pentr-un sărman cuvînt.

II Aceleiași

Ca un nebun o noapte întreagă, piept la piept,
Îmbolnăvit de friguri, cu inima-nsetată,
Te-am strîns luptînd zadarnic să-mi sting dorința toată.
Ai adormit spre ziuă — eu am rămas deștept.
Dormeai, parcă muriseși, cu fruntea aplecată,
Cu sufletul și trupul tot pîngărit. Iar drept,
Sătul de mine însumi, priveam prea înțelept
La masca de femeie pe fața ta de fată.

Și otrăvit de ură, străin — ca un străin
Nepăsător de tine — eram ca înainte,
Privirea mi-o întoarse iar sufletul hain.

Dar ai visat pesemne, şi cînd te-am revăzut
În albul dimineţii, în care sfînt trecut
Curată ca o soră te odihneai cuminte ?

Eva

Ceea ce sunt ? Ce vrei să fiu ? Alege !
Dă-mi aripi — voi fi înger de lumină,
Şi smulge-le — voi fi numai femeie.
Privirea ta mă face fără vină,
Dar tot ea poate patime să-mi deie
Şi de păcat făptura să mi-o lege.

Ceea ce sunt ? Ceea ce eşti tu însuţi.
Copil suspini — sunt sora şi sunt mama
Ce va veni zîmbind să-ţi şteargă plînsu-ţi,
Şi pentru tată, chiar de port marama,
Rămîn fetiţa scumpă de-altădată...
De treci nepăsător — sunt Trecătoarea,
Dar oarba ta credinţă mi-a redat
Eternitatea clipei, dacă-n marea
Fluidicelor plete te-ai scăldat.
De porunceşti, eu voi lovi în palme,
Ritma-voi goală pasul baiaderii,
Şi, dacă vrei, voi sta curată-n strană
Şi voi refi în murmur lin de psalme
Iar Sfînta-nvingătoare a durerii...

Dar de mă rogi, ţi-oi face altă rană.

Îndrăgostit mă chemi — îţi sunt iubita
Ce-ţi poartă-n ochi Destinul. De eşti bestie,
În braţul tău m-oi frînge ca o trestie,
Şi pofta mea, pe veci nepotolita,
Te va înlănţui cu lanţ de şarpe.
Şi dacă eşti înaltul visător
Ce-aude-n suflet freamăte de harpe,
Dispreţuind un spasm amăgitor,

De îndrăznești să urmărești Ideea
Și-n sferele sonore s-o vînezi,
Atunci cu lampa-n mînă sunt Psicheea
De strajă lîngă tine — de-o mai vezi!

Cîntecele stepei

I

In zori pe stepă

De-acuma uită omul ce-ai fost și, pentru-o clipă,
Fii numai așteptarea fiorului divin.
Deodată ești beția ce n-o dă nici-un vin,
Și sufletu-ți pătrunde — ca-n ceruri o aripă —
În stepa răscolită de vîntul aprilin.

Mirosul, pipăitul, auzul și privirea
Se-aruncă deopotrivă pe cele patru zări.
Ești ritmul nengrăditei și singurei cîntări,
Talazul ce-nverzește urmîndu-și unduirea,
Mireasma îmbibată de vis și avîntări.

Ești simțul nesfîrșirei, fiind un fir de iarbă,
Ești oceanul humei, fiind al lui corsar.
Ești călărețul galben, ești albul armăsar,
Albastra depărtare și-ntrecerea lor oarbă.
Ești cîntecele stepei, ești suflul lor barbar!

II

Aș vrea să fiu Oigur nomad,
Călare-n vînt să mă avînt,
Și noaptea prin păduri de brad
La Selenga să-ncerce vad
Poporul meu nenfrînt.

E ură-n pieptul meu de lup;
Aș vrea pe stepe fără drum
Oștiri cu ghioaga să le rup,

Cetăţi, ce pline ca un stup
Trăiau, să fie scrum!

Cu flamura de sînge-n steag,
Aş vrea să calc în Turkestan.
Tu, fata craiului pribeag,
Spre întîlnirea celui drag
Să vii cu lung chervan.

Aş vrea, cînd ies cumplit din zări,
Să tremuri toată ca un prunc,
Să cazi cu trupul pe cărări,
Şi cum ceri milei îndurări,
Pe cal să te arunc.

Şi-n Samarkanda ca-ntr-un cort,
Cu prada-mi vie prinsă-n şea,
Să intru-n trap. Iar stînd ca mort,
Norodul vadă cum îi port
Stăpîna lui şi-a mea!

V

Creşte, scade, piere
Stepa mişcătoare.
În apus de soare
Sufletul mi-l cere.

Caii se frămîntă,
Muşcă de zăbale;
Sotnii sute-n vale
Voiniceşte cîntă.

Una cîte una,
Suliţi lungi întinse,
Peste ierburi ninse,
Vor porni cu luna.

Ce oraş nălucă
Le-a clădit în zare

Stepa vrăjitoare,
Dorul lor de ducă ?

VI

Ţi-aducem cal, un steag, un arc
Şi cîmpul fără zări ca apa,
O, lasă plugul, zvîrle sapa
Şi fii al stepelor monarc !

Aruncă strigăt de război :
Viteji veni-vor cu grămada.
Ridică-ţi către zare spada,
Şi-n cerul ei să pieri cu noi !

Neam slobod ca ereţii-n vînt,
Noi toţi, păstori de herghelii,
Te-alegem hatman să ne fii,
Să voinicim pe-acest pămînt.

Ţi-aducem cal, un arc, un steag
Şi stepa. Nu-i auzi chemarea ?
Va fi a ta, căci e ca marea
Şi se dă toată celui drag.

XI

Înmlădierea largă a stepelor oigure
— Întrecerea nebună de iarbă şi de cer —
Ce-n zori de zi se naşte cu freamăt de pădure
Şi prin amurguri scade armonizînd murmure,
Dorinţa mea de ducă şi calul meu o cer.

Plugarii să rămînă în strîmtele bordeie !
Tu, suflet fără margini, spre nesfîrşit mă du,
Pe stepa legănată de-nalte gramineie,
Căci numai stepa poate nomadului să deie
Beţia voiniciei ce-n ziduri se pierdu.

Cazac rănit de moarte cu sîngerîndă rană,
Călare ostăşeşte, de suliţi biruit,
Nu vreau culcuşul ţeapăn întins sub sfînta strană,

Sub crucea prăvălită, greoaie ca o stană,
Ci iarba vreau să-mi cînte cu val neliniştit.

Din huma mea trupească să crească-albaştri scaii
Cînd gîndul lunii suie pe ceruri sinilii...
Şi poate printre stele vor căuta Nogaii
— Povestitori de basme şi păstorindu-şi caii —
Privirea mea stelară veghind pe herghelii.

AMĂGIRI
(1914—1916)

Amăgire

E ceasul cînd amurgul s-a stins în heleşteie,
Cînd se podeşte apa lor rece cu cleştar,
Cînd luna în pustiul tăcutelor aleie
Declină printre ramuri spre ultimul pătrar ;

Cînd noaptea se aprinde în pîlpîiri de rază,
Iluminînd dorinţa cu umbra unui vis,
Şi cînd ninsori de raze prin crengi se depărtează,
Umbrindu-ne visarea şi dorul nedecis.

E ceasul cînd, nălucă, pe-a codrilor cărare
Se furişează vîntul prin foşnetul de foi,
Asemeni prevestirii melancoliei, care
Se-apropie, se lasă şi se strecoară-n noi...

Şi cînd simţind în tine, nelămurit, primejdii,
Îndrăgostita nopţii o chemi ca în trecut ;
Cînd iar şopteşti la lună cuvintele nădejdii,
Deşi nu porţi nădejdea în sufletu-ţi tăcut.

E ceasul cînd iubita în glasul tău se-ncrede
Cum se-ncredea pe vremuri în vechile băsmiri ;
Cînd flacăra ea încă în ochiul tău o vede,
Deşi scrumit e focul atîtor întîlniri...

Şi cînd iubirea noastră s-a stins în amintire,
Cînd inima e rece, podită cu cleştar,
Şi dorul pe-a aleii pierdută amăgire
Se duce ca şi luna în ultimul pătrar.

Roata morii

Pe ceruri amurgiri revin. Ascultă :
Un clopot sună tainică dojană...
Vuiri de vînt, şi freamăte, şi şoapte
Descresc şi cresc şi tac pe nesimţite...
Şi bruma lunii cade multă, multă,
Pe munte, pe pădure, pe poiană,
Pe inima-ţi bolnavă de fetiţă,
În hanul vechi la care călătorii
Ca noi se-opresc să şadă peste noapte,
Cu suflete şi gînduri obosite.

Acum, în noapte, cîntă roata morii,
Şi s-a ivit nisip mărunt de stele
Sub limpezimea cerului senin,
Şi speriată stai privind la stele,
Şi trupul tău mă roagă din privire...

Afară-n noapte plînge roata morii.

Pe claie

Întinși pe floarea fînului, pe claie,
Visăm în miezul nopților de vară...

Prin ramuri răsturnate vîntul trece
Cu glas de val rostogolit departe...
Sub noi e cerul limpede ca marea
Zărită pe-nnoptate printre ramuri,
Cu stelele, fanaluri de corăbii,
Aprinse-n port de mîna înserării.
Spre alt liman plutește fiecare :
Din mersul ei urzind eternă lege,
Și dintr-un glob de lacrimi și de tină
Creînd pe cer deplină frumusețe.
Ce-mi pasă dacă-n ele tragedia
Pămîntului, tăcut se desfășoară ?
De stele sus ce-mi pasă cînd e steaua
În ochii tăi și pe tării lumină ?

Pescarul

Sub stele ce străbat cleștarul nopții
Și-nvie luciul apei, iazul este
Un cer visat de sălcii credincioase,
Îngenuncheate pentru rugăciune.

O lotcă se desprinde-ncet. Lopata
Ei cade cadențînd singurătatea.

„Pescare, ce îndrumi din vîslă luntrea
Pe-un iaz cu stele sau pe-un cer cu nuferi
Și stai încovoiat ca sub o cruce,
Ridică-te-n picioare. Fii profetul
Semeț, ce-azvîrle tuturor cuvîntul
Și pescuiește-n suflete vecia.
Năvodul tău desface-l, îl aruncă !

Ai prins luceafărul din cer ! Scînteie
Cu solzi de-argint, tremurător în plasă.
Şi stea cu stea în juru-i, înstelarea :
În bură şi-n ninsoare de lumină,
În picături de ploaie sclipitoare,
În grindină tăcută de luceferi,
Prin plasa ta, pescare, se adună."

Revine lotca-n ţărm. În zori lopata
Ei cade întristînd singurătatea.

E zi. Pe iaz s-a resfirat cununa
De nuferi albi, bătută-n stele de-aur...
La mal un om îşi trage plasa goală
Şi stă încovoiat ca pentru rugă.

Trei călări

Cînd pe turlele cetăţii medievale
Flori de umbră, liniştite, s-au lăsat,
Sună tropot şi răsună-n vale
Ca un cîntec bătrînesc şi măsurat.

Trec sub porţile boltite din cetate,
Pe-un cal negru, pe-un cal alb şi pe-un cal murg,
Trei călări cu suflete ciudate
Şi cu umbrele lungite de amurg.

Au pornit cu noaptea largă înainte :
Cîntă unul ca şi soarele în zori,
Altul ca-nserarea pe morminte
Părăsite de iubire şi de flori.

Dar al treilea cuvinte de lumină
Şi de umbră nu rosteşte, ci tăcut
Îşi ascultă inima lui plină
De nădejdea şi durerea din trecut.

Sapientia

Hrisoave, pergamente şi hărţi nu mai ceti :
Clădeşti cu-aceleaşi slove, oricînd, orice ştiinţă.
Nu-ţi legăna durerea cu ritmică silinţă :
Un alt poet va spune poemul ce nu scri.

Nu căuta iubirea născută din dorinţă :
Cu flacăra sporeşte, cu fumu-i va pieri.
Platonica iubire eternă n-o dori :
Nu razemi vecinicia pe-a inimii credinţă.

Cu mugur nestatornic se-mbracă primăvara,
Şi rozele prin care se-mpodobeşte vara
Vor troieni petale la toamnă pe cărări.

Deci lasă-nţelepciunea şi părăseşte dorul :
Nu ştie, cînd porneşte cu ziua, călătorul,
Pe drumul lui ce floare l-aşteaptă-n înserări.

Thule

Prin cleştarul apei limpezi, cînd amurgul o
desfide,
Cresc din adîncimea umbrei turle nalte de mărgean.
Un oraş-nălucă doarme ancorat în ocean
Pe limanul madreporic al apusei Atlantide.

Sub eflorescenţa algei cu mişcare de reptil
Reapare amăgirea unui Thule singuratic :
Thule, unde visul nordic adumbrise visul atic,
Cînd Tristan visa alături de Endimion copil.

Ce pescuitor de doruri scufundate şi de scule,
Renăscut din spuma mării printre jocuri de
delfin,
Suflete, îţi va aduce din vînatul lui marin,
Irizată de talazuri, cupa regelui din Thule ?...

Naufragiatul

Drumul lui trezind spirale în repaosul profund
Cobora cu ochi de sticlă, alb ca varul, prin pereţii
De calcare, unde-n umbră, alipiţi de veci, bureţii
Îşi mişcau pădurea vie pe abise fără fund.

Se-afunda încet, cu *calmul putrezitelor carene,*
Care-şi duc în voie marfă, căpitani şi mateloţi,
Pribegind în oceane, fără cîrme şi piloţi...
Cobora lipsit de braţul aşteptatelor sirene.

Şi pe cînd treceau deasupra, sus, în goana unui port
— Ca un zbor uşor de umbre peste cîmpuri elizee —
elizee —
Caravelele-mpînzite în suflări de alizee...
Se-afunda prin întuneric nepăsarea unui mort.

Ciocîrlia

Palpită lămpi, spre ziuă stingîndu-se. La geam
Priveşti nemărginirea oraşului, din care
Ce ieri se naşte astăzi în uruit de care...
Oraşul unde-n vremuri alăturea plîngeam

În gama monotonă de fabrici şi de uliţi,
Ce zilnic răspîndeşte şi iar absoarbe-n ea
Aceeaşi omenească silinţă ce nu vrea
Să frîngă pentru vise biruitoare suliţi.

Afară străduinţa noroadelor se-mbată,
Lovind pe nicovală metalul dur şi clar,
Şi pulsul surd al muncei începe iar să bată
În piepturi şi-n motoare : nostalgic, ritmic, rar.

Dar sus, sus, prin spirale de fum, spre răsărit,
Se-nalţă-un zbor şi suie pe scări de armonie.
Cetatea-n trepidare de fier n-a bănuit
Că, slobod, sparge cerul un viers de ciocîrlie.

Cînd singur, pururi singur, te-ncerci în zori de zile
Să prinzi scîntei de versuri cu griji de alchimist :
Presari cenușe numai pe înnegrite file...
O, aripi spre lumină ! O, lut masiv și trist !

Rodul mării

Mi-ai cerut, privind talazul nebrăzdat de nici o navă,
Unde-și moaie doar aripa zborul unui elcovan,
Să-ți aduc din fundul mării, ca pescarul năzdrăvan,
O minune să desfete nostalgia ta bolnavă.

Și prin valuri translucide cu vibrații de fosfor,
Unde tremură sargasul și se-naltă goemonii,
Lîngă stelele de mare cu-nflorirea anemonii,
Scufundat-am în adîncuri dorul meu lampadofor.

Cu lumina într-o mînă și într-alta cu tridentul,
Gol, purtînd în ochi iubirea și năvodul între dinți,
Dar purtat de amăgirea unei veșnice credinți,
A lăsat să-l năpădească și să-l tragă-n fund
curentul.

Pescuì ursine rare, mărgărint cu luci de stea,
Pe nisipuri fabuloase ca grădinele Golcundei,
Cînd cu soarele, din zare vine cavalcada undei
Cu penașuri de lumină și cu coamele de nea...

Și culese flori de nufăr — ce pe țărm erau
meduze —
Scoici trandafirii ursite s-aibă farmec feminin,
Cînd în adumbrirea zilei valul mării e senin
Și în limpeziri de vise formele devin confuze.

Lumină smaraldul arctic sub ghețarul triumfal,
Duse plasa în azurul însoritelor escale
Și din apa nemișcată pînă-n ape tropicale
Toate mările cuprinse le aprinse val cu val.

Răscolind prin oceane irizatele vitrine
Cu crengi roșii de coraliu și cu alb mărgăritar,
Dorul meu și-a tras năvodul din talaze pentru tine,
Dar în el găsit-ai numai sarea lacrimei ca dar.

CÎNTECELE MĂRII

Părăsire

Lungi stoluri grăbite țin calea spre nord ;
Trist ele țipă.
Departe, amurgul azvîrle-n fiord
Aur o clipă.

Pătate de umbră, dorm apele verzi,
Moarte pe mare.
Cu ochii nostalgici, de-a pururea pierzi
Țărmul din zare.

De zile lăsat-am valul nomad
Tot să ne ducă...
Azi de zăpadă umbrită de brad
Dor ne apucă,

Și buciumul nostru și-aruncă păgîn
Glasul pe unde...
Doar țipăt de păsări, pe noapte stăpîn
Jalnic răspunde.

Păgînătate

Furtuna freamătă și marea
Se zbate ca un cal nenfrînt.
Nechează valul, și chemarea
M-ajunge vîjîind în vînt.

Alerg la țărm. Domnind pe malul
Surpat și nalt, mă rup din stînci :
În brațe mi se frînge valul
Clocotitor sub spume-adînci.

Mă lupt cu el, și el cu mine :
Îl prind de coama lui de nea,
Îl fugăresc, dar iar revine,
Nebiruit ca o rețea.

Zadarnic vreau la trîntă dreaptă
Ca să-l dobor : se scurge-n veci,
Și pe la spate cum se-ndreaptă,
Mă-nlănțuie cu lanțuri reci.

În văl de spume să mă culce
Învins mă dau, dar el, tiptil,
Se face mlădios, și dulce
Mă leagănă ca pe-un copil.

Pe pieptu-mi gol, pe-obraz, pe gene
Mă mîngîie cu mîni de vis —
Simt unda cum își mișcă-alene
Pe-ntinse-oglinzi un cer deschis.

Și-adorm în jocul legănării
Cum doarme-n porturi un catarg
Ce-a cunoscut iubirea mării
Și pururi va porni spre larg.

Las noaptea soră să coboare
Pe ape și pe fruntea mea...
Și lîngă mine, ca o floare,
Răsare limpede o stea.

Din Bretania

Căsuțele cetăților bretone,
Cu spate-adus și șoapte guturale,
Se-nclină-n umbra naltei catedrale.

În zori de zi se împînzește marea.
Prin neguri zăbrelite de lumină
Bat clopote, blajine, în surdină.

Nevestele pescarilor ce pleacă
Nu se bocesc, nu flutură batiste,
Simțind prelung cum se golește zarea.

Și în amurg, purtînd copilu-n brațe,
Mai stau pe țărmul mărilor bretone,
Ca pe vitralii ștersele madone.

Departe

Departe, undeva, sunt porturi ce așteaptă...
Pe mări, ca păsări albe, corăbii se îndreaptă.

Pe țărmuri, undeva, se-nalță palmierii...
Se-naripează pînza în vîntul primăverii.

La poluri, undeva, ghețari sunt și morene...
Ce vise cheamă zborul corsarelor carene ?

Ning aur, undeva, pădurile mimozii...
În galbena-nnoptare mai stau visînd matrozii.

Prin insuli, undeva, creole au ochi stranii...
Pe punte tot veghează sub lună căpitanii.

O, țara, undeva, a basmelor arabe !...
Îmbătrînesc piloții cîntînd în astrolabe.

Golcunda, undeva, Formoza dorm sub stele...
E greu în inimi dorul, și ancorele-s grele.

Răsare, undeva, Ofirul — ce departe !...
Sunt morți conquistadorii, galerele sunt
sparte.

GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI

(1916—1918)

Ştiu bine, cei de-afară văd ziduri cenuşii,
Nebănuind grădina în care m-am închis,
Dar pentru tine singur, ce nu poţi să nu vii,
Copacii mei din suflet spre ceruri i-am trimis.

Solia căprioarei

...Dar netezind alene al rochiei larg fald,
Domniţa-nlănţuită de vrăji medievale,
Sub desflorirea serii ce-n juru-i se prăvale,
Ascultă căprioara sosită ca herald.

„Cuprinde-mă, domniţă, cu braţul mic şi cald,
Şi să pornim... Nuntaşii au poposit în vale.
Viaţa te aşteaptă cu surle şi chimvale,
Şi vreau în ea şi visul, şi ochii să ţi-i scald."

Domniţa îi răspunde : „Le spune, dulce crainic :
Domniţa mulţumeşte străinilor ce-o vor,
Dar simte-n astă seară că visul e mai trainic,

Nedepășind sfielnic grădina între ziduri
Cu pajiștea mai moale ca lîna din covor,
Mai verde decît fierea pe smălțuite bliduri."

În parc

Cînd am venit, tîrziu, ca să te caut
În parcul îmbrăcat în frunză lată,
În parcul năpădit de ierburi rele,
Departe, pe-o cărare neumblată,
Zării pe Zeul Toamnei trist și singur.

Cum alergam cu dorul de-altădată,
Purtînd în suflet rediurile verzi,
Și cerul clar, și iarba cu zorele,
Și visul viu, în care să te pierzi,
Am stat pe loc legat de-o melodie.

Și Zeul Toamnei pe un flaut de-aur
Îmi tălmăcea trecutul în surdină,
Și soarele se stinse prin frunzare,
Pălind încet cu galbenă lumină,
Cînd cerul își cocli în zări arama.

Și frunzele zburară de rugină,
Ca fluturi mari cu aripe ciudate,
Vicleanul zeu cînta acum mai tare :
Și frunzele foșniră spulberate...
Foșniră cum foșnește amintirea.

Leda

Într-o țară unde Visul e stăpîn peste Durere,
Într-o țară de văzduhuri adumbrite de amurg,
Sus, pe-naltele terase, peste care zboruri curg,
Freamăte fîlfîitoare într-un fluviu de tăcere,

Leda mai visează încă minunatul trup de pene,
Lebăda ce nu dispare de pe cerul legendar...
Şi iubirea-i cere încă zeilor inalţi, ca dar,
Mîngîieri înaripate, dulci ca fluturări de gene.

Iat-o, albă, cu penetul de zăpadă nupţială,
Pasărea atotcurată, nepătată de iubiri,
Cum îşi lasă lin, în zboru-i vestitor de năluciri,
Crinul gîtului subţire pe a penelor petală.

Şi fecioara îndrăzneşte braţe dornice să-ntindă :
În amfora ei de-argilă pieritoare, vie vrea
Să culeagă înflorirea de lumină şi de nea,
Ca din smulsele avînturi roza vîntului să prindă.

Dar lăsînd pămîntul jalnic şi iubita ce se miră,
Pasărea născută pentru siderale cununii,
Îşi ridică hieratic spre-ale stelelor domnii
Aripile nălucite, arcuite-n chip de liră...

Clopote sună

Clopote sună...
Dar pentru cine ?
Dormi. Noapte bună,
Suflet de plumb.

Stele de-acuma...
Dar pentru cine ?
Lacul şi bruma
Lunii pe el.

Nourii repezi...
Dar pentru cine ?
Sălcii şi lebezi,
Nuferi şi-un crin.

Singur pe lume...
Dar pentru cine?
Alb, ca din spume,
Suflet de plumb.

Balta

Coclindu-şi putregaiul şi apele amare,
Zărirăm în arşiţa cumplită de amiaz
Pe Bărăgan, departe, lucirea unui iaz :
Opală moartă prinsă într-un inel de sare.

Ţi-am spus pe ţărmu-i : „Balta aceasta mă-nfioară.
Nu tremură pe dînsa nici cer, nici nor, nici zbor,
Şi sub povară sură şi grea de cositor
Oglinda ei nu simte lumina dinafară.

Nici salcia pe maluri frunzişul nu şi-l plînge,
Nici nufărul pe apă nu rîde alb în stuf.
Pe maluri ning scaieţii zadarnicul lor puf,
Pe apă ca un blestem pustiul se răsfrînge"...

Lumina serii însă se răspîndi pe iaz,
Şi se făcu din apa murdară o grădină
În care cresc din fire şi pete de lumină
Zambile, şi lalele, şi roze de Şiraz.

Şi cînd albastrul nopţii ne-aduse micşunele
Pe pajiştile apei şi lin le-a răsfirat,
Cînd cerul, pentru clipa de taină, şi-a lăsat
Pe-aleele lichide prundişul alb de stele,

Noi în genunchi căzurăm...
Petale cu petale
Din balta cea mai tristă grădină ai făcut.
O, Doamne, înfloreşte şi bietul nostru lut
Cu raza pogorîtă din darurile tale !

Păsări pe mare

Privirea ta deschisă e pe mare,
Visarea mea pe ape se deschide...

Pe mare trec trei păsări mari și țipă.

În pene albe poartă fremătarea
Furtunii prin catarge împînzite.
În vînt se umflă larga lor aripă.

Pe ceruri pier trei umbre mari în noapte.

Privirea ta deschisă e pe mare...

Noaptea scade

Noaptea scade...
La fereastră, lîngă stele trupu-mi șade...
El cu mine...
Foc în sobă, somn în gene... și e bine.

Ce tăcere !
Chiar gîndirea-mi glas lăuntric nu mai cere.
În granit
Totul pare de-o vecie-ncremenit.

...Tac... tic-tac...
Stă de vorbă cu obiecte care tac,
Singur viu,
Orologiul din perete, cum îl știu.

Și pe rînd
Tot aceleași linii negre numărînd,
Minutarul
Timpului atotputernic zvîrle zarul.

Dar cu ora,
Fîlfîind în zboru-i tînăr, aurora
Ne trezi
Mai săraci, în jocul vremii, cu o zi.

Furnica

În liniştea de aur a serii, omul ară...
Şi plugul greu şi boii şi el par jucării
De lemn pe şahul negru şi verde din cîmpii :
Deasupra lor domneşte un cer de primăvară.

În brazda răsturnată, din care germinară
Atîtea azimi albe, dar pentru alţi copii,
Adînc înfige fierul şi-n gînduri cenuşii
Se-opreşte, frînt în două de truda seculară.

Dar n-a văzut alături, tovarăşă mai mică,
Pe-o iarbă, cum îşi duce necazul o furnică,
Precum nici ea într-însul n-a bănuit un zeu.

Şi-acum, cînd noaptea şterge furnică, om şi zare,
Nici unul nu presimte în cer pe Dumnezeu,
Ce ară, orb ca dînşii, întinsa înstelare.

Scoica

Din ţara fabuloasă cu crînguri de polip,
Cu flori ca pietre scumpe încremenind pe stîncă,
Pe-un ţărm pe care valul îl bate şi-l mănîncă,
Copil, zării o scoică zvîrlită pe nisip.

O, de-aş putea în mine din nou să înfirip
Fiorul de atuncea, mirarea mea adîncă
De-a prinde-n scoica mută ca o şoptire încă
De ape nevăzute, de valuri fără chip ;

Şi noaptea, cu urechea pe scoică, depărtat
Să tot aud, pe plaja tăcută a visării,
Urcînd, urcînd vuirea şi murmurile mării...

Dar ce copil de veghe la geamul alb de stele
Va fi, purtîndu-mi versul în suflet încrustat,
Misterioasa scoică a nemuririi mele ?

Plopul

Născut din ţarină, spre cer se-avîntă,
Ca un izvor de ramuri şi de foi...
Şi doru-l mînă, norilor, spre voi,
Dar lutul rădăcina-i înmormîntă.

Vioară e, şi-n vîntul serii cîntă.
Ce suflet plînge în buştean greoi ?
Ce gînd de aur piere prin noroi,
Căzîndu-i frunza, aripa lui frîntă ?

Cînd va suna a Morţii grea secure,
Atuncea doar, din lemnul de pădure,
Din flăcări fumul alb o să învie,

Plutind senin pe-al cerurilor larg...
Sunt, Doamne, plopul cel legat de glie,
Întins spre infinit ca un catarg.

Seară la Miorcani

Ieşi din satul alb şi vino să vedem ca de pe plajă
Cum, lăţindu-şi unduirea, urcă unduind pămîntul,
Largul ocean pacific ce-şi încremeni avîntul.
Suflete, priveşte bine şi de-acuma ţine strajă,
Căci coboară înserarea şi ne bate-n faţă vîntul.

Ritmic, lanuri nesfîrşite mişcînd valul lor de spice,
Îl pornesc din capul zării, ca să-l frîngă-n cap de
sat ;
Îl izbesc de-un dig de cridă, îndîrjit şi îndesat ;
Îl resfiră printre case, ce se-ncearcă să-l despice,
Şi-n ogrăzi îmbălărite, străbătînd, l-au revărsat.

Ca un far de piatră, turnul dîrz biserica-şi ridică.
Clopotul de seară-i paznic veşnic trist şi veşnic
treaz...
O cireadă răzleţită la păşune pe izlaz,
Pare-un stol de păsări albe ce se lasă fără frică
În furtuni, pe pieptul verde al înaltului talaz.

De praf alb umflîndu-şi pînza pe albastrul
depărtării,
Navighează şarabane : repezi luntri de pescar,
Şi în urmă fuge drumul, ca o pîrtie de var
Peste valuri, spre coşare potmolite-n largul ţării,
Ca vapoare părăsite de demult de marinar.

Şi păreaţi în miezul serii, ce conturul vă-necase,
Voi, înalte ierbi cosite, voi, sulfine mici, şi voi,
Flori de cîmp neadunate şi culcate în trifoi :
Alge verzi şi anemone palide şi lungi sargase,
Înşirate pe nisipuri de-al refluxului şivoi.

Dar ţărani cu grebla-n mînă adunară goemonul
Lîngă-o mare de fîneţe, pe un ţărm închipuit.
Şi un clopot, de departe, de vecernii a vuit,
Şi din port în port pluteşte şi se înmulţeşte zvonul.
Şi treptat, din undă-n undă, cîntecul s-a mîntuit.

Se-nnoptează... şi cîmpia îşi ascunde oceanul...
Suflete ce-n scoica nopţii eşti bolnavul mărgărit,
Pentru pămîntene drumuri orice suflet e oprit,
Dar priveşte cu nesaţiu, deodată, la limanul
Oceanului ce-acuma transparenţa şi-a mărit.

Fără valuri, fără maluri și cu luciu de fosfor,
Peste tine își boltește limpezimea ideală
Marea cea adevărată, nălucită și reală,
Unde trupul nu mai este pentru visuri necrofor,
Unde inima nu minte, unde dorul nu înșeală.

Liniște desăvîrșită... Cu lumina ei verzuie,
Pîlpîie în farul umbrei, pe un țărm divin, o stea,
Și desfășurîndu-și pînza, norul, nemaivrînd să stea,
În chip falnic de galeră spre tării încet se suie...
Dar galera se scufundă și rămîne numai ea.

Suflete, te pregătește, vîntul serii bate încă...
Ce corăbii ne vor duce, vis *și trup*, la Dumnezeu ?
Clopotul de seară sună de plecare, și mereu
Faruri noi se-aprind în stele pe un țărm de crez și stîncă,
Pe un țărm la care poate n-o s-ajungi nici tu, nici eu...

Femeia pe pajiște

Cum goală te-ai oprit pe pragul
de cer, de iarbă și lumină,
Visez, ori ți-ai schimbat aievea
involtul trup într-o tulpină ?

Ca ramuri brațe împăcate
întinzi uitînd de dor, de ură,
Și părul tău în vînt rămîne,
purtat în chip de frunzătură.

Înfășurată-n tinerețea
copacilor din primăvară,
În tine — ca sub mușchi izvorul —
se urcă seva și coboară.

Şi cum te odihneşti plăpîndă
pe-un plai cu plante fără număr,
O, lasă, rogu-te, visarea
să se aplece pe-al tău umăr.

Îngăduie un gînd iernatic
zburînd cu aripi obosite,
În fîlfîit de dor să cadă
pe tine, pe nebănuite.

Deşi frunzişul supt de soare
în ploaie veştedă revine,
O, sănătatea de-a înfige
în huma neagră rădăcine !

Poruncă

Deschide-te naturii ca mugurul luminii
Şi sparge închisoarea îngustului tău trup !
Simţirile să-ţi fie albinele grădinii,
Brăzdînd în zbor văzduhul cu aurite linii,
Ca soarele să-l prindă în mierea unui stup.

Călătorul

Ai fost, ne spui, prin insuli cu nume spaniole
Şi ai iubit creola şi verzii papagai,
Şi inima, din mare în mare, ţi-o legai
Cînd înfloreau catarge cu pînzele : corole.

Ce mi-e călătoria şi-al mărilor amar
Şi insula rodită cu palme şi banane ?
Mă vezi pornit de-acuma pe alte oceane,
Spre portul unde n-afli nici vas, nici marinar.

Mi-am îmbarcat destinul pe calea cea mai lungă,
Spre țărmul ce nu poartă un nume în atlas.
Corăbiilor tale, mereu gonind, le las
Zadarnica strădanie în nicăieri s-ajungă.

Dar de te joci de-a mingea cu globul, pasu-mi știe
El singur să lărgească ogorul strămoșesc,
Și cumpăna veciei în suflet mi-o găsesc
De-mi ancorează-n zare Carpații pe moșie.

PORUMBIEII MORȚII

Dușmanii

Se depărtează lupta, și tunul doar împarte,
Pecetluind izbînda, înfrîngerea pe culmi...
Bubuitor, furtuna descrește-n zări departe,
Și pacea se strecoară-n dumbrăvile de ulmi.

Văratica pădure renvață fremătarea
De ramuri și de aripi, de frunze și de vînt.
Lumina milostivă povățuie uitarea,
Și crîngul tot se ține de biblicul cuvînt.

Zburdalnic, prinde spumă pîrîul pe pietrișe ;
Sfios, un ram de umbră se-ntinde pe poteci ;
Un iepure cutează o raită-n lumińișe ;
Șopîrle friguroase se trag din ierburi reci...

Și codrul urmărindu-și menirea sibilină
La dînsul găzduiește doi trecători. Ei stau
Alăturați de-acuma cu-ncredere deplină...
Dar ce de ură-n vremea cînd nu se cunoșteau.

Ca doi hoinari tovarăşi, culcaţi cu burta-n soare,
Feriţi de orice grije, dulceaţa zilei sorb,
Şi dorm cu-atîta poftă... Ce somn adînc dorm oare,
Că nu le-alungă visul un zbor greoi de corb ?

Doi oameni stau...

Pe cerul serii înfloresc lalele
Cu cîte-o stea de aur în potir.
Tranşeele veghează paralele,
La nesfîrşit, ca guri de cimitir.

Doi oameni stau cu gînd să se omoare.

În două case,-n două limbi, deodată,
În geam cu crinul lunei, doi copii,
La fel în cămăşuţa lor curată,
Se roagă, Doamne, tatăl lor să-l ţii.

Doi oameni stau cu gînd să se omoare.

Şi-n două case, două mame plîng
Şi la icoane îndurare cer...
În zori. Atac. Tranşeele se frîng
Sub sîngerarea unui singur cer.

Alţi oameni stau cu gînd să se omoare.

Soldaţi de plumb...

Soldaţi de plumb... o, toată copilăria, cînd
Cu blonde plete, hatmani, desfăşuram grămadă
Eroii fără moarte, uitaţi în cîte-o ladă,
Vitejii fără teamă în nemişcatul rînd.

Iar noi, copii cu săbii de lemn, porneam la sfadă,
Purtînd ca steag ştergare în soare fluturînd.
Ce trîntă, ce bătaie sub duzii din livadă !
Şi după bătălie cîţi morţi fugeau rîzînd...

O, unde ţi-e războiul, nevinovată vreme !
Acuma lupta urlă, şi rana ruptă geme,
Şi morţii mor aievea iubirilor din ţară.

Ce zeu-copil se-apleacă pe oameni-jucării,
Şi seara, răsturnîndu-i în negrele cutii,
Îngroapă în tranşee păpuşile de ceară ?

...Păpuşile de ceară

Soldaţi de plumb, eroii copilăriei, cînd
Visam pe Moş Crăciunul şi magica-i cutie,
Din care, ca din basme, oştiri o să ne vie
Pe mese, pe covoare, izbînzile ducînd,

De ce la voi colindă nostalgicul meu gînd ?
Nu vine iar Crăciunul cu blînda lui solie ?
Nu ne soseşte astăzi bătrînul mag, purtînd,
În sacul său de vrajă, aceeaşi jucărie ?

O, cîte lănci şi săbii, şi cîte puşti el scoate !
Ce multe tunuri lasă pe dealuri, pe cîmpii !
La toţi le-mparte moşul şi, darnic, nu socoate,

Iar pentru-acei ce încă nu sunt sătui să ceară
Soldaţi ca să încingă frumoase bătălii,
Dezgroapă din tranşee păpuşile de ceară.

PE ARGEȘ ÎN SUS

(1918—1923)

FLORICA

Ctitorii

Acolo unde-n Argeș se varsă Rîul Doamnei
Și murmură pe ape copilăria mea,
Ca Negru-vodă, care descălecînd venea,
Mi-am ctitorit viața pe dealurile toamnei.

Prin viile de aur ca banii dintr-o salbă,
Pe al colinei mele împodobit pieptar,
Închis-am fericirea în strîmtul ei hotar
De nuci bogați în umbră, umbrind o casă albă.

Acolo,-n pacea nopții, pe drumuri de podgorii,
Am mers tăcut alături de carele cu boi,
Cînd neaua lunii ninge pe sălcii în zăvoi,
Cînd șopotește valea de cîntecele morii.

Las altora tot globul terestru ca o minge,
Eu am rămas în paza pridvorului străbun,
Ca să culeg cu ochii livezile de prun,
Cînd alb Negoiul, toamna, de ceruri se atinge.

Şi tot visînd la vremea cînd înfloriră teii,
Pe cînd îmbracă ţara al iernii alb suman,
Să deslușesc cum piere trecutul, an cu an,
Pe drumuri depărtate sunîndu-și clopoţeii.

Să stau, pe cînd afară se stinge orice şoaptă,
Privind cenuşa caldă din vatra mea, de-acum,
Şi să aud deodată cu-nfiorare cum
Trosneşte amintirea ca o castană coaptă.

Florica

Aici își îngropară bunicii mei copila,
În loc ferit de-arşiţă, de viscol şi de vînt.
Colinei închinară iubitul ei mormînt,
Legînd de dealul rodnic şi numele, şi-argila,

Şi vremea prea fugară, şi fragedul destin
Al celei ce fusese — abia o zi — Florica...
Azi de fetiţa moartă noi nu mai ştim nimica ;
Dar cînd acum Florica în soare aprilin

Etern reînfloreşte, ceva în piept mă doare,
Privind cum prinde raza cu fermecatu-i fir
O faşă de bobocul plăpînd de trandafir
Şi-un zîmbet de lumină de fiecare floare.

Un zîmbet ce odată trăia pe buza ei...
Şi mă-nfior la gîndul păgîn şi la credinţa
Că trebuie naturii să-i altoieşti fiinţa —
Pămîntul să palpite ca inima de vrei.

Vîrful dealului

Cu-o singură sforțare-ncordînd vînjosu-i umăr
— Un uriaș urcîndu-și poverile ce-l strîng —
Pletosul deal din vale sui cu vii și crîng,
Ca să-și revadă țara cu sate fără număr,

Cu casele : mioare, și turlele : păstori,
Ce-au coborît pe verdea cîmpie argeșană,
Cu drumul ce-nsoțește înceata caravană
De sălcii plîngătoare și plopi pribegitori ;

Ținutul unde seara din lunci și din zăvoaie,
Ca și argintul sprinten, viu apele sclipesc,
Și unde clarul cîntec de clopot creștinesc
Apropie colina de-a cerului văpaie.

O, vîrf de deal ! O, capăt liniștitor de drum !
Opresc aicea pasul și îmi dezleg privirea,
Cînd prin amurg se-nalță, visînd nemărginirea,
Din fiecare casă un crin înalt de fum.

În vie

Tot mai miroase via a tămîios și coarnă,
Mustos a piersici coapte și crud a foi de nuc...
Vezi, din zăvoi sitarii spre alte veri se duc ;
Ce vrea cu mine toamna pe dealuri de mă-ntoarnă?

Nu e amurgul încă, dar ziua e pe rod,
Și soarele de aur dă-n pîrg ca o gutuie.
Acum — omidă neagră — spre poama lui se suie,
Tîrîș, un tren de marfă pe-al Argeșului pod.

Cu galben și cu roșu își coase codrul ia.
Prin foi lumina zboară ca viespi de chihlimbar.
O ghionoae toacă într-un agud, și rar,
Ca un ecou al toamnei, răspunde tocălia...

Ş-a dus. Şi iarăşi sună... şi tace. Dar aud
— Ecou ce adormise şi-a tresărit deodată —
În inimă cum prinde o toacă-ncet să bată,
Lovind în amintire ca pasărea-n agud.

Castanul cel mare

Se zbate Strîmbă-lemne cumplit în pomul zdravăn,
Cu braţe noduroase şi cu atletic trunchi,
Înţelenit în vie, deşi pîn' la genunchi
I s-a urcat cu-ncetul pămîntul gras şi reavăn.

Dar toamna, sub rodire încununat cu spini,
Şi-n noapte plin de pace, de păsări şi de stele,
Ca grindina sloboade castanele lui grele
Şi-nseninat primeşte pe creştetu-i lumini.

Castanul între struguri şi-a înţeles menirea :
Ce-am căutat pe drumuri găseşte stînd pe loc,
Şi, adîncind pămîntul aceluiaşi noroc,
Cu zeci de ramuri ţine în braţe fericirea.

Mă simt, Florică,-n preajmă-i atîta de sărac !
De ce nu poate pasu-mi să prindă rădăcină,
Şi să rămîn al viei ca pomul pe colină,
Şi să mă strîng de tine ca viţa de arac...

Rădăcini

Nod de năpîrci, şerpi vajnici cît braţul şi cît cotul,
Trunchi negru de balaur încolăcit şi rupt,
Ciorchine de şopîrle, pămîntul dedesubt
Surpîndu-se, în taină se dezvelesc cu totul.

Dar vraci vicleni, cu barbă de iască și de mușchi,
În nopți cu lună nouă plesnindu-i cu nuiele,
I-au înlemnit deodată umflați așa în piele,
De le-au rămas sub coajă întărîtații mușchi.

Frunzarele deasupra, îmbelșugînd colina,
Își leagănă seninul cu vîntul în văzduh —
Cum să cunoască iadul în care trup și duh
Se zbate dezgropată, sucită, rădăcina ?

Stau și privesc la șerpii ce scormone-n pămînt
Și la pămîntul care le fuge de sub pîntec...
Copaci, moșie, vreme — neîndurat descîntec...
Și eu cu tot frunzișul și rădăcina-n vînt.

Cireșul

Voi înhăma măgarul, ca-n vremi, la cărioară,
El, ce privește toate cu ochi de înțelept,
Și voi urma poteca de mult, suișul drept
Prin via verde-n tactul copitei ce-o măsoară.

Și luînd prăjina lungă și coșul împletit,
O fată-n vîlnic roșu va merge înainte,
Am să opresc măgarul din mersul lui cuminte
Sub un cireș, de roade și de ani mulți boltit.

Cireșul va fi roșu ca și-n copilărie,
Cireșele pe ramuri vor atîrna cercei,
Cu brațe goale, fata va prinde-n șorțul ei,
La fiece prăjină, o sută și o mie.

Și cînd, tîrziu, lungi umbre se vor culca pe lunci
Cînd gol va fi cireșul, iar cerul plin de stele,
Bunicii i-aș aduce acasă coșuri grele...
De-aș mai avea bunică și sufletul de-atunci !

Spre Izvorani

Las povîrnişul viei să cadă-n praf de soare,
Şi-ntr-un tunel de frunze umbrite brusc pătrund.
Atît de dreaptă fuge cărarea pînă-n fund,
Că văd, ca prin ocheanul întors de-o vrăjitoare,

Căsuţele răzleţe din satul Izvorani
— Mici capre căţărate pe-o rîpă de lumină
Prin nuci proptiţi ca-n bîtă în strîmba lor tulpină,
Sub sarica frunzoasă de gîrboviţi ciobani —

Şi — arătări din ţară în stampe japoneze —
Ca o furnică neagră ce-mpinge albu-i ou,
O fată cum zoreşte, greu de urnit, un bou,
Nemaiputînd pe coastă cireada s-o urmeze.

Pe cînd din zarea serii ca namile, cu rost
Răsar, rănind amurgul ceresc cu cornul frunţii,
Pe rînd : albaştri, vineţi, de aur-verde, munţii
Păzind de-acolo basmul copilului ce-am fost

Pădurea din Valea-Mare

O simţi deodată toată, cu o cutremurare,
Cum stăpîneşte peste micimea ta de om,
Cu mii de trunchiuri albe şi cu un singur dom
Fremătător — pădurea de fagi din Valea-Mare.

Aicea omenirea te lasă pic cu pic :
Începi de traiu-ţi silnic şi strîmt să te desferici,
Înveţi, uimit, să intri în codri ca-n biserici
Şi că mai sfînt pe lume nu poate fi nimic

Decît această pace în razele-nserării,
Cînd se tîrăsc, alături de netede tulpini,
Din arborii aievea alţi arbori mai senini,
Sub frunzele cu glasul dumnezeiesc al mării.

Şi cînd, legîndu-ţi paşii de cale, te-ai oprit
Sub fagii-nalţi, în templul adevărat al firii,
Ca un bolnav de suflet redat tămăduirii,
La jgheabul care curge cu şipot potolit.

Cucul din Valea-Popii

În zori, ca poteraşii, din văi şirag ies plopii.
Ascult de la răscruce cu suflet de haiduc
Cum cucu-n codru verde mă cheamă să mă duc,
S-opresc la drumul mare norocu-n Valea-Popii.

Pe flori, ca pe-o velinţă, stau de la cîntători,
Pîndind cu ochii lacomi din răsăritul rumen
Cum soarele soseşte rotund ca un egumen
Şi numără pe ceruri mătănii de cocori.

Pe cînd în calea-i lungă se roagă la toţi sfinţii,
Eu îl dezbrac de raze sub frasin şi anin.
În luminosul cîntec de cuc mă însenin
Pe valea-ntineririi şi a făgăduinţii.

Dar cucul, pană sură, nu s-a-ndurat să stea.
— Cu-cu ! aci în vale... Cu-cu ! sub dealuri zboară...
— Cu-cu ! şi iar îmi scapă în zări o primăvară...
— Cu-cu ! şi mai departe, copilăria mea...

La zăvoi

Mă-ntorc la tine, Argeş, o, rîu de-odinioară,
Pe drumul de fîneţe ce fuge printre clăi,
Dar unde mai sunt astăzi, să ţie-aceleaşi căi,
Tustrei copiii veseli, de-atunci, din cărioară ?

Şi unde-i scăldătoarea în care ca un vrac
— Zăvoi cu păr de sălcii şi ochi de apă vie —
Schimbai nisipu-n aur cu varga de magie
A razei pogorîte pe cerul porumbac ?

De două ori acelaşi nu m-oi scălda în ape,
Căci zilele de-a valma cu valul tău se scurg,
Şi vacile bălţate de soare în amurg
Nu beau acelaşi Argeş cînd vin să se adape.

În cipciit, în clipot şi-n şopot neîncetat,
Alt rîu, din clipă-n clipă, te-a zămislit izvorul ;
Nebănuit ca dînsul mă naşte viitorul —
Dar tu te chemi tot : Argeş, eu tot : Ion Pillat.

În luncă

Tu, care treci cu carul sub dealul din podgorii,
Ducînd la cîmp şindrilă sau sus la munte grîu,
Te-abate-n lunca veche şi mînă pîn' la rîu.
Amurgu-n văi se lasă cu cîrduri de prigorii,

Cu-apusul luna albă căzu în heleşteu :
Pe floarea-i ca pe-un nufăr se-aşează brotăceii,
Şi cîntecul lor straniu, prin umbrele aleii,
Cu zile descîntate m-ar urmări mereu,

De n-ar începe-acuma ca-n amintiri să sune
Lung clopotele-ncete ce vin de la zăvoi,
Dar vacile în noaptea albastrului trifoi
Treptat se depărtează prin vis şi prin păşune...

Opreşte-mă la Argeş, pe plaja care-o ştiu,
Să-i ţin în mîini nisipul, în cupe efemere,
Şi să visez — cum fuge prin degete şi pietre —
Trecutul, şi talanga, şi soarele tîrziu.

Parcul Goleştilor

Am aşteptat amurgul, ca zările să fie
Altare largi suflate în aur preacurat,
Iar sălciile, care pe drum au tremurat,
Înspre Goleşti să-nşire albastra lor stafie.

Am stat bătînd la poartă prelung — şi s-a deschis ;
Şi iată casa-n iederi şi parcul în paragini,
Şi iată-mă ca unul ce-ar răsfoi imagini
Dintr-o călătorie pe jumătate vis.

Aleele — e toamnă — duc toate către moarte.
Răzoarele se-neacă în bozii şi-n urzici...
Şi, inimă-ncărcată de amintiri, îmi zici :
„Va trebui odată Florica ta să poarte

În ea pustietatea de care mai boleşti"...
Dar m-am oprit cu mîna sfios la pălărie,
Căci m-ajungeau, lungite de-amurg pe bălărie,
Mari, umbrele-nfrăţite a fraţilor Goleşti.

Lumina, iarna

A nins. În soare codrul cu trunchiuri de cărbune
Întinde umbre-albastre pe proaspătul omăt
Şi mă visez la geamuri cu anii îndărăt :
Văd dealul alb, tîrlia şi vremurile bune.

Ies, scîrţîie zăpada ca ieri sub pasul meu,
Şi atîrnînd marame subţiri de promoroacă
De ramurile joase, lumina goală joacă
Azi numai pentru mine şi pentru Dumnezeu.

Apoi îşi dă pe spate tot părul de beteală
Şi sare învîrtindu-şi al razelor hanger,
Şi unde talpa-i roză atinge albul ger
Fulgerător scînteie pe nea cîte-o peteală.

Crra... trece, pe sub soare vîslind, întîiul corb.
A stat din joc lumina, pe brînci se face mică...
Crra... stolu-ntreg — şi-n umbră rămîn, privind cu frică
Trei picături de sînge pe-o ramură de sorb.

Biserica lui Horia

Mai stai visînd la munţii ce şoimi şi aur poartă ?
Pe vale Arieşul şoptind îl mai auzi ?
Pribeagă lîngă Argeş, văduvă printre duzi,
Biserică pustie şi fără brazi la poartă.

Cioplită din puterea molidului şi din
Credinţa strămoşească legată-n bîrna dură,
Ce meşter vechi, de ţară, cu greaua lui secură
Ţi-a hotărît altarul lui Horia destin ?

În jurul tău cresc duzii cu fragedă verdeaţă
Şi iarba crudă-ntinde la soare plase verzi,
Să prindă rîndunele de umbră. Tu îţi pierzi
Deasupra lor, în frunze, clopotniţa-ndrăzneaţă.

Pe moţii tăi zadarnic îi mai aştepţi, şi nici
Un preot nu-ţi mai cîntă, bătrîn, din psaltichie...
Dar azi, cu primăvara, cerească şi pustie,
Slujeşti botez la granguri şi nuntă la furnici.

Căsuţa din copac

Se leagănă şi astăzi, cînd vîntul suflă-n frunză,
Sus, pe stejar-nălţată, căsuţa din copac.
Cu gazda mea bătrînă ce bine mă împac !
Îi duc bolnavu-mi suflet, de oameni să-l ascunză,

Un suflet ce să uite trecutul nu putu
Şi care jalnic bate mereu la altă poartă,
Un suflet ce iubirea nehotărît îşi poartă
Din loc în loc, zadarnic... O, vindecă-mi-l tu !

Tu, sora cea mai bună cu aripa şi ramul,
Primeşte-l la fereastra de cer cu ciocîrlii.
Tu, nelegată încă prin grele temelii
De ţarina prăfoasă, dă-i să-şi serbeze hramul :

Pădurea, şi văzduhul, şi vîntul, la un loc,
Şi ruptă din pîrjolul apusului de soare,
Făcînd din creangă-n creangă, viu, flacăra-i să zboare :
O veveriţă roşie cu coada ei de foc.

Casa din deal

Prin ochelari de geamuri privea cu ochi de lampă
Ca o bunică bună la nepoţelul mic.
Pe-atunci ştiam că-i vie ; azi nu mai ştiu nimic :
Apăs cu nepăsare de om pe-a uşii clampă.

Sub coperişul care îi sta ca un bonet,
Glicina ei pe tîmple cădea ca o şuviţă.
Şi, mirosind a floare de tei, a lămîiţă,
A cantalup, a lisă de chitră, a şerbet,

În fiece odaie dezvăluiam cu frică
Alt gînd din vechiul suflet curat şi romînesc...
Ce nu-mi cuprinde mintea, deşi îmbătrînesc,
Pe-atunci trăia în voie în inima mea mică.

Pendulele bătrîne mai bat acelaşi ceas,
Prelung, ca o dojană, în liniştea sonoră,
Dar timpul intră-n casă trîntindu-i altă oră,
Şi inima i-o sparge, tic-tac, sub al meu pas.

Cămara de fructe

Deschid cu teamă uşa cămării de-altădată
Cu cheia ruginită a raiului oprit,
Trezind în taina mare a poamelor, smerit,
Mireasma şi răcoarea şi umbra lor uitată.

Mă prinde amintirea în vînătul ei fum,
Prin care cresc pe poliţi şi rafturi ca pe ruguri,
Arzînd în umbră, piersici de jar şi-albaştri struguri
Şi pere de-aur roşu cu flacări de parfum.

Şovăitor ca robul ce calcă o comoară
Din basmul cu o mie şi una nopţii, mă-nchin :
Văd pepeni verzi — smaragde cu miezul de rubin —
Şi tămîioşii galbeni ca soarele de vară.

Se-aprind fantasmagoric caise şi gutui :
Trandafirii lampioane şi lămpi de aur verde...
Dar părăsind cămara ce minţile îmi pierde,
Tot rodul vrăjitoarei cu lacăt îl încui.

Odaia bunicului

Nu s-a clintit nimica şi recunosc iatacul
Bunicului, pe care, viu, nu l-am cunoscut.
Rămase patu-i simplu şi azi nedesfăcut,
Şi ceasul lui pe masă şi-a mai păstrat tictacul.

Văd rochia bunicii cu şal şi malacov,
Văd uniforma veche de „ofiţir" la modă
Pe cînd era el junker — de mult — sub Ghica-vodă,
Cînd mai mergeau boierii în butcă la Braşov.

Şi lîngă băţu-i rustic, tăiat în lemn de vie,
Văd putina lui unde lua băi de foi de nuc.
A scîrţîit o uşă... un pas... şi-aştept năuc
Să intre-aci bunicul dus numai pînă-n vie.

Un ronțăit de șoarec sau ceasul mă trezi ?
Ecou își fac, în taină, ca rimele poemii...
Și ceasul vechi tot bate, tic-tic, la poarta vremii,
Și șoricelul roade trecutul zi cu zi.

Ochelarii bunicii

Pe scrin, păstrînd privirea ei vie, au rămas
Pe galbena gazetă ce-ncremenește anul.
Odaia de-altădată mi-arată talismanul :
Iau ochelarii moartei și-i pun sfios pe nas.

Prin abureala vremii nu s-a schimbat nimica,
Doar pozele din rame vechi au întinerit...
Dar din adînc de-oglindă, în față, mi-a zîmbit
În jilțul ei — ca-n vremea cînd eram mic — bunica.

La geam foșnește plopul, sau pașii au foșnit ?
Prin ușa zăvorîtă „ei" intră în odaie.
E o fetiță : Pia, cu bucle : Niculaie...
Dar cine e băiatul acela liniștit ?

Bunica-i dă pe frunte, blond, părul la o parte...
De ce se uită astfel la mine ? Nu-l mai știu...
Nu vreau să-l știu... nu pot să-l știu... E prea tîrziu !
De omul chel și rău rămîn legat pe moarte.

Capela

De ce te-au dus, bunico, într-o chilie rece
Și te-au lăsat cu toții sub lespezi de cavou ?
Cînd lunca e un cîntec și dealul un ecou
Crescînd mereu pe vreme ce primăvara trece,

Cînd gîza cea mai mică din soare ia un strop
Şi cînd lumina calcă prin aurite ganguri
În crîngul plin de cintezi, de mierle şi de
granguri...
Te-aşteaptă iasomia şi-albastrul heliotrop ;

Albi, trandafirii-n floare întreabă toţi de tine.
De ce nu vii ca-n vremuri, cu secatoru-n mîni ?
Grădina te doreşte de-atîtea săptămîni !
Dar nu mai vii... chiar ziua s-a stins... şi noaptea vine.

O pulbere de lună albeşte pe livezi,
Şi iar se face iarnă, ca-n ziua îngropării ;
Florica ta se pierde în umbrele uitării,
Capela ta rămîne pe dealuri de zăpezi.

Odihna tatii

Bunicul meu aicea se odihnea odată.
Pe banca de lemn rustic aşează-te şi tu,
Fetiţa mea, pe locul în care-n vremi stătu
Şi mama — o fetiţă ca tine — cu-al ei tată.

Priveşte dealul unde trăirăm în trecut,
Şi capul drag, pe braţu-mi proptit, aşa, ţi-l lasă.
Încape toată via şi vechea noastră casă
În sufletul tău tînăr din alte vremi făcut.

Departe pe zăvoaie un tren îşi pierde fumul
Ca o năframă care se schimbă-n porumbiei...
Nu fumul, viaţa piere, şi paşii mei mai grei,
Ecou de-acum, urmează pe-ai tăi uşori pe drumul

Pe care şi bunicul cu mamă-mea venea.
N-auzi cum sună paşii lor de odinioară ?...
Pe sub castanul mare, în seara ce coboară,
Să-i aşteptăm să vie cu noi, fetiţa mea.

Străinul

Pe bancă, sub castanul din vie, te așează,
Străine, ce venit-ai priveliștea s-o vezi,
Florica e acolo, cu casă, parc, livezi,
Și peste drumul mare : zăvoiul. Înserează.

Cîmpia e albastră și-n zare norii ard.
Sclipește Rîul Doamnei înspre apus, o clipă...
Un taur muge ; puțul cu lanț și roată țipă ;
Și vrrr... un zbor de vrăbii zbucnește dintr-un gard...

Te-apleci mirat, străine, pe-amurg ca pe o ramă
Ce-ar străluci din umbra muzeului pustiu,
Și crezi, pornind aiurea, rănit de-un dor tîrziu,
Că ai cuprins Florica... Dar n-ai zărit, ia seamă,

Pe-albastra depărtare a luncii de demult,
Trecutul meu ce arde sclipind în Rîul Doamnei,
N-ai auzit, deodată rupînd tăcerea toamnei,
Vrrr... timpu-n zbor, pe care cutremurat l-ascult.

Comoara

Pe Argeș, lingă luncă, un deal se-nalță-n chipul
Urciorului de-argilă al vechilor olari
Și pomenește zeii uitați de țară, cari
I-au plămădit făptura, și lutul, și nisipul.

Pe rotunjimea formei, din vale pînă-n cer,
Se suie împletindu-și lumina ce adie,
Frunți verzi de nuci și trupuri de arămită vie
Cu frunza zugrăvită ca pe un läicer...

Și-n galbena lumină a toamnei argeșene
Cu mere care zboară și berze care cad,
Am luat în palmă dealul : un ou încondeiat,
Ca să-l dezmierd mai bine cu somnoroase gene.

Şi m-am zărit atuncea sub bolţile de vii,
Copil ducînd la gură un strugur de rugină,
Dar mă păli deodată durere-aşa haină,
Că îmi scăpă din mînă comoara şi pieri.

Adio la Florica

Acum trăsura trage la scara amintirii,
Şi de plecare sună în curte zurgălăi.
Acum, din mine, ceasul temut al despărţirii
Şi-întinde umbra sură stăpînitor pe văi.

Pocneşte biciul : casa se dă în lături, piere ;
Întregul deal coboară, şi iată-ne pe drum.
Amurgul ne petrece cu razele-i de miere,
Tămîia înserării înalţă-albastru fum.

O, surugiu, opreşte ! Stai locului, trăsură !
Prin plute seculare să văd cu ochiul plîns,
Sporind pe ceruri, dealul în flori ca o răsură,
Ce-n poala lui lumina trecutului a strîns.

Înfrînă-ţi caii-n spumă, o clipă să văd încă
Mormîntul şi capela şi via cu castani :
Privelişte rămasă aceeaşi ca o stîncă,
Domnind pe risipirea atîtor zeci de ani.

Din Valea-Popii cucul mă strigă pe-a sa limbă...
Şi Argeşul şopteşte : „De ce ne părăseşti ?
De ce îţi schimbi căminul, nimic cînd nu se schimbă
Din deal de la Florica la parcul din Goleşti."

„Rămîi la noi !" un clopot din Izvorani mai plînge,
Şi tot aud în urmă : „la noi — la noi — la noi"...
Opreşte-ţi telegarii cu nările în sînge,
O, surugiu, năprasnic gonind ca un strigoi.

Ba nu. Dă bici mai bine şi drumului îi lasă !
Nu-mi părăsesc căminul în suflet cînd îl duc
Îmi voi zidi-n oraşe întîmplătoare casă,
Dar de averi, de lume şi de huliri uituc,

Ca Argeşul să-şi mîne murmurătoare ape
În crîngul de-altădată, iar cucul să-l ascult,
Pe ochii mei lăsa-voi să cadă grele pleoape
Şi voi găsi în mine Florica de demult.

TRECUTUL VIU

Septemvrie [I]

În zare cine-nscrie al berzelor triunghi ?
În inimi cine-nfige trecutul ca un junghi ?

Vezi Toamna şi-Amintirea — surorile divine —
Cînd una ne soseşte şi cealaltă revine.

Zadarnic cred că vremea cu anii a crescut.
În fiecare toamnă reintru în trecut.

Copilăria-mi toată dă buzna la uluci
Cînd stă la poartă coşul cu struguri şi cu nuci.

Septemvrie [III]

Din bulgării vin care cu vinete şi verze.
Se-afundă-n zări, departe, un unghi obtuz de
berze.

Am întîlnit o fată cu tufănele-n braţe.
Un vînător la iazuri a tras cu puşca-n raţe.

Aud prin porumbişte chelălăind ogarul.
Loveşte rar şi ritmic butoiul gol dogarul.

Azi n-a lăsat poştaşul ziarele din tîrg ;
Dar mere poleite ca-n basme dau în pîrg.

Pesemne-n coşul nopţii vrea soarele să cadă ;
Au început de-o vreme şi zilele să scadă.

La lampă, şi cînd ziua cu totul s-o umbri,
Voi reciti *Pasteluri* de V. Alecsandri.

Cina cea de taină

Prin ulmii de sub vie, pe deal, mai ştii tu casa
Ce-albeşte ca şi oul în cuib sfios de foi ?
Mai ştii tu cerul serii cu feţe ca mătasa
Şi clopotul cirezii venind de la zăvoi...

Îţi mai aduci aminte pridvorul de viţă
Şi cina cea de taină, tacîm lîngă tacîm,
Şi masa presărată cu flori de lămîiţă,
Şi carele spre noapte gemînd pe caldarîm...

Şi cum stăteam alături, noi doi cu fericirea,
— Doar greierii ţinîndu-i isonu-n depărtări —
Şi noaptea cîmpenească, albastră ca iubirea,
Şi vorbele-ngînate mai dulci ca sărutări.

Întîia stea prin frunze creştea tremurătoare
Cînd licuriciu-n umbră trecu rătăcitor...
Prin ulmii de sub vie, mai ştii tu casa oare
Şi umbra ca un suflet, şi steaua ca un dor ?

Toamnă

Au vuit prelung ca vîntul păsările migratoare
Peste casa părintească, unde ieri m-am regăsit
Singur cu lumina, care galbenă venea din soare
În odaia de-altădată, să-mi ureze bun sosit.

Toamnă, iată-ne-mpreună, gospodină ce porți cheia,
Ruginită ca o frunză, a trecutului meu mort.
Toamnă, iată-ne alături, noi cu visul, pe aleia
Nucilor ce ancorează pentru iarnă-n al tău port.

Precum seara, pe cîmpie, cînd fîșii se prinde ceața,
Tot auzi sunînd vecernii și nu știi de unde vin,
Sub frunzarele rărite amintirea cheamă viața,
Dar trecutul îi răspunde ca un clopot în declin.

Zile albe, zile negre... ce străine, ce departe,
Buclele în care dorul meu de cer l-am îngropat...
Toamnă, lasă-mă să mîngîi părul tău de frunze moarte,
Părul tău de aur roșu și de soare întrupat.

În cramă

Peste mirîști lung răsună chiote de vînători...
Să intrăm în crama veche... Printre butii-nalte-ascultă
Cum în pivnițe boltite, zăvorit cu grijă multă,
Numai vinul nou mai cîntă, spumegînd prin
zăcători.

Au tăcut sub neaua vremii ale patimilor goarne,
Dar ne fierbe încă-n inimi al dorințelor pelin...
S-așteptăm să se prefacă mustul fără preț în vin,
Și cotnarul amintirii în pahare să ne toarne.

Înapoiere

Pe soarele-nserării văd plopii nalţi din zare.

Pe drumurile strîmte, chervane-n şiruri rare
Mergeau învăluite de pace. Mori de vînt,
Cu aripe deschise izbite de pămînt,
Păreau un cîrd de berze zburînd stîngace. Line
Ca valurile mării, călătoreau coline,
Şi lanuri de secară, de grîu şi de porumb
Fugeau şi ele-n urma văzduhului de plumb.
Şi casa străjuită de anii mei deodată
În suflet şi sub plopii din zare mi se-arată.

În pocnete de bice şi-n tropote de cai,
Intrai în amintire cu zgomotos alai.

Jucării

Dar ce m-a pus în [1] seara tihnită de Crăciun
Să iau în mînă lampa, să dau în lături uşa ?
În faţa mea stă calul de lemn şi stă păpuşa
Cu suflet de tărîţe, nevinovat şi bun.

Stă micul tren mecanic în gara lui prea mică,
Stă, cîmp de luptă, masa soldaţilor de plumb
Şi, galbene ghiulele, stau boabe de porumb,
Stricînd orînduiala oştirii fără frică,

Şi tot închis de-atuncea albumul de imagini,
Ce deschisese ţara de fantasmagorii.
Azi chipurile şterse sunt numai mărturii
Că ochiul nu revede la fel aceleaşi pagini.

---

[1] În prima ediţie : *„Ce mă-ndeamnă-n"*.

Căci unde-i trenul fulger pentru-nconjurul lumii ?
Armatele pornite spre stăpînirea ei ?
Păpuşile sfioase în rochii de femei,
Primindu-ne iubirea sau îndrăzneala glumii ?

Cu primul dor de ducă ce-n mine izvorît-a,
Azi unde-i calul Vinteş să sufle foc pe nări ?
Aceste biete lucruri, ce fură îmbătări,
Să fie mai reale cînd moarte-s într-atîta !...

În faţă am doar calul de lemn, am doar păpuşa
Cu suflet de tărîţe, nevinovat şi bun...
Şi mă gîndesc la seara pioasă de Crăciun,
În care-mbătrînirea şi-a strecurat cenuşa,

Că va sosi şi ziua cînd fără ochi şi mînă
Voi reveni — de ce nu ? — în vechiul meu iatac,
Spre a simţi cu milă cum toate se prefac
În jucării menite străine să-mi rămînă.

Ca-ntotdeauna sta-vor, şi tocul, şi caietul,
Şi fila încărcată cu colb de poezii.
Într-un pahar mixandre uitate-or putrezi,
Şi cucul din ceasornic îşi va urma tabietul.

Şi versurile mele îmi vor cerşi oprirea.
O, strofele pe care ani lungi, ca un zaraf,
Le-am strîns cu sîrg în suflet, le-am cîntărit în vraf,
Gîndind cu vorbe de-aur să cumpăr nemurirea.

Dar sfintele silabe cu rimă şi cezură,
Ce-mi sunt acuma : cîntec, icoană şi parfum,
Nu vor pătrunde pînă în visul meu postum
Descătuşat din steiul de pămîntească zgură.

Voi recunoaşte totuşi, pe poliţa unică,
Doar cărţile ce-ncuie perfecte amăgiri...
Şi fata mlădioasă cu coapsele subţiri,
Ce-n patu-mi doarme goală, în ghem ca o pisică.

Le-oi recunoaşte toate, nepricepînd nimic
Din cîte astăzi omul cel nou iubeşte-n ele,
Şi le-oi privi cu-aceeaşi mirare ca pe-acele
Relicve moştenite de la copilul mic.

Drum de noapte

Caleaşcă, drum de noapte, păduri adînci de fag,
Şi prin frunzişe lună cernută-n ceaţă fină,
Poiene necosite de mult şi miros vag
De flori, de fîn în floare, de fagi şi de sulfină...

În pace sufletească topindu-se, te-alină
Realitatea vremii pe al naturii prag.
Prin ce metempsicoză revăd obrazul drag
Al fetei de-altădată în albă crinolină !

Aceiaşi ochi sălbatici, acelaşi zîmbet trist,
Din care făurisem a dorului povară,
Şi eu acelaşi tînăr şi palid bonjurist...

Cînd ea înfăşurată în vălul de percal
Îmbălsămat de vîntul pădurilor, în vară,
Visa la iarnă baluri la consulul muscal.

Aci sosi pe vremuri

La casa amintirii cu-obloane şi pridvor,
Păienjeni zăbreliră şi poartă, şi zăvor.

Iar hornul nu mai trage alene din ciubuc
De cînd luptară-n codru şi poteri, şi haiduc.

În drumul lor spre zare îmbătrîniră plopii.
Aci sosi pe vremuri bunica-mi Calyopi.

Nerăbdător bunicul pîndise de la scară
Berlina legănată prin lanuri de secară.

Pe-atunci nu erau trenuri ca azi, și din berlină
Sări, subțire,-o fată în largă crinolină.

Privind cu ea sub lună cîmpia ca un lac,
Bunicul meu desigur i-a recitat *Le lac.*

Iar cînd deasupra casei ca umbre berze cad,
Îi spuse *Sburătorul,* de-un tînăr Eliad.

Ea-l asculta tăcută, cu ochi de peruzea...
Și totul ce romantic ca-n basme se urzea.

Și cum ședeau... departe, un clopot a sunat,
De nuntă sau de moarte, din turnul vechi din sat.

Dar ei, în clipa asta simțeau că-o să rămînă...
De mult e mort bunicul, bunica e bătrînă...

Ce straniu lucru : vremea ! Deodată pe perete
Te vezi aievea numai în ștersele portrete.

Te recunoști în ele, dar nu și-n fața ta,
Căci trupul tău te uită, dar tu nu-l poți uita...

Ca ieri sosi bunica... și vii acuma tu :
Pe urmele berlinei trăsura ta stătu.

Același drum te-aduse prin lanul de secară.
Ca dînsa tragi, în dreptul pridvorului, la scară.

Subțire, calci nisipul pe care ea sări.
Cu berzele într-însul amurgul se opri...

Și m-ai găsit, zîmbindu-mi, că prea naiv eram
Cînd ți-am șoptit poeme de bunul Francis Jammes.

Iar cînd în noapte cîmpul fu lac întins sub lună
Și-am spus *Balada lunei* de Horia Furtună,

M-ai ascultat pe gînduri, cu ochi de ametist,
Şi ţi-am părut romantic şi poate simbolist.

Şi cum şedeam... departe, un clopot a sunat
— Acelaşi clopot poate — în turnul vechi din sat...

De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.

Acuarelă

Nu cuvintele purtate ca arginţii
Vînturaţi din mînă-n mînă pe tejghele
Ar putea să mi te cheme-n ochii minţii,
Rîu muntean cu limpezimi de acuarele.

Cum să dau cu slove negre şi tocite
Jocul fraged : numai apă, numai soare,
Şi frunzişul : spumă verde pe răchite,
Şi lumina : aur sprinten sub picioare ;

Naltul cer primăvăratic care mînă
Sus la munte, pe ulmet şi pe arinişti,
Norii albi şi le adapă turma pînă
Vine seara cu-ale umbrelor nelinişti ;

Ridicîndu-se în noapte : vajnic taur,
Dealul care paşte cer de stînjenei ;
Şi zvîcnindu-şi bobul mic spre cloşca de-aur,
Stelele zvîrlite-n zare — pumn de mei ;

Casele cu prispă scundă, stînd pe labe,
Suri zăvozi legaţi de drumurile-funii ;
Toate morile-n genunchi ca nişte babe
Ce albesc pe prundul gîrlei pînza lunii...

Cît aş vrea să uit de tot abecedarul,
Din tăceri să pot urzi păienjenişuri

Să prind stele licărind pe-ntreg hotarul
Apelor încremenite-n luminişuri.

Şi, în zori, în vorba-mi nouă să pătrunză :
Ceru-n aripi care cîntă arăturii,
Glasul apei, tactul morii, vîntu-n frunză,
Cucul, ritmic, ca şi inima pădurii.

Inscripţie pentru nucul din vie

Cînd toamna şi amurgul îşi dezveleau tot gîndul,
Şi dezbrăcînd iar dealul de străluciri străine,
Mă înălţau pe-altarul colinelor latine,
Străbunul şi bunicul şi tatăl tău, de-a rîndul,
Suiră să se-nchine la umbra mea de zeu...
Opreşte-ţi paşii, vino şi tu cu darul greu
De struguri şi-l agaţă de ramurile joase :
Curat să-ţi fie duhul şi viile mănoase.

Inscripţii pentru o fîntînă

De unde vezi Piteştii şi Argeşul şi ţara
Zăvoaielor albastre cînd le îmbracă vara,
De unde prinzi lumina jucînd pe Rîul Doamnei
Prin luncile de aur sub cerurile toamnei,
Acolo unde casa-şi înalţă alb pridvorul,
Prietene, te-aşează să-ţi murmure izvorul,
Şi ca Florica toată în suflet să-ţi rămînă,
Mai stai s-auzi trecutul cum cîntă în fîntînă.

*

Tu, ce iubeşti Florica, stai să-mi auzi şoptirea.
Pe gura mea de piatră apleacă-te smerit —
În zvon de apă vie îţi cîntă amintirea
Şi casa iar răsună de glasuri ce-au trăit.

*

Apleacă-te o clipă pe unda tremurată,
Pe-oglinda vremii-n care cu apa toate pier —
Sunt rîsul și sunt plînsul din casa de-altădată
Pe dealul din Florica, la margine de cer.

BĂTRÎNII

Bătrînii

Pădurea arde-n toamnă cu flăcări vegetale...
Și plopii pînă-n ceruri ca facle rituale,
Și ulmii lui Virgiliu, eminescanii tei,
Cireșii — roșii focuri cu foile scîntei —
De la vînjosul carpen la frageda ferigă,
Pe limba frunzei sale în fața noastră strigă
Durerea anuală și grea de-a veșteji.
Vă înțeleg eu singur, aprinse elegii,
Colori sfîșietoare ca note muzicale,
Și inima-mi se strînge pe pietruita cale
Din via de pe dealuri la casa de la cramă,
La sunetul dramatic al frunzelor de-aramă.
Aud cum suflă-n luptă, trufaș, din tibicină
Stejarii, legionarii [1] cu coiful de rugină,
Cum fagii, geții aprigi cu păr însîngerat,
Înalță-n agonie peanul lor curat.
Vîjiitor vibrează un vuiet viu de coarde :
E vuietul de ducă al galbenelor hoarde,
Și frasinii, arinii, alunii și gorunii
În vînt își lasă coama să fîlfîie ca hunii.

Dar drumul brusc cotește : în ochii mei cîmpia
Cu petici de-arătură și-îmbracă sărăcia —

---

[1] De la *legiune* — corp de armată la vechii romani.

Văd Argeşu-n zăvoaie, cu case mici Piteşti.
O, deal de la Florica, în toamnă, drag îmi eşti,
Cînd, fumuriu, brumarul îşi lasă-n văi tămîia,
Cînd scorburoşi, cu foaia lor lucie ca lămîia,
Stau la răspîntii nucii cu trunchiul centenar
Păzind butuci de viţă şi rod de chihlimbar,
Cînd văd din deal, sub mine, albind pe sub trei plute
Prietenoasa casă a zilelor trecute.
Privelişte totală, pe amintiri te razimi,
Te-ai copt încet în suflet ca miezul unei azimi.
Şi iată că pe dealul copilăriei mele
Trecutul ancorează cu-albastrele-i vintrele,
Îmbracă ce atinge cu stranii prelungiri...
Şi nu ştiu, văd cu ochii sau văd în amintiri,
M-au îmbătat cu vise sau cu seminţi de mac,
Pe drumuri cunoscute de rătăcesc buimac.

Sub pasu-mi, somnoroase, ca potîrnichi iau zborul
Din ierburi, zile moarte zărindu-şi viitorul.
Eu stau pîndind cu teamă, zorit şi nedibaci,
Cu sufletu-n ochire şi-un deget pe trăgaci :
Ah ! una după alta se-nalţă-n vînt şi zboară...

Şi pas cu pas şi drumul, şi noaptea se coboară.

Afară luna plină brumează pe fereşti...
Din ce stihii venită pe-a stelelor potecă
Să-mi scotocească pînă şi în bibliotecă ?
Cercetătoare lună, cu mîna ta de var
Ştergi, pe furiş, pe rafturi un prăfuit slovar,
Domneasca întărire, pecetea nu-ţi pun stavili :
Pe zapise aluneci, pe condici şi pe pravili,
Te vîri prin *Letopiseţ,* pătrunzi în *Uricari.*
În legături de piele şi lemn mîncat de cari,
Stă vorba ce deschise al cerului hotar :
Te razimi de-o *Cazanie* sau de-un *Penticostar.*
De tine dăruite cu argintate muchii,
Străfulgeră din umbră un univers de buchii.
O, lună, nu le-atinge şi lasă-le să doarmă :
Întorci o foaie numai, şi-un veac uitat se darmă.

Abia dezmierzi o filă, şi-un suflet îl răscoli,
Ce odihnea în tihnă prin galbenele coli,
Cu gîndul lui de-atuncea şi trupul lui de ieri.

Dar lunei cărturare zadarnic e să-i ceri
Să-şi curme dorul slovei şi setea de cetire.
Apleacă fruntea albă pe vechea mea *Psaltire,*
Urmîndu-i stihuirea c-un deget diafan ;
Scandează versul tainic în ritmul unui an
Şi veac de veac se-ncheagă pe pagini...
Cine oare
— O simt — şi-ascunde, vie, privirea arzătoare ?
Ce suflet de pe vremuri a revenit stingher ?
Ce umbră se-ntrupează în umbra din ungher ?
Din razele de lună au scăpărat scîntei :
Patriarhal, în cîrjă, se-naltă Dosoftei.
Păienjenişul vremii cu mîini uscate rumpe ;
Se-aprind, ca nestemate, odăjdiile-i scumpe,
Şi barba pieptănată pe piept i se desface,
Şi dreapta şi-o ridică în biblic semn de pace...
Şi pacea şi vecia şi luna sunt cu el.

„Ai fost «deplin călugăr şi blînd ca şi un miel,
Adînc din cărţi ştiut-ai», iar azi ţi-e moartă slova,
Păstorule de inimi ce-ai păstorit Moldova.
Pentru-ai tăi fii nemernici nu-ţi părăsi tu raiul :
Noi ţi-am uitat credinţa şi sufletul şi graiul.
Jelim goniţi departe de ţara Domnului,
Ca-n valea blestemată a Vavilonului,
Vă plîngem, datini sfinte, şi tu, cinstită ţară,
Pe care o credinţă şi-un neam le înălţară.
În Probota — cetatea simbolică şi vie,
«Cu zid înalt de pace şi turnuri de frăţie» —
Creşteai cuprins de rugă şi plin de taine mari,
Şi-n sfintele amurguri, prin brazii seculari,
Oriunde-ţi duceai paşii dădeai de Dumnezeu.
Întoarce-te acolo, cetite Dositeu,
Nu-i nici o poezie să fie ca tăcerea"...

Atunci grăi cu glasul mai dulce decît mierea :
„Eu am adus în țara ta rumîneasca limbă
De bun neam și ferită de la o cale strîmbă"...

Lăsînd în vremea veche și stareț și vlădică,
Lin, ca un vas-fantomă ce ancora-și ridică,
Tăind cu prora timpul mai neted ca un lac,
Mi se oprise casa pe țărmul altui veac...

. . . .

A tras în dreptul casei rădvanul sub copac.
Coboară banul mare, pe cap cu-nalt calpac,
Cu fața sa prelungă, cu ochiul lui deștept,
Și barba-i castanie îi fîlfîie pe piept.
La nimeni nu se uită, posomorît, mahmur,
Și de sub blănuri scumpe de jder și de samur,
La brîu îi vezi hangerul smălțat cu pietre rare.
Îl suie slugi plecate ținîndu-l de subsuoare,
Pe un divan l-așează, smerite îl cinstesc.
„Plecat mă-nchin în față-ți, slăvite Văcăresc,
Tu, ce-ai lăsat în țară ca sfîntă moștenire,
Urmașilor : o pildă, și patriei : cinstire.

În mai, cînd luna nouă își strecura caicul
Prin pomii mahalălii, privea mirat calicul
La calul tău cel negru trecînd trufaș, în trap,
Cu șea suflată-n aur pe verdele-i valtrap.
Descălecai în grabă sub un umbrar de nuci,
Loveau cu palma robii în-naltele uluci,
O mînă nevăzută, din dos, trăgea zăvor,
Și te găseai în raiul grădinii, pe pridvor.
O fată lîngă tine,-n șalvari și fermenea,
Cu ochi de căprioară și obrăjori de nea,
Părea ținînd o roză în mînă, sub turban,
Sultana rătăcită a unui vers persan.
Și tu, arhon vel bane, cu degetele-n barbă,
Posac cum e cadiul primind în mîni o jalbă,
Asculți oftînd cum cîntă de-o biată turturea...
Taraful melodia în taină o reia.

O-naltă ca o minge vrăjită și o lasă
Să cadă în tăcerea grădinii ca-ntr-o plasă.
Pe rînd lăuta, cobza și naiul o descîntă...
Și dragostea, și-aleanul iubitei care cîntă
În vis ca într-un scutec te-nfășură treptat.

Din somnul tău de piatră de ce te-ai deșteptat ?
Ce vrei la mine, spune, ce dor ți-a dat viață,
Căci cine mult iubește în groapă nu îngheață,
Și cine mult suspină și după moarte-i viu !"
Și el, ca pentru sine, răspunse : „Nu mai știu,
Departe mi-este veacul și vremea ta mi-e grea.
Dar, alb, mă urmărește un zbor de turturea,
Și-n umbră dacă piere, zăresc ca o lumină
O floare — numai una — ce arde în grădină.
E turturea, e floare, nălucă e ?... nu știu :
De n-o culeg, se strică — și moare de o țiu."

Din palme cît ai bate și-ai sta să te gîndești,
A și intrat în casă Dinicu din Golești,
Cu barba-i de cărbune și ochii lui de jar ;
Pășise pragul vremii ca un ușor hotar.

„Boiere, drept la cuget și bun la Dumnezeu
Bine te văd aicea !"
Și el îmi spuse greu :
„Deși suntem cu inimi și cu moșii vecine,
Am colindat Evropa și moartea pîn'la tine ;
Să m-odihnesc mă lasă de-atîtea țări și mări.
De nu-s poet, în brîu-mi, port totuși călimări."
„Poet nu-i cel ce scrie, poet e cel ce-a mers.
E pasul care sună scandat ca și un vers.
Golescule, tu, care întîiul ai deschis
Ca un copil cămara Apusului de vis,
De ce nu pot culege cu inima ta nouă
Lumina dimineții ca un polei de rouă
Pe-orașele străine cu nume greu de spus,
Cînd iarăși diligența pornește spre apus ?

De ce nu pot ca tine să intru la «Şenbrun» :
«Fîntîna cea frumoasă» — cum zici în graiu-ţi bun —
Păşind sfios nisipul greblatelor alei.
De portul tău exotic se minunau femei
Cu pălării de paie şi şaluri de mătase ;
Rîdeau cu ochi albaştri sau negri, curioase,
Şi la plecare fete nebune în caretă
Îţi azvîrleau, ca păsări, volane din rachetă,
Sau întrebau în grupuri, mirate, cine eşti."

„Eu, Constandin, boierul cinstit de la Goleşti,
De m-am purtat prin ţara atîtor împăraţi,
E ca s-aduc în mine un suflet bun la fraţi.
Şi de s-au strîns în juru-mi, pe pieţe, ca la urs,
Ce-am învăţat rămîne, şi rîsul lor s-a scurs
Ca Argeşu-n zăvoaie cu apele lui mari.
Am adormit în pace la umbră de vlăstari
— Vlăstarii poartă umbra căzutului copac —
Aţi isprăvit voi, oare, ce-am început să fac ?
Aveţi, e drept, Apusul întreg în pălărie,
Aş vrea mai bine-n creier şi-n cugete să fie.
De ce ai vrut, urmaşe, din groapa mea să vin,
De ai nemţească haină, dar suflet bizantin ?
Pe mine de sta moda Fanarului, visam
Un suflet ca o floare ascunsă după ram,
Un suflet proaspăt, dornic de roade ca pămîntul.
Strămoşii-i dăruiră, cu legea lor, cuvîntul :
De mic îl botezară cu lacrimi şi amar,
Ca greu să cîntărească pe-al cerului cîntar,
Cît îl atingi, un sunet fremătător să dea,
Un suflet nou, şi totuşi bătrîn ca ţara mea."

Tot mai priveam prin veacuri domnescul lui rădvan,
Cînd, nas în nas, la poartă, dădui de Anton Pann.
Purta, ca-n moda veche, giubea şi antereu,
Pe jos urcase dealul şi gîfîia din greu.

„Bine-ai venit ! Pe finul isteţ al lui Pepele,
De ani l-aşteaptă casa copilăriei mele.

Am găzduit într-însa, pe rînd, pe toți poeții :
Ca plată mi-au pus lacrimi în ochii tinereții.
Din fagurii iubirii mi-au dăruit durerea,
M-au învățat, nătîngii, s-o prețuiesc ca mierea.
Ei mi-au schimbat stejarii în sălcii plîngătoare,
Și cu băsmiri de lună și de privighetoare,
Mi-au smuls din ceruri pînă și zborul ciocîrliei,
Ce înfipsese-n soare săgeata veseliei.
O, Anton Panne, oaspe ce-n țară n-ai pereche,
Tu singur poți cu gluma ta — floare la ureche —
Să înflorești în inimi de plîns amar și ură,
Pe mărăcinii vieții, a rîsului răsură.
Povestitor al vorbei, calif peste silabe,
Ședeai, ca într-o mie și una nopți arabe,
În mahala, sub părul bătrîn, la cafenea,
Istorisind zăbavnic cum vorba îți venea.
La țară, cu moș Albu, oprit la șezători,
Zvîrleai la fete-n poală un pumn de ghicitori,
Și cum prin grîu chiar Domnul a rînduit cicoarea,
Sădit-ai printre oameni să fie zicătoarea.
O, «music» blînd, ce-n strană cîntai smerit la îngeri,
Cînd isonul căzuse armonios de plîngeri,
Doar tu suiai la ceruri cu rîs de melodie"...

„Nepoate, vorba multă la om e sărăcie.
Pe Nastradin ascultă-l, deși a fost păgîn,
Căci dacă versul trece, proverbele rămîn."

Dar roate uruiră și bice au pocnit...
A cui caleașcă-albastră de lună s-a oprit ?
Ce vechi poet se-ntoarce cu cai înaintași
Ca să revadă țara umililor urmași ?
M-am repezit la scară... Nu-i un poet : sunt trei,
Și-un cîine e cu dînșii. O fi ?... da, da, sunt ei !
Eliade mă privește cu ochi de zburător,
Alexandrescu vine cu cînele Azor,
Și prins în uniformă ca-ntr-un corset de fată,
Sfios, îmi dă Cîrlova o mînă inspirată.

„În anul una mie opt sute şi treizeci,
Cu patru cai ce-noată în praful lunei reci,
Pornirăţi din Tîrgovişti ca să-mi sosiţi acum.
Vă rog, poftiţi-năuntru să v-odihniţi de drum.

Era, ca azi de albă, aceeaşi noapte-n ţară,
Cînd zurgălăii voştri de ducă se-nălţară.
Colinele muntene păleau în şir pe cer,
Mijea ca o nălucă un munte grănicer,
Argintul viu în jgheaburi cursese cu susur,
Îşi poleiau toţi plopii destinul lor obscur,
Şi sate în lumina aceasta uimitoare,
Se văruiau deodată ca printr-o sărbătoare.
Prin ramuri revărsată încolo şi încoace,
Pe drumul mare, luna vă născocea băltoace
Şi vă stropea trăsura cu picuri argintii...
Dar voi, păstrînd în suflet ruinele pustii
Şi urmăriţi de gîndul trecutului unic,
Din cîmpenescul farmec neculegînd nimic,
Vedeaţi numai ruine domnind voievodale.
Şi bolţi în surpătură pe necioplite dale,
Şi tainiţe zidite pe vremi de meşteri mari,
Şi clopote de-aramă turnate de-alămari,
Şi curţi domneşti cu turle, clopotniţi, paraclis —
Vă răsăreau vedenii în lună şi în vis,
Ca semne că aicea fu scaunul şi scutul.
Tîrgovişte, adio ! Te-ntuneci cu trecutul."

Erau atît de tineri, că mă simţeam bătrîn.
Smerit şedeau ca-n strană. Am început să-ngîn
Zărind prin geam tot cîmpul sub lună revărsat :
„Şi apele dorm duse şi morile au stat."
Dar cum tăcea Eliade privindu-mă, tăcui.
De versurile vieţii să fie-aşa sătui ?
Şi lui Alexandrescu strigai cu glas ce bate :
„Ale turnurilor umbre peste unde stau culcate,
Către ţărmul dimpotrivă se întind, se prelungesc"...
Iar el, nedîndu-mi vreme nici stihul să-l sfîrşesc,

Mă întrebă de cine-i, căci nu gîndise încă
Puternica poemă cu rimele de stîncă,
În care ritmic Oltul lovește val cu val.
Și cînd i-am spus de cine-i, o, visul triumfal,
Ce-i străluci în ochii înfrigurați la vestea
Că pentru veșnicie va scrie el acestea...

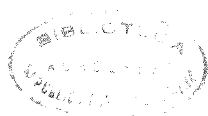
Ce nențeles de-aproape ai răsunat, galop !
Și totuși, cît se-ntinde în lună drum de deal,
Nici nor de praf nu suie, nici călăreț, nici cal.
L-aud în curte parcă și nici în zare nu-i.
Au cine-aleargă astfel purtat de ritmul lui ?
Ce blèstem, din mormîntul cu cruce pusă strîmb
Îl mînă ca vîrtejul pe șes, pe deal, pe dîmb ?
Ce babă cu descîntec de moarte l-a împuns ?
Nu-l prind cu ochii încă, și-n suflet mi-a ajuns.
Flămînzi, cu dinții mușcă din lună vîrcolacii.
Afară, ca de viscol, se clatină copacii.
Castani și plopi de spaimă au frunzele crispate,
Și-n groaza lor și-azvîrlă, lungi, crengile pe spate,
Căci iată-i : Mihnea, calul și fuga — negru bloc —
Pe drum bătut în cremeni, țîșnind din limbi de foc,
Potcoavele tuspatru cînd cad deodată grele,
Și-n urmă-n transparența ce duce pîn' la stele,
Desfășurîndu-și friza de oase și strigoi,
Tăcuta cavalcadă a morților spre noi.
Și sîngele în vine îmi îngheță de ger,
Căci parcă rupt din ceata stafiilor din cer
Stătea Bolintineanu în fața mea, aici,
Cu fruntea : zid de umbră, cu ochii : licurici,
Ce-și aprindeau din beznă scînteia de fosfor,
Străluminînd obrazul livid din jurul lor.
Un semn făcu — se șterse, cu calu-i, călărețul.
Ca aburele bălții cînd suflă băltărețul,
Se risipiră morții, se prăbușiră-n groape.
Tăcerea mă cuprinse, o pipăiam aproape...

Un zgomot surd de ropot tăcerea o-ntretaie.
Din depărtări afunde se-aud mulțimi în mers,
Atîtea mii de șoapte nu fac decît un vers.
Se umflă ca un fluviu, crescînd din om în om.
Cum freamătă furtuna prin frunzele de pom,
Acum răsună totul în aspră vijelie.
Ca tunetu-n pădure, un glas adînc învie,
Și norii dă să spargă — și norii grei se sparg.

În fața-mi, ca pe-o hartă deschisă-n lung și-n larg,
Se-arată tot Ardealul cu munți și cu coline,
Dezvăluindu-și codrii și apele lui line,
Ogoarele, cîmpia, pășunile bogate,
Cetățile de piatră și albele lui sate.
Ca un puhoi de apă ce după ploi s-a scurs,
Din Retezat vin bacii în sarică de urs.
Mioarele, cîrlanii rămas-au sus, la stîni —
Azi bîta ciobănească e ghiogă-n a lor mîni.
Prin stînci rostogolite, pe rîpe și poieni,
Călări vin falnic moții din munții Apuseni,
Să prindă — ei, vulturii — regescul corb în plisc.
Și buciumul lor sună prelung din pisc în pisc,
Din vîrf în vîrf se-alungă ecoul pînă tace,
Înmormîntînd chemarea din vremurile dace,
Trezind năvalnic visul ce n-a murit de-atunci...
Și iată, visul crește pe lanuri și pe lunci,
Pătrunde viu în case și-n inimi fără frică.
Cu mic și mare, sate de-a valma se ridică.
Pornesc bărbați, neveste, și fete, și flăcăi,
Se umflă de mulțime potecă, drumuri, căi.
Pămîntul tot îl spală înfricoșate ape,
Rostogolind în ele topoare, furci și sape...
Dar preoți merg în frunte ducînd cuvîntul sfînt.

Atuncea Mureșanu ieși ca din pămînt.
În ochi purta el singur a lor priviri ce ard
Și graiul tuturora în graiul lui de bard.

„Avînd drept bronz toți munții, iar limbă, neamul meu,
Și-o singură credință în el și-n Dumnezeu,



Turnat-am cu-al meu suflet în al iubirii clocot
Să sune mîntuirea Ardealului, un clopot.
El sună clar pe Crişuri, el sună pe Tîrnave,
Să scoale inimi moarte şi suflete trîndave ;
El cîntă sus pe Someş, el cîntă jos pe Olt,
Unirea să-nflorească ca rujile în volt.
Pe Cîmpul Libertăţii obezile sunt sparte —
«Deşteaptă-te, romîne, din somnul cel de moarte !»"

Abia tăcuse-n mine năvalnicul său cîntec,
Se revarsă-n odaie un luminos descîntec
De zurgălăi ce sună în trap vioi de cai...
Să văd pe cel ce vine, pe geam mă aplecai :
Goneau căruţa poştii trei surugii călări.
Nici n-apucasem bine să mă cobor pe scări,
Şi-n faţa-mi sta poetul senin : Alecsandri.
Cum îl pofteam în casă, cu mîna mă opri :
„Nu, vreau să vii cu mine pe lună pînă-n luncă."
Dorinţa-i mă cuprinse cu tainică poruncă.
Se clătina pămîntul sub roate şi fugi.

Zburam acum alături, mînaţi de surugii.
În vînt veneau miresme de fîn, şi tot mai bine
Se desluşea o apă cu zumzetul de-albine,
Şi sălcii se-nchinară cu fruntea la pămînt
Cînd se opriră caii sforăitori, în vînt
Tot scuturîndu-şi salba de sunet rînd pe rînd.

„N-auzi — îmi spuse bardul — Siretul meu cîntînd ?
Apleacă-te, pătrunde vrăjita lui oglindă :
Privelişti se alungă şi altele colindă,
Dezvăluind privirii obrazul ţării drag."

Se-nfiorase lunca la glasul lui de mag
Şi Argeşul sub lună se-nfioră şi el,
Mişcîndu-şi solzii lucii pe-al undelor inel.
Biet rîu de munte, care nicicînd n-avuse parte
De un poet să-l facă nemuritor în carte,
Rîu bun, al cărui nume răsunător şi dulce
Pe nimeni nu găsise în vers slăvit să-l culce.

Şopti : „Siretul nu e, sunt eu, dar cînd vorbeşti,
Zăvoiul din Florica e lunca din Mirceşti.
Simt apa curgătoare şi zarea că se schimbă,
Şi valu-mi glăsuieşte moldovenească limbă.
O, graiul cel mai dulce din ţările romîne,
De cînd pe lira de-aur l-ai înstrunat, stăpîne !"
Şi-o salcie pe maluri : „Aşa e"... spuse-ncet.

Mă părăsise bardul venit de pe Siret.
Pe drumuri împietrite de-al nopţilor polei
Suna tot mai departe un rîs de clopoţei.
Mă rentorceam spre casă eu singur. Raza lunii
Sculpta cu daltă vie în relief alunii,
Făcînd din steiul umbrei să scapere scîntei.
„Vei răsări în cale-mi, din noaptea de sub tei,
Tu, dureros de dulce poet, să mi te-apropii ?"

Şi teii troieniră şi tremurară plopii.
Şi ca o lipsă mare m-atinse nemurirea
Acelui ce-n luceafăr îşi îngheţă privirea.
Şi ramurile toate bătură lung în geam,
Iar codrul şi cu mine alăturea plîngeam.

Pustiul şi urîtul mi-erau din nou stăpînii,
Pieriseră în noapte şi în trecut Bătrînii,
Lăsîndu-mă mai singur şi mai stingher pe lume.
Le mai duceam aleanul şi-i mai chemam pe nume,
Cînd, prin ferestre, ziua lăsă pe-al meu covor
O floare de lumină zvîrlită din pridvor.
Şi soarele deodată aproape îmi era,
Şi-n faţă-mi Grigorescu, şezînd pe canapea.
Da, i-am văzut bastonul de lemn de corn, surtucul
Şi pălăria moale păstrată-n cap — uitucul !
Dar el, zărind o schiţă de-a lui cum sta-n perete,
Surîse arătînd-o : „De aş trăi, băiete,
N-aş mai picta cu pensuli de păr, ci aş privi
În rama lor firească priveliştile vii.
De ce să strici o pînză cînd ai un cer de vară ?"
Şi se sculă şi ochii păliţi îi scînteiară :
„Închide casa, trage obloanele şi vină,
Ne-aşteaptă drumuri albe şi-o ţară de lumină.

Te suie-n carul rustic cu paşnicii lui boi,
Te culcă în sulfină, în fîn şi în trifoi,
Căci pentru tine cîmpul ţi l-am cules drept pernă
Şi, drept umbrar albastru, ţi-am împînzit eternă
O boltă pe sub care de-acum ne-om adînci."

Se mîntuise casa cînd vorba îşi sfîrşi
Şi-n urmă dispăruse...
                                        Mergeam acum, nu ştiu :
Pe Topolog, pe Trotuş, pe Mureş sau pe Jiu,
Căci apa lor totuna de limpede rămîne
Cînd oglindeşte vraja colinelor romîne.
Nici muget, nici talangă, nici cel mai slab ecou..
Părea tăcuta vale un liniştit tablou,
O pînză zugrăvită de razele de soare,
În care orice linie trăia nemuritoare.
Şi-n calma ei lumină de vis şi de amurg
Privise Grigorescu cu ochi de demiurg.

Şi se făcu deodată un drum peste muşcele...
Veneau domol — ca blocuri de nea ce mişcă grele —
Rumegători, plăvanii cuminţi, şi-n vîrf de car,
Ţăranul care poartă pe umeri cerul clar.
Dar dealuri povîrnite se împingeau spre munte,
Cînd am zărit cioporul de oi albind, şi-n frunte,
Cu bîta după spate şi cu căciula sură,
Ciobanul ce coboară pe plai ca din pictură.
Atunci, din mari, ascunse şi nenţelese legi,
Acelaşi sus la Rodna, acelaşi pe Bucegi,
Cu dacică opincă şi piept de legionar,
Stînd viu în faţa noastră, dar totuşi legendar,
Puternic ca o stîncă şi verde ca un brad,
Trăi păstorul mitic, el, ultimul nomad...
Deasupra lui : doar cerul, ca temelii : Carpatul,
Jur împrejur : o ţară, de-a lungul şi de-a latul...
Proptit tăcut în bîtă, cu ochi pierduţi în gol,
Din pusta lui Petőfi la stepa lui Gogol,
Zvîrlea piezişa-i umbră pe dealuri şi cîmpii.

De pretutindeni glasul pămîntului grăi :
„În zori de zi te-nalță la cer cu ciocîrlia,
Cu soarele ce-apune să-mbrățișezi cîmpia,
Te-așterne pe podgorii ca umbra unui nuc,
Deschide-n codru verde cărare de haiduc,
Pe plai să paști alături de stele printre oi,
Să-adormi cu gîrla leneș sub plute în zăvoi,
Să fii un măr de aur în mărul plin de mere,
În clopot să fii cîntec și în amurg tăcere,
Să crești în grîu cu grîul și-n inimi cu iubirea —
Ca vorba ta să cheme în noi nemărginirea,
Ca sufletul, lăsîndu-și tiparul în lut greu,
Să-și regăsească țara, și-n ea pe Dumnezeu."

SATUL MEU

(1923)

Harta

Sunt satul strîns în punct pe o hîrtie :
Paing în drumuri negre, ca-ntr-o plasă.
Privindu-mă, şcolarul o să ştie
Ce nume port, în ce judeţ şi plasă.

Atîta tot ; căci oameni, vetre, locuri,
Şi cîmp, şi crîng, şi brazdă, şi livadă,
Şi cerul minunat cu mii de jocuri
De raze şi de umbre n-o să vadă.

Vlad plugarul

Sunt un plugar, mă cheamă Vlad Nicoară ;
Am fața aspră și tăiată-n lemn,
De satul meu mă leagă strîns o sfoară,
De țarină și sapa mea de lemn.

Eu nu cunosc sub cer decît pămîntul,
Mai negru ca o pîine de secară.
Dă-mi, Doamne, să-mi călească legămîntul
Un plug, doi boi și brațul care ară.

Ilie Baciu

Proptit în bîtă stă cu trei picioare,
În sarica lățoasă cît un urs,
Aicea de cînd țara e sub soare,
În juru-i oi și veacuri i s-au scurs.

Și l-a pălit un gînd în noaptea lungă :
E poate și acolo un oier
Ce-și mulge toate stelele în strungă,
De curge Calea-laptelui pe cer.

Vasile Bultoc

Sunt gospodar în satul meu Miorcani.
Muiere, prunci, nevoi belșug : o casă,
Și floarea rea a soarelui, de ani,
Pe zidu-i alb o umbră-albastră lasă.

Icoanele s-au afumat puțin,
Cu sfinții lor cei mari cu barba-n spume.
Dar, viu — pre Domnul sfînt — în grajd îl țin :
Un bou, bou bun, nădejdea mea pe lume.

Ilinca lui Ion

Cu mîna stau la gură, și tăcută,
Desculță și cu părul sub basma.
Nu te uita la fața mea trecută —
Pe vremi la horă înflorea și ea.

Necazuri de muiere, cum sunt sute...
De-o vreme-ncoace-mi umblă omul beat.
Vițica e bolnavă... cin' s-ajute ?
Pe cel mai mic de Paști l-am îngropat.

Anisia

Boierul tînăr m-a-ntîlnit la iaz
Cînd soarele pe deal scăpa s-apună,
Și soarele mi l-a oprit pe iaz,
Și nu știu cînd mi l-a schimbat în lună.

Boierul tînăr a plecat de mult.
Că voi fi mamă n-am vreo bucurie...
Și multe spune satul, și le-ascult,
Și-mi dau cu bobii-n inima pustie.

Baba Vișa

Sunt manca morților din sat — mă cheamă
Doar ei să le spăl trupul, n-am copii.
De fața lor adevărată nu mi-e teamă —
Cu mîna mea pe rînd îi primenii.

Le fac coliva și-i veghez la noapte
Cînd primul somn le e așa stîngaci...
Vezi — să n-o spui — ei tot mă strigă-n șoapte,
Cu sila îi adorm, ca pe sugaci.

Meşter Toader

„Din moşi-strămoşi, ai tăi au fost la stîni ;
Din tată-n fiu, la păpuşoi săpară,
Ce te-a făcut să iai mistria-n mîni,
Moş Toader, omule cu vorba rară ?"

„Din băligar, nuiele şi din lut,
Prin foi de brustur şi prin flori de nalbă,
Ca o făptură vie mi-a crescut
Mioriţa satului : căsuţa albă."

Curtea boierească

La mine-odată, cum vii la bunică,
Veneau în cîrd căsuţele din sat —
Cu şorţul lor de var pe prispa mică,
De rochia mea de parc s-au agăţat.

Acum sunt bătrîna ce tot toarce
Şi mormăie, uitată, a pustiu,
Căci, vezi, ce-a fost odată nu se-ntoarce,
Şi-obrazul nou al satului nu-l ştiu.

Cimitirul

Sunt satul cel adevărat, cel unde
N-au casele nici poartă, nici fereşti.
Mă calci, şi pasu-ţi dă să se cufunde,
Şi timpul sună-a gol cînd mă găseşti.

Salcîmii mei îi văd prin rădăcine —
Nu-i mai cunoşti de cer şi vînturi goi ?
Nici fraţii tăi n-o să-i cunoşti în mine
Cînd trupul ca o haină îl despoi.

Hora

Mă nasc la han o dată-n săptămînă,
Mi-e pîntec cobza, fluierul mi-e os.
Nu pot trăi de nu mă țin de mînă
Flăcăii dîrz sau fetele sfios.

Ce chiot dau cînd ies prin bătătură!
Tot calc și bat în tact ș-alerg pe loc...
Spre seară amețesc de băutură,
Dar nu mă las, că mor de nu mai joc.

Rateșul vechi

Acolo unde-a fost popas și cîntec
De lăutari și sfat de cărăuși,
Tăcut pătrunde-al lunii lung descîntec
În hanul fără geam și fără uși.

Și-acolo unde ți-aducea odată
Hangița vinul roș în cofăel,
Lung țipătul buhaiului de baltă
Mai cheamă-n noapte moartea după el.

Morile de vînt

Cu penele de șiță, o aripă
Fantastică se-nalță din coceni —
Din brațe dăm, să te oprești o clipă
La morile de vînt din Crăiniceni.

Surorile de apă plîng cu Prutul,
Surorile cu abur suflă greu.
Noi ne iubim, în cer, cu nevăzutul,
Și vîntul ne ia-n brațe ca un zmeu.

Prutul

De ce nu vii cu mine la Galaţi,
Biet sat olog, împotmolit pe maluri ?
Şi voi, căsuţe proaste, de ce staţi
Tot în cămeşi — sau teamă vi-i de valuri ?

Eu merg mereu, voi staţi mereu pe loc,
Şi totuşi, ne-ntîlnim tot faţă-n faţă.
Ce vrajă-o fi, că nu pricep de loc ?...
Dacă-aş porni mai dis-de-dimineaţă !

Oile

Pe cîmpul neted, ca pe-o masă verde,
Un joc de domino s-a resfirat
Pîn' ce amurgul — jucător ce pierde —
Îl strînge grabnic şi-l aruncă-n sat.

Pe mirişti stă o strachină cu lapte,
Şi laptele tot picură din ea...
Sub luna plină va dormi la noapte
Un ţintirim turcesc pe o vălcea.

Iepurele

Pe cîmpul alb ca foaia de hîrtie
S-a zugrăvit ca-ntr-un abecedar
Un iepure dînd razna pe moşie
Şi, fugărindu-i urma, un ogar...

Şi-un vînător de lemn cu şapca verde
Ca-ntr-un album ocheşte fără ură,
Şi puşca scoate foc, fum alb se pierde,
Mînjind cu sînge negru o pictură.

Amurgul

Oprit pe muchea dealului din zare,
Ard focuri printre clăi în umbre mari,
Podesc cu aur drumul strîmt de care
Şi scot lumini din sat ca din amnar.

Pe cositorul apelor coclite
Întind subţiri şi lucii foi de-argint,
Şi-acum, în umbra nopţii dezvelite
Doar ochii verzi ai miţelor i-aprind.

Toamna

M-au presimţit în zare plopii — iată,
Ca morţii galbeni au rămas şi goi...
Şi apa cerului e mai curată
În tremur lung sub bărcile de foi.

Iar tu, păşind pe frunzele uscate,
Simţind că vin hoţeşte peste tot,
Te-opreşti şi scapi din mîini înfrigurate
O inimă de aur, ca un rod.

Iarnă

Ţi-aduc omătul liniştit ce-apasă,
Cu fulg uşure, ca o piatră grea
Pe ţarină, pe suflet şi pe casă —
Ţi-l las pe geamuri preschimbat în stea.

De-acum cîmpia va fi foaia nouă
Pe care sănii-nseamnă stranii dungi,
Şi-n tine, călătorule,-o să plouă
Cu zurgălăi, cu amintiri, cu doruri lungi...

Poetul

Nu sunt al lui, dar satul e în mine ;
Trăieşte-n sufletu-mi cu toţi ai săi.
Simt cum mustesc în sîngele din vine :

Copaci şi case, oameni buni şi răi.
Amestec fără seamăn : cer şi glie,
Iubiri, dureri şi chiot şi blestem —
Tot universul strîns într-o moşie...
O, Doamne, fă să-l deapăn ca pe-un ghem !

BISERICĂ DE ALTĂDATĂ

(1923—1926)

DRUMUL MAGILOR

Spre schit

Mesteacănii, în vînt, pe dealuri bat mătănii
La tròiţa cu nori de aur învechit,
Poteca i-a lăsat pe marginea poienii,
Şi împletind lumini dă fuga pîn' la schit.

Egumenul bătrîn de pe pridvor priveşte
La apele din stînci scăpînd argintul viu,
La turma, sus pe plai, ce iarba-n flacări paşte,
La omul, în amurg, pornit la drum tîrziu.

Clopotniţa de lemn pîndeşte peste curpeni,
Şi clopotele vechi înalţă glasuri mari,
Să cheme prin păduri, cu sufletul în cumpeni,
Pe călătorul stînd la crucea din hotar...

Dar drumul povîrnit la vale duce umbră
Cînd, pîlcuri, mieii albi pe culmi mai duc zăpezi —
De-acum e foşnet lung ce-a fost sclipiri de undă,
De-acum tu simţi adînc ce nu mai poţi să vezi.

Monahul la capre

A fluierat un tren departe-n vale —
De-aci la el ce multe veacuri sunt!
Sub munte, unde schitul se prăvale,
O toacă sună şi-a tăcut în vînt.

Atîta tot — pe cerul nalt ereţii
Cunună torc din zborul nemişcat
Poienii ce atîrnă pe pereţii
De stînci tăiate-n piscul detunat.

Monahul roş la capre stă de pază,
Sălbăticit, slăbit de-aşa pustiu —
Singurătatea singură-l veghează,
Dihăniile din codru de-l mai ştiu...

Şi-acum, cînd umbre pe furiş, în taină,
Lungesc pe jos copac lîngă copac,
Vin caprele, se freacă de-a lui haină
Ca de-un gorun cu coajă de şiac.

Prin sfeşnice domneşti de flori de nalbă
Zăreşte satul, casa cu livezi,
Şi fata albă ca o iadă albă,
Şi ochii-i verzi ca firul ierbii verzi...

Şi mîna aspră mîngîie alene
Blăniţa iedei şi se pierde-n ea,
Şi parcă muiereşte ard sub gene
Priviri viclene ca ispita grea.

Dar ţapul negru şi bărbos, deoparte,
Chiorîş aprinde galben ochi de drac,
Pe cînd mesteacăni albi, ca într-o carte
De basme, din penumbră se desfac.

Răsar — arhangheli mari — prin amurgire
Cu aripă şi sabie de foc,
Pe cînd monahul cel ieşit din fire
Ca la icoană bîjbîie pe loc.

Biserică de altădată

Biserică de altădată, ce ctitor mi te-a scos în cale
Cu zarzării din curtea veche şi năpădită de urzici,
Sub coperiş lăsat pe-o rînă, la margine de mahalale,
Sub turnul mîngîiat în aripi de raze şi de rîndunici...

Cu chipul şters în zugrăveală : Matei şi Marcu, Ion şi Luca,
Evangheliştii de pe vremuri, tuspatru, predică-n pustiu —
Amurgul doar şi toamna, singuri, dau să pătrundă prin uluca
Grădinii Domnului, pe care azi credincioşii n-o mai ştiu...

Biserică de altădată, din nou primeşte să-ţi calc pragul,
Ca-n noaptea primăverii mele cu zarzării-nfloriţi pe cer.
În somnul veşnic bunu-ţi preot de mult şi-a lepădat toiagul,
Şi întru Domnul odihneşte bătrînul său paracliser.

Stau singur în amurg de toamnă azi, singur eu cu patimi multe,
Şi nimeni nu mai toacă seara prin suflet şi prin mahala,
Nu-i nimeni să se roage-n tindă, şi taina nimeni s-o asculte,
Şi la icoane să aprindă sfînt lîngă sfînt, stea lîngă stea.

Maica și pruncul

În odaia scundă moare focu-n vatră,
Colo, pe firidă, pîlpîie opaiț.
Pe un drum de țară cîini zadarnic latră...
Nici un sfînt la noapte n-o să stea pe laviți.

Singură cu pruncul, singură cu focul
Ce-și desface-n umbră coada de păun,
Maica se gîndește, cumpănind norocul
Pruncului ce-ntinde mîna la ceaun.

Ochii lui albaștri cum e inu-n floare
Maica îi sărută, mîngîie bălai
Părul ca mătasea de porumb, și-o doare
Sufletul deodată năpădit de scai...

Lacrimi șterg în gene brațele cămeșii :
A venit țiganca de i-a dat cu ghiocu,
Și pe drum de munte au plecat lăieșii...
Dar Isus zîmbește blînd, urmîndu-și jocul.

Bocetul

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Haide, maică, să vorbim
La poartă de țintirim,
Căci de-acum nu mai vorbim.
Tu ești, ori e vîntu-n spini ?
Bate vînt de miazănoapte,
Dragul mamei, zi-mi în șoapte.
Bate vînt de miazăzi,
Zi-i, măicuță, pîn-e zi.
Zi-i ca-n vremuri, zi-i mereu,
Fiul meu, copilul meu.

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Ce drum negru ţi-ai ales,
Nici pe deal şi nici pe şes,
Căci vezi, maică, te-au trimis,
Fără şea şi fără cal,
Pe sub şes şi pe sub deal.
Pe şuierul vîntului,
În fundul pămîntului,
Şi sub paza sfîntului,
Somnul greu să-l dormi mereu,
Fiul meu, copilul meu.

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Moartea, moartea rea mai este,
Vine, hoaţa, iepureşte,
Pune mîna jos pe masă,
Şi ne face larg prin casă,
Pune mîna sus pe grindă,
Şi ne face larg prin tindă,
Pune mîna şi pe scară,
Şi ne face larg pe-afară,
Goale sunt poienele,
Împînzite genele,
Sub pămînt e somnul greu,
Fiul meu, copilul meu.

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Nici o moarte nu-i amară
Ca moartea de primăvară,
Pe-nfrunzitul codrului,
Pe cîntatul cucului,
Pe ieşitul plugului,
Cînd vin berze albe-n ţară
Cu senin de primăvară
Şi cînd rîndunele zboară...
Scoală-te din somnul greu,
Fiul meu, copilul meu!

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Roagă-te la săpători,
Groapa să ți-o facă-n flori,
Ușa groapei de mătasă,
Ca să vii și pe acasă,
Căci te duci pe altă lume,
Unde-i satul fără nume,
Unde nu cunoști pe nime.
Dragul mamei, să vezi bine,
Căci ți-e drumul lung și greu,
Ca și somnul tău de greu,
Fiul meu, copilul meu.

LIMPEZIMI

(1923—1927)

Limpezimi

Din deal, la crucea drumului de-ajungi,
Cînd umbrele se fac mai lungi,
La gîrla liniştită de cobori,
Îţi cîntă roata unei mori.

Dintre arinii verzi n-o vezi de fel,
Dar murmurul încetinel
De ape limpezi legănate-n scoc
Te va urma din loc în loc.

Şi tremurul cel proaspăt de arini,
Senini ca rîul de senin,
În pieptul tău de-acuma va cînta,
Aşa cum bate inima.

Moara uitată

Sub sălcii boltite pe iarba din luncă,
Ca păsări de aur se-alungă lumini
La moara pustie ce nu mai aruncă
Pe murmurul apei un cîntec deplin.

Cu spatele gîrbov, cu barba sa verde
De muşchi şi cu ochii rotunzi, an de an
Îşi uită menirea şi rostul îşi pierde...
Şi moara se schimbă în chip năzdrăvan :

Un moş al pădurii, cu pletele-n muguri,
De drumuri şi oameni de mult ocolit,
Dar dacă plăvanii nu rumegă-n juguri
Şi carul n-aşteaptă să fie golit,

Poporul cu pene : stigleţi, măcălendre,
I-agaţă de umeri un cuib ca un vis,
Şi puii de iepuri zglobii îşi fac mendre
Şi, vezi, le primeşte cu suflet deschis.

Şi seara, pe drumul pierdut, căprioare
Sfioase, la pieptu-i de frate bătrîn
Îşi strîng botul umed, şi-n noapte izvoare
Îi leagănă ritmic un sînge păgîn.

Şi trupul său mare de zeu păduratic
De-acum nu mai ştie nici om, nici cuvînt.
În freamătul frunzelor, primăvăratic,
Ce trainic se leagă de vechiul pămînt...

Sub sălcii, pe iarba poienii din luncă,
La moara uitată mă voi sihăstri,
Să fiu vietate de codru ce-aruncă
Uşoara ei umbră pe apele vii.

Pluta

Prin frunza verde-nchisă de anini
Priveşti în ape limpezi pînă-n fund
Nisip de aur tremurînd lumini
Şi peşti de-argint încremeniţi pe prund.

Vezi răsturnat în rîul pămîntean,
De care-amnarul soarelui lovi,
Porumbi în zbor pe-un cer de porţelan,
Cleştar de stînci şi codri străvezii.

Dar liniştit ieşind din poala lor —
De-amurg legată-n rază ca-n şurub —
O plută a pornit cutezător,
Pe ceruri mîngîiate de hulub.

Şi colo,-n ţărm, în luminosul praf
Cernut de soare prin frunzişul viu,
Mesteacăni albi sub aripi de seraf
Primesc pe noapte tainicul sicriu.

Proiect de templu

Pe vîrful dealului de unde vezi
Albastrul şes al vremii şi al zării,
Răsar cu seara, zvelte, din livezi,
Şi albe ca fecioare-n portul ţării.

Păstrînd în mers cadenţa unui joc
Sau ritmul unui şir de prăşitoare,
Coloanele înmărmurite-n loc
Înalţă, cum duc fetele urcioare,

Un dar de foi ce cade din ghiveci
Cu viţe împletite în lumină
Bălaie, ca păr blond pe umeri reci.
Senine-n gravitatea lor deplină,

Adună armonia ce s-a dus,
Şi-altarul unde nimeni nu se-ndură
La jertfă cînd e soarele-n apus,
Îl văd pătrat, cu duh de piatră dură.

Hanul cu rîndunici

Colo,-n umbra nucului,
Stă din vremea turcului
Leagănul urzicilor,
Hanul rîndunicilor.

Han vestit la drum de ţară, han cu straşina afară,
Vechi de cînd e lumea — spun
Cărăuşii cu chervanul cari pe vremi îşi lăsau banul
Pe-o bărdacă de vin bun.

Stai de-acum cu muşchi pe şiţă, cu pridvorul prins de viţă,
Cu păianjeni în gîrlici.
Intră slobod, ies pe uşă, ca o rază jucăuşă,
Miile de rîndunici.

Te-a uitat de-o viaţă drumul, nu mai suie seara fumul
Hornului pe-ntins hotar,
Carele n-o să le cearnă, cum vin grele din povarnă,
Primitorul tău umbrar.

Surugiii de-a călare n-o să-ţi bea în drumul mare
Ţuica de-aur, şi nicicînd
De haiducii laţi în spete, lăutari pe îndelete,
N-o să-i mai auzi cîntînd.

Han uitat la drum de ţară, han cu straşina afară,
Han pustiu şi părăsit,
Dacă nimeni nu coboară în cerdacul de-odinioară
Eu la tine am venit,

Ca să-mi fii, han vechi, tovarăş, ca s-adorm la vatră iarăş,
Să mă scol în zori aici...
Soare, pretutindeni soare : nici un om, dar prind să zboare
Pînă-n suflet rîndunici.

Căluşarii

Potop se revarsă pe luncă seninul.
Să frigem iar mielul hoţeşte, pelinul
Să-l bem sub umbrare de frunze, prin care
Lumină de soare se cerne-n pahare.

Iubito, îmi adă urciorul cu vin,
Din vremuri bătrîne ca basmul sabin,
Să-mi chemi în poiană la umbră de-arţari,
Cu regele mut, cei cinci căluşari.

Se-nşiră cu steagul ; cu toţi deodată
Pornesc, stînd pe loc, o fugă ciudată.
Piciorul lor, iute cum e căprioara,
Nu-l prinde nici naiul, nici dibla, nici vioara.

În alb, cinci mesteacăni se leagănă-n vînt.
Stă mortul lor rege întins pe pămînt
Şi-n juru-i se strîng şi iar se desfac
Cinci aripe albe de lebezi pe lac.

Acuma, spre seară, e jocul mai lesne.
Cu pene de soare din creştet la glezne,
Cinci flăcări lumina o scad şi o suie,
În umbră stingînd-o pe vreo cărăruie.

E goală poiana, e gol şi paharul.
Azvîrle iar noaptea cu stelele zarul.
M-oi duce, m-oi pierde, ca jocul latin...
Iubito, îmi adă urciorul cu vin.

Amurg în deltă

Cît vezi cu ochiul, verde, păpurişul
Se-ndoaie-n vîntul serii, foşnitor.
Din cînd în cînd şi-arată luminişul
Un ochi de apă moartă. Un cocor
Cu aripa deschisă se ridică
Din stuf, sfîşietor de trist scîncind,
Sau cai tătari, dînd roată fără frică,
Sălbăticiţi, nechează pe un grind.

Amurgu-mbracă Delta toată-n aur
Cu turla unui sat lipovenesc,
Dar umbrele ostroavelor de plaur
Albastrul cenuşiu îl împînzesc.

Vaporul taie noaptea şoptitoare
Şi valul ce se întunecă-ntr-una,
Cînd cele cinci coline cresc în zare,
De aur vînăt cum e pruna.

Sălcii

Ca zei bărboşi, bătrîni ca şi diluviu,
Din ape revărsate cum răsar,
Cu tot frunzişul aplecat în fluviu,
Îţi par un pîlc de lipoveni pescari,

Acolo de cînd lumea, ce-şi aruncă
Tremurătoarea plasă pe-un hotar
În care apa gîrlelor din luncă
Se limpezeşte-n cercuri de cleştar.

Şi cum amurgul picură cu stele
Prin frunza lor, de-acum argint topit,
Au fulgerat sclipind printre reţele
Şi-n licăriri de pietre s-au smucit

Peşti mici de aur viu în apa vie...
Pe cînd vaporul nostru s-a tot dus,
Lăsînd pescari sau sălcii — nu se ştie —
Să-i prindă-n mreaja-ntinsă de apus.

Suleimanie

Cad frunzele greoi din pomul înserării —
Un muezin vrăjind pe sus le-a scuturat.
Ba nu, porumbi brumaţi pe marmurile scării,
Ca umbre, deşirînd albastru, au zburat.

În pene păsări duc amurgul pîn' la Pera...
Dar noi, lăsînd pe-aripi văzduhul, ne-am oprit
În curte, logodind geamia cu tăcerea
Şi chiparoşii suri cu cerul înflorit.

Privim Stambulul cum treptat în vis se pierde,
Amurgul, cu turban de neguri strîns pe cap,
Îl duce sub un cer de sticlă roz şi verde,
În care suliţi lungi de minarete-ncap.

Ca un copil suflînd uşor clăbuci cu paiul,
Cu raza-i umflă-n zări cupole de geamii,
Oraşul ireal se clatină ca raiul,
Şi de-o să zboare-n cer deodată, nu mai ştii...

Căci surd în Ramazan a bubuit semnalul.
Sunt stele sau lumini ce pe moschei răsar,
Cînd sufletul în bărci îşi tremură fanalul
Pe-un Corn de Aur stins şi vînăt spre Fanar ?

Fîntîna cu platani

Fîntîna cu platani de lîngă țărmul mării,
La care ne-am oprit cu umbra în amurg
În cîntecul domol, ce nu-l pot da uitării,
De valuri ce se sparg, de ape care curg.

Fîntîna unde vin cu vasele de-aramă
Cadînele să-și ia un dar curat, din plin,
Vrăjită e — ți-o spun — și dorul meu — ia
seamă —
În juru-i zboară greu : un porumbiel străin.

Pe Marmara se duc cu aripe de lebezi
Corăbii în amurg... Și piere zi și an ;
Dar aplecat ușor pe apele ei repezi,
Obrazul tău îl văd în umbră de platan.

Sunt zile sau sunt ani de cînd pe țărmul mării,
În limpezimi adînci fîntîna l-a închis ?
Platanii tot foșnesc, și nu pot da uitării
Murmurul de pîrîu rostogolit prin vis...

Noapte pe țărm

Pe cîmp : velinți de soare, pe mări : sidef de
lună.
Și sufletele luîndu-și ecou nenumărat,
Pe cînd tot mai aproape — auzi ? — talazul sună
Din plaja pămîntească la plajele din lună,
Coborîtor pe scara de-argint ce-a tremurat.

Cînd din tărîmul nostru la țările din lună,
Nălucitor, o liră de-argint s-a destrămat...
Și cînd tot mai departe — auzi ? — talazul sună,
Pe cîmp cu fulgi de soare, pe mări cu solzi
de lună,
Cînd zorii și cu noaptea privindu-se au stat.

Lumina lunii

Lumina lunii pline alunecă în casă.
Toți înecații nopții și-înalță în oglinzi
Ca-n ape fața albă și iar la fund o lasă,
Cînd, luna ca să iasă, obloanele le prinzi.

Și iată-o și mai albă, tiptil, ca o pisică.
Se suie pe burlane, pătrunde prin ferești,
Sărută lung și ochii închiși, și gura mică,
Și cea mai tăinuită iubire n-o ferești.

Dar părăsind orașul, răzbate pe cîmpie,
Se scutură deodată de praf, să n-o mai văz,
Măsoară iepurește păduri, livezi, moșie,
Ciulind urechi de raze prin verdele ovăz.

Stele

Cum ne aplecăm pe livezi,
Aripile nu ni le vezi ;
Vezi numai, veghind prin arțari,
De foc ochii noștri prea mari.
Strălimpezi la trup și obraz,
În ape curate de iaz
Pătrundem cu cerul întreg.
Dar oameni făcuți din pămînt
Făptura nu ne-o înțeleg,
Făptura de rază și cînt.
Privighetoarea, doar ea,
De noi de știe ceva,
Și frații luminii mai mici,
Pe care îi crezi licurici,
Și vîntul prin frunză foșnind,
În noapte foșnind.

Primăvară

Din tren, în zori, văd cerul ca o apă
Prea limpede cu scoica lunii-n fund.
Plopi nalţi la luminişuri dau să-ncapă :
Iscoade sunt şi zările pătrund.

Spre răsărit ard coifuri parcă-n pară,
Cu jar de aur suliţi se aprind ;
De-acuma gloata umbrei o să piară.
Arcaşii tainici arcurile-şi prind.

Dar meri şi peri şi pruni de pe coline
Răspund şi ei, trăgînd cu praf de flori,
Şi-n bîzîit de gloanţe de albine,
Desfăşură un lanţ de trăgători.

Podgoria-i toată nouri de şrapnele
Încremenite-n aer de prier.
De raze fugărite rîndunele
În escadrile răzleţite pier.

E soarele biruitor. Cireşii
Au ridicat, învinşi, steag alb în vînt.
Livezile îşi numără plăieşii,
Un cuc dictează pacea pe pămînt...

Lumină pretutindeni ! Primăvară,
Şi verde proaspăt ca un suflet nou,
Şi mieii albi ca merii albi din ţară,
Şi pace-n gînduri vechi şi-n grîul nou.

Şi sus, pe zarea vremii, ca o dungă
De mări albastre cu sclipiri de nea
Bucegii neclintiţi, pe cînd se-alungă
Şi tren, şi primăveri, şi viaţa mea.

Dor

Prin ploaie-n strada plină de tumult,
I-aud șoptirea tainică demult.

De stau buimac, la fiece vitrină
Îi văd în tremur pînza de lumină.

Pe-alături de-mi rîd fete pe furiș,
Zăresc doar sălcii zvelte-n luminiș.

Mă duce valvîrtej o gloată oarbă,
În luncă mă trezesc trîntit pe iarbă.

Un trecător grăbit m-a îmbrîncit,
Din cer o barză cade liniștit.

Pe-asfaltul ud clipește-un felinar,
Stă prima stea pe-al apelor hotar.

Cu vuiet surd motoare demarează,
Toți greierii de clacă se așează.

Un far de-autobuz mă pironește,
Pe Argeș suie luna fără veste.

Drum de seară

Ți-aduci aminte seara de sub munte
În țara ce privește către Jiu ?
Catapeteasma culmilor cărunte
Purta chenar de aur stacojiu.

Mestecenii cei albi veneau în pîlcuri
De luminări cu sfeșnice de-argint ;
Soborul stelelor citea cu tîlcuri
Adînci în stranele de mărgărint.

Şi cum treceam pribegi cu toamna-n ţară,
Ardeau mestecenii frunzişul rar
Şi-l dăruiau în lacrime de ceară,
Topite-n pacea mare de altar ;

Pleşuvii munţi îngenuncheau în zare,
Trudiţi de mers ca peregrini bătrîni.
Mătăniile de oi coborîtoare
Se deşirau în drumul de la stîni.

Bisericile vechi, purtînd potcapul
Monahilor pe turla lor de lemn,
Blagosloveau ; troiţele cu capul
Atîtor sfinţi uitaţi ne făceau semn.

Dar noi, nebuni, nu ne-am oprit trăsura,
Ne-am dus — păgîni grăbiţi — spre Polovraci :
De pretutindeni ne-arăta pădurea
Copaci schimonosiţi ca nişte draci.

Pasărea toamnei

Pădure rărită de sunet şi frunză,
Mulţi granguri cu boabe de soare rechemi
În seara ce umblă prin ulmi să se-ascunză ?
O pasăre sură cu zbor obosit.

Uşor, să n-o sperii, prieten — uşure.
Despică în taină frunzişul, s-o prinzi.
Dar iată,-şi desface aripele sure
Greu pasărea toamnei în zbor obosit.

Tăcută, pe cracă uscată se lasă,
Departe, departe, să nu poţi s-ajungi.
Şi-n linişti de aur, foşnind a mătasă,
Sur, fîşie-n frunze un zbor obosit.

Iai praştia ? Frate, ai gînduri haine ?
Stai ! Moartea porneşte cu aripi şi ea,
Şi-n sura pădure străină de tine
Plîngi pasărea mută cu zbor obosit.

Cişmigiu de toamnă

Verde nou al primăverii, roş al florilor de vară,
Toamnă, galbenul din frunza ta tîrzie mi-e mai drag,
Fie că-n velinţi tăcute inimi de-aur le presară,
Fie că foşneşte-n taina mătăsosului tău steag.

Zi senină, zi rodită ca o poamă de lumină,
Cîtă floare prea devreme scuturată te-a dorit,
Să te pot culege astăzi — cer, şi suflet, şi grădină —
Cişmigiule de toamnă, de-amintire biruit.

De pe podul ce oglindă arcu-ntins al pietrei sale
Peste apa unde lebezi dorm pe teiul tremurat,
Cine m-a chemat pe nume, cine m-a oprit în cale ?
Umbra ta de altădată şi un ram îngîndurat.

Verde dor al primăverii, foc al dragostei din vară,
Toamnă, părul de-aur moale al iubirii mi-e mai drag
Cînd strivesc şi ani şi zile ce covorul tău presară
Şi-mi foşneşti a moarte-n suflet, mătăsos şi galben steag.

Poetul

Zidarul daruri tari aşează,
Şi creşte zidul din belşug.
Ţăranul ţarina brăzdează,
Şi pînea iese de sub plug.

Pescarului în rîu răspunde
Argintul undiţei, şi-n unde
Un păstrăv — aur tremurat.
Şi răsplătindu-i viclenia,
Vierului ce sapă via,
Paharul varsă vin curat.

Tu singur stai nătîng deoparte,
Legat, ca umbra de zaplaz,
De înflorirea ce nu-mparte
La nimeni fragedu-i obraz.
N-ai sapă, plasă, plug, mistrie .
Cu ce poţi prinde ce-o să fie ?
Cu gol în mîini, mereu milog ?
Cînd haruri binecuvîntate
Răsar în strai de noutate
În sufletu-ţi rămas zălog.

Drumuri

E drumu-n dimineaţă ce suie la pădure
Şi fără pod îşi udă piciorul în pîrîu,
Cînd lasă orice tufă de zmeuret să-l fure
Şi de-orişice poiană uitată-i pare rău.

Iar peste mări, de soare ursit să fie dungă
În spuma de o clipă pe valul milenar,
O, cît mai drag e drumul ce tremură s-ajungă
La liniştitul ostrov visat de marinar.

Dar cerurile toamnei îl leagănă, şi-n mine
Ca-n ele se deschide strălimpedele drum,
Ce mîngîie-nserarea cu aripile line
A stolului ce-n zare mai clatină un fum.

Interior

Pe scrinul scund, pe masa de mahon,
Cleştarul cupei picură amurg,
Pe liniştea lăutei fără zvon,
Pieziş petale de lumină curg.

Atinsă, struna tainic a sunat...
Şi Sîn-Nicoară din icoane vechi
Rămîne mut, cu deget ridicat
Şi cîntecul tăcerii în urechi.

Se cern garoafele de Luchian
Şi sîngerate cad din rama lor,
Prin florile unui chilim oltean
Sperioase păsări se înalţă-n zbor.

Pe-o strachină un cerb a tresărit...
Şi de pe raft, din fiece volum,
Poeţii ies s-asculte liniştit
Un cîntec risipit ca un parfum.

Căprioara de porţelan

Pe masa mea un pui de căprioară
Prietenos deschide ochii puri.
Şi dacă în poiană o să moară
De glonţ rănit un frate din păduri,

Şi dacă la izvoare o să plîngă
Cu botul ud de sîngele prelins,
Ştiu bine : nici o moarte n-o să frîngă
Căpriţa liniştită cu trup nins.

Ce clar priveşte ! Parcă înţelege
Că umblu să-i fur taina într-un vers.
Dar care vers veni-va să mi-o lege,
Cum stă oprită-n suflet şi în mers ?

Cu capul mic şi fin lăsat deoparte,
Ciulind uşor urechile-i de ciută,
Pîndeşte cum pîndesc după o carte
Făptura ei necunoscută...

Şi zile fug şi trece an de an...
Îmbătrînesc... şi-un pui de căprioară
Deschide mari doi ochi de porţelan
Din lumea unde moartea nu omoară.

Miniatură persană

Albastrul şters al cerului de seară
Coboară ca să-nalţe chiparizi
Întunecaţi, din cari pieziş zburară
Colunii albi. Lungi gene să deschizi,

Să vezi într-o grădină cercuită
De piatra zidului în trandafiri,
Cu ochi prea mari şi degete subţiri,
Fecior de împărat cu-a lui iubită,

În rochi de fir şi de mătase verde
Şi cu şalvari de borangic prin cari,
Ca luna plină printre nori fugari,
În joc molatec, trupul gol se pierde,

Pe cînd o căprioară, fără teamă
De mîngîieri, le-ntinde botul sfînt —
Şi se privesc tustrei şi nu-şi dau seamă
Că veacul lor s-a dus de pe pămînt.

Peştii roşii

Amurgul suflă aur verde-n geam,
Un pom cu foi de foc e un mărgean,
Sub pavăza tomnaticului ram
Se-aprinde somnul apei din borcan.

În cercul luminosului cleştar
Trei peşti de aur roşu s-au lăsat,
Închipuind pe-al zărilor hotar
Trei păsări într-un zbor îndepărtat.

La nesfîrşit de sticlă se lovesc,
În străveziul aer ca-ntr-un zid,
Şi raza evantaiului ceresc,
Stropind luciri, o închid şi o deschid,

Şi-n geamul de penumbră fumuriu,
Cînd apa înnoptează pînă-n fund,
Trei raze, logodind argintul-viu,
În colb muiat de lună se ascund.

Cîntec de leagăn

Dormi, dormi, să te-adorm ţi-am adus
Fluturii, frunzele, florile
Şi norii tiviţi de apus,
Ce zboară pe sus,
Serile, stelele, zorile,
Să dormi ţi-am adus,
Ţi-am adus...

Dormi, dormi, să te-adorm ţi-au şoptit
Grîul, pîrîul şi rîul
Şi moara cu glas adumbrit,
De vînt potolit,

Grangurii, graurii, greierii,
Să dormi ţi-au şoptit,
Ţi-au şoptit...

Dormi, dormi, să te-adorm ţi-au atins
Umărul umbrele, undele...
Sărutul lor ochii ţi-a stins,
Pe pernă au nins
Visele, vrerile, verile...
Şi somnul te-a prins,
Mi te-a prins...

Artă poetică

Mi-am urzit din sunet şi coloare,
Din cuvinte dure, zi de zi,
Turnul versului înalt, în care
Îmi adorm durerea de-a trăi.

Zi de zi şi lună după lună,
Izvoresc din mine ca din mări
Insule de gînduri, ce adună
Cînturi fremătînd peste uitări.

Ani de ani şi clipă după clipă,
Vierme de mătase m-am făcut,
Fluturul simţindu-l, ce-n aripă
O să-mi schimbe braţele de lut...

Dar cum stau cu lampa lîngă mine
Şi cum scriu, un singur ţipăt greu
Din odaia-ţi de bolnavă vine —
Şi ce mic, ce gol e visul meu!

CALENDARUL VIEI

Mărţişor

Priveşti de pe poteca ce urcă-n deal la noi,
Din zbor întîia barză cum cade pe zăvoi.

Vezi trenul care intră încet de tot în gară
Şi omul care sapă şi plugul care ară.

A nins cu nea de floare pe prunii din livezi,
Şi munţii de la Rucăr cu iarna lor îi vezi

Auzi pe sub podgorii un cîine care latră.
Te simţi legat de toate — nu poţi urni o piatră.

Aceste lucruri simple ce veşnice îţi sunt!
Ce sfîntă bucurie descoperi în pămînt!

Ce limpede te cheamă un cuc: o dată, două —
De fiecare dată ţi-e inima mai nouă.

De fiecare dată mai trainic te uneşti
Cu farmecul acestor privelişti cîmpeneşti.

În gară, iată, trenul a început să mişte.
Toţi pomii ninşi, pe dealuri, îi flutură batiste

Gîlgîitor, din iarbă un şipot s-a trezit.
În tine şi prin ramuri e cerul limpezit.

Ce rîsete, ce chiot pe drumurile viei —
Pe unde-au mers părinţii îţi duci şi tu copiii.

O nouă viaţă astăzi de viaţa veche legi,
Dau muguri pretutindeni din veştedele crengi.

Cu apa ei lumina ţi-a botezat cîmpia.
Ce pace e pe omul în alb ce sapă via,

Pe barza ce se duce pe Argeş tot în sus,
Pe-adîncul rost al vieţii la care te-ai supus.

Prier

Bubuitor, furtuna lung pe zăvoi răsună,
Ca o caleaşcă-n goană pe o podişcă tună.

Cad firele de ploaie, şi soarele, cu acul
Luminii, mi le coase, ca să cîrpească sacul

Acestor nori zănatici, cari lasă tot mai rare
Rubiele transparente, pomană pe cărare.

Miroase gardul viei a iarbă şi a ploaie.
A tras din nou furtuna cu puşca prin zăvoaie,

Dar n-a putut să-mpuşte, vezi, pasărea ce are
Polei pe vîrf de aripi şi-albastru pe spinare.

Ea zboară, sparge norii, aşterne pe hotar
Seninul primăverii cu sufletul tău clar.

Departe-s norii negri, îţi fluieri cîinii şui,
Spre fetele ce sapă cîntînd în vie sui.

Zîmbeşti la toţi copacii — ei astăzi îţi sunt fraţi —
Şi uiţi de capitală, de genii, de confraţi.

La „Capşa", în bocalul lor de literatură,
Stau — gogoşari — maeştrii acriţi de-atîta ură

Şi — castraveţi — discipoli verzui ca murătura :
Doct, picură oţetul în şvarţuri. Cască gura

Prin abureala sticlei, din stradă, liceiene...
„Păzea !" Printre picioare, zbucnind din buruiene,

Vătuiul o tulește devale... și-a fost dus.
Toți cîinii după dînsul — iar tu privești de sus,

Rîzînd cu hohot, fuga ce-n rîpă se prăvale...
Zău, nu regreți că astfel n-ajungi în manuale.

Florar

E mai, și-n codru cucul îmi cîntă drept în față.
Cu soarele poteca pornește-n dimineață,

Cu drumul și pădurea, hai, murgule, la deal !
M-oi legăna în pasul tău legănat de cal,

Prin pînzele luminii zări-voi de departe
Și Argeșul, și lunca deschisă ca o carte,

În care — slove negre — un cîrd răzleț de oi
Înșiră versuri simple la margini de zăvoi.

O, cît aș da ca Domnul să-mi hărăzească darul,
Să pot să le descopăr și eu abecedarul,

Dar sunt un om și nu pot citi decît cerneala.
Prin frunzele în tremur, o pasăre sineala

Din pene își arată — să fie cerul ea ?
Pe vîrf de deal, strîng frîul și mă ridic în șea.

S-o luăm spre Valea-Popii, s-o luăm spre Valea-Mare,
Spre Izvorani să mergem ? Totuna mi-i. În zare

Negoiul alb m-așteaptă de cînd copilării.
Hai, murgule ! și du-mă, în voie, unde-i ști.

Străbate o pădure, coboară și iar suie,
Ajunge o poiană în cap de cărăruie.

La poalele poienii, dosită de arinişti,
O apă lin îşi mînă strălimpezile linişti.

O moară stă bătrînă, uitată pe pîrîu
De oamenii din sate cu holdele de grîu.

Dar roata ei mai cîntă, de apă dusă rar,
Şi macină polenul luminii din florar.

Cireşar

Deschide poarta lunii cu coşul de cireşi!
S-au îmbrăcat cireşii în roşile cămeşi,

Şi zarea în lumină de aur înspre seară.
Auzi cum cîntă-n luncă, lung, roata de la moară!

Arinii ei din sita uşoară de frunziş
Îi cern pe-oglinda apei luminile furiş,

Şi săgetînd penumbra la stăvilarul morii,
Se-alungă rîndunele şi fulgeră prigorii.

Călare vii în voie pe bunul buiestraş,
Pe care iarba-n margini de şanţ s-o pască-l laşi

Ţi-au cunoscut prin ramuri mari pălăria moale,
Şi-n drum îţi dau bineţe cosaşi ce merg la vale,

Dar te gîndeşti la fata morarului, ce are
Obraz ca pîinea rumen şi-n păr mălai de soare.

Te-aşteaptă colo-n umbra cea verde sub arţari —
A alergat şi-şi ţine cu mîna sînii tari

Şi mici, ce bat o dată din două aripi sub
Cămaşe, cum ar bate din aripi un hulub.

Nici numele, nici neamul nu-l știi — știi că ți-e
dragă :
Cu drag îi culegi gura gustoasă ca o fragă,

Și-un trup cu miros proaspăt de proaspăt măciniș
Pe malul gîrlei limpezi se lasă pe prundiș.

Se duce apa — fata s-o duce ca și ea.
Copita-și bate murgul, ce nu mai vrea să stea,

Încaleci, îi dai drumul, scapi frîu-n pumnii tăi —
Te duci prin grîul serii cu cîntec de cîrstei.

Cuptor

Și-a pus, se vede, Domnul pămîntul în cuptor
De coace ca o pită sub cer dogorîtor.

Prin iarba arsă greieri cu țîrîit prelung
Tăcerea nesfîrșită a zilei o împung,

Iar apele luminii se joacă pe zăvoi.
La iazul scurs dorm bivoli cu botul în noroi,

Dorm oile în roată, cu umbra, sub stejar,
Ca pietrele de moară dorm boii lîngă car,

Și pe sub car cosașii cu capul pe cojoc...
Pe cer, vulturul negru virează stînd pe loc.

Fîșîituri de coasă se-aud în vreo poiană,
Dar tac înfricoșate de-a liniștei dojană.

În vînt — dar unde-i vîntul ? — se-ncearcă tocălia
Dar tace și-ea de teamă să nu trezească via...

În casa răcoroasă și cu obloane trase,
În vechea mea odaie vrea visul să mă lase.

Incet îmi deschid ochii, să nu mă-nşele parcă ;
Trecutul şi-amintirea tot gîndul mi-l încarcă.

Pe valuri de lumină las vara să mă poarte —
Dă-mi tu, bibliotecă din vremuri dragi, o carte

Vrăjită cum e cartea ce o citeşti întîi,
Să-i pun iar talismanul deschis la căpătîi.

Din rafturi iau volumul, şi Robinson Crusoe
Cu papagalu-i verde îmi intră iar în voie.

O, Doamne, ca tovarăş de viaţă ţine-mi-l,
Păstrează-mi pîn' la moarte un suflet de copil.

Guslar

Nu-i vară şi nu-i toamnă : e vremea cînd în tine,
Pe înserări senine, un dor de ducă-ţi vine.

Cînd nopţile sunt clare şi cerul e paharul
De sticlă care zvîrle cu stelele, ca zarul

Pe drumuri depărtate să prindă călătorul.
Pe casa părăsită voi trage greu zăvorul

Şi voi porni la ceasul cînd toaca bate rar..
Tăind călare vadul sub lunca din hotar,

Opri-voi murgu-n spume pe malul rupt de ape,
În ochi să-mi iau atîta cît sufletul încape :

Zăvoiul plin de umbre, ca un altar colina,
Şi-n soare-apune munţii încremenind lumina.

Sorbi-voi haiduceşte privirea pînă-n fund
Şi pe cleştarul serii nu voi lăsa, rotund,

Decît un bob de rouă ce licăre plăpînd —
Întiia stea îmi arde în noapte şi în gînd.

Strîng bine calu-n pulpe şi pinteni dau s-ajung
La hanul vechi ce-aţine sub plute drumul lung.

Îmi leg de-o plută murgul şi bat în poartă sîlnic,
Ca să-mi răsari, voinică, hangiţă strînsă-n vîlnic,

Cu ochii de vădană, cu braţul alb şi plin,
Să-ţi cer culcuş la noapte şi o oca de vin.

Mi-aduci, cu raţa friptă pe varză, vinu-n oală,
Te-ntreb mirat : „Să fie chiar hanul lui Mînjoală ?"

Dar nu răspunzi, şi-n juru-mi e cald, icoană nu-i,
Miroase a iubire, a mere, a gutui.

Vinicer

Ajuns în miez de toamnă, îţi dai cu spaimă seamă,
Cînd chiotă culesul în drumul lui spre cramă,

Că despre lucrul viei vorbit-ai prea puţin.
Şi totuşi — o, poete uituc — ce subiect plin

De poezie gravă aveai la îndemînă :
Cum viţa peste iarnă adoarme în ţărînă

Ca omul de la ţară culcat în ţintirim
— Dar taina adormirii acesteia n-o ştim —

Apoi prier cînd vine pe-a Argeşului apă,
Cum săpătorii viţa pe dealuri o dezgroapă ;

Cum tremură golaşă ca pruncul şi-o botează
Şi mierla cu un cîntec, şi soarele cu-o rază ;

Cum coardele le leagă vierul de arac,
Cum taie joarda slabă şi lemnul prea sărac...
Dar plînsul sfînt al viţei nu-l vei cînta tu oare
Cu lacrima lui clară, de ochi vindecătoare ?

Dar despre sulfatare nu pomeneşti nimic,
Nici despre boala viţei ce „filoxeră"-i zic !

Cum vrei atunci, poete, ca un viticultor
Din cartea-ţi să culeagă un sfat folositor ?

Pe raftul librăriei uitată o să şadă.
Poveţile şi tîlcul le ştiu de mult. O cadă

Cu must de tămîioasă mai bine să-mi aduci,
Şi în ceardacul casei, în tihnă şi-n papuci,

Ca Anton Pann de veseli cînd da de un nerod,
Cu metodologie să bem al viţei rod.

Brumărel

Cu soarele azi galben ca fagurii de miere,
În jurul meu se-nchide un măr boltit de mere.

Din ram eu rup ca-n basme un rod de aur şi,
O, pom vrăjit de toamnă, nu poţi să mă reţii.

Prin ramuri desfăcute uşor de mîna mea,
Zăresc comoara viei şi-odihna ei mă vrea.

Sub un butuc de viţă rămîn culcat pe spate —
Privesc în gol la cerul cu ape neschimbate.

În mînă iau ciorchina cu bob de chilimbar
Şi o ridic spre soare, sus. Raza lui cu jar

Fantastic o pătrunde : un lampion aprins ;
Îi sug lumina dulce, şi focu-i m-a cuprins.

Beau soare. Dar un piersic cu braţul gol m-agaţă
Şi îmi lipeşte sînul, pietros şi mic, pe faţă.

Eu îl sărut cu dinţii, şi poama lui cu sînge
Stropeşte pătimaşa iubire ce o frînge.

O, toamnă, vrăjitoare mai tare decît moartea,
La tine intru-n slujbă cît mă va ţine soarta.

Dă-mi frunza ta ce sună cu galbenii din lună,
Dă-mi pe covorul foilor iar coborîtul oilor ;

Dă-mi în zăvoi sitarii, pe mirişte ogarii,
Şi peste zarea drumului, albastru, sulul fumului ;

Dă-mi în iatac sulfină, pe ceruri dă-mi lumină,
Şi scîncetul cucoarelor pe liniştea ogoarelor ;

Şi dă-mi un nuc stufos, la umbră să stau jos,
Să scriu pe fruntea gliei tot calendarul viei.

Brumar

Pe umeri iei sumanul şi fluieri după cîni.
Poteca suie dealul prin via din bătrîni.

S-au înroşit cireşii, îngălbeniră nucii,
Ce străjuie cu bruma de pe brumar butucii.

Acolo unde chiot şi cîntec fură-n toi,
Răsună-n guri de pivniţi ciocanul pe butoi.

Dar soarele şăgalnic acoperă cu-aramă
Şindrila putrezită şi muşchiul de pe cramă,

Şi raza lui de aur prin corzile de vii
La strugurii luminii te-ndeamnă să mai vii...

Poete, te îmbată de-acuma doar cu soare.
Auzi ? — scîncesc în ceruri, lung, şiruri de cucoare.

Dar cîinii tăi zburdalnici alungă din tufiş
Ţărcate coţofene zbucnind în zbor pieziş.

Zîmbeşti amar la pana de nea şi de cărbune —
Gîndeşti la zile rele, gîndeşti la zile bune,

La traiul vechi ce calcă cu pasul tău tăcut
Pe-acest pămînt pe care de mic l-ai cunoscut,

Şi te întrebi : zăpadă a început să cadă ?
Sunt iarăşi coţofene ca pete de zăpadă.

Te-opreşti să-ţi razimi dorul de ulmii fără foi,
Te-opreşti să-ţi fluieri cîinii şi toamna înapoi ;

Revin în goană cîinii, dar toamna nu mai vine
Să-ţi culce la picioare credinţa ca un cîine.

Şi singur cu poteca şi cîinii iar cobori
Sub ceru-n care-a iarnă scîncesc prelung cucori.

Undrea

De ieri albine albe pe via ta roiesc —
Toţi prunii şi toţi merii în iarnă înfloresc.

Petalele cu aripi de gheaţă cad domoale
Pe un covor mai moale ca iarba cea mai moale.

S-au şters din faţa ţării şi drumuri, şi poteci —
Stă Argeşu-n zăvoaie cu tălpile lui reci

Şi nu cutează moşul pe prund măcar un pas.
Izvoarele cu barba în ţurţuri au rămas

Şi straşină făcîndu-şi la ochi cu palma mînii,
Tot căutînd cărarea, stă cumpăna fîntînii.

Auzi întîi un zgomot, apoi — deodată — clar
Ca picături de ploaie pe-o apă de cleştar.

Sunt clopoţeii sănii : ascultă-i bine cum
O flamură de sunet îţi flutură pe drum.

Aproape, mai aproape, sub deal, la deal, pe deal,
Îţi sună la ureche o toacă de metal...

Dar în odaia cramei cu focul în cămin,
Aduci pentru prieteni urciorul cel mai plin.

Te-aşezi cu ei la masă, citeşti şi prociteşti
Şi vinul vechi şi vinul mai nou ce-l pritoceşti.

Butucii ard în sobă cu trosnet şi scîntei.
Din rodul viei tale eşti bucuros să bei.

Cucernic pentru oaspeţi ridici cîte-o bărdacă,
Pe fraţii-n poezie nu-i uiţi cu cana seacă.

Şi, ca poet al viei serbîndu-i sfîntul hram,
Închini pentru Horaţiu, Virgil şi Francis Jammes.

Ghenar

„Perdelele-s lăsate şi lămpile aprinse" —
Frumosul vers anume îl chemi acum în minte,

Vreun critic să te-nveţe, discipol să te facă —
Estetului, din milă, închină-i o bărdacă.

Gîndeşte-te la omul acela din Mirceşti,
Senin, la gura sobei, ca tine — îl iubeşti.

Dar lasă, dezmorţită din somn de focul tău,
Să zbîrnîie o muscă lovindu-se mereu

De limpezimea-nchisă a geamului, pe care
Nu toţi să o priceapă — vezi bine — sunt în stare.

Ghenar veni cu vînăt amurg şi roşii zori...
Şi mă gîndesc că dacă ai fi şi vînător

Te-ai duce după iepuri în lunca ta ce este
Sub chiciura din sălcii poiana din poveste.

Şi i-ai găsi sub tufe pitiţi, ca bulgări mari
De-omăt, ciulind urechea deodată la ogari.

În liniştea deplină a iernii se aude
Împuşcătura tare cu lungi ecouri surde.

Măceşul cel mai negru te miri de-a înflorit ?
Nu — şi-a lăsat doar viaţa un iepuraş rănit.

Priveşte-l : pe cearceaful zăpezii se sfîrşeşte,
Ca un copil cuminte ce-n patul lui boleşte.

De-aceea, ştiu, tu puşca în mînă nu vei lua —
Vei reciti poeţii iubiţi la vatra ta,

Şi-n serile de iarnă tihnit vei aştepta,
Din must — vin clar, din suflet — vers limpede să dea.

Făurar

Pe dealurile ninse mergi astăzi la pădure,
Cobori spre Valea-Mare sub cerurile sure,

Şi fagi cu coajă albă, la şipotul de leac,
Ca stranii colonade de templu se desfac.

Te-opreşti să bei din apa curată ce dă viaţă.
Îţi spune pădurarul: „E şipot sfînt, nu-ngheaţă".

Şi dă să cheme basmul vechi al izvorului...
Dar nu-l asculţi, ţi-e gîndul — vezi tu — la fata lui.

Îţi aminteşti bordeiul poienii, toiul verii,
Şi cîinii care latră, doar-doar o să te sperii,

Şi fata răsărită în drum ca din pămînt,
Şi ploaia de lumină a soarelui în crîng,

Şi gardul viu, şi umbra pădurii tremurate,
Potecile, răscrucea — îţi aminteşti de toate:

De muşchiul cald pe rîpa de unde-n codru vezi
Colinele albastre cu vii şi cu livezi,

De guruitul dulce-al porumbului sălbatic,
De fata mai sfioasă ca un porumb sălbatic,

De serile sub fagii prieteni cînd o stea
Se anina de frunze ca fata să mai stea...

Îţi aminteşti de toate, vezi toate: ochiul, geana...
„Moş Pavel, ce-ţi mai face, de-acum un an, Ileana?"

„Boierule, am dat-o după un cîrciumar
De prin Lereşti; e omul chiabur"... Auzi doar rar

Cum sună şi răsună, departe, în pădure,
Auitor, a moarte — departe — o secure.

I Cloşani

De treci Baia-de-Aramă, de departe vezi albind
— Stai, Căline — nu pădurea, ci toţi munţii de argint.
Iată Piatra ca o cloşcă, iată puii ei : Cloşanii,
Şi deodată uiţi Florica, şi deodată uiţi Miorcanii,
Şi deodată intri-n ţara basmului ce-l credeai mort,
Unde totul îşi păstrează vechiul suflet, vechiul port,
Tînăr ca un rîu de munte, proaspăt ca un cer pe ape...

Vale, inimă închisă pe trecutul ce-o încape,
Vale-a Motrului, ursită ca domniţa din poveşti
Să tot doarmă neschimbată pînă o dezvăluieşti,
Vale-ascunsă aşa bine printre munţi, că niciodată
Zborul vremii de pe culme umbra sură nu-şi arată.
Cum să vină cînd şi astăzi, cînd de veci, neveste torc
De-a călare, şi din munte tot în Dacia se-ntorc.
Cum să vină cînd se-nalţă glasul morii ca o rugă
Către zeul trac ce mişcă apele de la irugă
Şi din scoc le năpusteşte peste roata ei de lemn.
Cum să vină pe pămîntul unde şi-azi păgînul semn,
Bradul morţilor, şi-usucă dorul verde pe morminte.

Azi ca ieri se duc cosaşii cu lăuta înainte
Chiotind pe drum de clacă, prin fîneţe, de te miri
Încotro pornesc pandurii celui de la Vlădimiri.
Azi ca ieri bisericuţa stă în inima poienii —
Pustnic alb proptit în bîrnă îşi aşteaptă poporenii,
Azi ca ieri să-i ia la nuntă, azi ca ieri la ţintirim...
„Moşule, castanii ceia cin-i-a pus ?" „Ia, Nicodim
Cînd monahii lui veniră să se-aşeze la Tismana"...
Tot trec fete din Tanagra, sus pe cap purtîndu-şi cana,
Sau urciorul plin de cerul răsturnat într-un izvor,
Şi sub fagi, la umbră deasă, spune-n fluier un păstor...

Fluier ciobănesc şi Motru, rîu şi suflet, ce descîntec
V-a trezit în pacea serii murmurînd acelaşi cîntec ?

Ce descîntec curge-n mine ? Cum se face ?... Se desfac
Cunoscutele priveliști în bătrînul tău conac.
N-am mai fost aici și totuși mi-amintesc de altădată
Și îmi aflu cu uimire țara mea adevărată
Cum descoperă copilul basmul presimțit de mult.

Demult... Cine-a rostit vorba ucigașă ? De demult...
Ca o pasăre de noapte, umbra sură iată-o, crește,
De pe culme peste vale se coboară, se lățește —
Oameni albi și case albe, ca mioare, n-or mai fi ;
Port și datini or să piară an de an și zi de zi.
N-or mai prinde în oprege trupul zvelt ca un mesteacăn ;
N-or mai duce după spate pruncul legănat în leagăn ;
N-o mai luneca marama nor subțire pe obraz ;
N-o să-și mai întinză *pînza aripi albe lîngă* iaz.
Vezi, bunica și cu fiica și nepoata n-or mai toarce,
Într-o moară de pe Motru, trei Mărine — ca trei Parce —
Firul lînei, firul soartei nendurate ce ne ia...
Ruga noastră, nici suspinul să te ție n-or putea,
Țară veche, țară bună, mult te-om plînge, mult te-om cere...

Suflete, de ai credință, brațule, de ai putere,
Bate apa înspumată cu nuiaua de alun —
Cer și rîuri, munți și codri, strîns să-i legi, să mi-i aduni.
Să mi-i dai să pot cu poftă de copil, cu dor de lotru
Să te fur, vrăjită vale, și mai repede ca Motru,
Care scapără prin pietre și tot scapă, să te duc
Strînsă-n suflet, strînsă-n brațe, ca o pradă de haiduc.

III Toamnă la Florica

De aur vechi s-a făcut frunzarul ;
Zările-s stinse cum e cenușa.
Deschide ușa.
Toamna ne cheamă.

Am împuşcat în zăvoi sitarul
Din urmă : zburase să plece.
Vîntul e rece.
Toamna ne cheamă.

Via pe deal de mult e-ngropată ;
Stolul pe cer s-a dus : o nălucă.
Dor mă apucă
De altădată.

Unde eşti, unde, casă uitată ?
Unde, azi, sunteţi, zilele mele,
Voi, rîndunele
De altădată !

VI Toamnă la Miorcani

Peste dealuri, peste ape, pretutindenea se lasă
O lumină învelită în marame de mătasă.
Vin iar carele-ncărcate şi cu spice, şi cu vis...
Şi pe ceruri liniştite şi în suflet şi-au deschis
Unghiul dorului de ducă stolurile de cucoare.
Mori de vînt nostalgic nalţă aripile călătoare
Şi le lasă în durere să zdrobească grîul nou.
Paşii tinereţii mele mă urmează în ecou,
Umbra mea de altădată umblă-n miezul umbrei mele.
Prima stea sau amintirea stă pe iaz printre vîntrele ?
Simt în suflet de departe spinul ei tremurător.
O bătrînă-mi toarce firul zilelor de pe fuior ;
Prima lacrimă se-nnoadă trainic lîngă cea din urmă...
Şi păstori, ieşiţi din vreme, către staul duc o turmă
De oi albe ca şi norii unui cer îngîndurat.
Cine m-a legat de mine, de moşie şi de sat ?

Toamnă-amară, toamnă dulce pentru cine te-nţelege,
Pentru cine ştie gîndul ce-a sortit să se dezlege
Frunza galbenă şi coaptă ca un rod cules de vînt,
Toamnă, care legi prin moarte cerurile de pămînt

Şi sub foaia veştejită pregăteşti o primăvară,
Toamnă dulce ca iubirea, ca iubirea de amară,
Fie-ţi milă de făptura mea de om şi fă să fiu
— Pe sub nuci, lîngă femeie, lîngă fată, lîngă fiu,
În grădina aurită de lumină şi de frunză —
Rodu-n care o dulceaţă înţeleaptă să se-ascunză.

Poate-un om atunci să vină să-mi culeagă cîte-un vers
Cum din prun culegi o prună fără-a te opri din mers,
Însetat mi-o soarbe poate din cuvinte alinarea,
O să-i pară — *cine ştie!* — mai puţin amară sarea
Lacrimelor sale-n drumul de dureri şi dor ascuns...
Binecuvîntarea asta de mi-o dai, va fi de-ajuns.

VII Copacilor

Trece norul, zboară dorul peste vîrfuri de pădure;
Păsările, visurile mi le fură zile sure,
Numai arborii prieteni să mă lase nu mă tem,
Ei, legaţii de ţărînă, nu duc straşnicul blestem
Care mînă tot ce umblă, se tîrăşte, fuge, zboară.
Ei, umbroşii, umbra vie — tot aceeaşi — o măsoară.
Se înalţă pe pămîntul cel iubit dintru întîi,
Niciodată n-o să-şi schimbe nici culcuş, nici căpătîi,
Niciodată pentru dînşii ceasul groaznic n-o să vină,
Cînd, uitînd de legătura dintre foi şi rădăcină,
Vor porni haihui ca mine pe un drum făr' de sfîrşit...
Împăcaţi de cînd e lumea cu văzduhul, liniştit
Legănînd tot alte cuiburi şi-alt popor de rîndunele,
Tot acelaşi cer primeşte falnicele lor umbrele.
Au cu vîntul primăverii şoapte lungi şi întîlniri,
Pînă-n zori de zi le-alintă frunzele cu ciripiri,
Şi cînd joacă, şi cînd scapă vîntul sprinten de pe cracă,
Rînd pe rînd ca să-l mîngîie toţi copacii se apleacă.
Huma neagră îi nutreşte ca şi limpezile ploi;
Surd le freamătă frunzişul, dar în lemnul lor greoi
Dorm tăcerile vieţii cele-adînci ce sunt cuvîntul
De demult cu care Domnul scoase apa şi pămîntul...

Eu, de coaja lor lipindu-mi lung urechea, o aud
Inima de frate care bate-n trunchiuri de agud ;
Salcia pletoasă plînge pentru mine ca o soră ;
Plopul izvorește, proaspăt ca un vis, din auroră ;
Îl purtam de mult în suflet, nalt și neted, pe-acest fag ;
Nici un trup plăpînd de fată nu mi-a fost pe lume drag
Ca mesteacănul ce-și stoarce părul despletit la lună,
Ca răchitele ce luciul zorilor pe crengi adună,
Ca arinii verzi ce-așteaptă cerul serii în pîrău.
Dar de pluta din zăvoiul de-altădată-mi pare rău,
De castanul ce-mi păzise casa albă pe colină
Și de nucul de pe vremuri — azi, cînd lumea mi-e
străină.

VIII Fericirea

Podul umblător pe care am trecut la Crasna-Leuca,
Raza serii, nu otgonul, mi-l ținea pe gîrlă, greu ca
Lanțul dorului ce-n suflet mă petrece nevăzut...

Fericirea ? Cine știe de nu-i moara de pe Prut,
Ce pe loc mereu murmură apei veșnic curgătoare ?
Și e poate, oglindită limpede-n apus de soare,
Lunca de răchiți și plute unde mierlele se-ascund.
La scăldat o prind copiii și-o usucă, goi, pe prund ;
La ghilit o-ntind neveste colo-n țărm pe pînza albă.
Fericirea ? O fi poate chiar căsuța prinsă-n nalbă
A podarului și fata de pe prispă, cu ochi verzi...

Fericirea ? Poate-i umbra unui vis pe care-l pierzi
Și rămîne doar năluca dragă sufletului meu ca
Podul legănat de apa Prutului la Crasna-Leuca.

XI S-au pierdut

Unde-s frunzele pădurii ? S-au pierdut.
Unde-s norii, călătorii ? S-au pierdut.
Unde-i rîul ce ne-a dus copilăria
Pe oglinda lui de gheață ? S-a pierdut.
Unde-i rîsul, unde-i plînsul, unde-i dorul,
Și iubirea, și durerea ? S-au pierdut.
Unde-s ochii dragi odată ca lumina ?
Umbra genelor plăpînde ? S-au pierdut.
Unde-i omul ce am fost și eu odată ?
Viers și suflet, ca un foșnet s-a pierdut.

XII De voi muri

De voi muri, departe de cetăți,
În brazda neagră-a plugului, la noi,
Să mă lăsați culcat pe spate, gol,
În mînă cu o ghindă de stejar.

Și chipul meu de lut, ce n-a știut
Să fie sufletului un locaș,
Își va topi netrebnicul său rost
În valul primitorului pămînt.

Dar ghinda va-ncolți. An după an
Vor crește rădăcini în adîncime
Și va ieși din mine un copac
Cu ramurile tinere, spre soare.

Ce n-am ajuns cu mii de versuri, iată,
O împlinește din belșug o creangă
Întinsă, tremurîndu-și umbra peste
Odihna turmelor, ce vor să vie.

CAIETUL VERDE

(1927—1936)

Scrisoare

Se lasă iar amurgul pe parcul din Miorcani,
Şi zgomotul pe care l-am auzit de ani
Cu pulberea luminii ajunge pîn' la mine:
E mugetul cirezii ce-ncet cu seara vine.
Sunt scîrţîiri de care pe drumul greu de rod.
E tunetul căruţii ce trece peste pod.
Sunt chiote de oameni... Ce stranie prelungire
Le face să se piardă deodată-n amintire...

O toacă bate tainic. Un clopot sună lung.
Sîntă Măria mică e mîine. Să te-ajung
Nu pot decît cu slova, cu gîndul şi cu dorul.
Pe chipul tău, pe timpul ce fuge trag zăvorul,
Să mi te prind aicea, tu, cea de ieri, de azi,
Tu, pururea aceeaşi la cuget, la obraz.

În parcul vechi şi unde nimica nu te schimbă,
Ci numai anotimpul cu pas pustiu se plimbă,
Cum vrei să măsur ziua cu bietul nostru ceas ?
De ce apuc condeiul să-ţi scriu, cînd mi-ai rămas ?
Întîia frunză cade, întîia barză pleacă.
Vor da alţi muguri mîine şi păsări noi pe cracă
S-or legăna. Tu însă vei sta cînd s-or fi dus.
În juru-mi înserarea pe ţarini a apus,
Cenuşa înnoptării pe mîna mea se lasă.
O lampă cu-o privire a luminat în casă
Ca sufletul tău darnic, deschis şi liniştit.
În drumul vieţii mele Miorcanii m-au oprit.

A înnoptat : oraşul şi-aprinde cafeneaua.
Aici, la cîmp, sting lampa, să se apropie steaua
Ce-a licărit stingheră la margine de sat.
Pe-aleea nevăzută se-aude apăsat
Unitul pas al tatii şi-al mamii mele, pasul
Ce-l auzeam pe vremuri, copil, cînd suna ceasul
Culcării, aşteptîndu-i să mă sărute-n pat.
O rază albă ramul din geam l-a dezgropat :
Din umbră mii de ramuri misterios se lasă
Cu crengi catifelate pe pajişti de mătasă
Şi bolţi de întunerec se farmă şi se frîng.
Ce-a fost adînc în noapte se face mai adînc
Sub arcuri nesfîrşite ce tremură-n lumină,
Cînd se revarsă luna ca o fîntînă plină.
Deschid fereastra : pace, părere şi pustiu.
Doar inima mi-o roade ceva ca un burghiu
Si o fărîmiţează cu fiecare clipă.
Pe iarbă cade-o poamă, prin frunză — o aripă.

Şi mă gîndesc departe, la tine, la copii,
La moartea tuturora, ce vine cînd nu ştii,
La viaţa care curge cu murmure de apă...

Adormind

Ţi-ai dezbrăcat de haine ca de-o coajă
Migdala trupului cu gust amar,
Şi patul jos ca valul de pe plajă
Primeşte alb nepreţuitul dar.

Răcoarea inului îţi dă o tremurare
Uşoară, ca o boare peste iaz.
Pleoapele se lasă. Cu mirare
Îţi recunosc un alt al tău obraz.

O clipă tai cu mîna moartă valul
Imaginar la ţărmul rătăcit,
Înotătoare, părăsindu-ţi malul
Cu puf uşor de perini vătuit.

Dar ape moi în juru-ţi parcă sună
În zvonul surd cu legănări de somn.
Alunecă... Ascultă... Te adună
Pe alt tărîm, supusă altui domn.

Tot trupul mlădios te părăseşte,
Şi mîinile legate pînă-n zori.
Ce singură îmi stai, copilăreşte,
Din vîrf de frunte pînă la picior !

Înlănţuito, ce priveşti ? Şi unde
Liane, vise, o păstraţi de-acum ?
Zadarnic. Mîine n-o să-mi poţi răspunde,
Statuie, răsărind din ţări de fum.

Odaia ei

Cînd am intrat tîrziu în casă, totul
Păstrase clipa ultimei vederi.
Pe canapea rochiţa rămăsese
Sculptînd molatec trupul tău de ieri.

Deschisă cartea. Nici o mînă nouă
Nu întorsese pagina de-atunci.
Pe ornicul oprit — aceeaşi oră,
Prin storul tras — aceleaşi raze lungi.

Pe masă încă stăruiau alături
Tacîm de-argint şi cupă de cleştar.
Doar perele păreau acum de piatră,
Doar strugurii stăteau de chihlimbar.

De porţelan albastru pudriera
Tot mai ningea parfumul tău pe scrin.
Am tresărit că n-a uitat mănuşa
Nici braţul gol, nici degetul tău fin.

Tu singură lipseai. Ascunsă unde ?
Cînd totul după ani e neclintit.
Ori poate colo,-n umbrele oglinzii,
Obrazul tău, plăpîndul, mi-a zîmbit.

Stanţe pe un motiv de Ronsard

Cînd peste ani vei fi bătrîna care
Zbîrcită stă şi toarce la cămin,
În visul tău ieşi-vor din uitare
Toţi cei ce te-au iubit pînă la chin.

Toţi cei ce te-au poftit şi te avură
Şi n-au uitat pierdutul tău tipar :
Un trup născut pe-a Venerei măsură,
Din spuma mării, brun mărgăritar.

Şi tu vei sta zbîrcită : o bătrînă.
Vei tremura din cap şi vei ofta
Cînd chipul tău de astăzi nici o zînă
În stare nu va fi să ţi-l mai dea.

Un singur om, el singur, îl mai are,
Închis adînc în suflet ca-ntr-un scrin.
Ca timpul şi ca moartea e mai tare
Doar versul lui, eternul tău suspin.

Recuerdo

Grădină, unde tînăr am învăţat iubirea,
Copaci înalţi, pe care şi vara şi-amintirea
Îşi ţes în taină mreaja de gînduri şi de foi,
Şi tu, fîntînă : undă şi nimfă, umeri goi
De nori în dezvelire, oglinzi întunecate...
Ce darabană seara spre porţi închise bate ?
Reginele de piatră rămîn, dar noi, dar noi ?
Colunul de-altădată oprit din zbor greoi,
Şi rîsul tău, copilă iubind întîia oară,
Şi apa care plînge, şi pasărea ce zboară.

Jardin du Luxembourg, Paris

Scitul

Cînd pînă-n zări e cîmpul numai iarbă
În jocuri de lumină şi de vînt,
Cînd herghelia se repede oarbă
Şi-l vîntură cu coama la pămînt,

De-mi sună-n cer întîiul tunet goarna
Şi bubuie din depărtări în depărtări,
În sînge mi se dezmorţeşte iarna
Şi ce-a fost mort învie din uitări.

Pe roib călare o pornesc cu zorii.
Oprit cu ochii roată pe gorgan,
Adulmec vîntul şi aud cocorii
Vestind din cer sămînţa altui an.

Atunci înfricoşat descalec iute,
Lipind urechea de pămîntul viu.
Şi din afund de lumi răspund pierdute
Popoare răscolite din pustiu.

Aud prin vreme scîrţîit de care.
Galop adînc vuind spre răsărit.
Şi inima îmi bate tot mai tare,
Chemîndu-mă cu sîngele meu scit.

Vrăjitorul de şerpi

Herencheu,
Berendeu,
Grozăvior, stai pe loc !

Sub soarele-n amiază e lacul de platină
Şi joardele luminii îl bat cu vergi de foc.
Stă lopătarul oacheş, tăiat într-o tulpină
Străveche cum e lotca greu pironită-n loc.

Pe luciul apei, negru, un sfîrc de bici în plînset
Străfulgeră topirea... Pescarul l-a simţit,
Se-apleacă, mormăieşte descîntecul: de trăsnet
Atins, un şarpe-şi lasă inelul despletit.

S-a răsturnat şi ţeapăn pluteşte buturugă.
Dar omul mişcă buza, şi vorba veche iar
Se duce, ca jivina deplin să-i fie slugă.
Din ape se ridică un cap triunghiular,

Alunecă în luntre năpîrca blestemată,
Pe braţe e brăţară şi măr rotund în sîn,
Şi omul, giugiulind-o ca pe-un copil, i-arată
Şerpoaicele bătrîne cu şuierul păgîn,

Ce-şi cheamă seminţia ieşind la gol de baltă.
Din milă iar şopteşte cuvinte de hrisov :
Şi şarpele, deodată dezmeticit, tresaltă
Şi scapă ca săgeata pe lacul din Snagov.

Mortul

Deodată s-au rupt norii, şi deodată
Zbucniră-n ceruri munţii toţi de piatră.
Se depărta furtuna. Rar, un tunet
Venea rostogolit de-a lungul văii,
Lovindu-se din stei în stei, năvalnic.
Se-nsenina. Îşi scutura brădetul
Broboanele de apă sclipitoare,
Şi pe poiană au ieşit oierii,
Din poalele pădurilor cu turma
Să-ncremenească iar, proptiţi în bîtă.

Cînd seara umbra lor s-a făcut lungă,
Ciobanul nalt în cuşmă brumărie
A coborît în vale, unde rîul
Umflat de ploi, rotindu-se-n bulboane,
Goneşte orb, ducînd vîrtej butucii
Şi plutele sfărmate sus la cheie.
Acolo, la poiana de pe ape,
Îl aştepta Maria lui, o fată
Dintr-un sătuc sărăcăcios. Venise
În mîini cu legătura de merinde,
În ochi cu o iubire încă nouă.
Cu păr bălai şi trup subţire-n mladă,
Cum se strîngea sfioasă de grumazu-i,
Şi-i se lipea de piept copilăreşte,
Şi se-anina cu braţele de gîtu-i,
El neclintit, ea numai tremurare,
Păreau aşa un brad şi un mesteacăn
Cu crengile unite de furtună.
Cînd s-au trezit, pe vale înnoptase,
Şi rîul, ce scădea mereu, ca leşuri,
Lăsînd pe prund butuci de brad şi trunchiuri,
A părăsit pe-o limbă de nisipuri,
Sub un arin cu ramurile joase,
Un trup de om cu ochii plini de ceaţă.
Nu l-am văzut, nu mai vedeau nimica.

Îmbrățișați trecură lîngă dînsul
De tot aproape. Fata deodată
Rîzînd s-a rupt din brațe dragi. Ciobanul
A stat puțin, privind-o cum se pierde,
De umbrele pădurii alintată.
Vîrî apoi merindea în desagă,
Își trase peste ochi căciula sură
Și o porni la munte cu nevoia.

Se înnoptase bine. Cîte una,
Ca oile-n poiană, stele, stele
Ieșeau din ce în ce mai mari. Departe,
Prin toancele de piatră, vîjîitul
Nahlapilor în spumă era groaznic.
Dar Bistrița la marginea fîneței
Își liniștise val cu val mînia
Și murmura un cîntec vechi de leagăn
Pe cînd arinul, tînăr ca și mortul,
Îl mîngîia cu ramuri aplecate
Și frunze verzi, ușor de tot, pe frunte.

Călătorire

Un călător grăbit, cum se deșteaptă
Nedumerit, pe-a visurilor treaptă,
De care țară astăzi are parte ;
Și stă buimac și nu mai știe unde
A mai zărit odaie, jîlț și masă ;
Și dureros, chinuitor l-apasă
Străinul ce-n oglinda lui pătrunde.
Aude-n gară trenurile grele,
Și tot se-ntreabă cine o să plece.
Se pipăie, și mîna lui e rece,
Și calendaru-n zid își uită anul...
Și tot mai dorm în miezul vieții mele.

Oglinda fermecată

Într-un conac de țară părăsit
Și unde nu venisem niciodată,
În toamnă și-n tăcere ți-am găsit
Ovalul pur ca un obraz de fată.

Oglindă, tu, purtînd argint pe tîmple
Și-n ochii limpezi un trecut întreg,
Cu ce adîncuri sufletu-mi se umple,
De ce vîrtej turburător mă leg ?

Răsar din vremi pe apa jucăușă,
Atît de viu și totuși mort de mult,
În fața mea — și n-am deschis o ușă,
Și umbra unei umbre o ascult.

Sunt eu, sunt eu, ești tu de altădată !
Ecoul de-azi nu poate da cuvînt.
Și stau înlănțuit, și vinovată
Privirea mi se-ndoaie la pămînt.

Știam un om într-un local de noapte,
Adus puțin de umeri, aplecat
Nu pe-o femeie stearpă, ci pe șoapte
Pierdute din iubirea ce-a uitat.

Țara

Cînd una după alta iubirile de tină
Și-or desfoia obrazul în somnul meu de veci,
Cînd trupurile calde de dor și de lumină
Din brațe mi s-or smulge lăsîndu-mi-le reci,

În marea părăsire din mine și din groapă,
Sub lacătele morții eu tot voi auzi
Un freamăt lin de frunză, un murmur lung de apă,
Tălăngi suind la munte ca și în vechea zi.

Răzlețe m-or ajunge ca și odinioară
Un drum în pacea serii cu plopii lui subțiri,
Sub sălciile boltite o strașină de moară,
Și munții de zăpadă în toamna cu rodiri.

O troiță uitată, un piersic plin de floare,
Un schit tăcut, poiana cu turmele de miei,
Și pe cîmpie taina apusului de soare,
Icoana țării mele din suflet nu mi-o iei.

De Paști

Peste noapte a
Înflorit mălinul.
Peste noapte s-a
Luminat seninul.

Rîndunele mici
Ciripesc în țară.
Pluguri ca furnici
Au ieșit pe-afară.

Puișori de puf
A clocit găina.
Berzei cuib de stuf
A-ntocmit vecina.

În zăvoaie au
Coborît sitarii.
Pe la hanuri s-au
Cuibărit cobzarii.

Zmeii pe uluci
Zbîrnîind se-nalță.
Rațele-n papuci
Galbeni se încalță.

Peste cîmp o iau
Cîinii ca nebunii.
Peste cap se dau
Vîntul şi lăstunii.

Rîuri mici şi mari
Spun de ape-albastre.
Sate date-n var
Rîd privirii noastre

Flori de ghiocel
Vînd ţigănci cu coşu,
Dă-mi de Paşti un miel
Alb şi un ou roşu.

Octomvrie

Rodit se-ndoaie ramul şi mîna se ridică
Deschisă ca o cupă sfinţită pentru har,
Căci vine iarăşi vremea cînd frunza cea mai mică
Primeşte de la Domnul al aripelor dar.

Se leagănă prin aer ce-a fost sortit ţărînă,
Ce-a fost pe sus lumină se lasă la pămînt.
De-acuma sună ceasul să mergem mînă-n mînă,
Şi ce privim să fie blagoslovit şi sfînt.

Şi aerul şi-amurgul sunt numai amintire.
E vinul de-altădată al anilor din noi.
Mă leagă raza toamnei de tine cu dulci fire,
Atît de vechi că-n umbra privirii le cred noi.

Dar pasărea căzută pe iarbă ca o frunză
Sub paşii tăi se-nalţă în tremur lung de zbor,
Şi frunza de pe vînturi coboară să se-ascunză
Cu foşnet surd sub pasu-mi îngreuiat de dor.

Norul

Tot cerul în amurg își limpezise
Albastrul ud, acuma mai adînc.
Se liniștise vîntul. Era pace
Pe țărmul dintre ape și cîmpii.
Iar ploaia, cu o mie de fuioare
Foșnindu-și fuga peste lanuri verzi,
Lăsase doar să tremure departe,
Țesut dintr-o urzeală de lumină,
Un curcubeu tîrziu, care sfîrșea.

Pe drumul strîmt ce duce pe nisipuri
Tăceam mergînd spre casă cu copiii,
Și ne-am oprit mirați cum nu se poate,
Căci zborul lui puternic îl purta
Pe mare și cu aripe tivite
De soare roș, venea vîslind văzduhul.
„Un nor, am spus, e doar un nor." Dar sigur
Nu sunt nici azi, căci vîntul era mort.
Zbura greoi și parcă da din aripi,
Rotindu-se domol în cercuri rare,
Și i-am văzut atunci sub piept o rană
Prin care raze roșii se scurgeau
Prelinse-ncet, ca picături de sînge.
Deodată se opri stingher și mare,
Atît de singur, că părea un zeu.
Apoi lăsîndu-și gîtul alb pe spate,
Cu capul moale aplecat în moarte,
Alunecă învolburat pe mare.
Și spuma mării se făcu purpur
Cînd aripa lui frîntă o atinse,
Și valul se făcu de aur vînăt
Strălucitorul trup cînd se topi.
Iar noi încremeniți priveam apusul,
Albastrul sfînt al cerului adînc.
Se liniștise totul. Era pace.
Din pleoapa zării luneca pe ape
O lacrimă de-argint, întîia stea.

Dansatoarea

Pe plaja unde valurile joacă,
Într-un vîrtej de soare cum a stat,
Ca o coloană vie își îmbracă
În raze trupul încordat.

Apoi c-un singur gest lăsînd să cadă
Lumina ca un văl uluitor
Din împietrirea coapsei de zăpadă
La degetul de la picior,

Desfășurîndu-și șarpele, mișcarea
Deodată o cuprinse pîn' la gît.
Dar ochii ei păstrîndu-și nepăsarea,
Străini de joc, n-au coborît.

Inscripție votivă

La groapa celei albe sub văl de dansatoare,
Al cărui pas ușure n-ar fi culcat un crin,
Nu vreau cernind cenușă de strofe pieritoare
Să las pioase lacrimi, nici limpede suspin.

Un sarcofag în piatră s-o înveselească rece.
Ca orice ritm de gînduri piciorul ei mai sfînt,
Să-și joace nemișcarea prin veacul care trece,
Cînd umbra umbrei noastre va fi suflată-n vînt

Să se cufunde-n vreme, în apele-i verzuie,
Ca pîn' la visătorul dintr-un muzeu tăcut,
Cu vrajă împietrită clar forma ei să suie.
Dar tremurata umbră pe umărul pierdut ?

Dar părul ? legănarea de soare a privirii ?
Obrazul ca o floare de nufăr prins în mîni ?
Ce marmură, ce piatră e-n stare nemuririi
S-o deie, cînd țărînii de-a pururea rămîn !

Nu cîntece, nici lacrimi, nici marmură, ci doară
Un pumn de micşunele plăpînde voi zvîrli,
Parfumul lor să-l ţină cenuşa ei uşoară,
Precum în gol de suflet năluci de bucurii.

Veghe

Înveţi cu greu răcoarea zăpezii nencepute.
Cald părul tău prin perini mai lasă tremurat
Lumină pe odihna pleoapelor căzute
Şi umbre moi pe braţul ce încă n-a-ngheţat.
Pe degete, pe mînă mai pică o căldură
De lacrime spuzite în doruri şi iubiri.
Dar uită-le : sunt ceaţă pierdută pe măsură
Ce intri în statuia pustie de-amintiri.

Reci limpezile linişti te-ncearcă şi prind coajă
Pe frăgezimea feţii cu flori de mărgărint.
Adormi azi adormirea cea mare, ca-ntr-o vrajă
Mi te-ai schimbat la faţă suflată în argint.

Desăvîrşit profilul tău cel etern îmi scapă,
Reintră sfînt în lumea pe care n-am puteri.
La ţărmul meu zadarnic te mai veghez. O apă
Tot mai deplin te fură de chipul tău de ieri.

Elegie în pădure

În vale iar tălăngile răsună
Şi pier sunînd a vremuri vechi pe drumul
De toamnă, ce coboară către ţară...
Rămîne muntele pustiu şi singur.
Făgetul e de aur, numai brazii
Stau pururi verzi pe cerul mai albastru.

În codru ghionoaie bate toaca
Grăbit, şi toaca schitului răspunde.
Şi nu mai ştii de-o vreme : e monahul
Sau pasărea ce-şi spune rugăciunea.
Dar au tăcut ca să înceapă vîntul.
Ca un izvor cu ape şopotite,
El curge tot mai lin, tot mai departe
În liniştea înaltă care-l soarbe.
Amurgul a intrat în codru, calcă
Pe foi uscate paşii de lumină,
Şi un ecou deodată se trezeşte
Din somn adînc ca să adoarmă-n vale.

De-acuma lasă-mă să sui la munte.
Păstor de zile grele şi de gînduri,
Să mă opresc la stîna părăsită,
Să-mi număr turma grijelor în tihnă,
Să sun domol din fluier, să-mi adoarmă
Durerea o mioară, la picioare.
Să-mi pun urechea la pămînt, s-audă
Surd inima pămîntului cum bate,
Şi ochii să-i ridic pe culmi, să vadă
Întîia stea crescînd mereu lumina
Ce tremură aprinsă la icoana
De sticlă şi de taină a tăriei.
Şi mai tîrziu, rotindu-se, să prindă
Sus zodiile cerului, în care
Stă scris de cînd e lumea soarta lumii,
Şi soarta pasării, şi soarta frunzei,
Şi soarta muntelui, şi soarta mea.

Elegie în fața mării

În fața mării iată-mă, în fața
Desăvîrşirii cerului pe ape
Fără sfîrşit... Dezgrănițarea iat-o,

Şi sufletul cu aripă de spumă
Pe valuri vii vestind vuirea verde-a
Furtunilor sub norul de cerneală
Venind din zări. În faţa mării stau ca
Un stîlp de lut. Pe tălpi purtînd ţărîna
Ogorului, pe frunte praful holdei,
În sînge neamul morţilor ducîndu-l.
Aici, pe ţărmul vechi, de unde-ncepe
Sămînţa vîntului pe brazda apei,
Şi jocul norilor, şi zbor de stoluri
În unghi deschis cu vremea şi cu visul.
Ce-mi poate-aicea secera şi sapa,
Şi plugul tras de opintirea vitei ?
Aici ce-mi folosesc grîu şi secară ?
Stau şi privesc, ajuns la căpătîiul
Pămîntului din mine. Singur, fără
Moştenitor ca să-mi adune sarea
Durerii de pe apele amare.
Stau şi socot, înfipt cu rădăcina
Piciorului în humă grea, cu frunza
Mea slobodă pe vînturi. Pescăruşii
Furtunilor se duc ţipînd. Stau stîncă
În murmur lung de valuri prăbuşite
Şi tot ascult, pe ţărmul cel din urmă,
La glasul morţii şi la glasul mării.

Elegie pentru mine

Amurgul cade. Toamna şi ornicul se-ntoarce
Viaţa îşi răstoarnă nisipul vremii. Totul
Se-ntunecă, se-nchide. Da, ad-o lampa. Prinde
De geana umbrei ochiul luminii. Dă privirii
Ce-mi scapă alta care să-mi tremure pe suflet
Cum tremură o rază de soare în aleea
De ulmi primăvăratici pe piatra ce aşteaptă,
În umbră, clipa albă.

Ia-mi cartea. Ia-mi ierbarul
De buchii moarte. Masca tiparului mi-o smulge,
Sub care îmi tînjeşte, ca un obraz, fiinţa
Curată a simţirii. Abecedarul rupe-l.
Văratec cum e cerul cu zodii nenţelese,
Ce-aduc de sus norocul sau prăvălesc năpasta,
Pe pagină să crească neîncepute semne.
Abecedarul uită-l, l-a împietrit cititul.
Vreau proaspăt, viu, cuvîntul, şi gol, aşa cum
sare
Din spuma mării sprinten băiatul cu sirena
Pe braţe. Sperioasă, o clipă mai păstrează
Minunea unei naşteri străină de dorinţa
Ce-o cheamă. Pe nisipuri se zbate un delfin.
Şi un băiat îşi pleacă urechea iar pe scoică,
Să mai audă-n suflet vecii. Atît rămîne.

În suflet, mai departe — în zarea lui, acolo,
Privesc din umbră jocul cuvîntului. Vocala
O văd, şi văd consoana, aşa cum prinzi cu spaimă,
Copil fiind, în codri, împerecherea stranie
A unor zei de care n-ai bănuit nimica.
Acolo văd cuvîntul, nu umbra lui : conturul
Acela de cerneală, ci miezul tainei însuşi :
Un arc întins de sunet să săgeteze fuga
Ce-şi profilează forma pe stîncile simţirii,
Un pas, un zbor, un dor, un vas cu amintire,
O urnă... Nu. Mai bine o dansatoare albă,
Marame lungi ţesute cu socoteli subţiri,
Ca să răsară goală şi iar să se-nvelească,
O statuie în umbre, în melodia vie
Ce-o poartă-n mine.

Vino cu lampa-n mînă. Prinde
De geana umbrei ochiul luminii. Dă-mi privirea.
Nici un cuvînt. Dă-mi sufletul. Atît rămîne.

A doua elegie

În fața mea, la masă, băiatul meu citește
Cu fruntea încrețită puțin de încordarea
Ce-l face să urmeze povestea. Raza lămpii
Ușure îl atinge pe păr bălai, și geana
Lui lungă dă o umbră. E fiul meu. Deasupra-i
Mă văd copil, de-o vîrstă, în cadrul de-altădată.
Citesc și eu la lampă. Mi-e fruntea încrețită
Puțin de încordarea povestei începute.
Am păr bălai. Am gene prea lungi, umbrind privirea.
În ape limpezi ramul mai bine nu-și răspunde
De cum viața nouă oglindă poza veche.
Sunt eu acel din față ? E el cel din perete ?
Cum ? Glasul meu de-atuncea îmi spune astăzi : tată.
Dar vremea ? Unde-i vremea ? O caut și e lipsă.
Sunt ca un om ce urcă pe munte și se-oprește
Sub zid de stînci să strige ecoului un nume,
Și-nfricoșat aude ecoul că-i aruncă
Alt nume.
Unde-i vremea ? Unde s-a dus ? Să vie.
Cenușa să i-o scurgă clepsidra. Calendarul
Să-și lase-n vîntul toamnei iar foile foșnite
În drumul ei. Tictacul ceasornicului bată
Cu inima-i de-a valma în pieptul meu. În sînge
Vuiască valu-i vajnic. Dar unde e ? Să vie.

Cu păr bălai în fața-mi, copil, citesc sub lampă.
În poza din perete, cu păr bălai, citește
De-atîția ani băiatul meu mic. Să vie vremea !
Să izvorească tainic și turbure să curgă
Între copilul de-astăzi și cel de ieri. Ce singur,
Ce nesfîrșit de singur, aștept aici. Știu : totul
M-a părăsit. Sunt singur în trupul meu, cum singur
Sta Robinson Crusoe într-un ostrov pe mare.
Chiar fiul meu cu ochii-mi nu poate să-mi zărească
În vîrful de prăjină semnalul nalt, de pînză,
Cum flutură, cum cheamă. În zare nimeni. Vremea
Cu fumul ei de-o clipă pe cerul veșnic. Marea
Și marea, iarăși marea, și marea pretutindeni.

Zadarnic. Nici o punte. Dă-mi mîna. Ce departe
Mai tremuri. Ţine-mi mîna.
E mîna mea. Sunt singur.

A treia elegie

Deodată, seara. Poarta deschisă : cîmpul, cerul,
Şi-n umbră, colo, steaua de-amurg. Deodată, seara
Albastră, cum e apa albastră din acvarium,
Umplînd odaia. Curge pe mobile, pe umăr,
Pe mînă. Valu-i mişcă în unduiri prin gînduri,
Se sparge-n zid, revine, se sparge iar, nălucă,
Departe, pretutindeni. Rămîne în oglindă
Prin apă fruntea albă alunecînd. Se-nchide
Pleoapa, se deschide, recade iar. Pesemne
S-a înecat acolo un om tăcut. Departe,
Cu inima în mine mai bate surd. Să intre.
Eşti tu ? Sunt eu. Ia-mi trupul. E mut. E o păpuşă
De pîslă părăsită pe un divan. Sunt rupte
Doar sforile. Primeşte-l de-acuma pentru noapte.
Ţi-l dau, să faci cu dînsul ce vrei. Eşti regizorul.

Pe vremea de altădată, copil, am zărit visul.
Era la panorama dintîi, mi-aduc aminte,
Un măscărici uşure ca un balon ce suie
Şi cade iar, să sară mai sus, şi-n ceruri scapă.
Purta pe faţa-i albă de clovn o mască toată
De aur. Era luna ? Nu ştiu. Era de sticlă
Şi strălucea ca luna de sfînt, şi era vară,
Cu greieri mulţi. Comete încălecau pe noapte.
Şi el juca pe-o rază. De sîrmă ? Nu. Pe-o rază
De aur în lumină încolăcit. Ştiu bine :
Întîiul vis.
Stai. Nu vreau astfel. Vreau altfel, altfel.
Aceasta nu-i măsura de-atunci, nici jocul nu e,
Nici cîntecul. E tactul cel trist de cînd e lumea
Al inimii, al morţii. Ascultă-mă, nu-i visul.

În haina ta de piele, ce vrei, burghez cuminte,
Cu gestul frînt din leagăn și calcule tocite
De veacuri, ca prundișul de ape repezi ? Spune.
Nu mai zîmbi în valsul grotesc ; cu mulțumire
Nu mă privi ca dintr-o fotografie ștearsă.
În lături ! Dar rînjește. În lături ! Dar rămîne.
Se-nchină și se-nclină, se strînge și se plînge,
Salută și sărută, iubește și bolește,
Și dă din cap ca mine, și dă din mîni ca mine,
În pantomima oarbă.
Destul, destul ! Oprește !
Cîndva la panoramă, copil, am zărit visul.
Purta pe fața-i albă... lumina lunii... albe...

Deodată, ziua. Poarta deschisă : cîmpul, cerul,
Și-n umbră, colo, gîndul dintîi atins de-o rază
Fulgerător deodată. Un zbor de ciocîrlie
Din praștia luminei în suflet săgetînd.

A patra elegie

Pe drumul vechi pe care se lasă toamna : fumul
Sătucului din vale urcînd la dreapta, fumul
La stînga mea pe ceruri al unui stol, departe.
Și eu aici, în golul vieții. Singur între
Pămîntul ce rămîne și zilele ce zboară
În anotimpul tainic. Cu greul meu, cu pasul
Ce sună surd de parcă mă urmărește pulsul
Străvechiului meu sînge foșnind a veșnicie,
Gonindu-mă din astăzi spre nicăieri. Cu gîndul
Cules de mult, cum este cules tot cîmpu-n toamna
Tîrzie unde stărui. Aud prin ceața serii,
Din sat, lătratul jalnic al cîinelui în lanțuri,
Din cer, tot mai în zare, sfîșietorul țipăt
Al păsării pornite spre pribegie. Unde
Să merg de-acum? Pe cine să mai aștept? În iarnă
La staul se întoarce asin și bou s-aștepte

Pre Domnu-n scutec. Singur pe pragul îndoielii,
Pe pragul veşniciei şi-al vremilor mai singur,
M-opresc să-mi aflu calea adevărată : fumul
Sătucului din vale pierind la dreapta, fumul
Topindu-se la stînga cu stolul meu în zare.
Şi eu aici. Dar umbra se-ntinde, ziua scade.

ŢĂRM PIERDUT

(1927—1941)

Helladă

Stă marea ca o treaptă de senin
Pe care urcă insula-n lumină,
Şi templul din pădurea de măslin
Se-naltă gol şi viu ca o tulpină.

Coloane, trupuri netede de zei,
În care sîngele s-a făcut soare,
Colunii lîngă ele îmi sunt grei :
Nu pasărea, ci piatra o să zboare.

Lăsaţi-mă să vin iar la părinţi.
Doar clipa mea se cerne cenuşie,
Doar lutul meu se surpă-n suferinţi.
Aici lumina dăruie vecie.

Pe friza vieții unde în alai
Fecioare vin cu vas rotund pe umăr,
Și călăreți semeți strunează cai,
Și dansatoare saltă-n tact și număr,

Pe stela morții unde un bătrîn
Senin întinde dreapta împăcată
Flăcăului răpus rîzînd păgîn —
Pe marea ca o liră încordată.

Himet

Profanat de nici o casă,
Umilit de nici un templu,
Munte gol, te rog, mă lasă
Forma pură să-ți contemplu.

Zeii n-au voit s-ascundă
Cu păduri și umbră moale
Fruntea naltă și rotundă,
Umerile tale goale.

Dar lipsit de vreo podoabă,
Soarele îl ai, și cerul,
Și Atena ca o roabă
Să-ți învăluie misterul.

Lasă barbarii să vină,
Din țări triste, de departe!
De durerea ta senină
Cum vrei tu să aibă parte?

Cum vrei tu să înțeleagă
Luminoasa-nvățătură
Cînd în suflet bezna-i leagă
Tot de patimi și de ură.

Dar îngăduie-mi doar mie,
Care cred în cer cu soare,
Să-ţi aştern o poezie
Ca şi umbrele uşoare,

Cînd amurgul mi le scoate
Şi le-ntinde pe-ndelete,
Pînă noaptea le ia toate,
Munte, plin de violete!

Acrocorint

Clopoţeii caprelor sunau răcoare
De ape vii printre măslini şi eucalipţi,
Pe cînd pe golf ardeau ca portocale
În legănare pînzele fierbinţi...

Patriarhal platanul pentru oaspe
Chema în frunze umbra la ospăţ.
Pe foi de brustur ; brînză, în blid : lapte
Ne-au dat păstori străvechi cu port semeţ.

Băiatul oacheş lua de coarne ţapul negru —
Se arcuiau pe zarea altui veac,
Trosnea uscat din ace pin şi cedru
Sau zvon de greier sub frunziş sărac.

Din coaja inimii rănite da răşină,
Prelinsă vreme, lacrimă de chihlimbar...
O singură coloană în lumină
Purta pe cap amiaza ca un dar.

Asfodela

Pe culme trei coloane de porfir
Şi printre ele cerul pînă-n zarea

Întinsă de lumină ca un fir,
Şi — ca o lespede — departe, marea.

Încremeniţi, toţi munţii violeţi.
Nici un copac şi văi pustii de apă.
Iubită şi de morţi şi de poeţi,
O asfodelă printre stînci ce crapă.

O asfodelă singură stă scut
Şi tainei şi credinţelor surpate.
Cu rădăcina prinsă în trecut,
Ea înfloreşte în eternitate.

Barbar, venit aicea să mă-nchin,
Din tot ce-a fost am mai găsit o floare.
O las să înflorească. Şi senin
Reiau toiagul vremii călătoare.

Păstor ionian

Pe plaja-n arc de soare, unde marea
Cu val rotund de mii de ani a stat,
Îi văd, lungit pe-o rînă, doar spinarea
Şi trupul gol în bronz turnat.

Din naiul dus la gură, apriline,
Chemări se pierd cu sunet de izvor.
Pasc capre pe uscatele coline
De piatră sub azur dogoritor.

Şi vremea a încremenit sculptată,
Dar trunchiul unui pin a tresărit,
Sub coajă dezvelind un piept de fată
Şi un suspin cu plîns înăbuşit.

Pe cînd în marea limpede, în care
Prin scoici şi alge peştii fug şi vin,
Misterios din umbre vii răsare
Un zeu tăcut, ca un delfin.

Centaurul bătrîn

Cînd soarele pieziş se lasă-n mare
Şi umbrele alunecă pe munte,
Din patul lui de frunză şi de cetini,
Centaurul bătrîn se-nalţă-n codrul
De aur al amurgului. E singur.
Îi curge barba peste piept cum curge
Pe pieptul stîncii un şuvoi de apă.
Sprîncenele stufoase îi acopăr
Lumina ochilor ce altădată
Zăriră neamul zeilor de-un sînge,
De-un grai cu neamul lui. Acum
zadarnic
Urechea iscodeşte să audă
În vîntul cald plăpînda răsuflare
De nimfe-nlănţuite pentru-o noapte.
Încet copita lui se depărtează,
Suind greoi la munte cu uitarea.

Păstorii din Olimp, cînd vine toamna
Şi cînd în caravane lungi coboară
Pe drumuri povîrnite de pădure
Măgarii lor, şi oile, şi cîinii,
Prin frunzele rărite îi ghiciră
Făptura-i uriaşă. Primăvara
Copiii care vin la fragi văzură
În frica lor o namilă de spaimă.
Dumbrava îi ascunde. Prin desişuri
Dihăniile, doar ele, îi ulmează
Cu teamă urma şi se trag din cale-i.

Şi-l pomenesc în satele din vale,
În mînă cu fuiorul alb de lînă,
Nevestele muntenilor în şoaptă.
Şi tot mai rar se-aude de centaur,
Şi tot mai mult se înveleşte-n umbra
Legendei şi-n Olimp se risipeşte.

Bust antic

De peste coama veacurilor iată-l
Ieşit din spuma vremii pîn' la mine,
Un singur cap de marmură gălbuie
Păstrînd lumina cerului, seninul
Lăuntric al făpturilor Helladei.
Poseidon e, un faun sau Socrate.
În părul inelat cornița crește,
Dar fruntea larg boltită cheamă gîndul.
Sub nasul rupt puțin ce gură-amară !
De mult iertară ochii. Barba curge
Pe pieptul spart, în valuri împăcate
De zeii ce-au păzit arhipelagul.
Acum pe scrinul negru stă-n odaia
În care-am strîns pe rafturi ani de-a rîndul
Pe toți poeții dragi în cărți iubite.

Țărm pierdut

Mai suflă-n scoici prelung tritonii mării,
Sirena își mai stoarce păr de alge,
Zei goi și mai frumoși ca muritorii
Adastă încă pe un țărm cu soare.
Dionisos tot mai culege vița, tainic
Mai duce Pan o trestie la gură
Și tot mai cade binecuvîntarea
Lor grea de rod pe floare și pe turmă.

Ce a legat odată pururi leagă,
Şi cîntecul ce l-au pornit pe aripi
De vînturi nu-l opreşte nici o vrajă...

Stau munţi cu chiparoşi pe cer, pe
mare.
Păstorii de milenii zic din fluier.
Fecioare la fîntînă tot aşteaptă,
De mii de ani, urciorul să se umple.
De mii de ani, pescarii mai ridică
Pe luntre pînza lor triunghiulară...
Şi valul vechi nu cade niciodată,
Dar alb de spume murmură într-una.
Nechează caii soarelui pe mare :
Întinereşte lumea şi lumina,
Şi limpezită linişte se lasă
Cînd ei tăcuţi se pierd sub cerul zării
În umbre potcovite cu lumină.
Şi pretutindeni fumul se ridică
Crescînd în tremur paşnic de tulpine
Din ruguri pentru jertfa hotărîtă.
Dar trei flăcăi ţinîndu-se de mînă,
Pe cînd deoparte unul cîntă-n frunză,
În armonia zilei şi a umbrei,
Pios ritmează pasul fericirii,
Şi altul dintr-un laur rupînd ramuri,
Stă singur şi senin se încunună,
Privind cu ochi eterni la cer, la mare,
La jocul fără seamăn al luminii
Pe dimineaţa nenceputăa lumii.

Şi zei cuminţi păzesc la stăvilare
Ca vremea potolită să rămînă,
Cu val curat purtînd pămînt şi ceruri ;
Veghează zei puternici să nu scape
Fugara şi nebună să nu-nfrîngă
Eterne legi, surpînd în haos totul.

Insulă

Cu fruntea ei tăiată-n marmor clar,
Cu păru-ntunecatelor păduri,
Sibilă murmurînd din mii de guri
Oracole uitate de pescar,

Stă insula pe marea din bătrîni.
Pîraiele de munte își dau brînci,
Alunecă, și cad, și rîd pe stînci,
Și duc trupșorul nimfelor pe mîni.

Sonor fîntîni în amfore mai curg,
Tot spală pînza fetele la mal,
Și-n ape limpezi prinsă în cristal
Nausicaa se scaldă în amurg.

Ulisse, unde e corabia ta,
Să ancoreze-n golful ăsta mic ?
Sub cerul clasic n-a murit nimic,
Și ce-a cîntat Homer va mai cînta.

Cicladele

Cu limpedea-ncrețire a mărilor revine
Lin primăvara lumii pe vînturi înapoi,
Și prin oglinzi cu sare, purtînd panere pline
De foc de oleandri, de rodii și de foi,
Surorile ridică iar frunțile, senine
Pășind cu tălpi de stîncă pe valurile moi.

Corabia străveche, cu pînza ei pătrată,
O căutați zadarnic, zeițelor, prin zări.
Dau ramuri și dau muguri din puntea
îngropată
Pe plaja unde valul vrăjește a uitări.
Dar unde e Ulisse, ce v-a fost drag odată,
Și Troia unde este, stăpîna peste mări ?

Ş-a prăpădit Helena, frumoasa pentru care
Atîţia regi căzură în floarea vîrstei lor.
Prin vînturi pescăruşii tot ţipă a pierzare,
Surd valul se răstoarnă prin vremuri vuitor,
Şi una cîte una solemn reintră-n zare
Cicladele cu trup nemuritor...

Ovidiu

Întîia stea clipi în zare. Vîntul
Porni prin stuf cu aripă de păsări,
Apoi stătu. Se auzi deodată
Rostogolirea valului, departe,
Urcînd mereu din partea dinspre mare,
Cînd l-am zărit venind încet şi singur,
Cu capul aplecat puţin ca unul
Ce stă de mult de vorbă cu pustiul.
Prin bălţi, în care triste păpurişuri
Oftează lung cu şoaptă omenească,
Vînasem toată ziua, şi cu puşca
Pe umăr, mă-ntorceam înspre cetatea
Ce-a fost odată Tomis şi-azi e alta.
Pe cîmpul ars de toamnă al Dobrogei
Ştiam că va veni multaşteptatul
Poet, ce-şi plînge peste morţi durerea.
Dar ochii lui, bătrîni de zeci de veacuri,
Nu m-au văzut. Sub albele lor gene
Priveau adînc spre ţărmul unde-n noapte
Se desluşea neptunic glasul mării.
Atunci din stuful ghiolului o albă
Aripă şi-a-nălţat, străină, zborul,
Şi lebăda sălbatică, în taina
Acestui cer, prin stelele de toamnă,
S-a legănat o clipă ca ţinută
De tremurate fire de-ntuneric ;

Apoi s-a dus ţipînd atît de jalnic,
Că vîntul speriat s-a strîns în baltă
Şi sufletul în mine, cînd pe zare
A lunecat cu aripe întinse
În noapte, spre o ţară de lumină,
Cu soare cald, sub care cresc coloane
Ce-şi înfloresc zăpada cu acantă.

Pierise zborul alb în umbră. Pasul
Meu singur stînjenea singurătatea.
Un far clipi departe. Dinspre mare
Sirena unui vas mugi să plece.
În gara din Palas locomotive
Rar pufăiau. Un tren trecu în goană.
Pe stepa înnoptată uruirea
Vagoanelor se stinse. Numai marea
Rămase să-şi ridice glasul antic,
Sub zodiile toamnei, numai marea.

La un poet

Poete drag Minervei şi drag Mediteranii,
Fiu tainic al Provansei şi-al cerului latin,
Din urna veşniciei zadarnic pică anii —
De-argint îţi creşte versul, ca frunza de măslin.

Tu ai cîntat păstorii, pescarii şi ţăranii
În graiul lor cel simplu, cu ritmul larg şi lin,
Şi ai adus pe cimbrul colinelor Maillanii
Albinele Helladei cu zumzetul divin.

Ca un stăpîn ce şade în paza holdei sale,
Ca un oier ce vine din Alpi pe Rhône la vale,
Aşa te văd : alături de zei, privind din deal

În seara ce coboară la ceata care suie —
Puţină, dar senină — pe-aceeaşi cărăruie
Din umbra lui Virgiliu spre umbra ta, Mistral.

Păstorul și faunul

Păstorul tînăr sta pe piatra albă
Pe care dăltuit se mai vedea
Un chip de faun tînăr ; capre albe
Păşteau printre coloane iarba rea.

Pe nai, stîngaci se tot trudea să spună
Şi dorul lui, şi marea dimprejur,
Dar trestiile sub buze nu mai sună,
Zadarnic cearcă vechile măsuri.

Tăcut acuma stă atît de singur !
Lin soarele alungă umbre lungi
Pe templul risipit prin stînci şi crînguri,
Pe vremi la cari cu mintea nu ajungi.

Amurg sau somn îi picură prin gene ?
Pe-aproape o făptură s-a mişcat.
Un faun calcă tînăr pe poiene,
La fel cu cel în marmură săpat.

Alături de băiat mi se aşează.
De faun teamă n-a simţit —
Privea uimit doar cum o rază
S-a prins în cornul ascuţit.

Erau de-o seamă — îşi aflară graiul...
S-au înţeles deodată amîndoi !
Şi faunul i-a luat în mînă naiul,
Şi cum la gură i l-a dus : un roi

De-albine zumzăiră surd, şi marea
Vuind pe-un ţărm pustiu se auzi.
În freamăt de păduri pierea chemarea
Şi renvia în viers de ciocîrlii...

Cît timp au stat să cînte, cin' să ştie ?
Sub luna plină parcă i-a văzut —
Cînd s-a trezit flăcăul — faţa vie,
Dar în penumbra lunii s-a pierdut...

Din nai spunea păstorul pe o piatră
Pe care dăltuit se mai vedea
Un chip de faun trist cu cap de capră —
Amurgul vînăt peste ei cădea.

SCUTUL MINERVEI

(1933)

1

Ajuns acum pe culmea vieții, înainte
De a descrește-n umbra ținutului tăcut,
Zeiță înarmată cu lancie și scut,
Stăpîn deplin pe cuget, înalț o rugăminte.

De ani destui *Diana* cu raza ei mă minte
Și, falsă ca și valul din care s-a născut,
Cithereenei pradă destui ani am zăcut,
Plătindu-i vamă chinul și lacrima fierbinte.

Cu mai păzită grijă îmi voi păstra odorul.
Spun crinului și rozei un veșnic bun rămas :
Măslinul și un dafin să-mi străjuie ogorul.

Nu-ţi dau, de patimi arsă, o inimă pustie,
Dar gînditorul suflet, ce singur mi-a rămas,
Tu încunună-l, Dreapto, cu verde poezie.

III

Acelaşi zeu profetic cutremură stejarii
Dodonii, şi la Delos înaltul palmier
Rămîne mărturie, legînd pămînt şi cer,
Dar au tăcut de-atuncea Homerii şi Pindarii,

În temple profanate au năvălit barbarii,
Şi viersul lor răsună strident şi adulter,
Dar n-au să se ridice pe piscul auster
Nicicînd al poeziei cu strictele fruntarii.

De lauda, de ura lor oarbă azi nu-mi pasă.
M-am depărtat de-un laur ce-n fiecare zi
Pe altă frunte-ngustă mai veştejit se lasă.

Căci tu îmi creşti în suflet, la fel cum
altădată
Din creştetul lui Joe destinul te trezi,
Senina fericire puţin îngîndurată.

IV

Adăpostit sub scutul Minervei, stau deoparte,
La umbra unui dafin ce n-are veştejiri,
De gloria lumească, de secile vrăjiri
A vremii-nşelătoare totuna de departe.

Adun pămînt şi plante şi oameni într-o carte
Înaltă în simţire, bogată-n zugrăviri.
Din vechile otrăvuri făcut-am izbăviri,
Din turbure viaţă, armonioase arte.

Dar sarcofagul poartă îngemănate roade :
În juru-i saltă-n soare al zeilor alai,
Năuntru zace mortul cu viermele ce-l roade.

Nu-i nimeni deznădejdea din gînd să mi-o ghicească.
Doar tu, zeiță clară ca flacăra, îmi dai
Puterea să-mi torn chinul în marmura cerească.

VII

Cu armonie simplă de linii și lumină
Trezindu-ne comoara gîndirilor adînci,
În tragică splendoare, prin dezolate stînci,
Se profilează templul tău vechi pe o colină.

Dar veac de veac frontonul îl crapă ; se înclină
Coloana albă-n vremea ce-o surpă stînd pe brînci ;
Și-n țara pustiită de barbari : turci și frînci,
Prin pietrele de-acantă dau tufe de sulfină.

Cînd vremile și omul, Minerva mea, te lasă,
Cînd slava ta n-o ține granitul cel mai dur,
Din paisprezece versuri ți-oi făuri o casă

Dar dă-mi, zeiță, harul și legile-nțelepte,
Sonetul meu să suie în veșnicul azur
O vrajă de pilaștri și de proporții drepte.

VIII

Sub rod se-ndoaie pomul cînd seva îl pătrunde,
El, ce sfida prierul cu verzile lui frunți,
Și rîul fără-astîmpăr ce spumega prin munți
La vale poartă pașnic corăbiile pe unde.

Departe jocul fraged al anilor se-ascunde,
Și iată-i, rari pe tîmplă, întîii peri cărunți,
Cînd patimi împlinite s-au arcuit în punți
Și fecundate doruri s-au liniștit profunde.

Ca șarpele de-acuma îmi schimb noroc și piele,
Căci soarta nu-mi apleacă viața în zadar
Cu versuri care-atîrnă din ce în ce mai grele.

În toamna unde darul se pîrguie-n tăcere
Aştept să vii şi, rece, cu dreptul tău cîntar,
Să-mi hotărăşti măsura de-amaruri şi de miere

IX

La Roma, cînd Horaţiu prindea nemuritoare
Cadenţa ta în odă, cînd verbul suveran
Îl mlădia-n eglogă poetul mantuan,
La noi ziceau din frunză păstori pe la izvoare.

Dar să-ţi înalţ primeşte sonetul la picioare,
Ca să înfrunte ritmic al vremilor noian,
Cînd simt sub mînă lira, pe fiecare an
Mai pură, mai pioasă şi mai învingătoare.

Din lutul ţării mele mi-am ridicat spre tine
Un suflet ca un codru adînc şi nepătruns ;
I-ai dat desăvîrşirea coloanelor eline.

Nici azi nu-l va pricepe ilotul, şi nici mîne,
Dar versul meu, în slujba-ţi purificat şi uns
Şi logodit în taină cu muzele, rămîne.

XI

Abia sosi prierul cu-ntîia rîndunică,
Şi-l strînse galben vara la pieptu-i însorit
Şi, iată, peste dealuri lumina şi-a oprit
Din toamnă raza lungă prin fulgii care pică.

Tot ce-am legat de suflet cu aripi se ridică ;
Ce mi-a fost drag pe lume în ochi mi s-a umbrit,
Şi-n amintire suie cu fumu-i albăstrit
Iubirea cea mai mare, dorinţa cea mai mică.

Cu trecerea rotundă a lunilor roteşte,
Schimbat pe bolta nopţii, străvechiul zodier,
Şi steaua, ca şi visul, în zori se veştejeşte.

Nimic nu se rentoarce la fel a doua oară :
Nici anotimp, nici suflet, nici pasăre, nici cer...
Eternă doar Minerva cu lira le măsoară.

XV

Din Helicon coboară iar cele nouă muze,
Înconjurînd altarul cu pasul lor pios.
În număr şi-n cadenţă suind armonios,
Eterna poezie li s-a desprins din buze.

Vin cîte trele Graţii în cîntec de cobuze :
Un singur vînt le umflă vestmîntul unduios,
Din care, pentru tine crescînd misterios,
Curat răsare ritmul din formele confuze.

Orfeu te părăseşte pe veci, Euridice !
El lira şi-o consacră Minervei ca un dar,
Şi imnul proslăvirii dă cerul să-l despice.

Chiar Egipanul tainic, ducînd la colţul gurii
Un nai de trestii, lasă — cînd repede, cînd rar —
Lung lauda să sune în liniştea pădurii.

XVI

În căutarea prăzii de aur a cîntării,
Spre tainele Colhidei, nou Iason, am pornit.
De hiperboreene furtuni nebiruit,
Scăpai din valuri teafăr şi de urgia mării.

Iar astăzi, cînd din neguri răsar pe clina zării
Şi dafinul şi templul tău alb, ce liniştit
Îmi trag la ţărm trirema cu rostrul ei proptit
De plaja aurie în raza înserării.

Acum veniţi, tovarăşi ! Juncanul nou la coarne,
Juncana fără pată să-i ducem la altar,
Ca jertfa lor norocul spre noi să ni-l întoarne.

Şi tu, zeiţă, lasă din falnicul tezaur
Ce l-a purtat berbecul divin să smulg măcar
Pe liră o fărîmă din lîna lui de aur.

XVII

Nu-s vindecat cu totul, Senino, de Himeră.
Pe buze tot îmi arde sărutul blestemat,
Şi-n ochiul rău şi verde, pe care l-am urmat
Atît de mult pe vremuri, iubirea mea tot speră.

De nimeni dezlegată şi astăzi îmi oferă
Enigma-i dureroasă un sfinx neîndurat,
Şi sufletul ce-n gheare atît i-a tremurat
Mai tremură privindu-l şi-acum din altă sferă.

Nu-s vindecat cu totul, Minerva mea. Simt încă
Harpiile pe frunte cu zborul lor nefast.
Mai simt străvechea spaimă şi vraja ei adîncă.

Iar glasul de sirenă tot mai suav îmi sună
În cîntecele morţii, amăgitor şi vast
Ca marea care-şi mişcă argintul-viu sub lună.

BALCIC
(1929—1939)

Împlinire

Copilăria mea privea pe rîul
Rodit cu cerul toamnei argeșene,
Copilăria mea privea pe grîul
De aur greu din lanuri moldovene.

Acum privesc la marea ce rodește,
În umbră și lumină, doar cu spume,
La pescăruși, la pînza ce albește
Pe țărmul vrăjii regăsit în lume

Copilăria mea era lăstunul
Din cuibul prins sub streșini de colină,
Copilăria mea era cătunul
De pe cîmpii cu unduire lină.

Acum sunt valul nesfîrşit ce tună,
Purtînd pe spate ceruri schimbătoare,
Sunt pasărea ce ţipă prin furtună
Cu aripi arcuite peste mare.

Balcic de seară

Cînd soarele stropeşte cu jaru-i alb Balcicul,
Şi marea argintie, şi coasta de argint,
Migdalii dorm pe dealuri şi pe nisip caicul.
Şi sculptural adoarme cetatea ce-o alint.

Dar marea cînd îşi trage pe faţă vălul serii
Ţesut în borangicuri albastre-vişinii
— Cum biblic la fîntînă văzui pe drumul verii
Cadîne adumbrindu-şi privirile pustii —

Atunci însomnorata, trezindu-se, ridică
Un umăr alb de stîncă pe ape tremurat.
De-acuma pînza fie pe barcă rîndunică
Şi valul să-mi arate obrazul tău curat,

Iubire, pentru care va creşte minunată
Cetatea ce-o zărisem, copil, în *Halima*.
Priveşte cum se-oglindă, de val cutremurată,
Din plaja cu murmure la muntele cu stea.

Cîntecul lui Ali

Jos, în portul cu caice
Adumbrit de chiparoşi,
Ca să stau trei nopţi aice,
Cumpărai doi ochi frumoşi,

Doi ochi mari şi-o gură mică,
Şi în zumzet de cobuz,
Cu picior de rîndunică
Şi cu pîntec de harbuz,

Jocul leneş de mă fură
Ce s-ascunde sub cearceaf,
Anii mei de foc şi zgură
Se aşează ca un praf.

Şi pe cînd ca o lămîie
Mi se prinde de catarg
Luna galbenă, rămîie
Ţie ce-am adus din larg :

Fildeş vechi, sidef ca spuma,
Ţeasta broaştei cu bagà,
Chihlibare — cere numa
Şi, de vrei mai mult, ţi-oi da

Şi maimuţă, şi mătăsuri,
Peruzele, papagai —
Bogăţiile să-mi măsuri
N-ai putere, zile n-ai.

Şi tot bînd trei nopţi de-a rîndul
Vinul alb cules pe stînci,
Marea, cine-i ştie gîndul ?
Ochii tăi îmi sunt adînci.

Şi să plîngă geamandura
Valul verde, norul sur —
Griji şi minţi le pierd de-a dura
Pe al sînului huzur.

Cină cu peşti

În sfeşnice lumini de ceară
Cum tremurau cu roşii dungi,
Pe mare luna-ntinse iară
Năvod de-argint cu fire lungi.

Ne-aduse-n talgere pe masă,
Cu ochi brumînd talaz străbun,
Veniţi din verdea lui mătasă :
Lufar, guvidii şi barbun.

Priveam uimiţi cum odihneşte
Lumina sfîntă peste ei,
Cum lumii noastre îi răpeşte,
De taina mării tot mai grei.

Stella maris

La plaja liniştită cînd stelele înnumeri,
Coboară pe poteca pustie sub smochin
Colina, cumpănindu-şi izvoarele pe umeri,
Ca o fecioară greacă purtînd urciorul plin.

Pîraie în şoptire ascund prin seara sură
Străvechile tulpine cu tinere mişcări ;
Treptat mai şters amurgul în ritmică măsură
Sandala de lumină o joacă peste mări.

Oglinzi se sparg cu zgomot şi se refac
puzderii,
Colina se ridică pe cerul tot mai clar,
Cînd le aştern pe piatră poverile durerii,
Privind cum creşte steaua pe valul solitar.

Lună pe mare

Taci — totul nu e decît
O slabă cutremurare.
Taci — suie numaidecît
Păunii lunii din mare.

Își lasă cozile lungi
Pe înflorirea de valuri,
Și tot mai adînci, mai prelungi
Se-nchează albe portaluri.

Și stelele, boabe de-argint,
Cad lin din fluier de lună,
Și sufletul tău în argint
Departe pe ape mai sună.

Dar tot mai adînc lunecînd,
Se surpă albe portaluri,
Și floarea penelor blînd
Se ofilește pe valuri.

Taci — duși sunt numaidecît
Păunii lunii în mare.
Taci — totul nu e decît
O slabă cutremurare...

Seară la țărm

Cișmele cîntă, marea le răspunde.
Amurgu-și strînge pînzele în port.
De ce ecoul umbrelor pe unde,
În mine cînd lumina o mai port ?

Un singur paltin stă de strajă mării,
Un singur dor și singură o stea.
Mă-mbată vinul negru al uitării
Cînd toate pier în umbra tot mai grea.

De-acuma ochii stelelor păgîne
Răsar cu înecate licăriri,
De-acuma trec în văluri de cadîne,
Prin pacea înnoptării, amintiri.

Dionisopolis

Terasele coboară către mare
Cu pasul de-armonie împlinit,
Purtînd pe tava de aramă floare
Şi rodul sudic toamnei ce-a venit
Cu pînze roşii pe străvechea mare.

În cinstea zeului de altădată
A săditorului de viţă pe-aste locuri,
Strivesc pios ciorchini cu boabă-nvoaltă,
Privind în larg delfinii prinşi de jocuri,
Visînd la zeii ce-au trăit odată,

La valul despicat de luntrea Argo,
La spuma dăruind pe Afrodita.
Lung îmi descîntă-n suflet şi mai larg o
Descîntă-n clipe vremea, nesfîrşita,
Cu murmure sub prora luntrei Argo !

Şi sub smochinul ce aruncă umbră
Fugară pe vecia unui val,
Las ceasul cel mai sfînt să mă pătrundă,
Înalţ, zîmbind uitării, un pocal,
Pe cînd Dionisos pîndeşte-n umbră.

Sarcofag tracic

Pe drumul de la vii, de unde marea
Se vede ca un lan de stînjenei

Purtînd lumina serii peste ei,
Răsare sarcofagul sur cu zarea.

Doar greierii vrăjesc tăcerea vie —
Păgîne mîni cu trudă l-au purces,
Cu vremea ei, ce-n pulbere s-a şters,
O barcă grea de veşnicii să-nvie.

Dar un măceş în piatra despicată
Cu rădăcina-n moarte a-nflorit,
Şi creşte floarea primăverii, toată
Împărăţia morţii biruind.

Pe ţărm

Pe ţărmul Mării Negre, cînd în toamnă
Şi în amurg se pîrguieşte rodul
Luminii pentru tine, suflet, aprig
Spălat de vreme şi rotund ca piatra
Rostogolită lung. Pe plajă singur,
Privind în larg, ce cauţi ? Pentru care
Serbări sosit în ceasul cel din urmă ?
Tu, păstrător de strămoşeşti privelişti,
Tu, paznic credincios al altor datini,
Tu, preot la altarele uitate.
Oprit, aici, pe un nisip cu spuma
Amarelor milenii şi cu vîntul
Din veacuri nencepute peste dînsul.
Oprit aici : în spate purtînd ţara
Cu văi pustii, şi stepe, şi gorgane,
Cu pietre-n slove şi mai vechi săpate,
Cu vulturi mari, gheboşi de-atîta strajă,
Pleşuvi de-atît surghiun pe ţărmul lumii.
Oprit aici : în faţă cu lumina
Amurgului şi-a toamnei peste ape
Întărîtate, îmbulzind sălbatec
Năvalnica lor haită. Singur numai
Cu tine, suflet, urnă de argilă.

În golul tău mai tremură cenușa
De zei păgîni cînd valul ce se sparge
Pe țărm pierdut îmi strigă lung : Thalassa !

Prinos

Ți-aduc migdale verzi ca ochii tăi,
Ca inima smochine pîrguite
De patimile verii : să le iei
Plocon în palma mînilor lipite.

Ia strugurele galben de gînd greu
Din fagurii amurgului de miere
Și rodii sîngerînd ca dorul meu :
Le soarbe răcoroasa lor durere.

Le bea lumina vie ca un vin,
Le stoarce sucul anilor pe plajă.
Și-au îndulcit amarul lor deplin,
Să guști, învolburato, zi de vrajă.

Nu vreau în schimb șoptiri, nici legămînt.
Puțină spumă doar să-mi dai simbrie :
Din cer o duse valul pe pămînt,
Îmi lasă-n mîni comoara ei pustie.

Cimitir tătăresc

Printre rîpi trandafirii în zori de zi,
De mărgean și de-argint vînăt în apus,
De jar alb la focul zilei, pe deal sus,
Pietre sure pe mormintele pustii.

Printre ele, cenușii ca iarba rea,
Cu urechile pleoștite, măgăruși.
Peste ele, sinilie marea, ca
O velință cu chenar de pescăruși.

Din colibe de lut ars și dat cu var,
Țigăncușe cu basma și în șalvari
Vișinii, portocalii, de-un roșu mat,
Joacă-n pîntec pe un viers tărăgănat.

Și aleargă și se bat pentr-o para.
Trec prin praf în harabale turci bătrîni,
Pe cînd seara s-a făcut de peruzea
Pentru somnul cimitirului păgîn.

Măgăruși și țigăncușe nu mai sînt.
Cortul nopții urcă-n stepe pînă-n cer.
Un mînz negru rătăcește și stingher
Lung nechează la tătarii din pămînt.

Pescărușul

Zbucnită spumă de val
Cu pene pîlpîitoare :
Zbor alb pe verde cristal,
Zbor negru în soare.

Pe mări de cazi îndrăzneț,
Ești zarul nemărginirii.
În seara curată dai preț
Și taină gîndirii.

Plăpînd ca floarea de prun
Pe zări, și totuși în stare
Să-nfrunți talazul nebun
Cu aripă tare.

Poet al cerului pur,
Lumina ta suie și sună
Cu țipăt profetic, prea dur
Ca omul să-l spună.

Hulubul iubirii nu ești,
Nici buha înțelepciunii,
Ci solul cumplitelor vești
Prin țările spumii.

Cum treci pe furtuni voievod,
Dezlegi a destinului carte,
Și sufletul, peste nărod,
Îl furi sus în moarte.

POEME ÎNTR-UN VERS

(1935—1936)

Poemul într-un vers

Un singur nai, dar cîte ecouri în păduri...

Pan

Prin frunza rară țapul privește, faun trist.

Stelă de dansatoare

Cu vălul tras pe față, se depărtează stînd.

Trup de fată

O salcie mlădie cum e tulpina ei.

Intîlniri

O piersică pufoasă și fraged un obraz.

Iarnă

În zare zurgălăii de sănii... Suflet nins.

Artă poetică

Nu vorbele, tăcerea dă cîntecului glas.

Amurg

Iubirea ta m-ajunge cu umbre tot mai lungi.

Navigatorii

Pe zări amurgul singur cu dorul lor pustiu.

Plaja

Nisip, talazuri, spume și scoici — tu, nicăieri...

Tinereţe

Pe frunza toamnei pasul sfios al căprioarei.

Seara la Voroneţ

La sfinţii-n zugrăveală amurgu-ngenunchea.

Portret

Durere cu ochi negri sub părul azi mai alb.

Castana

Din ghimpii amintirii trecutul l-am cules.

Nocturnă

Mai ştii în noapte plopul cu luna, galben cuib ?

Reîntoarcere

Am pribegit cu zeii, la oameni să mă-ntorc.

Turc bătrîn

Îşi numără mătănii de-o mie şi-una nopţi.

Ciocîrlia

Din praştia cîmpiei lumina cîntă sus.

Popor nomad

Foc stins, cort strîns, pustiul şi pulberea plecării.

Popas

Proptiţi în lănci, cu hăţul pe braţ, la focuri mari.

Descălecătorii

Întîiul fum de sate, şi-n vale glas de cîini.

Zile şi nopţi

Trecură ciute albe şi-ntunecaţi ogari.

Conac de altădată

La scări părăginite de suflet, surugii.

Veveriţă, toamna

O frunză roşie suie pe ramuri, alte cad.

Templul antic

Încremeniră patru coloane, cerul, marea.

Friză [I]

Strunindu-şi calul, sare prin veacuri nemişcat.

Friză [II]

De cînd îţi legi sandala, s-au dezlegat milenii.

Păstorul

Cu fluierul la gură, cum tace, codrul cîntă.

Ţara

Balauri, munţii vineţi, păzeau cetăţi de-argint.

Luntraşul

Spre moarte mă tot duce, lin, inima vîslind.

Cimitir tătăresc

Pasc moartea capre straniu încremenind pe rîpă.

Bujori sălbateci

Pe ruguri verzi ard flăcări în inima pădurii.

Pescăruși

Din valuri spume albe au început să zboare.

VERSURI REGĂSITE

(1927—1941)

Vînătorul de himere

Sub lampa de faianță cu verde abat-jour
Visez tihnit în iarna ce viscolește-n jur.

E-n zori : trag cu băgare de seamă de cucoși —
În brazi, de ziuă cîntă sălbaticii cucoși.

Aștept cu pușca-n mînă să iasă găinușa
Pe cerul care-n zare își schimbă-n jar cenușa.

Larg îmi deschide poarta din cap de sat jitarul :
Acum ochesc în zboru-i înșelător sitarul.

Pe bărăgan, cu Geantă și Vlad cu păr cărunt,
M-oprește Odobescu de-amiazi la Dor-Mărunt.

În car cu rogojină, cînd cîmpu-şi strînge snopii,
Să dau, în dulce leagăn, cu carabina-n dropii.

Şi vînători nostalgici, cu Iermolai prin lunci,
Turgheniev ne tot mînă să doborîm ierunci.

Pe creasta Ciornahorei, pe Stogul şi pe Sturul,
Cu Dragoş-voievodul am urmărit bourul,

Şi-n plaiul Bucovinei, îmbălsămat cu cimbru,
Cu suliţă de moarte răpunem mîndrul zimbru.

Cu Freiherr von Münchausen, sosit din Ţara Baltă,
Trag broasca-n vîrf de codru şi iepurele-n baltă.

Cu Tartarin la-ntreceri în ţara lui Ovid,
Vînez pantera neagră şi crudul leu numid.

Gonind prin stînci, nălucă, din Cerna-n Vatra-Dornii,
Mi-am repezit ogarii pe urmele Licornii.

Lăsînd să-mpuşte alţii prin munţii noştri linxul,
Ucis-am, pe nisipul Egipetului, Sfinxul,

Şi printr-un fără seamăn şi minunat noroc,
Cu Simbad Marinarul am prins vulturul Roc...

„Trezeşte-te ! Hai, scoală ! Vînatul e pe masă,
Pilaful tău de vrăbii şi-un iepure de casă."

Prolog la un poem părăsit

În casa veche, părintească,
Stau iarăşi, singur, la Miorcani,
Dă tot trecutul să m-oprească,
Dar vremea fuge ani de ani.
Ce am făcut — o, Doamne, spune —
Cu ziua mea, cu ziua ta ?

Ca mîine sufletu-mi apune,
Şi umbra morţii va fi grea.
În miezul vieţii mele, iată,
Smerit eu vreau să ctitoresc
Lăcaş de slavă-adevărată
În grai curat şi cîmpenesc.
Ştiu bine, Doamne, n-o să vie
Să calce pragul ce-l visez
Decît puţini — e nerozie
În stihuire să mai crezi.
În ea tot cred cu-nverşunare!
Otravă dulce mi-a turnat,
Şi boala sfîntă leac nu are...
De secetă a fost crăpat
Pămîntul lanurilor mele,
Şi-acuma nori aduşi de vînt
Revarsă ploaia-n picuri grele,
Sorbită lacom de pămînt.
O, Doamne, îţi adună norul
Şi fulgeră în pieptul meu,
Îmi luminează drumul, dorul,
De-aicea pin' la Dumnezeu.
Dă-mi graiul ce-l vorbesc ciobanii
Şi cei ce merg cu plugu-n pas,
Dă-mi cîntecul ce-l spun tufanii
Cînd vîntu-n frunză le-a rămas.
Atît îţi cer, şi mai cer încă
— Eu, slab şi păcătos zidar,
Să pot zidi cu viers de stîncă —
Drept ajutor să-mi dai în dar
Tot ce-am iubit în ea năpraznic
De cînd întîi o am privit
Pe masa lumii ca un praznic
Dumnezeiesc şi liniştit:
Întreaga ţară pîn' la mare
Şi pîn' la munţii ei bătrîni —
Să-mi fie-n suflet vin şi soare,
Să-mi fie pită caldă-n mîni!

De-acum cu seara lîngă lampă,
Cînd zilele în toamnă scad,
Cînd stă la geam ca într-o stampă
Pustiul parc cu foi ce cad,
Mi-oi duce vremea doar cu dînsul,
Cu Dinu Arbore megieş,
Şi pomenindu-i păsul, plînsul,
Voi spune viaţa-i de răzeş.
Iar, cititorule de versuri,
Prietene neaşteptat,
Ce crezi în bietele eresuri
Ce-n sufletu-mi au tremurat,
Eu te poftesc cu cinste multă
În casa mea să-ţi iai cvartir —
Te-aşează, bea tutun, ascultă
Cum leg povestea fir cu fir...

Sîni

Sîn crud şi mic de piersică pietroasă,
Sîn brun, bătut cu efigia vieţii,
Obraznic sîn de fată sănătoasă,
Sîn aplecat pe fuga tinereţii,

Sîn nou la joc ce tremură în mînă
Ca porumbielul alb prins sub maramă,
Sîn otrăvit de-o patimă bătrînă,
Sîn rece de fecioară, cald de mamă;

Sîn, ploscă, unde sugem, prunci, viaţa,
Viaţă, unde bem, bărbaţi, pieirea,
Pieire,-n care,-mbătrînind, ghiaţa
Mormîntului ne-o sparge iar simţirea;

Sîn, piatra amintirii pentru moarte,
Sîn, pernă a uitării pentru vii,
Sîn, nebunia celui prea cu carte,
Sîn, cuminţenia minţilor pustii...

Dă-mi bustul Amazonei de-altădată
Şi fără toarta goală-a braţelor,
Dă-mi forma în perfecţie ancorată
A sînului ce-nvinge timp şi dor !

Prund

Îmi stai în mugurul fiinţei tale
Cu sînii mici şi tari ca piersici crude
Şi te-arcuieşti din creştet pînă-n şale
În jocul nou ce-ai învăţat cu trude.

Din soarele care-a trecut prin tine
Păstrezi păgîn un pîrg de primăvară,
Şi rîzi, în braţul ce te strînge bine,
Cu dinţii albi şi ascuţiţi de fiară.

Eşti numai trup, dorinţă şi-mplinire,
De tine nici un gînd nu s-a legat,
Şi vremea — lipitoare azi subţire —
N-o simţi de piept rotund cum te-a muşcat.

Dar eu o simt, simt clipa cum te schimbă.
N-am împlinit întîiul tău sărut,
Mireasma lui e încă pe-a mea limbă,
Cînd trupul tău prierul şi-a pierdut.

Amanţii sunt sculptori sculptînd în apă.
Iubirea niciodată nu se-ncheagă.
Ce-i pieritor ca fum albastru scapă.
Sunt blestemat să te doresc întreagă.

Din tine vreau să fac în piatră frîntă
Un torso sfînt, strălucitor prin timp...
Doar ce-i etern în sufletul meu cîntă ;
E praf al morţii tot ce nu-i Olimp.

Te vei topi, sîn al iubirii, mîne!
Tu, sîn al artei, vei trăi rotund.
Prin apa vremii bustul clar rămîne
Cum vezi prin valul rîului un prund...

Cupa

Îți dau o sferă de cristal:
În soare arde clar și rece;
De ea se frînge vînt și val,
Prin ea lumina lumii trece.

Privind la raza ei nu știi
Genunea ce-o născu grozavă
Și patima ce-i limpezi
Seninul izvorît din lavă.

Poteca din pădure

Sub bolți de ramuri goale, singur, peste
Cărarea desfundată unde care
Cu boi în toamnă coborîră lemne,
Urc greu priporul printre trunchiuri negre,
Ce-așteaptă încă mugurii zadarnic.
Sub pașii mei uscat foșnește frunza
Din alte veri, și tot aud departe
Cum bate în trunchi mort cioc surd de păsări.
Sus, printre crengi, cer înnorat boltește
Tot plumb, și-n mine plumb pustiu adună.
Merg singur, apăsat, pe drumul umed,
În care urma pasului rămîne.
Și trist mi se întipărește-n minte
Obrazul tău mereu, așa cum dorul
Nealinat mi l-a păstrat în suflet.
O clipă-l văd, și iarăși mi se șterge
Cu forma pasului lăsată-n urmă.

De-acuma piere și cărarea, numai
Poteca din pădure mă îmbie
Spre genele poienii. Fără vrere
M-opresc uimit. Ești tu în alb, aievea ?
Ba nu, un prun sălbatic stă în floare
Și peste groapa iernilor mai cheamă
Plăpîndul chip al tinereții tale.

Seară la Stînca

Pe-aleea ulmilor amurgul
Cum plouă cu bănuți de soare,
Ne cheamă șipotul sub stîncă
Din glas de umbră și răcoare.

Pe ramuri nalte turturele
Tot guruie prin frunza rară,
Pe apa Prutului mai cîntă
Un cîntec adormit, o moară.

Nimic nu s-a clintit — nici satul
De peste Prut, cu case albe :
Aceiași nuci stufoși, aceleași
Căsuțe înflorind cu nalbe.

Mai toacă-n seară cocostîrcul —
Îl știm — și cîinii care latră...
Și apa vremii tot ne duce
Din mal în mal, din piatră-n piatră.

Viersul țării

E graiul tău ca frunza verde
Cu freamăt tînăr de pădure :
Grai de cioban noptînd pe plaiuri
Cu turmele la foc de stîni,

Grai de plăieş pornind la munte
Cu cal, desagă şi săcure,
Grai de pîrîu legînd luceferi
În zori, prin clăile de fîn.

UMBRA TIMPULUI

(1934—1939)

Zodier

Trec vulpile toamnei furiş prin păduri,
  Roşcate, gălbuie şi sure.
Înalţă poclitul grăbit pe trăsuri
  Şi pocnet de bici să ne fure.

Aleargă la dreapta şi stînga cîmpii,
  Lungi lanuri arate şi mirişti.
Mai iute aleargă brumarul, nu-l ţii,
  Nici iarna cu albele linişti.

Copitele scapără-n noapte scîntei,
  Gonesc telegarii nălucă,
Şi soarele verii se-arată prin tei,
  Şi viţa în floare pe-ulucă.

Şi iar vulpea toamnei prin codri, şi iar
  De roţi repezite vuire,
Din an vechi în an nou, din hotar în hotar,
  Prin zodii în lină rotire.

În toamnă

Lumina caldă de pe frunze
De aur şi de purpură,
Lumina vie de pe mirişti
E amăgeală, soarele
Nu se întoarce de pe drumul
Pe care pier cucoarele.

În parc pustiu de visul verii
Zadarnic bate inima,
Zadarnic te apleci pe urma
De pe nisip a paşilor.
Ascultă bine : pe alee
Cu zgomot surd cad nucile.

Te du în casa bătrînească
Ce-şi nalţă-n timp coloanele
Şi ia bastonul vechi cu capul
De fildeş, al bunicului.
E vremea să pornim, îţi cheamă
Şi anii morţii, şi sufletul.

De treci prin porumbişti la iazul
Pe care-l taie lişiţa,
Un plop mai tremură o frunză
Drumeaţă ca şi dragostea.
Opreşte-te să te mîngîie
Cu razele amurgului.

Zîmbirea caldă de pe buze
Şi braţul gol, şi degetul
Ce-ţi netezea pe vremuri fruntea
Sunt nălucire... Zilele
Nu se întorc din drum, nici fumul
Ce-l lasă-n zare toamnele.

Cîntec de vremelnicie

Suflet : cer întins pe-o seară
Tristă ca un zvon de-argint,
Prin ce magic labirint
Păsările-n tine zboară ?

Zile cu obraz de moarte
Şi cu zîmbetul fugar,
Vreme, fumuriu ogar !
Ce aproape, ce departe...

Dau să scap — de tine nu pot.
De-nflorire şi de spini
Stau legat cu rădăcini
Trainic, ca de cer, un clopot.

Scriu — şi litera înghiaţă.
Cînt — şi sunetele pier.
În cenuşe doruri cer
Veşnicie şi viaţă.

Cresc prin foile uscate
Viorele, flori adînci.
Primăvara să n-o plîngi,
Nici iubirile brumate.

Suflete, prin tine zboară
Toamne, frunze, amintiri...
Au fost vis şi ispitiri :
Fă-le aripa uşoară.

Cîntec

Timpul care piere n-o să-l prind.
Dragostea ta mare cum s-o ţiu ?
Vremea ce ne poartă n-are grind,
Drumul ce ne duce nu-l mai ştiu.

Mîna ta întinsă, ca un dar,
Glasul tău în seară, ca un cînt.
Faţa ta întoarsă e de var,
Ochii tăi închişii nu mai sînt.

Raza se întunecă în crîng,
Viaţa-şi lasă umbrele în noi.
Dragostea ta mare cum s-o frîng ?
Moartea ne pîndeşte pe-amîndoi.

Elegie

Pe aleea naltă de castani,
Taina, toamna, timpul mi se joacă.
Simt : m-ajung din urmă vechii ani,
Zurgălăii lor o să mă-ntreacă,
Sună pe aleea de castani.

Vii de unde ? din ce veac ? din ce mormînt ?
În berlina foşnind surd pe frunza moartă.
Nimănuia ori a mea ? pe vecie ori nicicînd ?
Timpul, toamna, taina mi te poartă
Blînd în zori, greu în amiaz, lin în mormînt.

Pe aleea veche nici un om,
Nici o frunză pe castanii de cărbune,
Doar trecutul : cucuvaie într-un pom.
Und' ţi-e rîsul ? unde plînsul ? să mai sune
Pe alee, în surdină, ca prin somn.

Albă casă, neagră frunză, putred parc :
Roata timpului îşi pierde uruirea.
Taina vremii mînă umbrele în ţarc.
Numai toamna mi-a rămas şi amintirea
Albă-n zare, sură-n casă, neagră-n parc.

Innoptare

Cîmpuri din Miorcani : lungi lanuri
De porumb şi de secară,
Iaz de-argint din care seara
Stuf întunecat înalţă.

Stepe nesfîrşite, triste
Drumuri rătăcind prin zare,
Dor pustiu gemînd în osii
De căruţe pe tarlale.

Sat albind la ţărmul nopţii,
Turlă de biserici unde
Stăruie aprins amurgul.
Cocostîrc cu zbor albastru,

Aducînd din cer pe aripi
Mari deschise, ca o umbră
Ce se lasă şi se strînge,
Scrumul zilelor apuse.

Pîndă

Cade umbra timpului pe lan.
Unde-s arăturile de an ?

Grîul creşte des cu spic crestat
Unde floarea-soarelui ne-a mîngîiat

Stolul de hulubi cu zborul lin,
El să fie cel de an, de la vecin ?

Braţul morilor de vînt ori mîna ta
Azi sau ieri semn de adio flutura ?

În amurgul adumbrit de linişti mari
Caut pasărea căzută în zadar.

Pe colinda iazului ceresc
Faţa mea de an n-o mai găsesc.

Rod

Pămînt umbrit de brazde cît duc ochii.
În zare munţii mai bătrîni ca ţara
Lui Lerui-Ler şi a zeiţei Dochii.
Din cer cocori coboară primăvara.

Din foişor se-aud tălăngi cum suie,
Tîrînd spre culmi pîraiele de oi.
În suflete vechi doruri se descuie
Şi înfloresc pe merii încă goi.

Sămînţă grea de grîu şi de secară
Din mii de mîni se varsă din belşug,
Dar visului cîntînd sub sălci la moară
Nu-i trebuie, să rodească, nici un plug.

Amurg pe Prut

Cum coboram spre apa limpezită
De soarele tot mai piezişi pe Prut,
Am regăsit frunzarele mai rare
Şi liniştea poienii de demult.

Lumina verii se lăsa spre toamnă,
Lumina după-amiezii da-n amurg.
Sta crîngul verde și pătat de aur,
Poiana se-ncheia cu umbre lungi.

Pe țărmul dimpotrivă, unde satul
Alb prin livezi se odihnea și el,
Sta pînza la ghilit pe prund întinsă,
Cînd nori subțiri se-nvăpăiau pe cer.

Nu se clintea o frunză în pădure,
În sat nu se mișca un om.
Cu roata molcum strălucind la soare,
Bătea o moară apele domol.

Pe firul apei se ducea o plută,
Pe apa cerului aluneca un nor :
Era de-argint ca sunetul tăcerii
Și-i tremura lumina peste tot.

Stam jos la rădăcina unei sălcii,
În jurul meu priveliștile vechi.
Priveam înmărmurit, cum într-o carte,
Copil, privisem țara din povești.

Amurgul îmi intrase în poiană.
Priveliștea, tot stînd, mi s-a părut
Că-o fură-n zări un stol de rîndunele,
Ce tot mai mic în ceruri se pierdu.

Scamatorul

Doamnelor, domnilor, de-mi dați voie,
Ca un femur v-arăt pe tata Noe.

C-un ochi de sticlă prinsă de ochean,
V-aduc din ceruri pe Aldebaran.

Pe fir şi fără fir, din sud şi nord,
Ce glas voiţi să sune vi-l acord.

Caruso mort va mai cînta pe disc,
Vorbeşte faraonul pe-obelisc.

C-un hîrb de vas rotund, c-un ciob cu toartă
Vă-nalţ din altădată Teba moartă.

— Cu ele ce să-ncep, bătrîne vrac ?
Cu oase şi-oale sparte ce să fac ?

Ia-mi trandafirul ăsta veştejit
Şi dacă poţi redă-mi-l înflorit.

Ia-mi inima brumată fără timp,
Redă-mi-o proaspătă, de poţi s-o schimbi.

Şi dă-mi din apa vremii doar un strop,
Să-mi vină tinereţea în galop.

Primăvară

Ce foloseşte frumuseţea ta ? Ce este
O primăvară fragedă, de nu e
Lumină rourată peste ramul
Plăpînd şi-n sufletul cel nou ca firul
De iarbă verde, raza jucăuşă
A dragostei curate ? Sau la ce bun
Sunt ochii tăi izvoare liniştite
De ape proaspete, şi dinţii, pietre
Mărunte-n prundul străveziu al gîrlei,
De nu coboară soarele iubirii
Nicicînd să le aprindă cu seninul
Biruitor umbrirea mohorîtă ?

Deschide-te din muguri ! Fii o floare
De piersic, de cais și de migdală,
Ce tremură, fior de fericire,
Pe golful pur al mărilor azure.
De mii de ani te-au plămădit în taină
Zei înțelepți : înseninează-mi clipa !
Pe ochi îți lasă genele iubirii
Să cadă, ca orbind să vezi mai bine.
N-auzi în munte cum își surpă gheața
Dorințele, cum se topește neaua
Atîtor ierni, cum vin desferecate
Și spumegînd șivoaie ? Ce vechi faun
Își dezmorțește-n mine nemurirea ?
Ce zeu elin se naște iar cînd trupul
Tău zvelt de oleandru îl atinge ?
Ce folosește frumusețea ta ? La ce bun
Întinerirea lumii, dacă nu e
Un sol iubirii ? Peste marea caldă
Talazul primăverii înflorește
Amară spumă, ca și dorul meu.

Stanțe

Cu sculptorul stă piatra, ia pictorul coloarea
Să-ți făure tiparul și trupul să-l redea,
Dar eu am doar cuvinte să-ncerc fermecătoarea
Minune ce mi-o dărui s-o prind pe lira mea.

Din șoaptele suflării vreau să-ți cioplesc conturul,
Din cîntec vreau să-ți aflu un har nemuritor.
Din sunet de mătase îți voi croi condurul,
Și din silabe limpezi — și coapsă, și picior.

Cu rîsete de rimă albi dinții tăi îi număr ;
Cu ritmuri de suspine îți farmec sînul plin ;
Cu rotunjimea strofei răsare braț și umăr,
Și ca o alăută tot pîntecul senin.

*

Atît ți-am privit trupul, că l-am furat cu ochii;
Atît ți-am sorbit glasul, că vorba ți-am răpit.
Doar umbra ta rămîne să miște vis de rochii,
Și ce mai spui răsună ca un ecou slăbit.

Strîng vînt și strîng cenușă la pieptul lor de-o seară
Acei cu care poate credeai că m-ai înfrînt,
Cînd pătimaș în suflet adun ca-ntîia oară
Lumina linii tale curate ca un cînt.

Dar dacă tot mai sufăr și încă sînger, nu e,
Cum crezi, că plîng făptura cu buzele de lut —
Plîng vremea care-n mine nimicitoare suie,
Cu moartea mea smulgîndu-ți eternul tău sărut.

*

Precum de orice lucru în zilele cu soare
O umbră își anină făptura de-amăgeli —
De tine mi-am prins dorul, rețea tremurătoare
De patimi, de suspine, de spaime că mă-nșeli.

Supus el te urmează oriunde-ți duce pasul,
Nu poți scăpa de dînsul oricît de mult ai vrea.
Chiar și în somn alături de tine își ia masul —
Așa va fi să fie cît ține viața mea.

Dar cînd, eu mort, doar viersul acesta va rămîne,
Lumina lui chema-va de-acuma umbra ta.
Oriunde și-n tot locul cuvintele-mi stăpîne
Vor ști să mi te lege, și tu le vei urma.

*

Cînd rîzi, își scutur salba de rouă crengi în tremur,
Cu-o șoaptă chemi izvoare și iernile dezlegi,
La pasul tău, ca iarba pe cîmpuri, mă cutremur
Și cu privirea floare de primăvară legi.

O taină mă-nrudeşte cu tot ce te-nconjoară.
Din mine pîn' la tine duc mii şi mii de punţi.
Obrazul tău mă-nvaţă pămîntu-ntîia oară.
În ochii mari porţi noaptea, şi ziua-n dinţi mărunţi.

Eşti cheia ce deschide comorile iubirii,
Eşti zidul ce păstrează refugiul cel mai drag.
De ai muri, se pierde tot înţelesul firii,
Cum pier, de le rupi firul, mărgelele şirag.

*

Izvorul unde tînăr băusem altădată
Mi-întinde iarăşi ceruri din alte primăveri —
Mi-e vara împlinită şi toamna numărată ;
Ce vrea cu mine soarta ? Şi tu ce mai îmi ceri ?

Iubire aprilină cu zîmbete şi cîntec,
La jocurile tale nu pot să mai mă prind.
Ce mi-a fost viers pe buze în suflet mi-e descîntec,
Cînd pătimaşe vînturi vin totul pustiind.

Mai bine lasă spinul cu floarea lui de sînge
Stingher să înflorească şi-n toamna lui să stea,
Tu, care crezi că vremea şi moartea se înfrînge
Şi treci înfăşurată în tinereţea ta.

*

Nu-mi pasă dacă-n juru-mi urzesc din ură oameni
Priviri iscoditoare şi vorbe cu venin,
Cît timp în ochi şi-n cuget cu nimeni alta sameni
Şi din adîncuri oarbe îmi năluceşti senin.

Nu-mi pasă de e blestem sau har pe a ta buză,
În care cu nesaţiu din plin m-am adăpat,
De eşti un demon fraged sau o plăpîndă muză,
De porţi în piept cenuşe sau foc învolburat.

Eşti tu, şi îmi ajunge să fii cum eşti : unică.
Din sutele de veacuri doar unul te-a născut ;

Din miile de stele, doar o planetă mică ;
Din toată omenirea, doar sufletu-mi tăcut.

*

Pe rugul ce mă arde te vei urca odată.
În flacăra iubirii şi tu te-i mistui.
Privirea ta de piatră, azi dură şi curată,
Îşi va topi seninul şi se va adumbri.

Mîndria frunţii nalte se va lăsa umilă
Pe pieptul unde jarul dorinţei va fi strîns,
Şi limpedele zîmbet, ce n-a ştiut de milă,
L-o turbura ghehena fierbintelui tău plîns.

În vîlvătăi de patimi cădea-vor în cenuşă
Trufaşe braţe albe şi visuri, la un loc.
Căci n-o să poţi — ca mine — prin tainica ei uşă,
S-ajungi la nemurire, cu aripe de foc !

*

Aşa cum în furtună loviţi trosnesc tufanii,
Şi-şi clatină tulpina, şi-o surpă la pămînt,
Iubirea ta cumplită îmi prăvăleşte anii
Şi-mi spulberă frunzişul de amintiri în vînt.

Cu sila îşi deschide o neînfrîntă cale ;
Dă jos credinţi de-o viaţă şi îndrăgiri de-o zi,
Cu jertfa lor sporeşte puterea slavei tale,
Pe inima-mi pustie să poţi în veci domni.

De-acuma eşti stăpîna ! Din mine pînă-n zare
Nu zboară o dorinţă, nu tremură un gînd,
Să nu ţi se închine cucernic la picioare —
Şi-ţi sunt o alăută de laude sunînd.

*

Să-ţi pot uita făptura fugii în codru verde,
Şi-am strîns în braţe, albă, tulpina unui fag,
Dar am simţit cu spaimă copacul că se pierde
În trup de fată, fraged şi despuiat şi drag.

Să-ţi pot uita privirea, ascunsu-m-am în noapte,
Dar stelele cu ochii tăi galeşi m-au găsit
Şi glasul tău din umbră, în cîntece şi şoapte
De ape nevăzute, revine desluşit.

Atunci cu îndîrjire m-am sihăstrit în mine,
Durai o mînăstire pe temelii de gînd.
Dar la altar, în locul icoanelor străine,
Mă aştepta obrazu-ţi şi îmi zîmbea plăpînd.

Cîntec pentru tine

Vrei să vii puţin
Numai pînă-n cîmp ?
Stelele mi-l ţin
Cornul lunii strîmb.

Vrei să uiţi un pic
Inima ce-o porţi ?
Strînge-ţi-o în plic
Cu zîmbiri şi morţi.

Vrei să-mi dai în schimb
Lutul pînă-n zori ?
Dorul tău îl plimb
Pe cărări surori.

Vrei să-l port stăpîn
Prin vîrtejuri sus ?
Lasă-mi-l pe mîni,
De căpăstru dus.

*

Lasă-mi-te, lasă,
Dacă mai vrei tu,
Tînără mireasă,
Cine te făcu ?

De mai crede-n mine
Roşul tău sărut,
Patima din vine
Cine ţi-a păscut?

Vineţi ochi ca pruna,
Ochi cu negre pungi,
Pîntec cum e luna
Printre ramuri lungi,
Braţe reci ca şerpii
Lunecînd pe prund,
Şi în floarea ierbii
Scutul tău rotund.

Lasă-mi-te, lasă,
Peste pieptul meu,
Viţă mlădioasă,
Rod cu bobul greu.
De mai crede-n mine
Părul tău de tuci,
Zumzăie albine
Viersuri, de-l usuci.

*

Apa de izvor
Ia-mi-o din urcioare
Şi să-mi dai şi tu,
Adiind răcoare,
Cerul cu prigori
În apus de soare.

Ţi-am cules frunziş,
Mladă de răchită;
Dăruie-mi şi tu
Pace amurgită,
Raza pe furiş
Prutului tivită.

Ţi-am adus un rug
Negru, tot, de mure,
Ca să-mi dai şi tu
Seara, din pădure,
Apele ce curg,
Nori cu clipe sure.

Cîntec pentru lumină

Lumină, lumină, de ce
În toamnă tîrzie te duci ?
Amară e coaja de nuci
Şi floarea-soarelui e
Tăciune cînd tu ne-o usuci.

Lumină, lumină, mai stai,
Spre iarnă nu te grăbi !
Ce-or face în vînturi pustii
Foşnîtele frunze şi mai
Mîhnite de nu le mîngîi ?...

Lumină, lumină, n-ai nici
O milă de flori şi furnici.
Dar greierii, bieţii, ce strîng
Doar bobul de soare din crîng,
Ce-or face la iarnă şi cui
Să ceară de nu-i îndestui ?

Lumină, lumină, mai stai
La mine măcar pînă-n mai !

Buratec lunar

Buratec pe foaia de nufăr
Pluteşte pe ceruri de iaz.

Întîile stele cînd sufăr,
Pe pajişti de ape şi-atlaz,

Drac verde al verii, buratec,
Priveşte cu ochii holbaţi
Cum suie în dom de jăratec
Lung luna prin plopi tremuraţi...

Cînd clopot din funduri de baltă
Răsună în schitul pierdut,
Buratec, lin scara te saltă
Pe ceru-n paftale bătut.

Veveriţă

Veveriţă, care n-ai
Casă, curte şi alai,
Legănîndu-te îmi stai
Sus, pe ramură, ca-n rai.
C-o alună-n gheare mici
De nimic nu-ţi pasă, nici
De paftale şi mărgele,
Scumpe-n ochii dragei mele,
Nici de rublele de-argint
Pentru cari se bat şi mint,
Linguşindu-se avan,
Toţi boierii din divan...

Stai pe ramură de tei
Şi te uiţi de sus la ei,
Stai pe creangă de stejar
Şi de nimeni n-ai habar.

ÎMPLINIRE

(1939—1940)

CARTEA PRIVELIŞTILOR

Poetul

Cînd unul spumă de săpun
Suflînd în jocuri irizate,
Văzduhul visului străbate
Cu pieritoarele minuni,

Un altul în granitul dur
Cu dalta îndărătnic bate
La gîndul că-n eternitate
Va sta desprins de-un lut impur.

Păstoru-şi zice-n fluier dorul
De care fuge călătorul.
Dar pe simetrice cîntare

Poetul, cumpănindu-şi versul,
Mai cheamă-n suflet o cîntare
Şi naşte tainic universul.

Cină

Deschide poarta. Intră. Şezi la masă —
Acoperită e cu in curat.
Ia caşul alb şi proaspăt strecurat,
Şi frînge pita cea dospită-n casă.

Livezile de pruni sub frunza deasă
Goldane rourate ţi-au păstrat.
Din via mea bea vin întunecat,
Din faguri gustă miere luminoasă.

Cind seara dă de ramuri să se prindă
Şi luna-şi lasă razele pieziş,
Ţi-oi dărui priveliştea din tindă.

Sunt dealuri argintate ca icoane
Şi văi de ulmi sfinţiţi în luminiş,
De care ştiu, străine, că ţi-e foame.

Natură moartă

Lin trandafirul din pahar
Lăsînd petala lui să cadă
Sărută roza de zăpadă
Din apa cu albastru har.

La doi păstori de porţelan
De Saxa : mică şi pudrată,
Marchiza-n Sèvres îşi arată
În alb dispreţul suveran.

Şi pe un scrin din vremea-n care
Trăia şi Goethe şi Voltaire :
În lungi bătăi crepusculare

Străvechiul ornic sună rar,
Prin timpul cu brumat cleştar,
Vecia ceasului ce moare.

Hellas

Măslini străvechi, munţi numai stînci, şi colo,
Culcată, marea ca un cer mai clar.
Orice atingi e rugă ori e dar,
Şi pini în vînt sunt lira lui Apollo.

Sau, de preferi, coloanele acele
Dormind la umbra crîngului sfinţit,
Bucolica talangă-n asfinţit
Şi mieii păşunînd prin asfodele.

Vrei sarcofagul alb în foc de maci
Sau stela-n drum a dansatoarei moarte
Şi vîntul viu în marmură încins ?

Dar mie dă-mi, deplin să mă împaci,
În rama ei de-argint fluid, departe,
O insulă de-azur pe valul stins.

CARTEA ŢĂRIILOR

Toamnă

Tîrziul luminiş de foi gălbuie
Îmbracă ulmii în odăjdii vechi.

Tăcerile din codru ies perechi,
Trezind prin silişti paşii mei ce suie

În anotimp... Şi nalta mînăstire
Cu tîmplă aurită de lumini
Adună la icoane fagi senini
Sub ceruri ruginii de patrafire.

În strana mea de umbră m-am oprit,
Şi linişti cu evlavii mă-mpresoară,
Singurătăţi din veacul împietrit,

Şi am zărit, sfioasă şi uşoară,
Venind în sihlă la izvor ferit,
Să se cuminece, o căprioară.

Joc de flăcări

Copilul adormind priveşte focul.
Sar veveriţe roşii pe podele,
Alungă aur granguri prin perdele,
Şi lupii umbrei suri îşi mută locul.

Şi el, legîndu-şi dorul de norocul
Luminii jucăuşe şi rebele,
Îşi vinde viaţa pe-nsoriri : rubiele
Şi galbeni fără preţ de-ai pierdut jocul.

Se lasă seara pe grădini de gheaţă.
Nu-l încălzeşte scrumul vetrei sale
Pe cel cu noaptea timpului pe faţă,

Dar cum pe geam ning iarăşi zodii vii,
Ard aripi şi îl fură siderale
Închipuiri de jar prin veşnicii.

Timpul

În sticlă nu-i, în ceasul cu nisip
Ce curge lin şi sec aceeaşi oră.
Nu-i în apus şi nici în auroră,
Şi urma-i pe pămînt nu are chip.

Dar îl aud tîrziu, la foc de sobă,
Cum pasu-i apăsat îşi face drum
Venind din ţara umbrelor şi cum
În inimă îmi bate ca-ntr-o tobă.

Recheamă tot ce-a fost şi o să fie;
Toţi anii mei cu clipa lor învie
Dintotdeauna, fără ieri şi azi.

Simt mîna-i cum m-atinge ca o moarte,
Şi în oglindă stă un alt obraz,
Îngălbenind ca fila dintr-o carte.

CARTEA MĂRTURIILOR

Împlinire

Nenvinsul vers în care inspirarea
Îmi bate ca un peşte în năvod,
Mi-o ţine poezia de uitarea
Obştească, dăinuind-o în norod.

În vînt se duc mîndrii de voievod,
Şi orice salvă-n veac o spală marea,
Cînd, încheindu-mi tainic cugetarea,
Mă copleşeşte-n suflet greul rod.

În anii mei moşiile fecunde
Ridică holdele de grîu etern,
Sub mana lor pămîntul se ascunde.

Și singur din pridvorul casei mele,
Privind la cerul toamnei, îmi aștern
Pe alt tărîm recoltele de stele.

Părere

De-ai suferi cumplit, n-ai țipa tare ;
Adîncul tău cu umbre nu-l sporești ;
Decît luceafărul pe bolți cerești,
Un foc de tîrlă, noaptea, e mai mare.

Preferi — o știu — deplina-ntunecare ;
E greu în miez de zi să ne orbești ;
Prin umbră doar ești mit, de te-nvelești
În ea întreg : viers, patimi, cugetare.

Eu, unul, voi rămîne azi ca ieri,
Dăltuitor de vorbe vii în soare,
Limpezitor de rodnice tăceri,

Sau în umbriri albastre de nopți clare,
Cu sufletul pe apele din cer,
Adunător de rîuri de cleștare.

Trepte

Cu legănări de pîntec ca o lună
Alunecînd sub gingaș văl de nor,
Își mișcă rar, din umăr la picior,
Perfectul arc ce ritmic se înstrună

Și se destinde iar, turburător,
Cînd surd tambura monoton răsună...
În juru-i gloata hanului s-adună
Cu pofte și sudălmi de călător.

Dar cîntărețul orb cu turban verde,
Cum suflă lung în flaut ascuțit,
Grozavul alb al ochilor nu-l pierde

Pe fața ei, ci-l lasă,-ntors, să-l fure
Prin suflet scări de sunet, adîncit
În jocuri de imagini tot mai pure.

Grădinarul

Le știe. Cîntărind uscate cepe
Din ochi numai, a și văzut în zori —
Albastre, roșii, albe — mii de flori
Pe strat, cînd anotimpul lor începe.

Cu mintea el îmbracă țarini, stepe —
A florilor oștire n-o măsori :
Zambilele, turbane de ninsori,
Lalelele, pașale trase-n țepe.

Cunoaște cu migăli de fîntînar
Cît dor de apă duce fiecare,
Și cerului o cere ca un dar.

Cu el pornesc purtînd o stropitoare,
Cădelnițînd belșug, cu pasul rar,
Visînd la truda florii din răzoare.

Basm

Cînd suie caldă primăvara
La piersicul cu frunze mici,
Slujind din zori și pînă seara,
De-omizi îl apăr, de furnici.

Îl scap de grindină, de para
Vipiei, de-al furtunii bici.
Cu grijă îmi păzesc comoara,
Ca, zmeule, să nu mi-o strici.

Cu-obrazul ei plăpînd de fată,
Stă piersica îmbujorată
De dorul soarelui păgîn.

Dar zînele zvîrliră zarul,
Şi mîna mea culege darul
Rotund al micului ei sîn.

Don Quichotte

Fantastic deşirîndu-şi lung umbra din perete,
Se înălţa din perne şi boală Don Quichotte.
Ardeau ca jarul ochii bătrînului netot,
Dur se-arcuia profilul său aprig de erete.

În cuşca îmbîcsită în care, cot la cot
Cu Sancho, cu mojicii, sfîrşea pe îndelete,
El — ce slăvita luptă cu morile o dete —
Spre-amurgul din fereastră se întinsese tot.

Căci dorul său din urmă îi arăta prin zare,
Strălucitor de tînăr în zale sunătoare,
Alt Don Quichotte, mai mîndru, de-acelaşi vis atras,

Ce părăsind pămîntul şi răii toţi şi bunii,
Schimbîndu-şi Rosinanta pe-naripat Pegas,
Cu lancea poeziei lovea în scutul lunii.

CUMPĂNA DREAPTĂ

(1941—1944)

Unui cititor, peste veacuri

Din foile vremii uitate-n ierbar,
Vin vorbe străine şi sure,
Vei şti să rechemi lumini de cleştar,
Vuiri şi umbriri de pădure.

Din graiul pierdut peste veacuri pustii,
Primindu-le-n suflet parfumul,
Pe drepte cîntare le vei cumpăni
Cînd eu voi fi una cu fumul.

Şi poate atuncea din nou voi trăi
În tremur de versuri, nălucă...
Şi glasu-ţi s-o frînge, fără să ştii
Ce sete cumplit îl usucă.

Din fluier ciobănesc

Cîntece de dor

I

Foaie verde micşunea.
Fă-mă, Doamne, iarnă grea,
Apele să le închег,
Oltul să-l podesc întreg,
Badea roibul să-şi gonească,
Gheaţa piatră să pocnească,
Oltul tot şi inima
De-o loveşte dragostea.

II

Foaie verde măr rotat,
Dorul a picat în sat
Pe aripi de rîndunele,
Jos, la casa dragei mele.
Draga dacă l-a văzut,
Dorul nu l-a cunoscut,
Că era golaş la pene,
Şi-l goni peste poiene.
Mîndro, mîndro, ce făcuşi,
Unde-i dorul meu acuşi ?

III

Păpădie, păpădie,
Fulgul tău cine să-l ţie !
Dorul mi l-a vînturat
Mîndra mea cînd te-a suflat.

IV

Foaie verde de răchită,
Bate murgul din copită.
Că pe aripi de cocor
Mi-a trimes răvaş de dor
Primăvara şi un sturz,
Să nu stau aşa ursuz,

Primăvara și un cuc,
Iar la mîndra să mă duc.

V

Floare, floare-a-soarelui,
Ce duci dorul mirelui
Cînd apune soarele
Și se șterg ogoarele ?
Fruntea nu ți-o apleca,
Fruntea grea și inima,
Că, în zori, cînd stelele
Își închid pleoapele,
Soarele iar s-o ivi,
Și pe placul inimii
Înaintea altuia
Raza lui te-o lumina.

VI

Foaie verde și-o lalea,
Dorul meu e iarnă grea
Dorul tău, o rîndunea.

De ți-aduce dorul iară
Cer senin de primăvară,
Doru-mi, bietul, moare-n țară.

De învie dorul meu,
Din fulgi reci și viscol greu,
Dorul tău prin zări mereu...

VII

Brîndușă, brîndușă,
Floare jucăușă,
Toamna pe poiene
Toarce-n pas alene,
Și tu stai și stai
S-o alini pe plai
Și nu te gîndești
Și nu socotești

Că frunziş de ceară
Nu e o comoară,
Că frunziş de pică
Nu e rîndunică
Şi că mîine vine
Iarna peste tine,
Vine iarna rea,
Albă mi te ia.

VIII

Stele, stele şi tot stele
Pasc albastrele vîlcele
Şi le mînă luna lină
Cu fuiorul de lumină.

IX

Ţipă cucuvea pe şură,
Ţipă cucuvea pe casă,
Moartea intră-n bătătură.
Moartea bate la fereastră.
Cucuvea, nu mai ţipa,
Că adoarme mîndra mea.
Cucuvea, te du departe,
Că-i sunt genele brumate
Cu rouă din alte zori
Ce pălesc la cîntători.

X

9 ţări şi 9 mări,
9 zări fără cărări,
9 lanuri de grîu nou
Şi un lan de păpuşoi,
Am umblat, am răsfirat,
Urma ei de am aflat.
Am aflat-o la un rîu
Limpede ca un pîrîu,
La un lan curat de grîu
Ce crescuse pîn' la brîu,

La un drum uitat de care,
Plin de iarbă şi răcoare,
La o margine de luncă
După umbra cea mai lungă,
Am aflat-o şi-nflorea
Luminoasă ca o stea.
Am lăsat-o, să mai dea
Flori ferite dragostea.

XI

Peste deal la ţintirim,
De o vară ne iubim.
Numai morţii şi-o viorea
Ne ascultă dragostea.
Mîndro, nu mă săruta,
Că de somn s-or sătura.
Mîndro, ne-ndrăgim în
şoapte,
Că de dor nu mai au parte.

XII

De gîndesc la ochii tăi,
Dau să ardă-n vîlvătăi
Nouă sate, nouă şuri
Şi pe munţi nouă păduri.
De gîndeşti şi tu la mine,
Nici nu prind să ardă bine
Trei surcele cît trei fire
Cu fum nalt şi foc subţire.

Stîna părăsită

„Foaie verde, foi de nuc,
Se duc oile, se duc,
Şi se duc şi nu mai vin
Pîn' la Sfîntul Constantin..."

Şi s-au dus cu turmele
De le-au pierit urmele,
Şi s-au dus cu verile
De-au golit poienile.
Şi pe drumul oilor
Ne-au lăsat nevoilor,
Şi ne-au dus şi soarele,
De-au tăcut izvoarele,
De-au pălit păşunile,
Cerul şi pădurile.

Stînă părăsită,
Inimă cernită ;
Strungă fără oi,
Suflet cu nevoi...
N-or mai zice-n tulnic
Fetele cu vîlnic,
Şi nici din tilinci
Flăcăii-n opinci ;
N-or chema oierii
Dorul primăverii
Din fluier de fag
Cu răsunet drag,
Din fluier de soc
Să tot stai pe loc...
Ţi-or sufla vîntoase
Din caval de oase,
Vifore păgîne
Singure ţi-or spune
De zăpezi şi brume...
Şi vor păstori
Alte turme, mii,
Cu lînă de nea
Ce la tuns or sta,
Gerul să le tundă,
Iarna-şi facă ţundră,
Ţundră pentru ea,
Albă ca gheaţa.
Şi vor păstori
Alte turme mii

Pe nalte stihii,
Ce la muls or sta
Cu copită grea,
Cu ugere grele,
În ocol de stele,
Crivăţ să le mulgă,
Iernii să-i ajungă
Caşul cît nămeţii
Pîn' la moartea gheţii.

Legănat cu tine...

Albă dimineaţă —
Apele îngheaţă.
Chiciure pe ramuri
Prin lumina-n lamuri
Şi pe rămurele
Dau polei de stele.
Legi de talpă bine
Arcuri de patine,
Şi în zbor de lebezi
Pieri pe pîrtii repezi,
Tai şi eu olmazul
Gerului pe iazul
Apei cristaline.
Legănat cu tine
Pe stihii străine,
Cu aripi alunec —
Sunet lung de tulnic
Surpă în cleştare
Bolţi cu-o tremurare :
Crengi neprihănite,
Sălcii pudruite,
Reci mărgăritare.
Glasul tău adună
Clopoţei de lună —
De argint sunt teii,
Sună clopoţeii.

Limpezile liniști
Zboară din ariniști.
Prea e clar văzduhul :
În argint văd duhul
Rîsetelor tale
Strălucind pe vale.
A căzut cernută
Nea neîncepută
Dintr-un corn de lună,
Ce prin zări pășună
Stelele din strungă,
Și ieșind din luncă,
Pe omăt oprită,
Căprioară mică
— Sora ta sfiită —
Capul și-l ridică.

Transhumanță

Suie cu iarba pe plaiuri străvechi
Turmele. Plouă lumină pe ele.
Ape de munte le cîntă-n urechi,
Sună amurgul fluier de stele.

De ziua de azi, de jalea de azi,
De zbuciumul lumii lor ce le pasă !
Suie în pacea poienii sub brazi,
Stau cu potopul ce crîncen m-apasă.

Păsul meu, păsul vremii de lut,
Pasul lor, pasul zodiilor clare.
Ceasul meu, ceas în nisip desfăcut,
Veacul lor, veac cu vecii în izvoare.

Turme coboară din plaiuri străvechi.
Galbenii toamnei plouă pe ele.
Foșnet de frunză le-adoarme-n urechi,
Sună sub fluier brumă de stele.

Cîntecul verii

Şi-a strîns în muşchiul crud, în cuib de
foi,
Sfiosul zbor cu aripi noi —
În ciripit de zori tremurători
S-a risipit de-atîtea ori.

Din holde coapte soarele de jar
Pecete pune pe hotar —
Sui şi el, zbucni pînă-n tării,
Cu viers curat de ciocîrlii.

Acum, în seară, carele cu rod
Spre şură sună peste pod —
Şi cîntecul din slavă tot mai greu,
Mai rar se lasă-n pieptul meu.

Ceas tainic

Ceas tainic, bătăile tale egale
Ca vîsle lovite pe mări
Mă duc din uitări în uitări
Spre mine, agale.

Copilul revine în casele sale,
Şi vremea cu vechi îmbătări
Îmi cheamă trecutul în ţări
De-acuma natale.

Ceas tainic, mi-aşez sub umbrarele tale
Şi zile trăite, şi zări —
Redă-mi din schimbări în schimbări
Un suflet de zale.

Toamnă

Sclipea pe zid şopîrla de smarald,
Se aplecau deasupra tămîioşii,
Aramă tremura în aer cald
Pe nucii galbeni şi pe viţe roşii.
Ca într-un port sub viile-n terase,
Cu soare-n pînze anul ne uitase.

Reînflorea pe dealuri liliacul,
Şi piersica prin foi se rumenea,
Şi vara iar îşi deschisese sacul
Belşugului, şi rodul nu pălea,
Şi-n suflet zilele de jar ca-n sită
Suflau o fericire aurită.

Mai stăruiau pe ceruri rîndunele,
Mai guruiau hulubii prin păduri,
Privighetori spărgeau cleştar de stele,
Dar cu zăbranic de tăceri în jur,
Cu melodii sunînd a altădată,
Şi vorba ta şi-a mea sta descîntată.

Ce-a dat de-a dezlegat ce se legase ?
Cum s-a făcut că vremea ne-a venit ?
Că păsări, pomi ca pînze de mătase
Umflate-n vîntul iernii au pornit,
Că a brumat, şi nu cum ninge luna,
Că toamna ni s-a dus pe totdeauna.

Regăsire

Din noi doi, cine oare
Te vede-adevărat ?
Oglinda ce te are,
Sau eu ce te-am păstrat ?

E fața împietrită
De-al anilor pustiu ?
E fața înflorită
Din timpul pururi viu ?

Îmi spui de griji, de trude,
Cu glas înăbușit ;
Urechea mea ți-aude
Zglobiul rîs țîșnit.

Ce stins te uiți cu ochii
De vreme fumurii !
Ce foc îți arde-n ochii
Ce nu mi s-or umbri !

Oglindă, suflet, care
Mă minte-adevărat ?
E chipul ce te are,
Sau cel ce te-a păstrat ?

Oglindiri

Amiaza verii doarme în odaie
Și ceasul a tăcut.
Cu umbra lui fereastra iar o taie
Un ram, de ani nemaivăzut.

M-am deșteptat, sau somnul tot mă ține?
Odaia n-o mai știu.
Din apele oglinzii îmi revine,
Uitat, acest iatac pustiu.

Invers și clar trecutul în oglindă
Sfidează omul de-azi,
Și în cleștar vrînd viața lui s-o prindă
Răspunde mut cu alt obraz.

Tu, ce-n oglindă ai rămas aieve
Cînd dibuiesc prin vis,
Nu mă privi sub ramul fără seve,
În limpezi nemuriri închis.

Nu mă privi nostalgic — fără veste
M-oi şterge ca-n oglinzi
De ape, norul dacă trece peste
Străinul chip ce nu-l cuprinzi.

Solie

Pe ceardacul meu foşni sfios
Lung o aripă în tremur —
Rîndunea din stol picată jos,
Ori un înger cu îndemnuri ?

Bate-n lemnul porţilor uşor,
Sau în inima din mine ?
Stau cu mîna pe zăvor —
Azi din ceruri cine-mi vine ?

E doar zborul unei frunze seci...
A suit cu seara-n tindă,
Şi-n tăceri de umbre tot mai reci
Se afundă în oglindă,

Turburîndu-mi sufletul pe veci.

Zeu marin

La lumina lunii vreau la noapte
Să-ţi arunci năvodul de pe ţărmul
Insulei, de unde marea poartă
Argint-viu pe tava peste care
Licăresc în jocuri de sidefuri

Solzii apelor ca o mătase
Unduindu-şi moale foşnitura.
Şi de tragi de plasa grea, s-aducă
Pe nisipul ud de spuma lunii,
Străveziu de vis, un straniu peşte,
Zeu marin născut din îndrăgirea
Valului cu raza într-o scoică
Ce-şi deschide miezul roz pe prundul
De mărgean al peştilor mării.
Cu ochi turburi încă de vedenii
Şi smuls lor, la tine să se uite
Ca prin ceaţa altor lumi — cu ochii
Încleiţi de sarea nemuririi.
Tu să-l ierţi de moarte, dîndu-i
drumul...
Şi de-atunci în fiecare noapte,
De e lună, să cobori pe plajă,
Şi scoţînd din sîn nostalgic fluier,
Să-l rechemi la ţărm — şi El să vină.
Desfăcîndu-se de ape, să răsară
Chipu-i proaspăt rupt din veşnicie,
Ochii turburi încă de vedenii,
Şi să stea sub scînteierea lunii
Împietrit de viersu-ţi pînă-n zori.

Necunoscutei

I

Cînd alţii te privesc, sunt singur orb,
De tine stînd aproape, sunt departe,
Cînd slobod toţi cu ochii lor te sorb,
De frumuseţea ta n-am nici o parte.

Ţi-e părul negru, roşu sau bălai ?
Aprinsă ţi-e privirea sau senină ?
Eşti tînără zăpadă ? Brună ai
Carnaţia rumenită de lumină ?

Cum ești la trup și față n-o să știu,
Mi-o spune numai inima, nebuna.
Obrazul să-ți descopăr n-o să viu!
Și totuși, îl presimt de totdeauna.

Necunoscută mie cum să-mi fii
Cînd glasul tău îmi cîntă pe vecii...

II

Ți-e numele străin ca bucuria
Ce-n viață doar o dată o găsești.
Ți-e numele senin ca poezia,
Cînd, izvorînd în suflet, biruiești.

În zile neguroase să-mi revie
Fierbintea rază care o aștept ?
Și-n limpezi zări, uitînd de nostalgie,
Pe visul meu stăpîn să mă deștept ?

Minunea primăverii o recheamă
Cu viers de ape tînărul tău grai,
Și coaja mea de gheață cu ce teamă,
Cu ce fior tînjesc ca să mi-o iai !

Cînd plin de apă vie-mi dai urciorul,
Cum vrei omătul să nu-l spargă dorul?

III

Cînd zorii tăi se-aprind în dimineață,
Îmbrac, tăcut, o noapte tot mai grea.
Și văl de stele dacă tragi pe față,
Un soare sec și sterp e soarta mea.

La Antipod ne-a rînduit destinul :
De-mbătrînesc, întinerești în schimb ;
Plăcerea ți-e părtașă, mie — chinul,
Adormi zîmbind cînd otrăvit mă plimb.

Ce-mi pasă ! Către tine, ca Apollo
Pe Dafne fugărind-o pas cu pas,
M-azvîrl, îmi scapi, te prind, cînd, iată, colo,
În verde dafin, veșnic mi-ai rămas.

Dar dacă pieri, iubire neatinsă,
La ce bun fruntea mea de lauri prinsă!

Prezență

Între oglinzi și umăr lîngă umăr
Cu mine, mă privesc la infinit :
Multiplicat ecou ce m-a orbit,
Sau adevăr, pe-același cînd îl număr.

În transparențe reci de teoreme
Oglinzile opuse îmi deschid
Pe oceane legănate-n vid
O geometrie vie de poeme.

O, timp invers ! O, clar afund de ape
Lovite-n digul sufletului dur !
O, val lăuntric, sare și azur,
În care numai lacrima încape !

Cu gemenii din mine pribegiți,
Oglinzi pustii, de ce să mai mințiți ?

Singur

Limpede suflet, turbure sînge al meu,
Cum puteți oare trăi împreună ?
Gemeni din naștere, dușmani mereu,
Duhul și lutul piezis vi se-adună.

Cum puteți vajnic pe moarte-ncleștați
Ține această strîngere stranie ?
Taci și te miră — poate sunt frați !
Înfricoșată taină și danie.

Turbure sînge, unde mă duci ?
Valuri de neguri, bléstem, otravă !
Limpede suflet : cîntec de cuci,
Rîs de copil, lumină suavă !

Veșnică navă, vamă de-o zi,
La țărm peste vreme cine v-așteaptă ?
Sînge și suflet, cine-o primi
Strîmba osîndă, cumpăna dreaptă ?

Destin

Timp înghețat și lacăt fără cheie
La poarta universului,
Ovalul tău, oglindă, vreau să-mi steie
Simbolul pur al versului.

Cu stranii limpezimi de-nfiorare,
Ca apele văzduhului
Adîncul ți-l sporești din zare-n zare
În necuprinsul duhului.

Răsfrîngi din foc de patimi numai rază
Senină cum e soarele.
Se frîng de farul tău, de mai cutează,
Și vîntul, și vîltoarele.

Orb veacul stă sub negura ce-l leagă,
Să-și suie-n slăvi clipitele,
Dar tu pe veci te șlefuiești întreagă,
Cum te-au menit ursitele.

Vechime

Au pălit tălăncile oilor la perdele...
Mi-au liniştit vîltoare şi tumult.
Rămîn la foc de tîrlă, pe sub stele,
Şoptirea stufărişului s-ascult.
Aştept la focul inimii prea grele
Întoarceri de cucoare, vremi de mult,
În desluşiri de zile tot mai rele.

Aicea de cînd ţara şi gorganul
Tînjesc de greaţa veacului meu slut,
Mi-înşel sub semnul cerului aleanul.
Străin în propriu-mi sînge, am şezut
Cum odihneşte oaia şi ciobanul.
Am suflet din vechime — l-a-ncăput
Cu zeghie fără margini Bărăganul.

Pierdut, arar, tălăncile se-ngînă...
Mai pîlpîie din jar un foc scrumit.
Cad zodii în adîncuri de fîntînă
Pe-o cumpănă de suflet părăsit —
Mi-am strîns nevoi şi griji în ţarc de stînă.
A fulgerat tot ceru-n răsărit,
Şi trîmba vremii vînt de spaimă mînă.

Răzbat potop furtunile-n puhoaie,
Sub bici de foc fug norii herghelii,
În bezna vijeliilor şiroaie
Ogor şi sat se sting de pe cîmpii.
Stă sufletul sub vremi şi se îndoaie,
Şi-n scîrba lui se-ntreabă de-o să vii
Iar, soare sfînt, pe turma cu cioaie.

. . . .

S-au mistuit, s-au dus în lumea largă !
O geană de lumină crapă-n zări.
S-a şters din leat ce scris e să se
                                        şteargă —
Dă iarba-n cîmp, sub cer se-ntind uitări.

La stuful din perdele miei aleargă,
Și aripi prind seninu-n fremătări...
Tălănci de oi dau inima să-mi spargă —

Vecia mea mă strigă peste zări.

Terține

Cu păru-n ochi și soarele în păr,
Era ca un pîrîu într-o pădure
De mladă nouă : taină și-adevăr.

Și aplecat pe trupu-i, să mă fure
Șuvoiul timpului, lăsam setos
Tot sîngele ei tînăr să murmure.

În jocul nebunatec și sfios
Cu doi fălcoi vînai sărind călare,
Pe strîmte căi, prin crîng de abanos,

O roză porumbiță în pierzare,
Și sîngele-i cu focuri de rubin
Pătă un pat de nori deschis în zare

Cînd steaua Venerii se-aprinse lin.

Mărturie

S-au ouat cu moarte păsări diavolești —
Unde sunteți, ceruri ? Suflet, unde ești?

Negre ziduri arse, neagră mărturie...
Ce vrei printre ele, floare purpurie ?

Tot atît de clară, tot atît de pură,
Cum în zorii lumii zeii te născură.

Azi văpăi de iaduri din văzduh se lasă —
De a ta minune, floare, cui îi pasă ?

Forma ta deplină cine s-o-nțeleagă ?
De alt veac vecia-ți singură se leagă.

Post-mortem

M-a părăsit azi lumea, ca și haina
Uitată colo,-n cui,
Și singur stau împărtășit cu taina
Ce n-o pot spune nimănui.

Îmi las toiagul, praful și sandala :
Nici umbră nu mai sunt.
Din alt tărîm privesc în zări petala
Luminii ce mi-a fost pămînt.

ECHIVALENȚE LIRICE

DIN POEZIA AMERICANĂ

WALT WHITMAN
(1819—1892)

Cred că un fir de iarbă...

Cred că un fir de iarbă nu e mai puțin lucru decît
munca pe care o depun călătorind stelele
Și la fel de desăvîrșiți sunt o furnică și un grăunte de
nisip și oul unei ciocîrlii.
Și un buratec e o capodoperă dintre cele mai mari,
Și murele pădurii ar putea să împodobească pridvoarele
cerului,
Și șurubul cel mai mărunt din palma mea înlocuiește tot
mecanismul lumii,
Și o vacă păscînd cu cap aplecat e mai mîndră ca orice
statuie,
Și un șoricel e o minune destul de mare ca să facă să se
cutremure sextilioane de necredincioși.

EMILY DICKINSON

(1830—1886)

Trenul

Îmi place să-l văd mîncînd pămîntul
Şi dînd peste cap văile,
Oprindu-se să se hrănească din tancuri
Şi prodigios iar să păşească

În jurul unei grămezi de munţi
Şi trufaş să privească
La şandramalele de pe marginea drumurilor,
Apoi să-şi roadă-n stîncă

Drum pe măsura lui şi să se strecoare
Gemînd tot timpul
În ritmuri şuierătoare şi stridente,
Apoi singur gonindu-se de pe deal,

Să necheze ca Boanerges,
Apoi, punctual ca o stea,
Să se-oprească — docil şi atotputernic —
La poarta propriului său grajd.

Aşteptare

Elysium e tot atît de departe
Ca şi odaia cea mai apropiată
Dacă în ea aşteaptă un prieten
Fericirea sau osînda.

Ce putere stă în suflet
Că poate astfel îndura
Zgomotul unui pas ce vine,
O uşă ce se deschide !

EDWIN ARLINGTON ROBINSON

(1869—1935)

Richard Cory

De cîte ori Richard Cory pleca-n oraş,
Noi, cei de pe stradă, priveam la el :
Era un gentleman din cap pînă-n picioare,
Bine bărbierit şi cu port de împărat.

Şi veşnic se-mbrăca el c-o eleganţă ascunsă,
Şi veşnic el vorbea cu omenie,
Şi totuşi, te făcea ca să tresari cînd îţi spunea :
„Bună dimineaţa", şi-n mers păstra ceva strălucitor.

Şi-era bogat ca un rege,
Şi admirabil priceput în toate celea —
Cu un cuvînt, gîndeam că avea totul
Ca să ne facă să dorim a fi în pielea lui.

Zi de zi, aşa lucram să aşteptăm lumina
Şi umblînd flămînzi şi blestemînd pîinea ;
Iar Richard Cory, într-o noapte de vară liniştită,
Se-ntoarse acasă şi-şi trase-un glonţ în cap.

EDGAR LEE MASTERS

(1869—1949)

Dealul

[Fragment]

Unde s-a dus Elmer, Herman, Bert, Tom şi Charley,
Cel lipsit de voinţă, puternicul, paiaţa, pehlivanul,
luptătorul ?
Toţi, toţi îşi dorm somnul aici, pe deal.

Unul s-a dus bolnav de friguri,
Unul a fost ars de viu într-o mină,
Unul a fost ucis într-o ceartă,
Unul a murit în închisoare,
Unul a căzut de pe un pod, muncind pentru copii şi soţie.
Toţi, toţi îşi dorm somnul, îşi dorm somnul, îşi dorm somnul sus, pe deal.
Unde s-a dus Ela, Kate, May, Lisy şi Edith,
Inima bună, sufletul simplu, mofturoasa, mîndra, cea fericită ?
Toate, toate îşi dorm somnul sus, pe deal.

Una a murit născînd cu ruşine copilul,
Una dintr-o dragoste zdrobită,
Una de mîna unei bestii într-un lupanar,
Una de mîndrie umilită, în căutarea dorului inimei sale.
Una, după o viaţă în depărtata Londră şi Paris,
Fu adusă în strîmtul ei lăcaş de Ela, Kate şi May —
Toate, toate îşi dorm somnul, îşi dorm somnul, îşi dorm somnul sus, pe deal.

Lucinda Matlock

Mergeam la balurile din Chandlerville
Şi jucam cadrilul la Winchester.
Odată ne-am schimbat dansatorii
Reîntorcîndu-ne acasă în lumina lunii pline, vara,
Şi-atunci l-am cunoscut pe Davis.
Ne-am căsătorit şi am trăit împreună timp de şaptezeci de ani,
Bucurîndu-ne, muncind, crescîndu-ne cei doisprezece copii,
Din care am pierdut opt
Înainte de a fi ajuns la vîrsta de şasezeci.
Urzeam, ţeseam, gospodăream şi îngrijeam bolnavii,

Făceam grădinărie şi, de sărbători,
Hoinăream peste cîmpuri unde cîntau ciocîrliile
Şi pe malul lui Spoon River, adunînd multe scoici,
Şi multe flori şi buruieni de leac,
Strigînd dealurilor păduroase, cîntînd viilor înverzite.
La nouăzeci şi şase trăisem destul, atîta tot,
Şi am trecut la odihna dulce.
Ce este aceea ce aud despre amărăciune şi oboseală,
Supărare, nemulţumire şi nădejdi pierdute ?
Feciori şi fete decăzute,
Viaţa este prea tare pentru voi —
Trebuie viaţă ca să îndrăgeşti viaţa.

Daisy Frazer

Aţi auzit vreodată că editorul Wedon
Ar fi dat tezaurului public ceva din banii ce primise
Pentru ca să sprijinească pe candidaţii la funcţiuni ?
Sau, lăudînd în ziare fabrica de conserve,
Ca să îndemne lumea să subscrie la acţiuni ?
Sau să cenzureze ştirile rele despre bancă
Pe cînd era putredă şi gata de faliment ?
Aţi auzit vreodată de judecătorul ambulant
Ajutînd pe oricine afară de căile ferate „X",
Sau pe bancheri ? sau de pastorul Peet, sau pastorul Sibley
Dînd o parte din salariul lor cîştigat tăcînd
Sau vorbind, după cum doreau conducătorii zilei
Cînd s-a clădit uzina de apă ?
Însă eu — Daisy Frazer — care treceam întotdeauna
De-a lungul străzilor, printre rînduri de ironii, şi surîsuri,
Şi batjocuri, şi cuvinte ca „iat-o că trece",
Niciodată nu am fost dusă în faţa judecătorului Arnett
Fără să contribui şi eu cu „zece dolari şi costul" [1]
La fondul comitetului şcolar din Spoon River.

[1] Fiind condamnată pentru „moravuri uşoare" (nota lui Ion Pillat).

Tăcere

Am cunoscut tăcerea stelelor și a mării,
Și tăcerea orașului cînd el se liniștește,
Și tăcerea unui bărbat și a unei fete,
Și tăcerea pentru care muzica singură află cuvîntul,
Și tăcerea pădurilor înainte ca vînturile primăverii
să-nceapă,
Și tăcerea celor bolnavi
Cînd privirea lor face înconjurul odăii,
Și mă întreb : Pentru cele nepătrunse
La ce ne servește graiul ?
O sălbătăciune de pe cîmp geme de cîteva ori
Cînd moartea îi ia puii.
Și noi sîntem fără glas în fața realităților —
Nu putem vorbi.
Un băiat iscoditor întreabă pe un bătrîn soldat
Ce șade în fața unei băcănii :
„Cum ți-ai pierdut piciorul ?"
Și bătrînul soldat e izbit de tăcere,
Sau mintea îi zboară departe,
Fiindcă el nu poate s-o lege de Gettysburg.
Îi revine în glumă
Și spune : „Mi-a mîncat-o un urs".
Și băiatul se miră, pe cînd soldatul bătrîn,
Fără grai, slab, trăiește din nou
Fulgerile puștilor, tunetele tunului,
Țipetele celui lovit,
Și el însuși culcat la pămînt,
Și chirurgii spitalului, cuțitele
Și lungile zile în pat.
Dacă ar putea să zugrăvească totul,
Ar fi un artist.
Dar dacă ar fi un artist, ar fi răni mai adînci,
Pe care n-ar putea să le descrie.
Mai e tăcerea unei mari uri,
Și tăcerea unei mari iubiri,
Și tăcerea unei păci adînci a firii,
Și tăcerea unei prietenii amare,
Mai e tăcerea unei crize spirituale,

Prin care sufletul tău, prea plăcut chinuit,
Intră, cu vedenii ce nu pot fi rostite,
Într-o împărăție de viață mai înaltă.
Și tăcerea zeilor ce se-nțeleg fără de glas.
Mai e tăcerea înfrîngerii.
Mai e tăcerea celor pedepsiți pe nedrept ;
Și tăcerea celuia ce moare și a cărui mînă
Deodată apucă pe a ta.
Mai e tăcerea dintre tată și fiu,
Cînd tatăl nu-și poate destăinui viața
Chiar dacă, nefăcînd-o, va fi înțeles rău.
Mai e tăcerea ce se furișează între soț și soție
Și tăcerea celor ce au greșit ;
Mai e tăcerea largă ce acoperă
Popoare zdrobite și șefi părăsiți.
Și mai e tăcerea lui Lincoln
Gîndindu-se la sărăcia tinereții sale,
Și tăcerea lui Napoleon
După Waterloo.
Și tăcerea Ioanei d'Arc
Spunînd în mijlocul flacărilor : „Binecuvîntate Isus" —
Dezvăluind cu două cuvinte toată durerea, toată
nădejdea.
Și mai e tăcerea vîrstei
Prea plină de înțelepciune ca s-o rostească limba
În cuvinte pricepute de acei ce n-au trăit
Marea orînduire a vieții.
Și e tăcerea celui mort.
Dacă noi, ce suntem în viață, nu putem vorbi
De experiențe adînci,
De ce vă minunați că morții
Nu vă vorbesc despre moarte ?
Tăcerea lor va fi tălmăcită
Cînd vom fi aproape de ei.

AMY LOWEL
(1874—1925)

Madona florilor de seară

Am lucrat toată ziua,
Acum am obosit,
Te chem: „Unde ești?"
Dar numai stejarul răspunde fîșiind în vînt.
Casa e foarte liniștită,
Soarele lucește pe cărțile tale,
Pe foarfecele și degetarul tău, lăsat tocmai din mînă,
Dar tu nu ești acolo.
Deodată mă simt prea singur.
Unde ești?
Pornesc să te caut.
Te văd
Stînd sub un arc de glicină albastră,
Cu un coș de trandafiri pe braț.
Ești rece ca argintul
Și zîmbești.
Poate clopotele din Canterburry își deapănă
zvonurile.
Îmi spui că trebuiesc stropite peoniile,
Că floarea rîndunicii ar fi crescut prea mult,
Că florile japoneze ar trebui rotunjite.
Îmi spui aceste lucruri,
Dar mă uit la tine, suflete de argint,
Flacără albă de argint lustruit,
Arzînd sub bolțile albastre de glicină,
Și aș vrea să îngenunchez la picioarele tale,
Pe cînd în jurul nostru se desprind puternic
și dulce *Te-Deum*-urile clopotelor din Canterburry.

Vînt și argint

Strălucind puternic,
Luna de toamnă plutește pe cerul subțiat ;
Și heleșteiele își scutură spinările, aprinzîndu-și solzii
de balaur
Cînd luna trece deasupra lor.

Chinoiseries

Zăpada cade...

Zăpada șoptește în jurul meu
Și sandalele mele de lemn
Lasă după mine urme de zăpadă.
Dar pe nimeni n-o să-l aducă drumul pe aci,
Căutînd pașii mei,
Și cînd vor suna din nou clopotele pagodei,
Vor fi acoperiți și șterși.

Grădina împăratului

Odată, în zăduful înăbușitor al miezului verii,
Un împărat hotărî ca munții în miniatură din grădină-i
Să fie acoperiți cu mătase albă,
Ca astfel încununați
Să-i poată răcori privirea
Cu scînteierea zăpezii.

Meditație

Un înțelept,
Privind stelele trecînd pe cer,
A spus :
„În aerul de sus licuricii se mișcă mai încet".

ROBERT FROST
(1875—1963)

Tufa de flori

Am mers ca să-ntorc fînul după-un om
Ce îl cosise-n roua zorilor.

Pierise roua ce-i făcuse fierul brici
Pîn' să viu eu pe plaiul netezit.

L-am căutat din ochi după un pîlc de pomi,
Am stat s-aud de sună piatra coasii-n vînt,

Dar şi-a văzut de drum, cosise fînul tot,
Şi-acum voi fi cum a fost el — doar eu.

„Cum vom fi toţi, mi-am spus în gîndul meu,
De stau muncind răzleţi sau la un loc".

Dar cît am spus-o, m-a-ntrecut în zbor
Tăcut şi iute un fluture hoinar,

Cătînd cu amintiri pe noapte înnorate
Odihna unei flori şi farmecul de ieri.

Am însemnat cum zboară rotindu-se mereu,
Ca şi cum floarea încă acolo s-ar păli,

Apoi s-a dus, de-abia puteam să-l prind din ochi,
Pe aripe în tremur el iarăşi mi s-a întors.

Gîndeam la întrebări ce n-a răspuns ;
Voiam să vîntur fînul, să-l usuc ;

Dar pîn' s-o fac, îmi duse ochii mei
La tufa de flori-nalte la pîrîu,

Un petec înflorit, de fier cruțat,
Lîngă un pîrîu cu stuf, de coastă ras.

Ca să-l cunosc pe nume, m-apropiai,
Și flori de mătăcină am găsit.

Cosașu-n roua lor le îndrăgise așa,
Lăsîndu-le să poarte flori, nu pentru noi,

Nu ca de acolo să gîndim la el,
Ci doar de dragul limpezilor zori.

Iar fluturul cu mine desprins-am de pe flori
Solia dimineții ce m-a făcut s-aud

Cum păsările-nvie cu zorii ciripind,
Cum spune coasa-i lungă în șoapte peste plai,

Să simt pe-aproape un suflet ca al meu,
Așa că nu am mai lucrat tot singur,

Ci fericit lucrai cu ajutorul lui
Și tot cu el dormii în umbră la amiaz ;

Și-n visul meu ținui un sfat frățesc
C-un om al cărui gînd nu mai credeam să-l prind :

„Toți oamenii-mpreună muncesc, din inimă am spus,
De stau muncind deoparte sau împreună toți".

CARL SANDBURG

(n. 1878)

Chicago

Măcelar de porci pentru lumea-ntreagă,
Meșter de scule, adunător de grîu,

Constructor de căi ferate şi mînuitor al transporturilor
de mărfuri ;
Furtunos, puternic, zgomotos,
Oraş al umerilor mari.

Unii povestesc că eşti destrăbălat, şi-i cred, căci am văzut femeile tale sulemenite sub lămpile de gaz ademenind flăcăii fermelor.
Şi îmi povestesc că eşti necinstit, şi răspund : da, e adevărat,
am văzut banditul omorînd şi
umblînd liber ca să omoare din nou.
Şi îmi povestesc că eşti brutal, şi răspunsul meu e :
pe feţele femeilor şi copiilor am văzut urmele lipsei
şi foamei.
Şi după ce am răspuns astfel, mă întorc o dată mai mult
spre cei care te vorbesc cu dispreţ, oraşul meu, şi le
reîntorc dispreţul şi le spun :
Veniţi şi îmi arătaţi alt oraş cu capul ridicat,
căutînd atît de mîndru să fie cu viaţă, şi aspru,
şi puternic, şi îndrăzneţ.
Aruncînd blesteme magnetice printre munca de a
îngrămădi lucru peste lucru,
aci este un înalt şi îndrăzneţ răzvrătit,
mai viu prin contrastul micilor oraşe liniştite.
Fioros ca un cîine cu limba băloasă,
isteţ ca un barbar ridicat contra slăbiciunii,
cu capul gol,
azvîrlind cu lopata,
dărămînd,
făcînd planuri,
zidind, sfărîmînd, reclădind
Sub fum, prin praf toată ziua, rozînd cu dinţii albi,
Sub povara grozavă a soartei, rîzînd
precum rîde un om tînăr,
Rîzînd totdeauna precum rîde un luptător neştiutor,
care n-a pierdut niciodată o luptă,
Flecărind şi rîzînd că îşi simte sub încheietura mînei
pulsul şi sub coastele sale inima poporului său,
Rîzînd !

Rîzînd furtunosul, puternicul, zgomotosul rîs al tinereţii ; pe jumătate gol, asudînd, mîndru de a fi măcelar de porci, meşter de scule, adunător de grîne, jucător de căi ferate şi mînuitor al transporturilor de mărfuri.

Iarbă

Îngrămădiţi cadavrele claie la Austerlitz şi Waterloo,
Îngropaţi-le sub mine şi lăsaţi-mă să lucrez !
Sunt iarba ; acopăr totul.

Şi îngrămădiţi-le claie la Gettysburgh,
Şi îngrămădiţi-le claie la Ypres şi Verdun,
Îngropaţi-le sub mine şi lăsaţi-mă să lucrez !
Doi ani, zece ani — şi călătorii întreabă călăuza :

„Ce loc e acesta ?
Unde suntem acum ?"

Sunt iarba,
Lăsaţi-mă să lucrez !

SARA TEASDALE
(1884—1933)

Nu-mi va păsa

Cînd voi fi moartă şi deasupra mea prierul strălucitor
îşi va scutura părul înrourat de ploaie,
deşi tu te vei apleca deasupra-mi cu inima zdrobită,
Nu-mi va păsa.

Voi avea liniște precum copacii înfrunziți sunt plini de pace
cînd ploaia îndoaie ramurile.
Și voi fi mai tăcută și mai nepăsătoare
decît ești tu acuma.

Fuga

Uită-te înapoi cu ochi dornici și să știi că te voi urma.
Ia-mă în dragostea ta precum un vînt aerian ridică *rînduneaua.*
Și zborul nostru să fie departe, în soare, sau ploaie și vînt —
Dar ce va fi dacă aud întîia mea iubire chemîndu-mă iar ?

Prinde-mă în sufletul tău cum marea mîndră ține spuma,
Du-mă departe, pe dealurile ce-ți ascund căminul ;
Pacea va șindrili acoperișul și dragostea va zăvorî poarta —
Dar ce va fi dacă aud întîia mea iubire chemîndu-mă din nou ?

DIN POEZIA ENGLEZĂ

WILLIAM SHAKESPEARE
(1564—1616)

Sonet

La fel cu iarna mi-a fost lipsa ta,
O, tu, plăcerea anului ce piere !
Ce înghețat eram, cum vremuia !
Ce ger pustiu pe toate sta-n putere !

Şi totuşi, adia văratic soare,
Şi toamna ne sporea bogată-n tort,
Purtînd o caldă binecuvîntare,
Ca trup de văduvă cînd soțu-i mort,

Dar tot belşugul îmi părea nedreaptă
Nădejde fără floare, rod sărac,
Cînd bucuria verii te aşteaptă,
Şi tu plecat, chiar păsările tac.

Ori, de mai cîntă, e cu atîta jale,
Că frunzele pălesc pe-a iernii cale.

PERCY BYSSHE SHELLEY
(1792—1822)

Aziola

„Aziola cum plînge n-o auzi ?
Aproape o fi sub duzi."
Mi-ai spus pe cînd şedeam
În colb de amurg cînd stea şi sfeşnic nu se-aprind ;
  Şi socotind
Că-i vreo femeie plicticoasă ce bocea,
„Cine — te-am întrebat — e Aziola ?"
Ce uşurat să ştiu că om nu este
Să nu mă tem de-o ironie sau de-o ură.
  Tu mi-ai citit în suflet lesne,
Şi-ai rîs, şi-ai zis : „Din fire nu-ţi ieşi ;
E doar o cucuvaie mică-n seara sură."

Prin cîte amurgiri, mîhnită Aziola !
  Străinu-ţi viers l-am auzit
În crîng, pe rîu, poiană şi vălcea,
Prin cîmp şi stufăriş la nesfîrşit,
Cum grai de om, de viori, privighetori sau vînt
  Nu-mi răscolise sufletul nicicînd ;
Mai altfel şi mai dulce decît toate.
  Mîhnită Aziola ! Din acel ceas
Te-am îndrăgit, o, tu, cu tristul glas.

WILLIAM BUTLER YEATS

(1865—1939)

Poetul dorește hainele cerului

De aş avea hainele împodobite ale cerului
Cusute cu rază de aur şi de argint,
Albastrele, ştersele şi negrele haine
Ale nopţii, ale luminii şi ale penumbrii,
Aş întinde hainele sub picioarele tale ;
Dar eu, săracul de mine, n-am decît vise ;
Mi-am întins visele sub picioarele tale.
Calcă uşor, căci păşeşti peste visele mele.

Cînd vei fi bătrînă...

Cînd vei fi bătrînă, cu părul sur şi plină de somn,
Cînd vei da din cap, moţăind lîngă vatră, ia această
carte a mea
Şi citeşte-o încet, şi visează la galeşa privire
Pe care o avură ochii tăi odată şi la umbrele lor adînci ;

La cîţi au iubit clipele tale de veselă drăgălăşie
Şi ţi-au iubit frumuseţea cu dor fals sau adevărat ;
Dar un singur om a iubit călătorul suflet din tine,
Şi a iubit durerile din obrazul tău azi schimbat,

Şi aplecat puţin printre gratiile înflăcărate,
Şopteşte, cam trist, cum iubirea fuge mereu,
Şi trecînd pe munţii ce stau deasupra atingerii noastre,
Îşi ascunde faţa în roiul de stele pribegi.

Magii

Acuma, ca şi totdeauna, pot vedea cu ochii minţii,
În hainele lor ţeapăne, vopsite, nemulţumiţii palizi
Cum răsar şi dispar în adîncul albastru al cerului,
Cu toate feţele lor bătrîne ca piatra, lovite de ploaie,
Şi toate coifurile lor de argint plutind unul lîngă altul,
Şi toate privirile lor încă pironite, nădăjduind să mai
găsească odată,
Chinuiţi de tumultul Calvarului,
Taina ce nu se poate desluşi pe pămînt.

Lebedele sălbatece din Coole

Copacii au căpătat frumuseţea lor de toamnă,
Potecile din păduri sunt uscate.
În amurgul de octombrie apa
Oglindă un cer liniştit ;
Pe ape lucind între pietre
Stau cincizeci şi nouă de lebede.

A nouăsprezecea toamnă a venit peste mine
De cînd întîia oară le-am numărat ;
Le-am văzut pînă să fi isprăvit bine,
Toate deodată suind
Şi îndepărtîndu-se, rotind în mari cercuri sparte
Cu aripile lor zgomotoase.

Am privit acele strălucitoare fiinţe,
Şi acum mi-e sufletul greu.
Totu-i schimbat de cînd, ascultînd în amurg,
Întîia oară, pe ţărmul de-aici,
Lovitura de clopot a aripelor deasupra capului meu,
Am păşit cu pas mai uşor.

Neobosite încă, iubit lîngă iubită
Vîslesc prin frig,

Pe rîuri prietenoase, sau urcă prin aer ,
Sufletele nu le-au îmbătrînit ;
Patimi și cuceriri, pribegească ele oriunde,
Sunt pentru ele și azi.

Dar acum stau cîrd, pe apa tăcută,
În taină, în frumusețe ;
Printre ce stufuri clădi-vor ele,
Pe țărmul cărui lac sau tău
Încînta-vor ochii altora cînd odată mă voi trezi
Să aflu că au zburat.

THOMAS STEARNS ELIOT
(n. 1888)

Marină

Quis hic locus, quae regio, quae mundi plaga ?

Ce mări, ce țărm, ce sure stînci, ce insule,
Ce apă lingînd prora
Și miros de brad, și sturz de pădure cîntînd prin ceață,
Ce chipuri ne revin,
O, fiica mea.

Acei ce ascut colții cîinelui, însemnînd
Moarte
Acei ce strălucesc cu mîndria păsării-muscă, însemnînd
Moarte
Acei ce stau în cocina mulțumirei, însemnînd
Moarte
Acei ce sufăr extazul dobitoacelor, însemnînd
Moarte

S-au dezlegat de materie, reduşi de vînt,
O răsuflare a brazilor, şi ceaţa cu cîntec de codru
Prin acest har s-au topit pe loc.

Care e faţa asta, mai puţin clară şi mai clară,
Pulsul în braţ, mai puţin tare şi mai tare —
Dat sau împrumutat ? mai departe ca stelele şi mai aproape ca ochiul,
Şoapte şi rîset uşor printre frunze şi paşi prea grăbiţi
Sub somn adînc, unde apele toate se strîng.

Vîrf de catarg crăpat de gheaţă şi vopsea crăpată de foc.
Eu le-am făcut, eu le-am uitat
Şi-mi amintesc
Catargul cel slab şi putreda pînză
Între o lună iunie şi un alt septembre.
Le-am făcut neştiind, treaz şi beat, pe neştiute, ale mele.
Carina prinde apă, încheieturile se cer călăfătuite.
Forma asta, faţa asta, viaţa asta,
Trăind spre a trăi într-o lume de timp dincolo de mine ; lasă-mă
Să-mi dau viaţa pentru viaţa asta, vorba pentru cea negrăită,
Deşteptarea, buze despărţite, nădejdea, corăbiile noi.

Ce mări, ce ţărm, ce insule de granit către cheresteaua mea
Şi sturz de pădure chemînd prin ceaţă,
Fiica mea.

Ţara pustie [1]

I Înmormîntarea mortului

Prier e cea mai crudă lună, născînd
Flori de liliac din ţara moartă, amestecînd

---

[1] Reproducem poemul cu numerotarea versurilor, pentru a se putea urmări notele autorului (p. 436).

Amintire şi dorinţă, îmboldind
Rădăcini amorţite cu ploaie de primăvară.
Iarna ne-a ţinut cald, acoperind
Pămîntul în omăt de uitare, hrănind
Un pic de viaţă cu cepe uscate.
Vara ne-a surprins, sosind peste Starnbergersee
Cu o pală de ploaie ; ne-am oprit în colonadă,
Şi am pornit iar la soare, în Hofgarten,
Şi am băut cafea, şi am vorbit timp de un ceas.
Bin gar keine Russin, stamm'aus Litauen, echt deutsch.
Şi pe cînd eram copii, locuind la arhiduce,
Vărul meu, el mă lua cu dînsul în săniuţă,
Şi mă speriam. Spunea : „Marie,
Marie, apucă-te bine". Şi devale o porneam.
În munţi, acolo te simţi slobod.
Citesc mai toată noaptea şi cobor către miazăzi, iarna.

Ce rădăcini sunt astea de se ţin încleştate, ce crengi zbucnesc
Din aceste surpături de piatră ? Fiu al omului,
Tu nu poţi spune sau ghici, căci nu cunoşti decît
Un maldăr de icoane sparte, acolo unde bate soarele.
Şi copacul mort nu dă adăpost, nici greierele ajutor,
Şi nici piatra uscată zgomot de apă. Numai
Acolo e umbră, sub stînca roşie.
(Intră sub umbra stîncii roşii.)
Şi îţi voi arăta ceva deosebit,
Şi de umbra ta în zori umblînd cu paşi mari în urma-ţi,
Şi de umbra ta seara răsărind ca să te întîmpine :
Îţi voi arăta spaima într-o mînă de praf.

Frisch weht der Wind
Der Heimat zu,
Mein irisch Kind
Wo weilest du?

„Mi-ai dat întîile zambile acum un an ;
M-au numit fata cu zambile."
— Totuşi, cînd ne-am întors tîrziu, din grădina zambilelor,
Cu braţele tale pline şi părul tău ud, n-am putut
Grăi, şi ochii mi-au lipsit, nu eram nici

Viu, nici mort, şi nu cunoşteam nimic,
Privind în inima luminii tăcerea.
Od und leer das Meer.

Madame Sosostris, faimoasă „clairvoyantă",
Avea un guturai, cu toate acestea
E cunoscută drept cea mai înţeleaptă femeie din Europa.
Cu un afurisit pachet de cărţi. Aici, spune ea,
E carta Matale, Marinarul Phoenician cel înecat.
(Mărgelele acestea erau ochii lui. Te uită !)
Aici e Belladonna, Doamna Stîncilor,
Doamna chiverniselilor.
Aici e omul cu trei doage, şi aici Roata,
Şi aici e neguţătorul chior, şi această cartă,
Care e albă, e ceva ce duce el în spate,
Pe care n-am voie să văd. Nu pot găsi
Omul Spînzurat. Să te fereşti de moartea prin apă.
Văd oameni gloată, umblînd jur împrejur în cerc.
Mulţumesc. De vezi pe scumpa mea D-nă Equitone,
Spune-i că-i aduc horoscopul chiar eu :
Se cere atîta băgare de seamă astăzi.
Cetate nălucă,
Sub ceaţa cafenie a unor zori de iarnă,
O mulţime curgea pe Podul Londrei, atîţia,
Nu mă gîndisem că moartea pierduse atîţia.
Suspine, scurte şi puţine, se pierdeau,
Şi fiece om îşi ţintea ochii înaintea sa.
Curgea la deal şi la vale pe Strada Regelui William,
Acolo unde clopotul Sfintei Mariei Woolnoth însemna orele
Cu un sunet mort la ultima bătaie.
Acolo zării un cunoscut, şi l-am oprit, strigînd : „Stetson !
Tu, care ai fost cu mine în corăbii la Mylae !
Trupul pe care l-ai sădit anul trecut în grădina ta
A început să dea muguri ? O să înflorească anul acesta ?
Sau gerul neaşteptat i-a turburat odihna ?
Oh, ţine departe Cîinele, prietenul omului,

De nu, ghearele lui îl vor dezmormînta iar!
Tu! hypocrite lecteur! — mon semblable — mon frère!"

II O partidă de şah

Jeţul în care şedea, ca un tron lucitor,
Jăruia pe marmura unde oglinda
Ridicată de stindarte întreţesute cu viţe pe rod,
Printre care un Cupidon de aur privea
(Altul îşi ascundea ochii sub aripă),
Dezdoia flacările unui candelabru cu şapte braţe,
Răsfrîngînd lumină pe masă cînd
Scînteierea giuvaerelor sale s-a înălţat să-l întîmpine
Din casete de mătase revărsate din belşug:
În fiole de fildeş şi de sticlă colorată,
Neastupate, pîndeau parfumurile ei straniu sintetice.
În alifii, în prafuri sau lichide — turburau, amestecau
Şi înecau simţurile în miresme; vînturate de adierea
Răcoroasă de la fereastră, ele urcau,
Îngroşînd flăcările prelungite ale luminărilor,
Îşi aruncau fumul peste laquearia,
Mişcînd chenarele pe pătratele tavanului.
Uriaşe lemne aduse de mare împănate de aramă
Ardeau verde şi portocaliu în rama pietrei colorate.
Lumină tristă în care un delfin sculptat înota.
Deasupra căminului antic se desfăşura,
Ca şi cum o fereastră s-ar fi deschis pe păduratica scenă
Metamorfoza Philomelei, de către regele barbar
Atît de brutal răpită; acolo şi azi privighetoarea
Umplea tot pustiul cu glas nesiluit
Şi încă se tînguie ea, şi încă lumea o urmăreşte,
„Iug iug" pentru urechi spurcate.
Şi alte trunchiuri veştejite ale vremii
Erau scrise pe ziduri: vedenii zgîite
Se plecau în afară, proptindu-se, făcînd să tacă odaia îngrădită.
Paşi foşneau pe scară.
La para focului, sub perie, părul ei
Se resfira în limbi de flacări,
Strălucea în cuvinte, apoi se liniştea sălbatic.

„Nervii îmi sunt bolnavi azi-noapte. Da, bolnavi. Stai cu mine.
Vorbeşte-mi. De ce nu vorbeşti niciodată ? Vorbeşte.
La ce te gîndeşti ? La ce bun gînduri ? La ce ?
Nu ştiu niciodată la ce te gîndeşti. Gîndeşte."
Cred că suntem în alei umblate de şobolani,
Unde oamenii morţi şi-au pierdut oasele.
„Ce înseamnă acest zgomot ?"
Vîntul sub uşă.
„Ce înseamnă acest zgomot acum ? Ce diretică vîntul ?
Nimic faţă de nimic.
Nu
Ştii nimic ? Nu vezi nimic ? Nu-ţi aminteşti
Nimic ?"
Îmi amintesc.
Mărgelele acestea erau ochii lui.
„Eşti viu sau nu ? Nu e nimic în capul tău ?"
Totuşi,
O O O O, acest refren shakespearian
E atît de elegant,
Atît de inteligent !
„Ce trebuie să fac de-acum ? Ce trebuie să fac ?
Voi zbucni afară cum sunt, şi voi umbla pe stradă
Cu părul meu lăsat, aşa. Ce-o să facem mîine ?
Ce-o să facem mereu ?"
Apa caldă la zece.
Şi dacă plouă, o maşină închisă la patru.
Şi vom juca o partidă de şah,
Strîngînd ochi fără pleoape şi aşteptînd să ni se bată în uşă.
Cînd soţul lui Lili a fost demobilizat, i-am spus,
Nu mi-am îndulcit cuvintele, i-am spus eu însumi,
Grăbeşte, te rog, e vremea
Acuma, cînd Albert se reîntoarce, fă-te un pic drăguţă.
O să vrea să ştie ce-ai dres cu banii pe cari ţi i-a dat
Ca să-ţi pui dinţii. A făcut-o, eram faţă.
Să ţi-i scoţi toţi, Lil, şi pune-ţi un şir frumos,
A spus, ţi-o jur, nu mai pot să te privesc.
Şi nu mai pot nici eu, am spus, şi gîndeşte la sărmanul Albert.

A fost în armată patru ani, își dorește zile plăcute,
Și de nu i le dai, altele i le vor da, am spus.
Oh, așa e, a spus ea. Așa ceva, am spus.
Atunci știu cui să mulțumesc, a spus, și s-a uitat drept la mine.
Grăbește, te rog, e vremea.
Dacă nu-ți place, poți s-o sfîrșești, am spus,
Altele pot culege și alege de nu poți tu.
Dar de pleacă Albert, nu va fi din lipsă de a te fi prevenit.
Ar trebui să-ți fie rușine, am spus, să arăți atît de antică
(Și ea n-are decît treizeci și unu).
N-am ce face, a spus ea, strîmbînd din nas,
Am luat hapuri ca să scap, a spus ea.
(A și avut cinci, și s-a prăpădit aproape la nașterea micului George.)
Farmacistul a spus că totul va fi bine, dar nu mi-am revenit niciodată.
Ești într-adevăr nebună, am spus.
Bine, dar dacă Albert nu te va lăsa în pace, am spus,
De ce te-ai măritat dacă nu vrei copii ?
Grăbește, te rog, e vremea.
Așa, duminecă Albert era acasă, aveau o șuncă încălzită,
Și m-au poftit la masă, să mă bucur de frumusețea ei caldă.
Grăbește, te rog, e vremea.
Grăbește, te rog, e vremea,
Bună seara, Bill. Bună seara, Lu. Bună seara, May. Bună seara.
Pa, pa. Bună seara. Bună seara.
Bună seara, doamnelor, bună seara, doamnelor dulci, bună seara, bună seara.

III Predica focului

Pînza gîrlei e ruptă : cele din urmă degete de frunză
Se strîng și cad pe malul spălat. Vîntul
Străbate țara pămîntie neauzit. Nimfele s-au depărtat.
Blîndă Tamisă, fugi dulce pînă sfîrșesc viersul meu.

Apa nu poartă sticle goale, hîrtii de sandvici.
Batiste de mătase, cutii de carton, mucuri de ţigări
Sau alte mărturii din nopţi de vară. Nimfele s-au depărtat.
Şi amicii lor, trîndavii moştenitori ai bancherilor din „City".
Plecaţi de asemeni, n-au lăsat adresă.
La apele Lemanului noi şezum şi plînsem...
Blîndă Tamisă, fugi dulce, pînă sfîrşesc viersul meu.
Blîndă Tamisă, fugi dulce, căci tare şi mult nu vorbesc eu.
Iar în spate, într-o trîmbă de vînt rece, aud
Clănţăt de oase şi rîs gîlgîit din auz în auz.

Un guzgan s-a tîrît moale prin vegetaţie,
Tîrşindu-şi pîntecul cleios de ţărm
Pe cînd pescuiam în canalul întunecat
Într-o seară de iarnă, tocmai în dosul uzinei de gaz,
Meditînd asupra naufragiului regelui, fratele meu,
Şi asupra morţii regelui, tatăl meu, înaintea sa.
Albe trupuri goale pe locul jos jilav
Şi oase aruncate într-un pod jos, uscat,
Zăngănite de piciorul guzganilor numai, an de an, lung,
Dar în spatele meu, din vreme în vreme, aud
Sunet de corn şi de motor, ce vor aduce iară
Pe Sweeney la d-na Porter în primăvară.
O, luna aluneca peste d-na Porter
Şi peste fiica sa.
Ele-şi spală picioarele în apă gazoasă.
Et, o, ces voix d'enfants, chantant dans la coupole !
Tuit tuit tuit
Iug iug iug iug iug iug
Aşa de nemilos ţipate...
Tereu

Cetate nălucă
Sub ceaţa brună a amiezii de iarnă
D-l Eugenides, negustorul din Smyrna,
Nebărbierit, cu buzunarul plin de stafide
C.i.f. London : scrisori la vedere,

M-a poftit într-o franțuzească demotică
Să iau dejunul la Cannon Street Hotel,
Urmată de un „weekend" în Metropolă.
În ceasul violet, cînd ochii și umerii
Se ridică de pe birou, cînd mașina umană adastă
Ca un taxi pulsînd așteptare,
Eu, Tiresias, deși orb, palpitînd între două vieți,
Moșneag cu sîni zbîrciți de femeie, pot vedea
În ceasul violet, ceasul înserării care grăbește
Spre cămin și aduce marinarul acasă de pe mări,
Duce dactilografa acasă tocmai la ora ceaiului, îi luminează cina, îi aprinde
Mașina de gătit și în cratițe îi așează mîncarea.
De pe fereastră, primejdios stau întinse,
Uscîndu-se, combinezoanele ei atinse de soare cu ultime raze,
Se-naltă teanc pe divan (noaptea, patul ei)
Ciorapi, papuci, bluze și corsete.
Eu, Tiresias, moșneag cu mamèle zbîrcite,
Am zărit întîmplarea și am proorocit sfîrșitul —
Și eu am așteptat oaspele așteptat.
El, junele furunculos, sosește,
Funcționar la o mică agenție, cu ce priviri cutezătoare,
Un om de rînd, căruia încrederea în sine i se potrivește
Ca un joben unui milionar din Bradford.
Momentul e propice, își spune el,
Masa e sfîrșită, dînsa-i plictisită, obosită,
El încearcă s-o cîștige mîngăierii,
Care, deși nedorită, nu e de loc respinsă.
Aprins și hotărît, el dă asalt de-ndată ;
Cercetătoare mîini nu-ntîmpină-apărare ;
Iar îngîmfarea lui nu cere vreun răspuns,
Și schimbă-n bunăvoie nepăsarea.
(Și eu, Tiresias, dinainte îndurai tot
Ce s-a săvîrșit pe-acest divan sau pat ;
Eu, care-am stat la Teba pe sub ziduri
Și am umblat printre cei mai umili din morți) :
Depune ca final un protector sărut
Și-i dibuiește drumul, găsind neaprins pe scară...

Se-ntoarce ea, privește o clipă în oglindă,
Abia dîndu-și seama de amantul plecat;
I-îngăduie doar mintea un gînd neisprăvit:
„Eh, s-a făcut, și sunt bucuroasă că s-a isprăvit".
Cînd o femeie frumoasă înclină spre nebunie și
Tot pășește prin odaia ei, monoton,
Își netezește părul cu mînă de automat și
Mai pune un suvenir pe gramofon.

„Această muzică alunecă pînă la mine pe ape."
Și de-a lungul străzii Strand pînă în strada Reginei
Victoria.
O, City, City, pot cîteodată să aud
Lîngă un bar public în strada Tamisei de jos
Plăcutul scîncet al unei mandoline
Și un clinchet, și un crîșnet dinăuntru,
Unde pescarii trîndăvesc la amiazi: unde zidurile
Sfîntului Martir Magnus păstrează
Netălmăcita minune al albului și al aurului ionian.

Rîul asudă
Ulei și smoală,
Luntrile pornesc
Cu refluxul
Pînze roșii
Întinse
Pe sub vînt, se-nvolbură pe speteaza cea mare
Luntrile-și spală
Grămezi de bușteni
Pînă jos la Greenwich ajung
Mai departe de Insula Cîinilor.
Weialala leia
Wallala leialala
Elizabeth și Leicester
Lovind din vîsle,
Pupa era în chip de
Scoică-aurită
Roșu și aur
Valul vioi
Juca pe amîndouă maluri

Vînt de sud-vest
Ducea pe ape în jos
Dangăt de clopot
Din albe turle,
Weialala leia
Wallala leialala.

„Tramvaie şi copaci prăfuiţi,
Highbury m-a născut. Richmond şi Kew
M-au ucis. Lîngă Richmond mi-am înălţat genunchii
Alene pe podeaua unei bărci strîmte...
Picioarele mele sunt la Morgate şi inima mea
Îmi stă sub picioare. După eveniment
A plîns. A făgăduit «o nouă plecare».
N-am replicat nimic. Ce să-mi peste oare ?"

„Pe plaja de la Margate,
Nu pot lega
Nimic cu nimic.
Unghiile rupte la mîni murdare.
Poporul meu umil, popor ce nu aşteaptă
Nimic."
La la
La Cartagina atunci am sosit,
Arzînd, arzînd, arzînd, arzînd,
O, Doamne, tu m-ai scos din foc,
O, Doamne, tu m-ai scos
arzînd.

IV Moarte prin apă

Phlebas Phoenicianul, mort de două săptămîni,
A uitat ţipătul pescăruşilor, şi valul mării adînci,
Şi cîştigul, şi pierderea.
Un şuvoi pe sub mare
I-a cules oasele în şoptiri. Cum se legăna în sus şi în jos,
El urca şi cobora scara vieţii,
Intrînd în vîrtej.

Păgîn sau ebreu,
O, tu, ce stai la cîrmă și te uiți înspre vînt,
Privește pe Phlebas, care a fost odată mîndru și chipeș
ca tine.

V Ce a grăit tunetul

După lumina faclelor roșie pe obrazul în sudori,
După tăcerea înghețată din grădini,
După agonia pe locuri de piatră,
După țipătul și bocetul
Temniței și palatului, și reverberația
Fulgerului de primăvară pe munți depărtați,
El, care trăia, e acum mort.
Noi, care trăim, murim acuma
Cu puțină răbdare.

Aici nu e apă, dar numai stîncă,
Stîncă fără apă și drum nisipos,
Drum șerpuind sus, printre munți,
Munți de stîncă fără apă.
Dacă ar fi apă, ne-am opri și am bea.
Printre stînci nu te poți opri sau gîndi,
Sudoarea e uscată și picioarele sunt în nisip.
Dacă ar fi cel puțin apă printre stînci —
Gură de munte mort, cu dinți cariați, ce nu pot scuipa.
Aici nu poți nici să stai, nici să te culci, nici să te
așezi ;
Nu e măcar tăcere în munți,
Ci fulger uscat sterp fără ploaie ;
Nu e măcar singurătate în munți,
Ci chipuri roși ursuze rînjesc și mîrîie
Din porțile unor case de chirpici.
Dacă acolo ar fi apă
Și nu stîncă,
Dacă ar fi stîncă
Și apă asemeni,
Și apă,
Un izvor,
Un tău printre stînci,

Dacă ar fi sunetul apei măcar,
Nu greierul
Şi iarbă uscată cîntînd.
Ci sunet de apă peste o stîncă
Unde sturzul pustnic cîntă sus, printre pini,
Drip drop drip drop drop drop drop.

Dar acolo nu e apă.
Cine e al treilea care umblă mereu lîngă tine?
Cînd număr, nu suntem decît tu şi eu împreună,
Dar cînd mă uit înaintea mea pe drumul alb,
Acolo e mereu altul umblînd lîngă tine,
Alunecînd învelit într-o manta cafenie, îmbrobodit,
Nu-l pot cunoaşte de e bărbat sau femeie,
Dar cine e acela de partea cealaltă a ta?

Ce e acel sunet sus, în văzduh,
Murmur de mamă bocitoare,
Cine sunt acele hoarde îmbrobodite roind
Peste nesfîrşite cîmpii, împletecindu-se în pămîntul crăpat,
Încercuit numai de şesul zării.
Care e cetatea aceea peste munţi,
Ce-şi crapă, şi-şi schimbă, şi-şi surpă prin vînăt văzduh
Turlele năruite.
Ierusalim, Atena, Alexandria,
Viena, Londra,
Năluci...

O femeie şi-a împletit strîns părul lung şi negru
Şi a zis strunelor melodii în suspine,
Şi lilieci cu feţe de prunc în lumina viorie
Au şuierat, şi au bătut din aripi,
Şi au lunecat cu capul în jos de-a lungul unui zid înnegrit,
Şi în sus, prin văzduh, erau turle
Sunînd clopote de-aducere-aminte, care păstrează orele
Şi glasurile cîntînd din cisterne goale şi din puţuri istovite.

În peştera în surpare printre munţi,
În lumina slabă a lunii, iarba cîntă
Deasupra mormintelor căzute, în jurul capelei.
Acolo e capela goală, doar casa vîntului.
N-are ferestre, şi poarta se clatină.
Oase uscate nu pot face rău nimănui.
Numai un cocoş sta pe vîrful acoperişului :
Cu-cu-rigu, cu-cu-rigu,
Într-o aprindere de lumină. Apoi o pală de vînt umed
Aducînd ploaie.

Gangele scăzuse şi frunzele mlădioase
Aşteptau ploaia, pe cînd norii negri
Se adunau la depărtări mari, pe deasupra Himavantului.
Djungla se pitea, cocoşată, în tăcere.
Atunci grăi tunetul.
DA
Datta : ce am dat noi ?
Prietene, sînge zguduind inima,
Cutezarea grozavă a unei clipe de predare
Pe care vîrsta precautã n-o mai poate lua înapoi,
Prin ea, prin ea numai, am trăi noi,
Care nu se va mai găsi în necroloagele noastre
Sau în amintiri învesmîntate de păiajenul beneficiar
Sau sub pecetii rupte de portărelul jigărit
În odăile noastre pustii.
DA
Dayadhvam : Am auzit cheia
Întorcîndu-se o dată în uşă şi întorcîndu-se numai o dată.
Gîndim la cheie, fi-care în temniţa lui,
Gîndind la cheie, fiecare îşi mărturiseşte temniţa
Numai la căderea nopţii, şoptiri eterice
Învie pentru o clipă un Coriolan înfrînt.
DA
Damyata : Luntrea răspunse
Bucuros mînei îndemînatice la vîntrele şi vîslă,
Marea era liniştită, inima ta ar fi răspuns
Bucuros la chemare, bătînd supusă

Sub mîni stăpînitoare.
Am stat pe ţărm,
Pescuind, cu cîmpia stearpă în spate,
Rîndui-voi cel puţin ţarinele mele ?
Podul Londrei se surpă, se surpă, se surpă
Poi s'ascose nel foco che gli affina
Quando fiam ceu chelidon. O, rîndunică, rîndunică,
Le Prince d'Aquitaine à la tour abolie.
Aceste frînturi le-am ţărmurit împotriva năruirilor mele.
De ce atunci răul te încolţeşte ? Hieronimo e nebun iarăşi.
Datta. Dayadhvan. Damyata.
Şantih şantih şantih.

Drumul magilor

Ne-a întîmpinat cu frig mare
Tocmai cea mai rea vreme a anului
Pentru un drum aşa de lung :
Căile desfundate şi aerul tăios,
Chiar miezul mort al iernii.
Şi cămilele rănite, betege de picioare, răzvrătite,
Culcîndu-se în omătul care se topea.
Au fost vremuri cînd am plîns
Palatele de vară pe povîrnişuri, terasele
Şi fetele în mătăsuri aducînd şerbet.
Apoi călăuzele cămilelor înjurînd şi bombănind,
Luînd-o la fugă şi cerînd rachiul, şi muierile lor,
Şi focurile de noapte stinse, şi lipsa de adăposturi,
Şi cetăţile duşmănoase, şi tîrgurile neprietene,
Şi satele murdare, socotind preţuri mari :
Ce zile grele am avut !
La sfîrşit ne-a părut mai bine să călătorim toată noaptea
Aţipind pe apucate,
Cu glasuri cîntîndu-ne în ureche, spunînd
Că aceasta era doar nebunie.

Apoi, în zori, am coborît într-o vale mai caldă,
Umedă, mai jos de hotarul zăpezii, mirosind a iarbă ;

Cu un pîrîu repede şi o moară de apă lovind întunericul
Şi trei copaci pe zare,
Şi un cal bătrîn, bălan, galopînd pe pajişte.
Apoi am sosit la un han cu frunze de viţă pe tîmpla porţii,
Şase mîini la o uşă deschisă aruncau zarul pentru arginţi,
Şi picioare băteau burdufele goale de vin,
Dar acolo n-am putut afla nimic, şi aşa am mers mai departe,
Şi am ajuns în amurg, nici o clipă prea devreme,
Găsind locul ; era (ai putea spune) mulţumitor.

Toate s-au petrecut de mult, mi-aduc aminte,
Şi aş porni din nou, dar, ia seama,
Acest lucru, ia seama bine :
Am făcut noi tot drumul acela pentru
Naştere sau Moarte ? S-a întîmplat o Naştere, desigur,
Am avut mărturie şi nu e îndoială. Am văzut naştere şi moarte,
Dar socoteam că erau deosebite ; această Naştere a fost
Grea şi amară agonie pentru noi, ca Moartea, moartea noastră.
Ne-am întors în ţările noastre, aceste împărăţii,
Dar de-acum fără linişte aici, în vechea rînduială,
Cu un popor străin, îndrăgindu-şi zeii.
Aş fi bucuros de altă moarte.

DIN POEZIA FRANCEZĂ

PIERRE DE RONSARD

(1524—1585)

Sonet

Cînd tu vei fi bătrînă, veghind la luminare,
Pe lîngă focul vetrei din fusul tău torcînd,
Cîntînd vei spune viersu-mi, visînd şi minunînd :
Ronsard mă lăudase pe cînd eram în floare.

Şi slujnică atuncea la veste aşa mare
N-o fi, de oboseală aproape aţipind,
La numele meu somnul din gene alungînd,
Prinos să nu-ţi aducă, slăviri nemuritoare.

Voi fi pe sub ţărînă, nălucă fără oase,
Îmi voi găsi odihna prin umbrele mirtoase :
Tu la cămin şedea-vei, o babă-n zgribuliri.

Plîngîndu-mi şi amorul, şi mîndrul tău dispreţ;
De mă asculţi, trăieşte, căci mîine n-are preţ:
Culege-ţi-i de astăzi ai vieţii trandafiri.

IOACHIM DU BELLAY

(1525—1560)

Sonet

Ferice, ca Ulisse, de faci prin lume drum,
Sau ca acela care răpise lîna de-aur
Şi plin de-nvăţătură şi minte, drept tezaur,
S-a-ntors să mai trăiască doar cu ai săi de-acum.

Cînd o să-mi văd, vai, iarăşi sătucul meu sărac,
Şi pe cămin iar fumul; şi în ce zi aleasă
O să-mi revăd palanul ce ţine biata casă,
Ce-mi e cît tot ţinutul, şi mult şi mult mai drag!

Mai bun îmi e locaşul clădit din moş-strămoş
Decît palatu-n Roma semeţ şi orgolios:
Ca marmura îmi place mai mult o gresie fină,

Mai mult un galic Loire, ca Tibrul lor latin,
Mai mult un mic Lyré, ca naltul Palatin,
Mai mult ca suflul mării blîndeţea angevină.

MAURICE DE GUÉRIN
(1810—1839)

Centaurul

Mi-a fost dat să mă nasc în văgăunile munţilor. Ca rîul văii ce-n obîrşii se scurge din stîncă în picături şi plînge prin grote adînci, întîia clipă a vieţii mi se lasă în negurile unei locuinţe ascunse şi fără să-i turbure liniştea. Cînd maicelor noastre li se apropie dezlegarea sarcinei, ele se trag către peşteri, şi în fundul celor mai sălbatice, în miezul cel mai des al umbrei, fată, fără să scoată un vaier, roade ca şi ele de tăcute. Laptele lor puternic ne face să biruim fără lincezeli, nici lupte nesigure, întîile greutăţi ale vieţii; totuşi, ieşim din peşteri mai tîrziu decît voi din leagăn. Căci printre noi e răspîndită credinţa că e bine să fereşti şi să învăluieşti cele dintîi vremuri ale fiinţei, ca zile pline de zei. Creşterea mi se împlini mai toată în umbrele unde mă născusem. Adîncul locuinţii se găsea atît de departe în creierii muntelui că n-aş fi ştiut încotro se află ieşirea, dacă vînturile, cotind cîteodată prin deschiderea ei, n-ar fi azvîrlit acolo răcoare şi neaşteptate turburări. Cîteodată, iar, maică-mea se întorcea, împresurată de mireasma văilor sau rîurind de apele ce le cerceta. Şi aceste reveniri ale ei, fără să-mi povestească nicicînd de albia şi de firul gîrlelor, dar urmărită încă de duhurile lor, îmi nelinişteau minţile şi, întărîtat, mă imboldeau să-mi cutreier umbrele. „Ce sunt oare — îmi spuneam — acele lumi dinafară, unde maică-mea îşi mînă avîntul, şi ce domneşte oare acolo aşa de puternic ca să mi-o cheme la ele mereu? Şi ce se petrece acolo atît de potrivnic încît ea să revie zilnic tot cu alte simţiri?" Maică-mea se întorcea cînd însufleţită adînc de bucurie, cînd jalnică şi tîrîndu-se parcă rănită. Bucuria ce aducea i se întipărea de departe în vreo trăsătură a mersului şi i se răspîndea din priviri. Îi resimţeam împărtăşirile cu întreaga fiinţă; dar şi mai mult mă cuprindeau lîncezelile ei, îndem-

nîndu-mă şi mai afund în toate presupunerile minţii. În clipele acelea mă îngrijorau puterile, recunoşteam în ele o vlagă menită să nu rămînă singuratică şi, pornind fie să-mi scutur braţele, fie să-mi înmulţesc goana prin umbrele largi ale peşterii, mă străduiam să descopăr în loviturile date prin gol şi în avîntul galopului ţelul către care mă îndreptam şi mă răpeau în fugă copitele... De-atunci mi-am înnodat braţele de bustul centaurilor, şi de trupul eroilor, şi de trunchiul stejarilor; mînile mi-au încercat stîncile şi apele, plantele fără număr şi cele mai uşoare adieri ale văzduhului, căci mi le ridic în liniştea nopţilor oarbe ca să prindă suflările, şi din vestirile lor să-mi proorocească drumul. Priveşte-mi picioarele, o, Melampos, ce tocite sunt! Şi cu toată gheaţa vîrstei, mai sunt zile cînd, sus, pe culmi, în plină lumină, îmi duc iar răscoalele tinereţii ca-n peşterile de odinioară şi îmi înalţ braţele, şi îmi adun toate rămăşiţele iuţelii, gonind parcă acelaşi ţel.

Acestor turburări le urmau pe rînd lungi lipsuri de orice încordare. Atunci întreaga mea fiinţă îşi cunoştea creşterea şi treptele de viaţă ce i se urcau în trup. Pierzînd dorul avîntului şi sihăstrit într-o odihnă desăvîrşită, gustam neschimbată bunătatea zeilor, ce se răspîndea în mine. Liniştea şi umbrele hotărăsc simţirii farmecul tainic al vieţii. Umbriri ce locuiţi prin peşteri de munţi, vouă vă datorez îngrijirile tăcute şi tăinuita învăţătură ce mi-a hrănit vlaga, sub paza voastră am gustat viaţa în toată limpezimea şi aşa cum îmi venea din sînuri de zei! Cînd coborîi din lăcaşul vostru la lumina zilei, mă clătinai fără să mă închin ei; căci mă cuprinse năvalnic, îmbătîndu-mă ca un vin funest deodată revărsat în piept. Îmi simţeam fiinţa, pînă atunci atît de tare şi de legată, că mi se cutremura din temelii şi risipind atîtea din ea, sortită parcă să se destrame în vînt.

O, Melampos, tu, ce vrei să cunoşti viaţa centaurilor, prin ce dorinţă a zeilor ai fost călăuzit oare spre mine,

cel mai bătrîn şi cel mai plin de jale dintre toţi? E mult de cînd nu mai îndeplinesc nimic din traiul lor. Nu mai părăsesc piscul de munte de unde m-au îngrădit anii. Ascuţişul săgeţilor, de-mi foloseşte, e doar să dezrădăcinez ierburi îndărătnice; lacurile liniştite încă mă ştiu, dar rîurile m-au uitat. Ţi-oi spune cîte ceva din tinereţe; dar amintirile izvorîte dintr-o minte nesigură se tîrăsc ca undele unei libaţii zgîrcite scăpînd din urnă stricată. Ţi-am descoperit lesne anii dintîi, mi-au fost linişte şi desăvîrşire; singură mă adăpa simplitatea vieţii, lucru ce se reţine şi îţi revine uşor. Un zeu, de l-ai ruga să-şi povestească viaţa, ar strînge-o în două vorbe, o, Melampos!

Mi-am mistuit tinereţea iute şi năvalnic. Trăiam din mişcări şi nu-şi găseau hotar paşii mei. În mîndria slobodă a puterilor, rătăceam revărsîndu-mă pretutindeni prin pustietăţi. Într-o zi, urmînd o vale unde rar se încumetă centaurii, descoperii un om, ce mergea alături cu rîul, pe malul dimpotrivă. Era întîiul ce-mi lovea privirile — l-am dispreţuit. „Iată cel mult, mi-am spus, jumătatea fiinţei mele! Cît de scurţi îi sunt paşii şi umbletul cît de greoi! Ochii săi parcă măsoară cu jale spaţiul. Fără îndoială, iată un centaur răsturnat de zei, silit de dînşii să se tîrşească astfel."

Adesea îmi odihneam zile de zbucium în albia rîurilor. O jumătate din mine, ascunsă sub ape, se zbătea spre a le birui, pe cînd cealaltă se ridica liniştită şi îmi purta leneş braţele sus, peste valuri. Mă dăruiam astfel undelor, răpit de şuvoiul ce mă mîna în depărtări, ducîndu-mă sălbatic oaspe din mal în mal vrăjit. De cîte ori, surprins de noapte, n-am urmat firul apei sub umbrele ce se răspîndeau, depunînd pe funduri de văi influenţa nocturnă a zeilor! Traiul meu zburdalnic mi se potolea atunci şi nu-mi lăsa decît o uşoară adiere de viaţă, răspîndită în aceeaşi măsură prin toată fiinţa, ca lucirile zeiţei ce cutreieră nopţile pe apele unde înotam. O, Melampos, bătrîneţea îmi duce jalea rîurilor; paşnice cele mai multe şi monotone, ele îşi ur-

mează soarta mai calm decît centaurii și cu o înțelepciune mai binefăcătoare decît cuminţenia de om. Cînd mă iveam din sînul lor, mă urmăreau cu daruri zile întregi și mi se trăgeau înapoi încet, cu miresme.

Un neastîmpăr sălbatic și orb îmi stăpînea pașii. În mijlocul goanelor celor mai năbădăioase mi se întîmpla să-mi frîng deodată galopul, ca și cînd o prăpastie mi s-ar fi căscat la picioare sau un zeu mi s-ar fi ivit drept în faţă. Încremenirile neașteptate mă făceau să-mi resimt viaţa turburată toată de avîntările în care mă aflam. Pe vremuri am tăiat în codri ramuri ; în goană le înălţam deasupra capului ; iuţeala fugii oprea mișcarea frunzișului, ce nu mai da decît un freamăt ușor ; dar la cel mai scurt popas, vîntul și cutremurarea stăpîneau iar ramul, care-și relua firul șoptirilor sale. La fel viaţa, la stăvilirea bruscă a năvalelor desfrînate ce le repezeam prin văi, îmi fremăta în tot trupul. O auzeam clocotind și gonind, iar focul, aprins de iuţeala drumurilor străbătute, mi se rostogolea în mine. Trupul însufleţit îmi stăpînea luptînd valurile ce-l loveau dinăuntru, și gusta în acele furtuni voluptatea cunoscută doar de malurile mării, de a cuprinde, fără a pierde din ea nimic, o viaţă întărîtată, ajunsă la culme. În timp ce eu, cu fruntea întinsă vîntului, ce-mi aducea răcoarea, priveam vîrful munţilor îndepărtaţi, copacii de pe ţărmuri și apele din rîuri, acestea purtate în curgere înceată, aceia legaţi de pămînt și mișcători doar prin crengile supuse cu suspine la suflarea văzduhului. „Eu singur, îmi spuneam, am mișcarea slobodă și-mi port după plac viaţa prin tot întinsul văilor. Sunt mai fericit ca pîraiele repezi ce cad din munţi spre a nu se mai sui vreodată. Duduitul copitei mele e mai mîndru ca plîngerile codrilor și ca murmurul undei ; e răsunetul centaurului rătăcitor, ce singur își e călăuză." Astfel, pe cînd șoldurile mele repezite se bucurau de beţia iuţelii, îi simţeam mai sus trufia și, întorcîndu-mi capul, mă opream un timp să-mi privesc crupa fumegîndă.

Tinerețea e la fel cu pădurile înverzite în zbucium de vînturi : vălurează în toate părțile bogatele daruri ale vieții și pururi un murmur adînc îi stăpînește frunzișul. Trăind cu dăruirea rîurilor, respirînd mereu pe Cybela, în albii de văi sau pe piscuri, mă sălta pretutindeni o viață oarbă și năpustită. Dar cînd noaptea, plină de liniștea zeilor, mă găsea pe poalele munților, ea mă îndruma la gură de peșteri, și acolo mă împăca, precum potolește valurile mării, lăsînd să mai dăinuie în mine ușoare unduiri, ce îndepărtau somnul fără să-mi sperie odihna. Culcat pe pragul sihăstriei mele, cu trupul vîrît în văgăună și cu capul sub cer, urmăream jocul umbrelor. Viața străină, ce peste zi mă pătrunsese, picura din mine strop cu strop, înapoi, în sînul pașnic al Cybelei, precum după o rupere de nori picăturile ploii de pe frunze cad și se unesc cu apele curgătoare. Se spune că zeii marini, cînd înnoptează, își părăsesc palatele adînci și, așezîndu-se pe stîncile țărmului înaintat, își întind privirile peste valuri. Vegheam la fel, avînd la picioare o întindere de viață asemeni cu ațipirea mării. Redat ființei grănițate și întregi, mi se părea că tocmai mă născusem și că ape adînci, ce mă zămisliseră în sînul lor, abia mă lepădaseră sus, pe munte, ca pe un delfin uitat pe sirte de talazul Amfitritei.

Privirile mi se duceau slobode și ajungeau depărtările cele mai afunde. Ca țărmuri pururea ude, șiruri de munți, prin asfințit, păstrau luciri neșterse încă de umbre. Mai stăruiau acolo, sus, în luminișuri palide, culmi goale și curate. Acolo vedeam coborînd cînd pe zeul Pan, pururi singuratic, cînd corul divinităților tainice, sau trecînd vreo nimfă din păduri, îmbătată de noapte. Cîteodată, vulturii muntelui Olymp străbăteau tăria și se pierdeau în afund de zodii ori pe sub frunză proorocitoare de codri. Duhul zeilor, căpătînd suflare, pe neașteptate turbura liniștea stejarilor străvechi.

Urmărești înțelepciunea, o, Melampos, ea e știința voinței zeilor, și tu pribegești printre popoare ca și un

muritor rătăcit de soartă. Prin locurile noastre se află o piatră care, de o atingi, dă un sunet asemenea coardelor ce se frîng de cîntec ; povestesc oamenii că Apollo, pe cînd își mîna turma prin alte pustietăți, odihnindu-și lira pe piatră, îi lăsă acea melodie. O, Melampos, zeii rătăcitori și-au pus lira pe pietre ; dar nici unul... nici unul nu și-a uitat-o acolo. Pe vremea cînd vegheam în peșteri, am crezut cîteodată că voi surprinde visele Cybelei adormite și că maica zeilor, trădată de visări, o să mi le destăinuie ; dar n-am prins altceva nimic decît sunete ce se topeau în suflul nopții, sau vorbe fără șir deslușit ca freamăt de rîuri.

„O, Macarie — îmi spuse într-o bună zi marele Chiron, a cărui bătrîneți le urmăream — suntem amîndoi centauri de munți, dar ce deosebite ne sunt obiceiurile ! O vezi, toată silința zilelor mele e de a căuta buruieni, iar tu ești la fel ca muritorii ce, culegînd pe ape sau în codri bucăți din naiul frînt de zeul Pan, le-au încercat buzele. De atunci ei, insuflînd din rămășițele zeului un duh neînfrînat, sau poate căpătînd o tainică nebunie, pătrund prin pustietăți, se afundă în păduri, urmăresc apele, se înfrățesc cu munții, neliniștiți și purtați de un imbold necunoscut. Iepele sălbatice din depărtata Sciție, încălecate de vînturi, nu sunt mai sperioase ca tine, și nici mai cu jale cînd crivățul le părăsește în amurg. Cauți oare zeii, o, Macarie, obîrșia oamenilor și a animalelor, sămînța focului obștesc ? Dar bătrînul Ocean, părintele tuturora, își păstrează închise în sine tainele, și nimfele în juru-i învîrtesc cîntînd o veșnică horă, să acopere cu corul lor tot ce ar putea scăpa buzelor sale întredeschise de somn. Muritorii au ajuns uneori să miște și pe zei prin virtute și primiră din mîna lor lira să vrăjească noroadele sau seminţe noi spre a le îmbogăți, dar nimic din gura lor neîndurată.

În tinerețea mea Apollo m-a aplecat către plante și m-a învățat să le răpesc din vine sevele binefăcătoare. De atunci am păstrat cu credință lăcașul vast al mun-

ţilor, neliniştit, dar întorcîndu-mă mereu la cules de buruieni şi împărţind leacurile descoperite în ele. Vezi tu, de-aici, piscul pleşuv al muntelui Oeta ? Alcide l-a despuiat ca să-şi clădească rugul. O, Macarie, semizeii, copiii zeilor, întind blana leilor peste ruguri şi se mistuiesc pe culmea cea mai înaltă ! Veninul pămîntului spurcă sîngele moştenit de la cei fără de moarte ! Şi noi, centauri zămisliţi de cutezarea unui muritor din sîn alb de nour cu chip de zeie, ce ajutor să aşteptăm, oare, de la Jupiter, el, ce ne-a lovit cu trăsnet pe părintele seminţiei ? Vulturul zeilor rupe veşnic măruntaiele faurului ce-a zămislit pe întîiul om. O, Macarie, oameni şi centauri recunosc ca strămoşi pe acei ce au răpit privilegiul celor fără de moarte. Şi poate că tot ce se mişcă în afară de zei e doar un furtişag care li s-a făcut, doar o fărîmă uşoară din fiinţa lor răpită departe, ca o sămînţă împinsă de suflarea atotputernică a soartei. Se spune că Egeu, tatăl lui Tezeu, ascunse sub greutatea unei stînci, la marginea mării, amintiri şi semne după care fiul său să-şi poată într-o zi recunoaşte neamul. Zei geloşi au îngropat şi ei undeva mărturii despre obîrşia tuturora ; dar la ţărmul cărui ocean au rostogolit piatra ce le acoperă, o, Macarie !"

Iată înţelepciunea la care mă ridica marele Chiron ! Ajuns la vîrsta din urmă, centaurul lega în mintea sa sfaturile cele mai înalte. Trunchiul încă mîndru i se cam teşea pe lîngă şolduri peste care, predomnitor, se apleca totuşi puţin, ca un stejar mîhnit de vînturi, iar încă în putere, mersu-i abia de resimţea pierderea anilor. Părea că mai păstrează rămăşiţe din nemurirea hărăzită lui pe vremuri de Apollo, dar pe care o înapoiase zeului de mult.

În ce mă priveşte, o, Melampos, cobor în bătrîneţe liniştit ca şi apusul zodiilor. Mai păstrez încă destulă cutezare să ajung în vîrf de stînci, şi acolo zăbovesc privind la norii sălbatici şi sperioşi ; stau şi mă uit cum răsar din zare Hyadele ploioase, Pleiadele şi înaltul

Orion. Dar, o recunosc, mă împuţinez şi mă pierd repede, ca o zăpadă prinsă de ape, iar în curînd mă voi duce să mă fac una cu rîurile ce se scurg în sînul primitor al pămîntului.

CHARLES BAUDELAIRE
(1821—1867)

Farurile [1]

Rubens, rîu de uitare, grădină-n lenevire
Şi pernă de sîn proaspăt pe care n-oi iubi,
Dar unde viaţa curge mereu în izvorire,
Ca vîntul în văzduhuri şi apa-n ape vii ;

Da Vinci, umbră peste oglinzile profunde,
În care îngeri tineri zîmbesc în noapte blînd,
Acoperiţi de taine, în ţara sumbră, unde
Stau pinii şi gheţarii o zare închizînd ;

Rembrandt, spital de jale cu murmure şiroaie
— Crucificatu-n piatră doar el l-a-mpodobit —
Şi unde plînsul rugii se-nalţă din gunoaie,
De-o rază, brusc, de soare iernatic sfredelit ;

Michel-Angel, cîmpie cu umbră herculană
Şi de Cristos alături nălţîndu-şi chipul drept,
Puternică nălucă, în seara diafană,
Rupînd cu mîini întinse lung giulgiu de pe piept ;

Obrăznicii de faun, grosolănii de luptă,
Tu, care frumuseţe lichelelor lăsaşi,
Înaltă conştiinţă, orgoliu, faţă suptă,
Puget, un melancolic stăpîn peste ocnaşi ;

---

[1] Vezi, pentru poeziile din *Baudelaire*, nota introductivă a traducătorului, inclusă la *Addenda*.

Watteau, ești carnavalul în care-îndrăgostiții
Ca fluturi se perindă pe aripi de luciri —
Decoruri luminoase — ușor înnebuniții
Își zvîrle nebunia prin baluri și sclipiri ;

Goya, coșmaruri pline de groaznice răscoale,
De fetuși fierți în zeamă în mijloc de sabat,
De babe la oglindă și de copile goale,
Ce-și trag ciorapi pe pulpe pîndiți de Necurat ;

Și Delacroix, lac roșu și plin de răii îngeri,
Pe care-atîrnă umbră de codru cu brazi verzi,
Și unde, sub cer negru, fanfarele de plîngeri,
Ca-n muzica lui Weber, în geamăt lung le pierzi ;

Afurisiri, blesteme, suspin, extaz fierbinte,
Și strigăte, și plîngeri și *Te Deum* deplin,
Ecoul lor răsună din mii de labirinte ;
În inimi muritoare sunt opiul divin !

Chemarea e strigată de mii de sentinele,
E ordinul ce trece mărit de mii de ori,
E farul ce scînteie pe mii de citadele,
În rătăciri de codru, e glas de vînători !

Căci e desigur, Doamne, deplina mărturie
A demnității noastre, ce-n suflete ne-o legi,
Aceste plînsuri care din veac în veac învie
Și vin ca să se stingă pe țărmul tău de veci !

Muza bolnavă

O, Muza mea sărmană, răspunde-mi, ce-ai tu azi ?
Stau ochii tăi în cearcăn de viziuni nocturne,
Și văd cum ți se-adună, răsfrînte în obraz,
Sminteala, ca și spaima, și reci și taciturne.

Trandafiriu silfidul şi vînătul strigoi
Cînd groaza, cînd amorul ţi l-au vărsat din urne ?
Coşmarul — domn despotic — cu pumnii amîndoi
Te trase în vîltoarea uitatelor Minturne ?

Aş vrea, lăsînd prin aer parfum de sănătate,
Ca sînul tău să bată de gînduri înălţate
Şi ritmic să-ţi pulseze tot sîngele creştin,

Ca sunete scandate de versul vechi şi plin,
În cari, pe rînd, domneşte părintele cîntării,
Phoeb, şi Pan cel mare, stăpîn pe grîul zării.

Monahul păcătos

Bătrînele lăcaşuri pe zidurile mari
Puneau în zugrăveală sfinţiri adevărate ;
Îşi încălzeau la ele credinţa, inimi tari,
Topindu-şi gheaţa prinsă de austeritate.

Pe cînd da Domnul floare la ţarini semănate,
Monahi vestiţi, ce astăzi nu-i afli-n hronicari,
Luînd drept loc de muncă mormintele săpate,
Slăveau cu simplu cuget, smerit, al Morţii har.

„Mi-e sufletul mormîntul în care, pustnic rău,
De-o veşnicie umblu şi locuiesc mereu ;
Nimic nu-mpodobeşte pe ziduri mînăstirea.

Monahule nevrednic ! putea-voi să mai fac
Din trista-nfăţişare a duhului sărac
Ca lucrul mîinii mele să-mi bucure privirea ?"

Nenorocul

Povară aşa grea să sui,
Sisif, îmi trebuie-ndrăzneală !
Deşi la muncă n-am tocmeală,
E lungă Arta şi Timp nu-i.

Fugind de gropile slăvite,
Spre-un cimitir necunoscut,
Pe darabane învelite,
Îmi bate inima tăcut.

Atîtea pietre nestemate
Prin întuneric dorm uitate
De fier şi sonde, colo,-n stînci,

Atîtea flori dau fără vrere
Miresme tainice-n plăcere
Pustietăţilor adînci.

Viaţa anterioară

Mult timp am stat sub paza porticului înalt,
Ce scînteia de focul luminilor marine,
Sub marile coloane de maiestate pline,
Asemeni în amurguri cu peşteri de bazalt.

Talazuri, purtînd chipul tăriilor senine,
Amestecau solemne, în misticul lor fald,
Atotputernicia unui acord mai cald,
Cu seara oglindită pe mări şi pe coline.

Acolo mi-am dus traiul în voluptate calmă,
Înconjurat de valuri, de-azur şi de splendori,
Şi sclave, parfumate din tălpi la subţiori,

Îmi răcoriră fruntea cu frunze largi de palmă,
Avînd unica ţintă să scormone adînc
Durerea rarei taine ce mă făcea să plîng.

Giuvaierurile

Prea draga era goală şi, cunoscîndu-mi dorul,
Pe ea lăsase numai brăţările să sune ;
Părea sub grea podoabă, privind învingătorul,
O sclavă marocană în zilele ei bune.

Cînd zvîrlă jocu-i clinchet zglobiu în veselie,
Această lume-n luciu de piatră şi metal
Mă-ncîntă, mă răpeşte ; iubesc la nebunie
Tot ce topeşte cîntec şi rază-n mod egal.

Sta deci întinsă, leneş lăsîndu-se-ndrăgită,
Cu mulţumire-n perini de pe divan zîmbea
Iubirii mele — mare adîncă, repezită
Înspre faleza-i naltă, de-acuma către ea.

Nepărăsindu-mi ochii, ca tigrul subjugat,
C-un aer vag, în visu-i, cerca tot alte poze,
Şi gestul de candoare, de-un lubric dor legat,
Da farmec nou acestor străvechi metamorfoze.

Şi braţele, piciorul şi coapsele ei line,
Cu unduiri de lebezi şi lustru de ulei,
Le cîntăreau în treacăt privirile-mi senine ;
Şi pîntecul şi sînii, chiorchini din via ei,

Veneau, mai dulci ispite ca îngeri de prihană,
Să turbure odihna ce-n suflet mi-a fost scut,
Şi ca s-o prăbuşească din stînca suverană,
Pe care, solitară şi calmă, a şezut.

Mi se-arătau, unite de-o linie ciudată,
Cosița Antiopei și bustul de băiat,
Sub zveltul tors sta șoldul în curbă tot mai lată,
Superb lucindu-i fardul pe-obrazul ei bronzat.

Și lampa pe lungi umbre sfîrșind acum să moară,
Cum în odaie vatra mai pîlpăia din jar,
De cîte ori lumina da un oftat de pară,
Acoperea cu sînge un trup de chihlibar !

Cum stam în noapte

Cum stam în noapte lîngă o groaznică ebreie,
Cum șed două cadavre pe-un singur așternut,
Mă prinse dor, alături de acest corp vîndut,
De trista frumusețe, ce-n brațe n-o să-mi steie.

Vedeam cu-nchipuire iar măreția dragă,
Și ochiul ei puternic, cu farmec înarmat,
Și părul ce-i făcuse un coif îmbălsămat,
A căror amintire îmi dau amor și vlagă.

Cu ce smerenie trupul ți-aș săruta pe veci,
Din talpa răcoroasă la pletele cernite,
Desfășurînd comoara de răsfățări iubite,

De ai putea, regină prea crudă ! doar o seară,
Storcînd din ochi de piatră o lacrimă ușoară,
Să adumbrești splendoarea pupilei tale reci.

Duellum

Doi luptători se-aruncă unul într-altul ; șocul
A împroșcat prin aer luciri de spadă, sînge.
Acest război cu clinchet de-oțel ce-n scut se frînge
E joc de tinerețe cu-amorul și norocul.

Sunt gladiile rupte, ca tinereţea frîntă,
Iubita mea ! Dar dinţii, dar unghiile-ascuţite
Mi le răzbună ; astfel pumnale se împlîntă.
O, rod nebun din inimi adînc de dor rănite !

Prin rîpi în care rîşii şi pardoşii stătură
S-au prăvălit eroii cu patimă-ncleştaţi,
Să-şi înflorească pielea prin mărăcini uscaţi.

Prăpastia e iadul ! Şi fără remuşcări,
Cu mine, amazoană sălbatică, să-l sări,
Rostogolind prin veacuri aprinsa noastră ură !

Zori spirituale

Cînd la stricaţi, prin geamuri, dau zori de aur veste
Şi au pătruns alături de Idealul dur,
Prin jocul răzbunării şi-al tainei dimprejur,
În bestia-aţipită un Înger se iveşte.

Stau Slăvi spirituale — necucerit azur —
Deasupra celui care în lanţ de vis tînjeşte,
Adînc deschid prăpastii, sorbindu-l îngereşte.
La fel, Zeiţă dragă, Fiinţă de dor pur,

Prin fumul ce-l lăsară păcatele-n moloz,
Obrazul tău răsare şi limpede şi roz,
Jucîndu-se sub ochii-mi în chip de amintire.

Şi-au înnegrit la soare feştila lumînări ;
Năluca ta e soare izbăvitor de zări,
Tu, suflet clar şi rază cu veşnică lucire !

Frumoasa navă

Să-ți povestesc mi-e vrerea, mlădie vrăjitoare,
De harurile-ți multe, ca tinerețea-n floare ;
Voi spune frumusețea ta,
În care dimineața cu-amiaza se topea.

Cînd vîntul tu îl mături cu rochia ta largă,
Pari o frumoasă navă, ce-n larg voind să meargă,
Își leagănă pînzișul plin
În ritmul mării molcum și lenevos și lin.

Pe gîtul tău, rotundul, pe umeri grăsulii,
Se-mpăunează capul cu grații grijulii ;
Și în triumf cu ochii reci
Îți vezi de drum, copilă, și maiestoasă treci.

Să-ți povestesc mi-e vrerea, mlădie vrăjitoare,
De harurile-ți multe, ca tinerețea-n floare ;
Voi spune frumusețea ta,
În care dimineața cu-amiaza se topea.

Ți-e pieptul, ce se-mpinge obraznic sub mătase,
Sunt sînii tăi, în slavă, dulapuri preafrumoase,
Al căror lemn, bombat și clar,
Ca scutul prinde-n fugă al fulgerilor dar ;

Sunt scuturi sfidătoare cu vîrfuri purpurii,
Dulapuri cu dulci taine, belșug de bucurii,
Cu vin de preț și cu parfum
Ce inimă și creier le-aruncă-n vis nebun !

Cînd vîntul tu îl mături cu rochia ta largă,
Pari o frumoasă navă, ce-n larg voind să meargă,
Își leagănă pînzișul plin
În ritmul mării molcum și lenevos și lin.

Puternicele pulpe, sub unduiri de fustă,
Îmi chinuie dorința ascunsă și se-ncrustă

Ca două iele, care fac
Să fiarbă filtre negre într-un cazan de drac.

Cu brațele ai frînge în joacă pe herculi ;
Sunt șerpilor gigantici strălucitori emuli,
Făcuți să-l strîngă îndîrjit,
Să-ți tipărească-n suflet pe veci pe-al tău iubit.

Pe gîtul tău, rotundul, pe umeri grăsulii,
Se-mpăunează capul cu grații grijulii ;
Și în triumf cu ochii reci
Îți vezi de drum, copilă, și maiestoasă treci.

Unei creole

În țara cu miresme și mîngăieri de soare,
Am cunoscut sub leasă de arbori purpurii,
De unde pică lenea pe gene-n tremurare,
O nobilă creolă cu nuri ce nu-i poți ști.

E cald și pal obrazul ei ; bruna vrăjitoare
Păstrează-n port mărire și mlădieri domnești ;
Și mîndră ca Diana pășind la vînătoare,
Zîmbește cu ochi siguri și calmi cînd o privești.

Dacă ai merge, doamnă, în țările slăvite,
Pe țărmurile Senei și Loarei înverzite,
Frumoasă, demnă numai de feudali pereți,

Ai face ca, în taină de tînără umbrire,
Sonete să-ncolțească în inimi de poeți,
Ce s-ar tîrî ca negri robiți de-a ta privire.

Ruga unui păgîn

Ah ! flacările nu-ţi opri ;
În inimă să-mi laşi căldură,
O, voluptate ! o, tortură !
Diva ! supplicem exaudi !

Zeiţă-n aer răspîndită,
Văpaia-ţi din pămînt mă cheamă !
Înalţă-mi vlaga umilită,
Ce-ţi dă un cîntec de aramă.

Fii, voluptate, doamnă-n noi !
Şi masca de sirenă pune,
De carne sau de catifea ;

Ori varsă-mi adormire grea
În vinuri mistice, străbune,
O, voluptate, zvelt strigoi !

Răzvrătitul

Întărîtat, un Înger din cer ca şoimul vine,
Cu pumnul său îl prinde de plete pe păgîn,
Şi spune, scuturîndu-l : „Cunoaşte legea bine !
(Căci eu sunt bunu-ţi Înger, auzi ?) Îţi sunt stăpîn !

Vei îndrăgi, o află, făr' să te strîmbi zadarnic,
Pe slab, pe strîmb, pe lotru, pe ciung şi pe guşat,
Lui Isus să-i poţi face, cînd o să treacă darnic,
Covor de biruinţă de mila ta lucrat.

Amorul iată-l ! Pînă ca inima să-ţi moară,
Extazul tău aprinde-l la slăvi de ceruri iară ;
E dreapta Voluptate cu încîntări ce stau !"

Şi Îngerul, lovindu-l pe-atît cît îl iubeşte,
Pe blestemat în pumnii-i uriaşi îl chinuieşte ;
Dar osînditul pururi răspunde : „Tot nu vreau !"

Genunea

Pascal şi-avea abisul cu dînsul mişcător.
— Vîltoare, vai ! e totul — dorinţă, gest, visare,
Cuvînt ! şi peste păru-mi stînd drept, în clătinare,
Am resimţit adesea cum trece groaza-n zbor.

Sus, jos şi pretutindeni, adîncul, larga zare,
Tăcerea, nesfîrşitul mă ţin în gheara lor...
Şi Dumnezeu pe noapte-mi c-un deget ştiutor
Schiţează lungi coşmaruri, mereu renăscătoare.

De somn m-alungă spaima ca de un puţ profund,
Plin de nelămurite orori şi fără fund ;
Văd numai veşnicie prin geamurile toate,

Şi duhul meu, de-a pururi cu ameţeli luptînd,
Rîvneşte-a nefiinţei insensibilitate.
— Din Numere şi Forme nu pot ieşi nicicînd !

Plîngerile unui Icar

Amanţii tîrfelor îmi sunt
Voioşi, sătui şi fericiţi ;
Doar umerii îmi stau zdrobiţi
De cînd am strîns în braţe vînt.

De vină-s stelele-n sclipiri
Ce-n fund de ceruri strălucesc,
Că ochii mei, azi stinşi, privesc,
În sori înalţi, doar amintiri.

În van prin spaţiul vast am vrut
S-ajung sfîrşit, s-ajung mijloc ;
Sub nu ştiu care ochi de foc,
Simt aripa că mi-a căzut ;

Şi ars de dorul cel mai sfînt,
Nu voi cunoaşte cinstea mare
Să las un nume rîpei care
Va fi eternul meu mormînt.

Privelişte

Vreau, ca să pot compune, cast, versurile-eglogii,
Să stau întins sub ceruri la fel cu astrologii,
Şi-aproape de clopotniţi, s-ascult tăcut, visînd,
Solemnele lor imnuri răpite lin de vînt.
Cu palma sub bărbie, dintr-o mansardă mică,
Voi prinde-atelierul ce cîntă, rîde, strigă,
Şi coşuri, şi clopotniţi, catarge pe cetate,
Şi ceruri fără margini chemînd eternitate.

E dulce, printre neguri, ivindu-se să vezi
Sus, în azur, luceferi şi lămpi în geamuri verzi,
Cum urcă-n ceruri fluvii opace de cărbune
Şi cum îşi varsă vraja lumina albei lune.
Venind, vedea-voi, vara şi toamna îndărăt,
Şi cînd va cade iarna cu molcumul omăt,
Voi sta cu-obloane trase şi porţile-ncuiate,
Ca să-mi clădesc în noapte feerice palate.

Atunci, visa-voi paşnic de zările albastre,
Grădini cu joc de ape plîngînd în alabastre,
Săruturi, păsări mîndre cîntînd prin zori pustii
Şi tot ce-ascunzi, Idilă din vechi copilării.
Răscoala cu furtună mi-o da asalt la casă
În van, n-o să-mi ridice ea fruntea de pe masă ;

Căci voi fi prins cu totul de voluptatea rară
Cu singura-mi voință să scol o primăvară,
Să scot din suflet soare și gîndul cald să-mi fie,
Pe zări îmbobocite, zefirul ce adie.

Soarele

Prin vechile foburguri cu ziduri coșcovite,
Păzind ascunse vicii sub geamuri oblonite,
Cînd soarele lovește crud razele-i stăpîne
Pe cîmp și pe cetate, pe țigle și pe grîne,
Mă duc să-mi încerc singur fantastica mea scrimă,
Urmînd-o prin unghere, neașteptata rimă,
Și poticnind de-o vorbă ca de-o pavea stricată,
Dau de un vers, pe care-l visam de mult, deodată

Părintele acesta, dușmanul de cloroze,
Deșteaptă pe cîmpie la fel și viermi, și roze ;
El face că, în ceruri, îngrijorarea piere,
Și creierii mi-i umple, și fagurii de miere.
Schilozilor în cîrje le dă întinerire
Și blînd îi dăruiește cu-a fetelor zîmbire ;
Pe lanuri dă poruncă și rod e pînă-n zare
În inima eternă, ce pururi cere floare !

Ca un poet, cînd singur pe stradă se coboară,
Înnobilează soarta umilă și murdară,
Și ca un rege, fără alai de slugi plecate,
Pătrunde în spitale și intră în palate.

Luna jignită

O, Lună adorată de-ai mei părinți în taină,
Din slăvi albastre, unde alaiul radios
Al stelelor te poartă cu-mpodobită haină,
O, Cyntia, tu, lampă pe-un colț întunecos,

Mai vezi îndrăgostiţii sleiţi de nopţi prospere,
Cu gura descleştată, pe patul lor dormind,
Cu frunte grea, poetul, la lucru stăruind,
Sau pe sub ierbi uscate, legîndu-se vipere ?

Sub dominoul galben, tăcutul tău picior,
Ca-n vremuri te aduce, din seară pînă-n zori,
La Endymion, să-l mîngăi cu graţii de-altădată !

„Pe maică-ta, copile al unui veac slăbit,
O văd cum în oglindă cumpliţii ani şi-arată,
Întinerind cu artă un sîn ce te-a hrănit."

Sfîrşit de seară

Cu vrăji amurgul iată-l, prieten cu-asasinul ;
Părtaş cu dînsul vine, cu paşi de lup ; seninul
Se-nchide fără grabă, ca un alcov de-o seară,
Şi omu-n nerăbdare se schimbă iar în fiară.

Amurg, amurg prielnic acelui care poate
Să spună drept : „Eu astăzi cu două palme late
Am tot muncit !" E seara ce gîndurile-alină,
Pe ele ce le muşcă durerea ei haină,
Şi pe savant, în veghe, cu cap împovărat,
Şi pe hamal, de trudă înfrînt, căzut pe pat.
Spurcaţii demoni totuşi prin aerul ticsit,
Ca şi zarafi, se scoală din somnul îmbîcsit
Şi se lovesc în zboruri stîngace de obloane.
Prin pîlpîiri muncite de crivăţul cu toane,
Se-aprinde Prostituţia pe străzi şi fundături,
Şi furnicaru-i află tot noi deschizături ;
Tutindeni, pe ascunse, ea drumul şi-l croieşte,
Ca un duşman se-ncearcă, dă buzna şi loveşte ;
Ea mişună în sînul cetăţii de noroi
Ca viermele ce hrana îşi trage doar din noi.
Ici-colo-auzi grătare de cuhnii sfîrîind,
Chelălăind teatre, orchestre sforăind ;

La mese cu joc mare şi consumaţii mici
Se-ndeasă numai tîrfe, escroci, străvechi complici ;
Pungaşi, ce nu-şi găsiră nici pace, nici iertare,
Îşi vor începe lucrul curînd, cu-ndemînare
Vor sparge pe-ndelete cămară, poartă, safe,
Să-mbrace-o ţiitoare, să tragă cîte-un chef.

Te reculege, suflet, în clipa-aceasta gravă,
Urechea ţi-o închide la larma ei grozavă.
E ceasul cînd durerea bolnavilor se-acreşte !
De beregată Noaptea i-apucă ; le-mplineşte
Destinul şi îi mînă spre groapa tuturor.
Cu-oftatul lor se umple spitalul. Oare or
Să vină să mai ieie din ciorba încălzită,
La colţul vetrii, lîngă o inimă iubită ?

Şi încă dintre dînşii mai toţi n-au întîlnit
Căminul cald vreodată, deplin să fi trăit.

De dragul minciunii

În faţa mea cînd luneci, o, scumpă lenevoasă,
În cîntece de-arcuşuri ce de tavan se frîng,
Plutind cu o mişcare domol armonioasă,
Plimbîndu-ţi plictiseala din ochiul tău adînc ;

Cînd tot privesc, sub focul de gaz ce-i dă viaţă,
Şi fruntea-ţi pală, plină de-un vino-ncoa morbid,
Pe care facla serii aprinde-o dimineaţă,
Şi ochii tăi ca ochii icoanei de pe zid,

Îmi spun : Cît de frumoasă ! ce gingaşă şi dreaptă !
Cunună, amintirea îi stă, domnesc pridvor,
Şi inima, pătată ca piersica prea coaptă,
I-aşteaptă, ca şi trupul, un încercat amor.

În toamnă ești tu rodul desăvîrșit de raze ?
Ești urna funerară cu plîns aromitor,
Parfumul ce ne fură spre depărtate oaze,
Mîngăietoarea pernă, sau coșul plin de flori ?

Știu gene încărcate de lacrimi suverane,
Ce nu ascund secrete și tăinuiri nu au ;
Sunt scrinuri fără pietre, pustii medalioane,
Mai goale-n adîncire ca voi, o, ceruri, stau !

Dar ca să-ncînți un suflet setos de înșelare,
I-ajungi tu, lui, ce fuge de adevăr lumesc.
Prostia ta nu-mi pasă, nici greaua-ți nepăsare !
Salut, decor sau mască ! Iubirea ți-o slăvesc !

Bătrînei slujitoare

Bătrînei slujitoare de care-ai fost geloasă,
Și care-și doarme somnul umil sub iarba joasă,
S-ar cuveni să-i ducem în dar cîteva flori.
Cei morți, și ei, sărmanii, își au durerea lor,
Și cînd brumarul suflă, rupînd din crengi uscate,
Lung crivățul său jalnic prin murmure surpate,
Ei judecă pesemne că viii sunt ingrați
Să doarmă la căldură, cum fac, împăturați,
Pe cînd cadavre roase de negre reverii
În pat, făr' de tovarăș, nemaiputînd grăi,
Schelete vechi muncite de viermi, de ploi pătrunse,
Simt iernile trecute tot picurînd ascunse,
Cum veacul li se scurge, cum nimeni n-o să vie,
Să schimbe zdreanța prinsă de piatra lor pustie.

Cînd șuieră căminul și cîntă, de-nserează,
Dacă-aș vedea-o, calmă, pe scaun că s-așează,
Dacă-ntr-o noapte-albastră și rece de ghenar,
Pitită aș găsi-o în camera mea iar,

Tăcut venind, din fundul culcuşului etern,
Copilul să-l vegheze cu ochiul ei matern,
Cucernicului suflet ce i-aş putea răspunde,
Privind cum lasă lacrimi pleoapele-i profunde ?

Visul unui curios

Cunoşti tu, ca şi mine, plăcuta suferinţă
Ce face toţi să-ţi spună : „O ! ce bărbat ciudat !"
Eram să mor. În suflet purtam ca o dorinţă
Şi-o scîrbă totdeodată, un rău predestinat ;

Nădejde vie, teamă, de luptă nici un dor.
Cu cît curgea clepsidra golindu-şi tot nisipul,
Cu-atît şi chinu-mi aprig creştea încîntător ;
Mi se rupea din lume şi inima, şi chipul.

Eram cum e copilul setos de un spectacol,
Cu ciudă pe cortină, nesuferit obstacol...
În fine, adevărul se-aprinse hotărît :

Făr' de mirări murisem, şi zori cumplite greu
Mă-nfăşurau. Ei, bine ! Să fie doar atît ?
Se ridicase pînza şi aşteptam mereu.

STÉPHANE MALLARMÉ

(1842—1898)

Sonet

Virginul azi cel mîndru şi cel însufleţit,
Ne-o sparge el cu aripi de vînt şi de beţie
Uitatul lac ce-l fură sub ger cu nostalgie
Strălimpezile sloiuri de zbor neizbăvit !

O lebădă din timpul apus şi-a amintit,
Măreţ, dar fără-ndemnul să scape din sclavie,
Că n-a cîntat ţinutul în care să revie
Cînd sterpului iernatic urîtul i-a sclipit.

S-o scutura lung gîtul ei tot de alba moarte,
Ce păsării, negînd-o, zăpada îi împarte,
Dar nu de glod şi groază, ce penele i-au prins.

Nălucă-n locul unde lucire albă leagă,
Cum împietreşte, lasă regesc dispreţul nins
Într-un exil zadarnic s-o troienească-ntreagă.

JEAN MORÉAS
(1856—1910)

Stanţe

Aeriană zare scăldată în lumină,
Al golfului de-acolo cerc sclipitor şi pur,
Fum stînd în neclintire pe a colibei clină,
Voi, chiparoşi, în negru tăiaţi pe val de-azur.

Măslini de pe Kefisos, frunziş al armoniei,
De gîndul lui Sofocle în vînturi clătinat,
Coloane, marmuri frînte, în ciuda vitregiei
Răsare viitorul din templul ruinat.

Parnès, Hymèt, pisc mîndru, ce-n umbra înserării
Mai ţii lumina zilei pe şoldul înspuzit,
Munţi, arbori, zări, molozuri şi maluri ale mării,
Din nou cînd ne văzurăm, m-am şi îndrăgostit.

Un bob de grîu hrănește...

Un bob de grîu hrănește pe corb și pe-nțelept,
Iar pomul zeii Palas ne dă măslina bună
Și chiparidul jalnic, cum stă pe groapă drept,
Își leagănă zadarnic durerea pe sub lună.

Nu ți-ai văzut — vai! — dorul cel mai nepreţuit
În ochii tăi cum poartă făptura cea vulgară?
Nu știi pe jumătate alean și suferit:
Cînd inima ți-ai dat-o, la fel n-o afli iară.

Să fie în cetate sau lîngă țărm de mări,
În văgăuni de codri, pe muntele sinistru,
Te du și să mori singur în viersul de cîntări:
Chiar lebezile-o turmă sunt încă pe Caistru.

Șivoi primăvăratic...

Șivoi primăvăratic, armonioasă ploaie
Și dulce ca o gîrlă mînată prin livezi,
Mai mult ca stropitoarea, ce lin pe mușchi se-ndoaie
În leagăn, îmi prinzi dorul în ușurele mreji!

La geamul meu sau încă sub șuri la drumul mare,
De caut adăpostul, ce tăinuit senin
Mi-amesteci în durere, și-n stropii tăi de soare
Ce-i amintirea asta și-acest străvechi suspin?

Cînd va veni iar toamna...

Cînd va veni iar toamna cu toată frunza morții,
Ce peste iazul morii stricate va podi,
Cînd vîntul îmi va umple căscatul gol al porții
Și locul unde piatra de moară se-nvîrti,

Vreau iar să merg acolo, pe piatra de hotar
Să stau, proptit de zidul în iederă țesut,
Și să privesc mult apa, și-n searbădu-i cleștar
Stingîndu-mi-se chipul și soarele trecut.

Gîndesc la zări marine...

Gîndesc la zări marine, la seara lor adîncă,
La spumegînda groază a mării-n vîntul greu,
La năvodaru-n luntre, la crabii pe sub stîncă,
La ochii tăi, Neeră, la Glauko, la Proteu.

Tot chibzuindu-și drumul, gîndesc la cerșetorul,
La moșu-n pragul porții sorbit de ani să stea,
La tăietoru-n codru, în mînă cu toporul,
La tîrg, la multa-i larmă, la om, la jalea mea.

Mi-e gîndul la sătucul...

Mi-e gîndul la sătucul în codru așezat,
La sihlele pădurii ce-n toamnă simt apusul,
La nopțile de veghe ; văd focul tremurat,
Văd baba ghemuită, tot învîrtindu-și fusul.

Pe tine, întîlnită la orișice răscruci,
Călăuzindu-mi pașii cu tainică blîndețe,
Vreau să te văd, o, lună, cum albă mi te duci
Pe firul unei gîrle ce prinde să înghețe.

Pe cîmpul fără margini...

Pe cîmpul fără margini se-nalță dîrz în vînt
Copacul singur peste zare.
Stă gînditor, și zilnic frunzișu-i pe pămînt
I-aruncă umbra mișcătoare.

Pe ramuri i se-așează lin păsările-n zbor :
Sunt corbi, sfioase turturele ?
Hidosul mușchi îl roade ; e bunul ajutor
Al iederii cu noduri rele.

Și trăsnetul adesea, și viscolul hain
I-au frînt cu zgomot culmea naltă ;
Primește de la oameni chiar lovituri în plin —
Sublim și trist, el nu tresaltă.

Mai singur și pe gînduri...

Mai singur și pe gînduri voi merge pe cărări,
Sub cerul fără focuri și fără bucurie,
Și-n mînile-mi voi prinde, plin de înduioșări,
Sub plopi frunzișul veșted al toamnei din cîmpie.

Voi asculta și vîntul, și țipătul stingher
Al păsărilor care în noapte n-o să-ncapă.
La țărm de ape triste, pe pajiști, pe sub cer,
Mult timp îmi va fi gîndul la viață și la groapă.

Un aer rece norii în zare i-o-ngheța,
Și-amurgul o să moară în abureala lunii.
Atunci, de oboseală, pe-o piatră cum voi sta,
În liniște voi frînge din pîinea-amărăciunii.

FRANCIS JAMMES
(1868—1938)

Copila citește almanahul

Cu ouă-n coș, copila citește almanahul.
Și lîngă sfîntul zilei și starea vremii, mii
de chipuri minunate i-arată Zodiacul :
Berbecul, Capra, Peștii și Taurul — ca vii.

Şi astfel ţărăncuţei prostuţe-i vine-a crede
că peste ea, departe în stelele cereşti,
sunt tîrguri, ca pe-aicea, cu-asini şi cu cirede
de tauri mari, cu capre, berbeci bătuţi şi peşti.

Citeşte despre tîrgul ce-n ceruri va să fie.
La Cumpene cum foaia cu semne se-ntorcea,
ea-şi spune că în ceruri, ca şi la băcănie,
se cîntăreşte sare şi suflet şi cafea.

Dar ce e fericirea...

Dar ce e fericirea ? E poate o vîlcea
Albastră unde iepuri vînam şi eu odată.
Ce mi-i da scara de-aur şi buza-mpurpurată,
De n-are pacea mare a Domnului în ea.

Vorbind de mine, spuneţi că Jammes îmbătrînea,
Nebănuind ce tînăr i-e focul de-altădată ;
Dar vă dă sarea turmă de iezi abia-nţărcată,
E sarea-nţelepciunei ce cerul oglindea.

În cupa cea mai dulce amar găseşti pe lume,
Dar nu în cupa văii albastre şi de brume
Umplută ca de-un lapte băut de Răsărit.

Ştiui să vă uit toate, iubiri ale juneţei,
Dar tot mai văd un cîine prin roua dimineţei
Mergînd pe sub zăvoaie spre soarele sclipit.

Rugăciune ca să merg la rai cu asinii

Cînd voi porni spre tine, o, Doamne, fă să fie
o zi cu sărbătoare de holde pe-o cîmpie
ce va-nota în praf. Vreau, chiar ca p-astă lume,
s-aleg un drum pe placu-mi, ce-n voie să mă-ndrume

la raiul unde stele-s pe cer, nămiază mare.
Eu îmi voi lua toiagul, pe largul drum de care
voi merge şi voi spune asinilor : Prieteni,
sunt Francis Jammes şi, iată, pornii pînă la rai,
căci iad nu e în ţară la bunul Dumnezeu.
Prieteni buni cu cerul, veniţi — le-oi spune eu —
sărmane vite, care, ciulind urechea lungă,
goniţi tăunul, băţul şi-albina să nu-mpungă...

Vreau să-ţi răsar în juru-mi cu-aceste biete vite
ce dragi îmi sunt fiindcă au capete pleoştite
duios, şi-apropiindu-şi copita lor umilă
se-opresc aşa de dulce, că le tot plîngi de milă.
Eu voi sosi de-o mie de lungi urechi urmat,
urmat de cei ce-n spate panere-au tot purtat,
de cei ce trag căruţa paiaţelor de bîlci,
ori trăsurici cu mături de fulgi şi tinichele,
de cei ce duc în cîrcă bidoane strîmbe, grele,
de-asinele umflate burduf cu pasul frînt,
de cei ce poartă pururi pantalonaşi apoi,
căci rană-nvineţită şi plină de puroi
li-i trupul, pradă dulce a muştelor în roi.
Fă, Doamne, ca-mpreună cu-aceşti asini să-ţi vin.
Şi fă ca-n pace îngeri să ne călăuzească
spre ape, unde-n umbră, cireşe tremur lin,
curate ca şi carnea ce rîde feciorească —
mai fă, de plec obrazul, în ăst lăcaş de har,
pe apele prea sfinte, să fiu ca un măgar
ce-ar oglindi smerita şi dulcea-i sărăcie
în limpezimea vie a veşnicei iubiri.

SAINT-JOHN PERSE

(n. 1887)

Anabasis [1]

Cîntec

Se năştea un mînz sub frunzele de-aramă. Un om ne puse boabe amare în mîini. Străin. Ce trecea. Şi iată zvonul altor ţinuturi pe placul meu... „M-am închinat ţie, fiica mea, sub cel mai mare din copacii anului."

Căci soarele intră în zodia Leului şi Străinul şi-a pus degetul în gura morţilor. Străin. Ce rîdea. Şi ne spune de-o iarbă. Ah ! atîtea adieri pe ţinuturi ! Cîtă uşurinţă pe căile noastre ! cît de desfătătoare mi-e goarna şi pana învăţată în ciuda aripii... „Suflarea mea, fată de-acum mare, aveai meşteşugurile tale, care nu sunt ale noastre."

S-a născut un mînz sub frunzele de-aramă. Un om ne puse aceste boabe amare în mîini. Străin. Ce trecea. Şi iată zvonuri mari într-un copac de-aramă. Smoală şi trandafiri, daruri ale cîntecului ! Tunet şi flaut prin încăperi ! Ah ! atîta uşurinţă în căile noastre, ha ! atîtea poveşti peste an, şi Străinul îşi are obiceiurile pe drumurile întregului pămînt... „M-am închinat ţie, fiica mea, sub cea mai mîndră rochie a anului."

Anabasis

I

Pe trei mari anotimpuri aşezîndu-mă cu cinste, semn bun îmi dă pămîntul pe care-i legea mea.

Armele dimineaţa sunt mîndre, şi marea. Cailor noştri pradă, glia fără rod
ne dă acest cer incoruptibil. Şi soarele nu e numit, dar puterea lui e printre noi,
şi marea în zorii zilei, ca o presupunere a minţii.

[1] Vezi, la *Addenda*, *Lămurirea tălmăcitorului* la poemul *Anabasis*.

Putere, ne cîntai pe drumurile nopţii !... În sorocul limpede al dimineţii ce mai ştim de visare, sora noastră mai mare ?

Pentru un an încă printre voi ! Stăpîn pe grîu, stăpîn pe sare, şi treburile obşteşti pe cîntare drepte !

Nu voi chema oamenii de pe alt mal. Nu voi însemna mari

ocoale de oraşe pe coaste cu praful mărgeanului. Dar mi-am pus gînd să trăiesc printre voi.

În pragul corturilor toată slava ! Vlaga mea printre voi ! şi gîndul curat ca sarea îşi ţine sfatul judecăţii la lumina zilei.

...Da, bîntuiam oraşul visărilor voastre şi opream pe pieţele pustii acest negoţ curat al sufletului meu, printre voi, nevăzut şi des, ca un foc de spini în vîntul văzduhului.

Putere, ne cîntai pe drumuri minunate !... „În desfătarea sării sunt toate suliţile spiritului... Voi înviora cu sare gingiile moarte ale dorinţii !

Cine, lăudînd setea, n-a băut apa nisipului într-un coif, puţină încredere îi dau la negoţul sufletului"...

(Şi soarele nu e numit, dar puterea lui e printre noi.)

Oameni, neamuri de pulbere şi de tot soiul, neamuri de negustorie şi de răsfăţ, neamuri din margini de ţară şi de-aiurea, o, neamuri de puţină greutate în amintirea acestor meleaguri ; neamuri de pe văi, şi de pe podişuri, şi de pe cele mai înalte cline ale acestei lumi la capătul ţărmurilor noastre ; adulmecători de semne, de seminţe şi spoveditori de vînturi în Apus ; urmăritori de şleahuri, de anotimpuri, strîngători de corturi în vîntul slab al zorilor ; o, căutători de pungi de apă pe scoarţa lumii ; o, căutători, o, descoperitori de prilejuri de a porni aiurea,

nu vindeţi o sare mai tare cînd, dimineaţa, într-o prevestire de împărăţii şi de ape moarte pe sus atîrnate peste fumurile lumii, darabanele surghiunului deşteaptă la graniţi

veşnicia care cască pe nisipuri.

...În caftan nepătat printre voi. Pentru un an încă printre voi. „Faima mea e pe mări, vlaga mea e printre voi !

Ursitelor noastre făgăduită această adiere de pe alte țărmuri și, purtînd mai departe semințele timpului, strălucirea unui veac la culmea sa în cumpăna cîntarelor"...

Socoteli animate de nămeții sării ! În punctul simțitor al frunții mele, unde poema se încheagă, sap acest cîntec al unui întreg popor, cel mai îmbătat,

în schelele noastre trăgînd nemuritoare carene !

II

În țările umblate sunt marile tăceri, în țările umblate de greieri în amiazi.

Eu cutreier, voi cutreierați printr-un ținut de povîrnișuri înalte cu dumbravnic, unde se usucă albiturile celor Mari.

Pășim peste rochia Reginei, toată în horbote cu două fâșii de coloare brună (ah ! cum se pricepe acrul trup de femeie să păteze o rochie în dreptul subsuorii !).

Pășim peste rochia fiicei sale, toată în horbote cu două fâșii de coloare aprinsă (ah ! cum se pricepe limba șopîrlei să culeagă furnicile în dreptul subsuorii !).

Și poate nu trece ziua ca același om să nu se fi mistuit și pentru mamă, și pentru fiică.

Rîset atotștiutor al morților, să lepădăm coaja acestor roade !... Dar cum ! nu se mai află iertare pe lume sub floarea de răsură ?

Vine, din acest colț de lume, o năpastă vînătă pe ape. Vîntul se ridică. Vînt de mare. Și albitura

pornește ! ca un preot rupt în bucăți...

III

La secerișul orzului bărbatul iese. Nu știu cine puternic a grăit pe coperișul meu. Și iată, acești Regi șezîndu-mi la poartă. Și Solul mănîncă la masa Regilor. (Să fie hrăniți cu grîul meu !) Privighetorul de măsuri și

de greutăţi coboară fluviile umflate cu tot felul de rămăşiţe de insecte
şi de fire de paie în barbă.

He ! tu ne uluieşti, Soare ! Tu ne-ai spus atîtea minciuni !... Pricinuitorule de turburări, de zîzănii ! hrănit de batjocuri şi de pozne, o, Răzvrătitule ! fă să crape migdala ochiului meu ! Inima mi-a cipciit de bucurie sub bogăţiile varului, pasărea cîntă : „o, bătrîneţe !...", fluviile sunt pe alviile lor ca ţipete de femei, şi acest pămînt e mai mîndru
ca o piele de berbec vopsită în roşu.

Ha ! mai largă povestea acestor frunzişuri pe zidurile noastre, şi apa mai limpede ca în visări, binecuvîntări, binecuvîntări să-i fie aduse că nu este un vis ! Sufletu-mi e plin de amăgeli, ca şi marea sprintenă şi tare sub chemarea cuvîntului ! Mireasmă puternică mă înconjoară. Şi îndoiala urcă pe fiinţa lucrurilor. Dar dacă vreunui om e dragă jalea sa, aduceţi-l la lumina zilei ! şi părerea mea e să fie ucis, de unde nu,
se va întîmpla o răscoală.

Află că te-am înştiinţat, Limbutule ! de cîştigurile noastre nenumărate. Mările rătăcite la strîmtori n-au cunoscut mai strîns judecător ! Şi omul înflăcărat de un vin, purtîndu-şi inima sălbatică şi roind ca o turtă de muşte negre, deodată spune aşa : „...Roze, împurpurată desfătare : pămîntul întins dorului meu, şi cine îi va pune hotar astă-seară ? Silnicia în sufletul înţeleptului, şi cine îi va pune hotar astă-seară ?..." Şi cutare, fiul cutărui, om sărac,
ajunge stăpînit de semne şi de vise.

„Croiţi drumuri pe unde să treacă oamenii de toate neamurile, arătînd coloarea aceea galbenă a călcîiului : craii, dregătorii, căpitanii cu glasuri amigdaline ; cei cari au făcut fapte mari şi cei cari văd în vis una sau alta... Preotul şi-a depus legile împotriva poftei muierilor pentru dobitoace. Grămăticul alege locul gîlcevilor

sale afară, sub cer. Croitorul atîrnă de un copac bătrîn o haină nouă dintr-o preafrumoasă catifea. Şi omul atins de gonoree îşi spală rufele în apa limpede. Au pus să ardă scîrna slăbănogului, şi duhoarea ajunge la vîslaşul, pe scîndura lui,

ea îl desfătează."

La secerişul orzului bărbatul iese. Mireasmă puternică mă înconjoară, şi apa, mai limpede ca în Jabal, naşte zgomotul acesta din alte vremuri... În ziua cea mai lungă a anului pleşuv, lăudînd glia sub ierburi, nu ştiu cine năstruşnic a călcat pe paşii mei. Şi morţii sub nisip, şi urina, şi sarea pămîntului iată că păţesc ca pleava, a cărei sămînţă a fost dată zburătoarelor. Şi sufletul meu, sufletul meu veghează cu vuiet mare la porţile morţii. Dar spune Craiului să tacă : în vîrf de suliţă, printre noi,

această hîrcă de cal !

IV

Acesta-i mersul lumii, şi n-o să-l vorbesc decît de bine. Ctitorie a oraşului. Piatră şi bronz. Focuri de mărăcini în zori

dezgoliră aceste mari

pietre verzi şi uleioase ca funduri de temple, de latrine,

şi corăbierul pe mare atins de fumul nostru văzu că uscatul, pînă la culme, schimbase de înfăţişare (mari desţeleniri zărite din larg şi aceste munci pentru prinderea apelor vii din munţi).

Astfel fu ctitorită cetatea şi pusă în zori sub labialele unui nume curat. Tabările se desfiinţează pe coline ! Şi noi, cari suntem aici, pe ceardacurile de lemn,

cu capul gol şi cu picioarele goale în răcoarea lumii,

ce avem să tot rîdem, dar ce avem să tot rîdem, pe jilţurile noastre, pentru o debarcare de tîrfe şi de catîre ?

şi ce să spunem, din zori de zi, de tot acest norod sub vîntrele ? Sosiri de făină !... Şi corăbiile mai înalte

decît Illion sub păunul alb al cerului, după ce trecuseră bara, se opreau

în punctul mort unde plutește un asin mort. (E nevoie de hotărnicit fluviul palid, fără ursită, de o coloare de lăcuste zdrobite în mustul lor.)

În zgomotul răcoros al malului dimpotrivă, faurii sunt stăpîni pe focurile lor! Plesnetele biciului descarcă pe ulițele noi cotiuge de neînmugurite nefericiri. O, catîri, întunecimile noastre sub sabia de-aramă! patru capete îndărătnice sub nodul pumnului închipuie un corimb viu pe azur. Ctitorii de azile se opresc sub un copac, și gînduri le vin pentru alegerea locurilor. Ei mă învață înțelesul și scopul clădirilor: fața cinstită, fața mută; galeriile de lateriță, vestibulurile de piatră neagră și piscinele de umbră clară pentru biblioteci; ziduri foarte răcoroase pentru leacuri. Apoi sosește gloata zarafilor, fluierînd în cheile lor. Și iată pe străzi un om cînta singur, dintre aceia ce-și vopsesc pe frunte slova zeului ales. (Zbîrnîiri de gîze pe vecie în mahalaua aceasta de gunoi!...) Și nu e prilejul să vă povestesc tovărășiile noastre cu oamenii de pe malul potrivnic; apa dăruită în burdufe, prestațiile de cavalerie pentru lucrările portului și prinții plătiți în monedă de pești. (Un copil trist ca moartea maimuțelor — soră mai mare minunat de frumoasă — ne dăruia o prepeliță într-un condur de mătase trandafirie.)

...Singurătate! oul albastru ce-l ouă o pasăre uriașe de mare, și golfurile deschise dimineții, acoperite toate de alămîi de aur! A fost ca ieri! Pasărea s-a dus!

Mîine serbările, urările, căile sădite cu arbori cu teacă de semințì și serviciile municipale ridicînd în zori bucăți mari de foi moarte de palmieri, rămășițe de aripi uriașe. Mîine serbările,

alegerile de magistrați ai portului, chiuiturile prin mahalale și, sub încropitele pregătiri de furtună,

cetatea galbenă, sub coif de umbră, cu izmenele tîrfelor la ferești.

...La al treilea Crai-Nou, acei ce vegheau pe culmile dealurilor își strînseră pînzele. Au făcut să ardă un trup de femeie în nisipuri. Și un om înaintă la intrarea Pustiului — meseria tatălui său : negutător de aromate.

V

Pentru sufletu-mi prins de griji străine, sute de focuri de-oraș înviate de lătratul de cîini...

Singurătate ! curtenii noștri zănatici ne lăudau obiceiul, dar gîndurile noastre au și tăbărît sub alte cetăți :

„N-am spus nimănui să aștepte... Vă urăsc pe toți cu blîndețe... Și ce să spun de acest cîntec pe care îl trageți din noi ?..."

Despot al unui popor de vedenii de dus la Mările Moarte, unde aflăm noi apa-nnoptată care să ne curețe ochii ?

Singurătate !... Sotnii de stele trec la marginea lumii, legînd de cuhnii un astru domestic.

Regii Confederați ai cerului duc război deasupra coperișului meu și, stăpîni pe tării, acolo își așează tabăra.

Să plec singur cu suflările nopții, printre Prinții pamfletari, printre căderile de Bielide !...

Suflet unit în tăcere cu smoala Morților ! cusute cu ace pleoapele noastre ! lăudată așteptarea sub genele noastre !

Noaptea își dăruie laptele, să se ia bine seama ! și un deget de miere ungă buzele risipitorului :

„...Frupt al femeii, o, Sabeeană !..." Trădînd inima cea mai puțin cumpătată și ridicat de duhorile curate ale nopții,

mă voi înălța în gîndurile mele potrivnic neastîmpărului visării, mă voi duce cu gîștile sălbatice în mirosul searbăd al dimineții !...

— Ha ! cînd steaua se înnopta peste odăile slujnicelor, știam oare că de acum atîtea sulițe noi

urmăreau prin pustiu silicatele Verii ? „Auroră, povesteai..." Spălări pe țărmul Mărilor Moarte.

Cei cari au odihnit goi în nesfîrșitul anotimp se scoală gloată pe pămînt — se scoală gloate și, iată, strigă

că lumea aceasta e nebună !... Moşneagul mişcă din pleoape în lumina gălbuie ; femeia se întinde pe unghia sa ;

şi mînzul mînjit îşi pune botul bărbos în mîna copilului, care nu visează încă să-i împungă un ochi...

„Singurătate ! N-am spus nimănui să aştepte... Mă voi duce într-acolo cînd voi vroi..." Şi Străinul, îmbrăcat cu totul

în gîndurile sale noi, îşi mai face părtaşi în căile tăcerii : *ochiul lui e plin de bale*,

nu mai e într-însul fiinţă de om. Şi pămîntul în seminţele sale înaripate, ca un poet în vorbele lui, călătoreşte...

VI

Atotputernici în marile noastre gubernii militare, cu fiicele noastre parfumate, care se înveleau într-o boare, aceste urzeli,

ne aşezarăm în loc înalt capcanele de prins fericirea.

Belşug şi trai bun, fericire ! Şi tot atît lung timp paharele noastre, unde cristalul putea să cînte ca Memnon...

Şi furişînd la unghiul teraselor o harţă de fulgere, tipsii mari de aur în mîinile fetelor de casă secerau urîtul nisipurilor la hotarele lumii.

Apoi a fost un an de vînturi în Apus şi, pe coperişurile noastre, îngreuiate cu pietre negre, învieri de pînze guralive date pradă desfătării din larg. Călăreţii de-a lungul capurilor, încolţiţi de acvile luminoase şi hrănind în vîrf de suliţi urgiile limpezi ale vremii senine, tipăreau pe mări o hronică înflăcărată :

Desigur ! o poveste pentru bărbaţi, un cîntec vînjos pentru bărbaţi, ca o fremătare din larg într-un copac de fier !... legi dăruite pe alte ţărmuri, şi înrudirile prin femei în sînul popoarelor desfrînate ; ţări întinse vîndute la mezat sub inflaţia solară, podişurile înalte pacificate şi provinciile puse la preţ în mireasma solemnă a rozelor...

Acei cari la naştere n-au adulmecat un astfel de jar, ce rost au ei printre noi ? şi, oare, se poate să aibă

ei viaţă de oameni vii? „E treaba voastră, şi nu a mea, de a domni asupra lipsirii..." În ce ne priveşte, pe noi, cari ne aflam acolo, am căşunat la graniţe întîmplări neobicinuite, şi purtîndu-ne în fapte la hotarul puterilor noastre, bucuria ne-a fost printre voi o bucurie foarte mare:

„Cunosc neamul acesta aşezat pe povîrnişuri: călăreţi descălecaţi printre brazdele gliei. Mergeţi şi le spuneţi lor: o primejdie năstruşnică de înfruntat alături de noi! vitejii fără număr şi fără măsură, hotărîri puternice şi risipitoare şi vlaga bărbatului mistuită ca poama în vie... Mergeţi de le spuneţi lor fără ocol: obiceiurile noastre răpitoare, sirepii cumpătaţi şi iuţi pe seminţele răzvrătirilor, coifurile adulmecate de turbarea zilei... În ţările vlăguite, unde datinile se cer îndreptate, atîtea familii de împerecheat, ca şi colivii de păsări fluierătoare, ne veţi vedea, în felul nostru de a ne purta, adunători de naţii sub întinse hambare, cititori cu glas tare de porunci, şi douăzeci de popoare sub legile noastre grăind toate limbile...

Şi iată, ştiţi povestea dorului lor: căpitanii săraci în căile nemuritoare, fruntaşii gloată veniţi să ne dea bineţe, toată suflarea bărbătească a anului cu zeii ei pe toiege şi craii maziliţi în nisipurile din miazănoapte, fiicele lor tributare darnice în jurăminte de credinţă, stăpînul, care spune: am încredere în steaua mea...

Sau poate le povestiţi întîmplările păcii: în ţările înciumate de huzur o duhoare de forum şi de femei nubile, monezile galbene, marcă neprihănită, înmînate sub foile de palmier, şi popoarele călcînd pe puternice mirodenii — fundaţii militare, traficuri însemnate de influenţă sub ochiul fluviilor, închinarea unui vecin puternic şezînd la umbra fiicelor sale şi veştile încrucişate pe foi subţiri de aur, tratatele de prietenie şi de hotărnicii, înţelegerile de la popor la popor pentru stăvilare de rîuri, şi haraciul ridicat în ţările prea bucuroase! (ziduri de cisterne, de şuri, de acarete pentru cavalerie — lespezile de un albastru-aprins şi drumurile de cărămidă roză — desfăşurările de stofe pe îndelete, şerbeturile de trandafiri şi mînzul ce ni s-a născut în

calabalîcul oştirei — desfăşurările de stofe pe îndelete şi, în oglinzile vedeniilor noastre, marea, care rugineşte săbiile, şi coborîşul, într-o seară, în meleagurile mării, spre ţinuturile noastre de odihnă deplină şi spre fiicele noastre

parfumate, care ne vor potoli cu o boare aceste urzeli...)."

Astfel, cîteodată pragurile noastre, împinse de o ursită stranie şi, pe paşii grăbiţi ai zilei, din partea aceasta a pămîntului, cel mai întins, unde se surghiuneşte puterea, în fiece seară o văduvie întreagă de lauri !

Dar în amurg, un miros de micşunele şi de lut, în mîna fiicelor nevestelor noastre, ni se furişa în socotelile de ctitorii şi de noroc,

şi vînturile calme găzduiau în fundul golfurilor pustii.

VII

Nu vom locui pe veci aceste pămînturi galbene, desfătarea noastră...

Vara mai vastă decît Împărăţia atîrnă pe podişurile spaţiului climele în mai multe caturi. Pămîntul vast pe aria sa îşi rostogoleşte din plin spuza palidă sub cenuşe. Coloare de pucioasă, de miere, coloare de lucruri nemuritoare, tot pămîntul de păşuni aprinzîndu-se la paiele iernei trecute, şi din buretele verde al unui singur copac cerul îşi trage fiinţa sinilie.

Un loc cu pietre de mica ! Nici un bob de sămînţă curat în barba vîntului. Şi lumina ca un ulei. Din crăpătura pleoapelor la firul culmilor unindu-mă, ştiu piatra pătată de solzi aurii, roiurile tăcerii la stupii de lumini ; şi inima mea duce grija unei familii de acridiene...

Cămile blînde sub blana lor tunsă, cusută cu vinete semne, colinele să pornească la drum sub zodiile cerului agrar — să tot meargă tăcut pe incandescenţele palide ale cîmpiei ; şi să îngenunche la urmă în fumul

visării, acolo unde popoarele se mistuie în pulberile moarte ale pămîntului.

Sunt lungi linii liniştite, cari se tot duc spre albăstriri de podgorii şovăielnice. Pămîntul în multe locuri îmboboceşte violetele furtunii ; şi iată fumuri de nisip înălţîndu-se din alvia fluviilor moarte, ca surpături de veacuri în mers...

Cu glas mai stins pentru morţi, cu glas mai stins în lumină. Atîta blîndeţe la inima omului, oare se poate să nu-şi găsească măsura ?... „Îţi grăiesc, suflete al meu ! suflete întunecat cu totul de o mireasmă de cal !" Şi cîteva păsări mari de uscat, navigînd înspre Apus, sunt plăsmuitori iscusiţi ale păsărilor noastre de mare.

La răsăritul cerului atît de palid, ca un locaş sfînt pecetluit de pînza orbului, fîşii de nori se aştern, acolo unde rotesc cancerii camforului şi ai cornului... Fumuri pe care o adiere ni le fură ! Glia toată-n aşteptare în roiurile ei de gîze, glia naşte minuni !...

Şi în nămiezi, cînd copacul jujubier crapă temelia mormintelor, omul îşi închide pleoapele şi îşi răcoreşte ceafa în vremuri... Călărimi ale visării în locul pulberilor moarte, o, căi zadarnice, pe care o adiere le răscoleşte pînă la noi ! unde să găsim, unde să găsim voinicii ce o să păzească fluviile la împletirile lor ?

La zvonul apelor mari pornind pe pămînt, toată seara pămîntului tresare în vis. Şi deodată, ha ! deodată, ce ne vor aceste glasuri ? Ridicaţi norod de oglinzi pe osuarul fluviilor, să facă apel în tot şirul veacurilor ! Ridicaţi pietre în cinstea faimei mele, ridicaţi pietre tăcerii, şi pază acestor locuri călăreţii de aramă verde pe vastele şosele !...

(Umbra unei păsări cu aripi întinse îmi trece pe obraz.)

VIII

Legi pe vînzarea iepelor. Legi rătăcitoare. Şi noi înşine.
(Coloare de om.)

Tovarăşele noastre aceste vîrtejuri înalte în drum, clepsidre în mers pe pămînt,

şi potopul de ploi solemne, dintr-o materie minunată, ţesute din pulberi şi din insecte, care ne urmăreau popoarele prin nisipuri ca şi birul.

(Pe măsura inimilor noastre atîta lipsă s-a săvîrşit !)

Nu că a fost calea stearpă : în pasul animalelor fără pereche (caii noştri neprihăniţi cu ochi străbuni), multe fapte întreprinse pe adumbrirea gîndirii — multe fapte în tihnă pe hotarele gîndirii — mari hronici seleucide în şuierătura praştiilor şi pămîntul dat pradă lămuririlor...

Altceva : umbrele acelea — prevaricările cerului împotriva pămîntului...

Călăreţi gonind de-a curmezişul prin astfel de neamuri omeneşti, unde urile cîteodată cîntau ca şi grangurii, ridica-vom noi biciul pe cuvintele jugănite ale fericirii ? Omule, cîntăreşte-ţi greutatea socotită în boabe de grîu. Ţara asta nu e a mea. Ce mi-a dat lumea decît această legănare de ierburi ?...

Pînă la locul numit Copacul Uscat :

şi fulgerul înfometat îmi hotărăşte aceste ţinuturi în Apus.

Dar mai departe sunt odihnele cele mai mari, şi într-o întinsă

ţară de păşuni fără amintire, anul fără legături şi fără hramuri, gătit cu răsăriri de soare şi cu focuri. (Jertfa în zori a unor măruntaie de miel negru.)

Căi ale lumii, unul vă urmează. Autoritate peste toate semnele pămîntului.

O, Călătorule prin vîntul galben, gust al sufletului !... şi sămînţa, o spui, a coculusului indian are, de o zdrobeşti, puteri îmbătătoare.

O uriaşă lege de silnicii ne poruncea moravurile.

IX

De atîta vreme de cînd mergeam în Apus, ce știam noi de lucrurile pieritoare ?... și deodată, la picioarele noastre, întîile fumuri.

— Femei invoalte ! și iată, firea unei țări e toată îmbălsămată :

„...Îți vestesc vremuri de vipii cumplite și văduvile bocindu-se pe destrămarea morților.

Acei ce îmbătrînesc în deprinderea și în grija tăcerii, stînd pe înălțimi, cercetează nisipurile

și faima zilei pe schelele bîlciurilor ;

dar plăcerea în șoldul femeilor se înfiripă, și în trupul nostru de femeie fierbe ca un must de poamă neagră, și odihnă cu noi înșine nu se poate găsi.

...Îți vestesc vremuri de mari bucurii și fericirea frunzelor în visele noastre.

Acei ce cunosc izvoarele sunt în surghiunul acesta cu noi ; cei ce cunosc izvoarele ne-or spune ei în amurg

sub ce mîini storcîndu-ne ciorchina coapselor

trupurile noastre se umplu de o salivă ? (Și femeia s-a culcat cu bărbatul în iarbă ; se ridică, pune rînduială în liniile trupului ei, și greierul zboară pe aripa-i albastră.)

...Îți vestesc vremuri de vipii cumplite, și la fel noaptea, sub lătratul cîinilor, își mulge plăcerea din șoldul femeii.

Dar Străinul trăiește sub cortul său, cinstit cu lăpturi și poame. I se aduce apă proaspătă

ca să-și spele gura, fața și sexul.

I se aduc cînd cade noaptea femei înalte și sterpe (ha ! mai noptatice la lumina zilei !). Și poate și din mine își va stoarce plăcerea. (Nu-i știu chipul de a fi cu femeile.)

...Îți vestesc vremuri de mari bucurii și fericirea înserării pe pleoapele noastre pieritoare...

Deschide-mi gura în lumină, ca un loc de miere printre stînci, şi de afli în mine greşală, să fiu izgonită ! de nu,
să merg sub cort, să merg goală, alături de urcior, sub cort,
şi tovarăş al colţului de mormînt, mă vei vedea mult timp mută sub copacul rămuros al vinelor mele... Un pat de cereri sub cort, steaua verde în urcior, şi să fiu sub stăpînirea ta ! nici o roabă sub cort decît urciorul cu apă rece ! (Ştiu să ies înainte de ziuă fără a deştepta nici steaua verde, nici greierul din prag, nici lătratul cîinilor de pe tot pămîntul.)
Îţi vestesc vremuri de mari bucurii şi fericirea înserării pe pleoapele pieritoare...
dar deocamdată încă e ziuă !"

Şi în picioare pe felia strălucitoare a zilei, pe pragul unei ţări întinse mai fără de prihană ca moartea,
fetele urinau desfăcîndu-şi pînza vopsită a rochiei.

X

Alege-ţi o pălărie mare, a cărei margine se poate seduce. Ochiul se dă înapoi cu un veac în ţinuturile sufletului. Prin poarta de cretă lucioasă se văd lucrurile cîmpiei : lucruri vieţuitoare, o, lucruri
minunate !
jertfe de mînji pe morminte de copii, purificări de vădane printre trandafiri şi pîlcuri de păsări verzi prin ogrăzi în cinstea moşnegilor ;
multe lucruri pe pămînt de auzit şi de văzut, lucruri vieţuitoare printre noi !
ţineri de sărbători sub cerul liber pentru pomeniri de copaci bătrîni şi slujbe în cinstea unei mlaştini ; închinări de pietre negre, desăvîrşit de rotunde, închipuiri de izvoare în locuri moarte, giuruiri de stofe, în vîrf de prăjini, la apropierea trecătorilor din munţi, şi aclamări sălbatice, sub ziduri, pentru schingiuiri de bărbaţi la lumina soarelui, pentru darea în vileag a rufelor cu semnele nunţii !

multe alte lucruri încă la înălţimea tîmplelor noastre : ţesălatul animalelor în mahalale, mişcările mulţimilor în faţa tunzătorilor, fîntînarilor şi jugănitorilor ; speculaţiile în adierea recoltelor şi vînturarea ierburilor, în coarnele furcii, pe coperişuri ; clădirile de împrejmuiri din pămînt ars şi trandafiriu, de uscătorii de carne în terase, de pridvoare pentru preoţi, de căpitanate ; curţile uriaşe ale veterinarului ; corvezile pentru întreţinerea drumurilor de asini, potecilor şerpuite prin chei ; ctitoriile de ospicii pe locuri virane ; scriptele ţinute la sosirea caravanelor şi licenţiarea însoţitorilor în mahalaua zarafilor ; popularităţile născîndu-se în pragul porţilor, lîngă o tigaie ; protestările de titluri de creanţă ; stîrpirile de dobitoace cu albeaţă, de viermi albi sub glie, focurile de mărăcini şi de spini în locurile spurcate de moarte, frămîntarea unei pîini bune de orz şi de susan ; sau de grîu arnăut ; şi fumul oamenilor în tot locul...

Ha ! tot soiul de oameni în căile şi felurile lor : mîncători de gîndaci, de harbuji ; purtători de plasturi, de bogăţii ; omul gliei şi odrasla de boier, cel care înţeapă buboiul cu acul şi cel care adună sarea din ghioluri ; podarul, faurul ; vînzători de zahăr, de scorţişoară, de cupe de băut de metal alb şi de lămpi de corn ; acel care croieşte o haină de piele, sandale de lemn şi nasturi în chip de măsline ; acel care hotărăşte gliei felurile sale ; şi omul fără nici o meserie : omul cu şoim, omul cu flaut, omul cu albine ; acel care îşi găseşte plăcerea în sunetul propriului său glas, acel care îşi află rostul privind îndelung o piatră verde ; acel care arde pentru bunul său plac un foc de coji de copac pe acoperişul său ; acel care-şi întinde pe pămînt un pat de foi mirositoare, care se culcă pe el şi odihneşte ; acel care visează chenare de ceramică verde pentru avuzuri de apă vie ; şi acel care a călătorit şi visează să plece iar ; acel care a trăit într-o ţară de ploi mari ; acel care joacă zarul, arşicile, barbutul, sau acel care s-ar pricepe la întrebuinţarea unei tigve ; acel care tîrăşte pe urmele lui un vultur mort ca un teanc de crengi

înfrunzite (şi pana e dăruită, nu vîndută, pentru înariparea arcurilor), acel care strînge polenul într-un vas de lemn (şi plăcerea mea, spune dînsul, e coloarea asta galbenă) ; acel care mănîncă gogoşi, viermi de palmieri, zmeură ; acel căruia îi place gustul tarhonului ; acel care pofteşte un ardei ; sau încă acel care mestecă dintr-o gumă fosilă, acel care-şi duce o scoică la ureche şi acel care adulmecă parfumul duhurilor la spărturile proaspete ale stîncei ; acel care tot gîndeşte la trup de muiere, om pofticios ; acel care-şi vede sufletul pe lucirea unei lame ; omul cunoscător în ale ştiinţei, în ale onomasticei ; omul preţuit la sfaturi, acel care botează fîntînile, acel care face danie de jeţuri sub copaci, de lîne boite pentru înţelepţi ; şi ţintuieşte pe la răscruci vase rotunde de bronz foarte mari pentru însetaţi ; mai nimerit, acel care nu face nimic, cutare om şi cutare cu felul său de a fi, şi atîţia alţii încă ! strîngătorii de prepeliţe în faldurile pămîntului, acei ce adună prin desişuri ouăle piestruite cu verde, acei ce descalecă să ridice lucruri mărunte, agate, o piatră cerulee care se ciopleşte tocmai la mahala (în chip de tocuri, de tabachere şi de paftale, sau de mingi, să le mîngăie mînile damblagiilor) ; acei ce pictează fluierînd cutii mici afară sub cer, omul cu toiag de fildeş, omul cu scaun de paie, pustnicul purtînd mîni de femeie şi voinicul trimis la vatră care şi-a înfipt suliţa în prag, ca să lege o maimuţă... ha ! tot soiul de oameni în căile şi felurile lor, şi pe neaşteptate ! răsărit în hainele sale de seară şi tăind scurt jur împrejur orice vorbe de întîietate, Povestitorul care ia loc la rădăcina terebintului....

O, căutătorule de spiţe de neamuri în mijlocul pieţii ! cîte poveşti de neamuri şi de rudenii ? şi că mortul din viu se hrăneşte, după cum scrie în tablele legiuitorului, de n-am văzut orice lucru în umbra sa şi cu preţul vîrstei sale : depozitele de cărţi şi de hronici, magaziile astronomului şi frumuseţea unui loc de morminte, temple foarte vechi sub palmieri, locuite de o asină şi de trei găini albe — şi mai departe de bătaia ochiului

meu, multe şi tăinuite fapte plămădindu-se : taberi ridicate la primirea unor veşti care-mi scapă, îndrăzneli de popoare peste muşcele şi treceri de rîuri pe burdufe ; călăreţii ducînd cărţi de legăminte, cursa întinsă prin vii, călcările tîlharilor prin cheile munţilor şi urzelile prin lanuri pentru răpirea vreunei femei, tocmelile şi tăinuirile, împerecherile fiarelor în codri sub ochii copiilor şi govirile proorocilor prin înfundături de coşare, înţelegerile pe tăcute între doi oameni sub un copac...

dar pe deasupra faptelor oamenilor pe pămînt, multe semne în mers, multe seminţe în mers, şi sub azima vremei senine, într-o suflare largă a pămîntului, toată înariparea recoltelor !...

pînă în ceasul înserării cu steaua mireasă, lucru limpede şi lăsat amanet în tăriile cerului...

Glie de plug a visării ! Cine grăieşte de clădiri ? Am văzut pămîntul împărţit în zări întinse şi gîndul meu nu părăseşte pe navigator.

Cîntec

Calul meu oprit sub copacul plin de turturele, eu fluier o fluierătură atît de limpede, că nu e făgăduinţă să-şi ţină pe ţărmurile lor fluviile acestea toate. (Frunze vii în zori sunt în chipul faimei)...

Şi nu e vorba ca omul să n-aibă jale, dar, deşteptîndu-se înaintea zilei şi ţinîndu-se cu înţelepciune la prietenia unui copac bătrîn, proptit cu bărbia de cea din urmă stea, el zăreşte în fundul cerului neînceput mari făpturi curate cari se preschimbă în desfătări...

Calul meu oprit sub copacul guruitor, eu fluier o fluierătură mai limpede... Şi pace acelora, de o să moară, cari n-au văzut ziua de azi. Dar despre fratele meu poetul s-au primit ştiri. A mai scris ceva foarte dulce. De care numai cîţiva au avut ştiinţă...

PAUL VALÉRY
(1871—1945)

Interior

O sclavă cu ochi lungi, legată-n lanţuri moi
Pătrunde în oglinzi, dă apă iar la flori,
Pe pat misterios îşi lasă deget pur ;
Îmi pune o femeie-n iatacul dimprejur,
Ce prin visarea mea cum vrea să se strecoare,
Ca sticla ce o treci prin razele de soare,
Printre priviri îmi trece şi-absenţa nu le-a frînt,
Şi cruţă mecanismul curatului meu gînd.

Vinul pierdut

În ocean, o bună zi
(Da' pe sub care cer drumeţ ?)
Ca dar neantului zvîrlii
Un pic din vinul fără preţ.

Nectar, pieirea-ţi cine-o vru ?
Am ascultat glas sibilin ?
Sau sufletul cînd mă duru,
Sînge visînd, vărsîndu-i vin ?

Cu limpezimea ce i-o ştiu
După un fum trandafiriu
Se luminează marea iar...

Vin risipit, val în beţie !...
Zării zbucnind prin cer amar
Întruchipări de veşnicie...

DIN POEZIA GERMANĂ

FRIEDRICH GOTTLIEB KLOPSTOCK
(1724—1803)

Morminte timpurii

Bine-ai venit, o, lună de argint,
Frumos, tăcut fîrtat al nopții !
Îmi fugi ? Nu mai grăbi, rămîi cu gîndul meu.
Vezi, a rămas, doar norul pribegi !

Cînd mai se deșteaptă, doar el
E mai frumos ca noaptea de vară,
Cînd rouă în picuri de rază din bucle îi cad,
Și dealul îl suie trandafiriu.

Voi, mîndrilor, vă acoperă, vai,
Făpturile iedera trist !
O, ce fericit am fost cînd cu voi
Văzui înroșindu-se ziua și noaptea lucind.

LUDWIG HÖLTY

(1748—1776)

Noaptea de mai

Cînd luna de-argint privește prin tufe,
Și lumină în somn pe iarbă întinde,
Cînd fluieră privighetoarea,
Trist rătăcesc din boschet în boschet.

Senin te laud atunci pasăre fluierătoare,
Căci privighetoarea ta locuiește cu tine în singurul cuib,
Cîntărețului drag
Dîndu-i o mie de alintări.

Adumbriți de frunziș, guruie doi porumbiei
Nesfîrșitul lor har ; dar întorcîndu-mă, eu
Caut umbrit stufăriș,
Și singuratica lacrimă cade.

Cînd, oare, chip zîmbitor, care ca aurora
Prin suflet cu rază roșești, te voi găsi pe pămînt ?
Și singuratica lacrimă
Mai cald se prelinge pe-obraz.

JOHANN WOLFGANG GOETHE

(1749—1832)

Bun venit și bun rămas

Îmi strigă dorul meu : călare !
În șea am fost cît ai gîndi.
Pe cîmp amurg în legănare,
Pe munți a nopților stihii ;

În ceață învelit stejarul,
Uriaș năprasnic se clădea,
Și umbră rea din tot frunzarul
Cu mii de negri ochi pîndea.

Din dealul unui nor alene
Sta jalnic luna-n colbul sur,
Și vînturi fîlfîind din pene
Îmi viforau jur împrejur;
Din noapte se nășteau strigoaie,
Dar viu și vesel eram chiar:
În vinele-mi, ce de văpaie!
În inima-mi, ce joc de jar!

Mi te zăream, și raze pline
De har curgeau în pieptul meu,
Tot sufletu-mi ținea de tine,
Orice răsuflet dam — al tău.
Timp roz de primăvară-n toane
Înconjura obrazul drag.
Ce gingășii, ce farmec, Doamne!
De-așa nădejdi am fost sărac!

Vai, inimă, te strîngi pustie
Cînd zorii despărțirii vin:
În sărutarea-ți, ce beție!
În ochii tăi uimiți, ce chin!
M-am dus, stătea, și-a ta privire
Plîngînd mă urmărea din loc:
Să fii iubit, ce fericire!
Și să iubești, zei, ce noroc!

Deasupra culmilor toate...

Deasupra culmilor toate
Pace stătu,
Din vîrfuri cutremurate
Abia simți tu

O adiere ;
Paseri tăcură-n pădure.
Stai, peste o clipă
Adormi şi tu.

Pe mare

Multe nopţi şi zile nava-mi stă-mpînzită ;
Aşteptînd prielnic vînt cu dragi tovarăşi,
Răbdător şi blînd, în voie bună
Stam în radă.

Nerăbdarea lor era mai mare :
Îţi urăm din suflet cale iute,
Drum de slavă, bunuri multe,
Colo-n lume, ele te adastă
Şi-ţi va fi, rentors în braţul nostru,
Cinste dragă.

Şi în zori de zi fu aspră valmă,
S-a trezit în chiot marinarul,
Totul se-mbulzeşte, viu, la lucru,
Cu întîia boare să pornească.

Şi-n adiere înfloreşte pînza,
Raza-n dor de foc îl ispiteşte,
Umflă pînza, umblă nalţii nouri,
Chiuie pe maluri prietenia,
Cîntece, nădejdi şi voioşie,
Drum bun ca zorile urîndu-i
Şi-nstelat cum e întîia noapte.

Dar, de zei trimise, vînturi strîmbe-l
Scot din drumul plănuit :
Parcă el ar vrea să le urmeze,
Dar încet le-ntrece-n şiretlicuri,
Ţintei credincios pe căi piezişe.

Căci din depărtare grea şi sură
Se vesteşte-nceată vijelia,
Păsările-apasă peste ape,
Inima în dor o încleştează.
Vine ea. În faţa potopirii
Strînge pînza grabnic corăbierul,
Iar cu mingea-nfrigurată joacă
Vînt şi valuri.

Şi pe ţărmul cela stau cu toţii,
Dragi prieteni, tremurînd pe stîncă.
Ah ! de ce nu a rămas aicea ?
Ah, furtuna ! L-a lăsat norocul !
Omul bun să piară astfel oare ?
Zeilor, el trebuie, el poate !

Stă la cîrmă bărbăteşte ;
Cu corabia joacă vînt şi valuri,
Vînt şi valuri nu cu vitejia-i :
Domnitor priveşte în abisuri,
Credincios, de piere sau de-ajunge,
Zeilor săi.

Lăsaţi-mi plînsul !

Lăsaţi-mi plînsul ! grăniţat de noapte,
În nesfîrşitul pustiu
Cămile dorm, călăuze la fel,
Socotind tăcut veghează armeanul ;
Eu însă, alături, număr poştele
Ce mă despart de Suleika, reiau
Prelungitoarele, supărătoarele cotiri de drum.
Lăsaţi-mi plînsul ! Nu-i nici o ruşine.
Oamenii ce plîng sunt buni.
N-a plîns Ahile după Briseis ?
Xerxes şi-a plîns nebiruita oştire.
Pe iubitul său sinucis
Alexandru l-a plîns.

Lăsaţi-mi plînsul ! Lacrimi dau colbului viaţă.
Iată, crapă de ziuă.

În mii de forme...

În mii de forme te poţi tot ascunde,
Dar, pururi îndrăgito, te cunosc ;
Te poţi în văl de vrăji piti oriunde,
De-a pururi mlădioaso, te cunosc.

În chiparosul zvelt crescut în ramuri
De-a pururi mlădioaso, te cunosc,
Şi pe canal în limpezile valuri,
De-a pururi alintato, te cunosc.

Suind cînd raza apei se deschide,
De-a pururi jucăuşo, te cunosc.
Cînd nor întruchipat alt chip cuprinde,
De-a pururi schimbătoareo, te cunosc.

În vălul ierbii luminos de floare,
De-a pururi înstelato, te cunosc ;
Şi-n iedera cu braţe-agăţătoare,
Cuprinzătoareo, te şi recunosc.

Cînd zorii ard şi muntele roşeşte,
Înviorătoareo,-n suflet te resfir,
Apoi, cînd clarul cer mi se bolteşte,
De-a pururi vînturato, te respir.

Tot ce cunosc în mine sau afară,
Învăţătoareo, singură mi-l dai ;
Şi cînd pe-Alah îl chem a suta oară,
De-o sută ori pe buze îmi răsai.

Fără margini

Mărirea ta e să nu poţi sfîrşi,
Ursita — să nu-ncepi de veşnicii.
Roteşti în cîntec bolţile cu stele,
Sfîrşit şi început sunt una-n ele,
Şi ce ne-arată miezul desluşit
La început era şi la sfîrşit.

Slobod

Lăsaţi-mă în şea să-mi fac de cap !
Cu voi în cort şi în bordei nu-ncap !
Şi vesel călăresc din zări în zări,
Peste căciula mea, doar înstelări.

Bărbaţi îndreptăţiţi

După lupta de la Bedr, sub cerul înstelat

Mahomet
grăieşte :

Morţii lui duşmanul să-i bocească :
Zac de acuma fără revenire ;
Nimeni după-ai noştri tînguiască :
Peste ceruri calcă în lucire.

Cîte şapte porţile de-aramă
Cele şapte stele şi-au deschis,
Şi lovesc iubiţii fără teamă
La intrările din Paradis.

Aflã-n neaşteptată bucurie
Fericiri atinse de-al meu zbor,
Calul năzdrăvan, clipind vecie,
Cînd m-a dus pe drumul sferelor.

Pomii cuminţeniei cresc năvalnic,
Măr de aur pîrguind comori.
Pomii vieţii lasă umbră darnic
Peste pajişti, peste flori.

Dulce vînt de răsărit încheagă
Mîndrul stol al fetelor cereşti,
Doar din ochi le guşti făptura dragă,
Cu privirea săturat îmi eşti.

Ce-ai făcut ? te cercetează ele.
Voinicii ? Război încununat ?
Eşti viteaz ? o văd, căci vii prin stele.
Ce viteaz ? îndată au aflat.

Stau dovadă răni nevindecate,
Monumentul singure-şi clădesc.
Slăvi şi fericiri se sting uitate,
Răni pentru credinţă biruiesc.

Şi te duc sub umbră de pridvoare —
Stîlpi sclipesc ca pietrele de preţ;
Limpezind din struguri vin cu soare,
Dragile te-îmbie la ospăţ.

Tînăr ! Şi, ca tînăr, ce primire !
Fete cresc la fel de zvelt şi clar ;
Strîngi la pieptu-ţi una-n fericire,
Toţi sunt stăpîniţi de al ei har.

Cea mai mîndră e şi nu se crede
Stînd printre atîtea frumuseţi,
Veselă, fără de ură vede
Şi-ţi arată alta mai de preţ.

Una-n dorul alteia te lasă
La un joc ce n-are-nchipuiri ;
Ai femei cît lumea, pace-n casă,
Să tot fii în rai de mîntuiri !

Liniştea de-aici te mulţumească :
Căci schimbată ea nu va mai fi ;
Dezmierdarea n-o să obosească,
Cupa plină n-o să dea beţii...

FRIEDRICH SCHILLER

(1759—1805)

Fata din străini

Venea cu orice vară nouă
Într-o vălcea printre păstori
O fată preafrumoasă-n vrajă,
Cînd piruiau privighetori.

Vălceaua aceea n-o născuse,
De unde e nu se ştia,
Şi urma îi pierea de-ndată
Ce fata iar adio-şi lua.

Însufleţea cu o privire,
Şi inimi se făceau mai largi,
Dar o mărire, o mîndrie
Îndepărtau de ochii-i dragi.

Venea cu flori, venea cu poame,
Ce-au pîrguit în alte ţări,
Pe sub lumina altui soare,
Prin mai îmbelşugate zări.

Ea împărţea la fiecare :
Dulci fructe unui, altui flori ;
Şi tînărul şi moşu-n cîrje
Se-ntorc cu dar la casa lor.

Bineveniţi erau cu toţii,
Dar de-ntîlnea îndrăgostiţi,
Le întindea pe cel mai dulce
Cules din pomii înfloriţi.

FRIEDRICH HÖLDERLIN
(1770—1843)

Parcelor

Doar o vară lăsaţi-mi, puternicelor!
Şi-o toamnă, ca viersul meu să dea rod,
Ca mai voioasă inima,-n dulcele
Joc săturată, să-mi poată muri.

Sufletul ce-n viaţă n-avuse divinul
Său drept, nici în Orkus pace nu ia;
Dar harul curat dacă vreodată-n
Inimă-l port şi versul mi-e sfînt,

Bun găsit atunci, pace-a lumii de umbre!
Sunt mulţumit chiar dacă tu, cîntecul meu,
Nu m-ai călăuzit într-acolo; odată
Trăit-am ca zeii, mai mult nici nu vreau.

Fantezie de seară

La faţa colibei, în umbră şi linişte stă
Plugarul; cu sine-mpăcat, îi fumegă vatra,
Găzduitor răsună pribeagului în
Paşnicul sat, clopotul serii.

Cu bine se-ntorc corăbierii în port,
Departe-n cetăţi descreşte-a tîrgului
Veselă larmă ; sub tăcutul frunzar
Prietenii gustă cină de suflet.

Dar eu încotro ? Muritorii trăiesc
Din răsplată şi muncă ; în trudă şi odihnă
Se bucur' cu toţii ; să doarmă de ce nu
Poate spinul în pieptu-mi nicicînd ?

Pe cerul de seară prier s-a deschis ;
Nenumăraţi înfloresc trandafirii, şi-n linişte pare
Lumea de aur ; o, acolo mă luaţi,
Nori purpurii ! şi să pot, colo, sus,

În flăcări şi vînt să-mi destram durere şi dor !
Dar, speriată de ruga nebună, îmi scapă
Vrăjirea ; se-ntunecă, singur
Sub ceruri, ca totdeauna, rămîn.

Vino deci tu, somnule blînd ! prea multe cere
Iubirea ; dar, în sfîrşit, tinereţe, te stingi şi tu,
Neodihnito, pururi cu vise !
Senin şi pace ţi-aduce vremea.

Jumătatea vieţii

Cu galbene pere atîrnă
Şi plină de sălbatice roze
Ţara în ape ;
Voi, lebede drage
Şi ameţite-n alintări,
Vă adînciţi capul
În ape sfinte şi triste.

Jale mie ! de unde iau eu, cînd
E iarnă, florile, şi de unde
Raza de soare
Şi umbrele gliei ?
Zidurile stau
Fără de grai şi reci, în vînt,
Clinchet dau flamurile.

Ca păsări...

Ca păsări plecînd încet...
Priveşte înainte
Călăuzul şi rece îi adie
La piept întîmplările, cînd
În juru-i domneşte tăcere, sus,
În văzduh, bogate în luciuri ; dară, pe jos,
Îi zac bunurile pămîntului, şi cu dînsul
Pentru întîia oară în zbor de-ncercare sunt
cele mai tinere.

El însă le domoleşte zborul,
Din aripi lovind.

Vulturul

Tatăl meu a pribegit peste Gotthard,
Acolo unde rîuri o iau
Spre Etruria pe-alături,
Şi pe drumul cel drept
Peste zăpadă
Către Olympos şi Hemos,
Acolo unde muntele Athos şi-aşterne umbra
Spre peşteri din Lemnos.

Dintru începuturi sunt însă
Veniţi părinţii
Din păduri de pe Indus,
Tare mirositoare.
Străbunul însă
A zburat peste mare
Ager la gînd, şi s-a minunat
Fruntea de aur a domnitorului
De tainele apei,
Cînd norii roş abureau
Peste corăbii şi dobitoacele mute
Privind unul la altul
Gîndeau la hrană. Însă
Munţii încă în linişte stau.
Unde să ne fie popasul ?

Norul de purpur

Norul de purpur adunat acolo,
Pe partea stîngă a munţilor Alpi,
Şi pe cea dreaptă sunt
Duhurile fericite.
Şi se aude tunînd.

AUGUST GRAF VON PLATEN

(1796—1835)

Tristan

Cine-a privit cu ochii săi frumosul
A şi cuprins în suflet taina morţii ;
El n-o să-şi afle pe pămînt folosul,
Şi totuşi, se va teme-n faţa morţii
Cine-a privit cu ochii săi frumosul !

În el păstrează pururi dor cu jale,
Că doar nebunul o nădejde-ascunde,
Sfîrşit să dea cîndva pornirii sale :
Frumosul cu săgeata de-l pătrunde,
În el păstrează pururi dor cu jale !

Ah, ar voi ca un izvor să piară,
Din orice vînt sorbind venin, mirosul
Pieirii culegînd din orice floare :
Cine-a privit cu ochii săi frumosul,
Ah, ar vroi ca un izvor să piară.

Prevenire

Atît de sigur drumul ţi se-arată,
Şi-n tinereţea ta mai vrei o dată,
Uitînd primejdii cu dobîndă mare,
Să-nfrunţi priviri pe vremi ucigătoare ?

Te simţi stăpîn pe suflet într-atîta
S-alegi voit, din nou sfidînd ursîta,
Ca ochii, ce ţi-au fost Cale-Lacteie,
Cu nopţi de-adînci eresuri să-ţi scînteie ?

Nu ! Lasă-ţi rana-n voie, fără plîngeri,
Fii hotărît să rabzi, tăcut să sîngeri,
Şi faţa chiar de tine îţi ascunde.
O, suflet, dorul tău cît de profund e !

Cîntec de primăvară în Sicilia

De-ai plîns o noapte-ntreagă,
E dulce somnu-n zori,
Şi grijile dorm duse
Pe pat liniştitor.

Cu gene umezi încă
Salut cîmp, codri mari :
În inimă e pace,
Adîncă pace doar.

Prier privirii rîde
Topind orice dureri,
Şi gliei micşunele
Ţes haina lui prier.

Sus cîntă ciocîrlia,
Pe garduri vii dau flori,
Şi a ieşit din ţarcuri
Talanga turmelor.

Pescaru-şi prinde plasa
La soare cald şi clar,
Şi sufletul lui cere
Să joace-n vînturi iar.

Şi fiindcă-n ţărm de stîncă
Se sparge val mai lin,
Catran primesc corăbii
Pe pîntecul lor plin.

Pe digul nalt şopîrle
Cu iuţi mişcări se strîng,
Privighetori dau larmă
Din fiecare crîng.

Tras de plăvani, porneşte
Un plug strălucitor,
Pămîntu-n frumuseţe
Le place tuturor.

Nu-şi află peregrinul
Loc sfînt prea depărtat,
Şi sufletele toate
În dor pios au stat.

O, dorul meu, fii vesel
Şi tu de soare-atras,
Fii fericit şi iarăşi
Dă fluierului glas.

Sus ! ca închise inimi
Să le înfrîngi să ştii,
Cînd, slobod de durere,
Sub iarbă vei dormi.

Inscripţie pe mormînt

Am fost poet şi lovituri îmi dete
Cumplita vreme care m-a născut,
De tînăr însă slavă-am cunoscut
Şi-n grai mă-ntipării ca o pecete.

Să-nvăţ în artă, n-o luai pe-ndelete,
Noi forme din granit am desfăcut,
În ritm şi rimă gînduri mi-au crescut,
Ce vor trăi, de judec fără pete.

Din stofe multe cîntecul mi-am vrut,
Comedii, basme rotunjii cu sete
Şi într-un stil de nimeni întrecut ;

În odă eu al doilea am mers,
Nădejdea lumii, jalea-i mi-e-n sonete
Şi pentru groapă mi-am durat ăst vers.

NIKOLAUS LENAU
(1802—1850)

Privire în pîrîu

Văzut-ai vreun noroc trecînd
Ce-n veci n-o să mai vie,
La un pîrîu să stai privind
La fuga ce te-mbie ?

Priveşte-o doar adînc, adînc :
Va fi alinătoare,
De ţi s-a rupt chiar dorul sfînt
Din pieptul ce te doare.

Te uită drept în jos la rîu
Pîn' te apucă plînsul
Şi vezi, prin negura lui, greu
Puhoi fierbînd şi dînsul.

Uitarea va veni visînd
Să-nchidă răni profunde.
Se vede sufletul curgînd
Cu chinul său pe unde.

FRIEDRICH HEBBEL
(1813—1863)

Toamnă

O zi de toamnă cum n-am mai zărit !
De parcă n-ai sufla văzduhul zace,
Dar peste tot cad lin, foşnind a pace,
Dulci poame de pe pomul pîrguit.

Sărbarea Firii tu n-o turbura !
Culesul e ce singur se culege,
Căci astăzi orice ram o să dezlege
Doar blînd ce raza soarelui ne ia.

CONRAD FERDINAND MEYER

(1825—1898)

Fîntînă romană

Se-nalță raza, cade-n dar
Bogat pe-al marmorei rotund,
Și, spumegînd, se scurge iar
În scoica-a doua pînă-n prund ;
A doua varsă din prisos
În cea din urmă vălurînd,
Și fiecare ia și dă,
Și dă și stă.

STEFAN GEORGE

(1868—1933)

Ziua păstorului

Grăbiră turmele din țarc de iarnă.
Păstorul tînăr, după lung răgaz,
Porni pe cîmpul luminat de ape.
Trezite-ogoare îl primeau voios,
Priveliști cîntătoare îl chemau,
Dar el zîmbea în sine și mergea
Plin de vestiri pe drumul primăverii.

Sări cu bățul ciobănește vadul,
Se-opri pe cellalt țărm, pe unde aur
De val, încet curgînd printre pietrișuri,
L-a-nveselit, și multele făpturi
Și scoici plăpînde i-au menit noroc.
Nu-i behăiau nici mieii la ureche.
Pătrunse-n codru-n răcoroase chei ;
Acolo cad șuvoaie sus prin stînci
Pe care mușchiul picură, și goale
Dau ramuri rădăcinile de fag.
În liniști și fior de-adînci frunzare
A adormit cînd soarele sta sus,
Și apele goneau cu solzi de-argint.
Ajunse, deșteptat, în vîrf de munte
Serbarea, cînd lumina se trăgea ;
Se-ncunună cu rugi și frunză sfîntă,
Și în ușor mișcatele umbriri
De nori închiși răzbi sonoru-i cîntec.

Către Damon

Vezi, niciodată, Damon al meu, iarna preasfîntă
Din amintire s-o pierzi
Și casa noastră pe dealul cel nordic, lăcașul
De nou și singur noroc.
Chipuri de marmoră-o-mpodobeau, nuduri de zei
Pe cari uimiți i-am cinstit.
Pătrunși povesteam sau tu îmi citeai despre lupte
Și bucurie și dor
Cu glasul tău fraged dar sunător, pe cînd focul
Zumzuia la vîntul legat.
Lamia-n tăcere slujind ne-mbia pocalul,
Lamia ce ne-a iubit.
Trăind mereu cu bunuri cerești, ne-nvăluise
Ceva din luciul ceresc,
Și cum fugeam de orice turburare dușmană,
Pace de suflet curat.

Dar la ploioasele vînturi de marte — de ce iar —
În vale ne-am coborît,
În lăudate incinte și-n piețe ticsite
Cu muritorii la fel.

Stăpînul insulei

Pescarii povestesc că-n miazăzi,
Pe-o insulă bogată-n mirodenii
Și pietre mîndre ce-n nisip scînteie,
O pasăre trăia ce, stînd pe maluri,
Cu ciocul ei rupea fîșii coroana
Tulpinelor înalte, cînd ea aripi,
Boite parcă-n roș cu melci din Tyros,
Le ridica zburînd greoi pe-aproape :
Ar fi părut un nor întunecat.
În timpul zilei s-ar fi stins în codri,
Dar în amurg s-ar fi întors la țărmuri,
În boarea rece și sărată-a mării
Vrăjitul glas nălțîndu-l pîn' delfinii,
Prietenii cîntării, vin cu valul
Pe-o mare — aur de scîntei și pene.
Așa ar fi trăit din vremi străbune,
Naufragiații doar ar fi zărit-o.
Căci prima dată cînd sosiră oameni
Cu albe pînze duse-n drum prielnic
Spre insulă, ea s-ar fi tras pe culme,
Să vadă tot meleagul ei cel drag,
Și-ar fi întins uriașele ei aripi,
Pierind pe veci cu cîntec surd de jale.

[Colina unde mergem...]

Colina unde mergem doarme-n umbră
Cînd cea din față încă dă luciri,

Pe verde crud al ierbii sale, luna
De-abia plutește, nouraș de argint.

Țintind departe, străzi se fac mai albe,
Drumețului o șoaptă-i spune „stai" —
E de pe munte nevăzută apă,
E pasăre ce-ngînă somnoros ?

Noptatici fluturi, doi ce se iubiră,
Se urmăresc din spic în spic jucînd...
Și tainic roua dă din flori și frunză
Mireasma serii pentru vechi dureri.

HUGO VON HOFMANNSTHAL
(1874—1929)

Cîntec de ducă

Apa cade, să ne-nghită,
Stînca dă să ne strivească,
Cu aripa fîlfîită
Păsări vor să ne răpească.

Jos, sub poalele de munți,
Poame se tot uită-n lacuri
Străvezii de veșnicie.

Buze de fîntîni și frunți
Mărmuresc sub flori, de veacuri,
Pe cînd vîntul lin adie.

Versuri pentru un copil mic

Îţi cresc picioarele roze
Să calci însoritele ţări :
Însoritele ţări te aşteaptă !
De tăcutele piscuri atîrnă
Văzduhul atîtor milenii ;
Şi mările neistovite
Sunt încă, sunt încă acolo.
Pe marginea codrului veşnic
Vrei tu în blidul de lemn
Din lapte să-mparţi cu broscoiul ?
Va fi o veselă cină,
Vezi stele-n ea să nu cadă.
Pe marginea mării eterne
Găseşti tu tovarăş de joc :
Prietenosul, bunul delfin.
Îţi sare pe-uscat înainte,
Şi dacă vreodată lipseşte,
Îţi seacă vîntul cel veşnic
Curînd izvorîtele lacrimi.
În ţări însorite sunt încă
Bătrînele, bunele vremuri,
Sunt încă, sunt încă acolo...
Şi-a soarelui blîndă putere
Îţi creşte picioarele roze,
Să-i calci în veşnica ţară.

Împăratul Chinei vorbeşte...

În mijlocul tuturora
Stau Eu, Fiul Cerului,
Şi nevestele, copacii,
Dobitoace, heleştaie,
Mi le-nchide-ntîiul zid.
Dedesubt îmi dorm strămoşii :
Îngropaţi cu arc şi spadă,
Cu coroana lor pe creştet,

Cum e portul fiecărui,
Locuiesc cămări boltite.
Sună pînă-n fundul lumii
Pasul preamăririi mele.
Sub plocatele de iarbă,
Pajişti verzi am la picioare,
Rîuri curg la fel de-ntinse
Spre apus, spre răsărituri,
Către miazăzi şi noapte,
Ca să-mi ude lin grădina,
Ce se-aşterne cît e lumea.
Oglindesc ici ochii negri
De gazele, colo păsări,
Oglindesc cetăţi pe-afară,
Ziduri negre, sihle dese
Şi obraz de neamuri multe.
Stau boierii mei, luceferi,
Curţile le au în juru-mi,
Poartă nume dat de mine,
Nume după ceasu-n care
Mi-au ieşit supuşi în cale,
Au femei de mine-alese,
Şi copiilor, ca frunza,
Celor mari ai tuturora
Le-am dat ochi, trup nalt şi buze,
Cum dă florii grădinarul.
Printre ziduri dinafară
Îmi stau neamuri de războinici,
Neamuri de plugari îmi stau.
Alte ziduri şi-apoi iară
Cuceritele noroade,
Neamuri tot mai negre-n sînge,
Pîn' la mare, zid din urmă,
Care-mi leagă ţara-n brîu.

RAINER MARIA RILKE
(1875—1926)

Părăsit pe munții din suflet

Părăsit pe munții din suflet. Privește, ce mică acolo.
Privește : localitatea din urmă a vorbei, și mai sus
Însă ce mică și ea, încă un ultim
Sătuc de simțiri. O recunoști tu ?
Părăsit pe munții din suflet. Stratul
De piatră sub mîni. Aici înflorește
Bine ceva ; din muta prăpastie
Iese-nvoaltă o iarbă neștiutoare cîntînd.
Dar cărturarul ? Ah, ce începu să cunoască,
Și tace acum, părăsit pe munții din suflet.

Acolo umblă desigur, în sfîntă știință de sine,
Multe-mprejur, multe dihănii de munte în pace
Se perindă și stau. Și pasărea mare și tăinuită
Încercuie piscul renunțării curate. Însă
Tăinuită, aici, pe munții din suflet...

Cîntecul vieții și al morții
stegarului Cristoph Rilke [1]

„...la douăzeci și patru noiembrie 1663 Otto de Rilke, stăpîn pe Langenau, Gränitz și Ziegra, primi la Linda ca moștenire partea lăsată din moșie de fratele său Cristoph, căzut în Ungaria ; totuși, i se ceru să rînduiască zapis prin care pămîntul nu-i mai rămînea dacă fratele său Cristoph (cel ce, după mărturia hrisovului de moarte adus, sfîrșise ca stegar în compania baronului de Pirovano al regimentului austriac de cavalerie împărătească Heyster) s-ar fi reîntors..."

[1] Traducere în colaborare cu O. W. Cisek.

Château de Muzot
s/ Sierre (Valais) Suisse,



ce 10 Novembre 1924

Monsieur et cher Poète,

rentré à Muzot pour quelques instants seulement, entre deux voyages, je dois me résigner à vous exprimer en peu de mots cette fois la joie et la surprise que j'éprouve en lisant et relisant les lignes généreuses qui sont venu m'apporter le témoignage de votre parfaite, de votre active attention: croyez à ma vive gratitude.

Les fascicules de votre Revue me montrent le résultat de votre grand et aimable effort: je suis heureux d'y figurer. Quant à mes facultés linguistiques, vous les exagérez, hélas! Je devine cependant que vous vous êtes rapproché de

mon texte

avec une insistance heureuse et une obéissance de poète. Si je regrette une chose c'est que ce soit ce travail de jeunesse qui accapare l'honneur d'entrer à peu près dans toutes les langues européennes ; écrites, autrefois, dans une seule nuit d'automne, ces pages n'ont d'autre mérite que celui de leur prime sautière allure juvénile .... Mais il faut croire que la jeunesse a raison sous toutes les formes –, et que c'est elle qui, à travers de ces rythmes ingénument sincères, s'impose à tant de lecteurs bienveillants. N'étant pas étranger au métier de traducteur, je crains d'ailleurs qu'avec mes travaux plus mûrs je m'éloigne de plus en plus de la possibilité des équivalents.

Comment ne pas aimer la Roumanie, cher monsieur, depuis „Isvor"! Pendant toute une année c'était mon livre de chevet, et je suis sûr d'y revenir toujours avec le même étonnement, avec la même tendresse. Mon admiration pour la Princesse Bibesco était définitive dès que j'avais connu son „Alexandre asiatique"; mais dans „Isvor" son intuition de grand poète a reussi

à établir

une des plus profondes continuités humaines. Et quel bonheur que de la découvrir dans l'âme secrète de son propre peuple !

Voulez-vous dire à Monsieur Nicolas Lahovary qu'en effet je l'avais espéré ici d'un mois à l'autre ; je ne me résigne pas aux regrets, mais je compte sur sa visite, ainsi que sur la vôtre, pour plus tard. Seulement, il est probable que je serai souvent absent pendant cet hiver. aussi j'aurais préféré de vous montrer ce pays valaisan, devenu un peu le mien, au moment de ses splendeurs d'été ou d'automne. L'hiver lui laisse toujours une certaine grandeur, mais alors la lumière se désintéresse de ces collines, et le pays privé s'étonne sous la domination d'une absence.

N'oubliez pas, je vous prie, de transmettre à Monsieur votre collaborateur un peu de cette reconnaissance que je vous porte ; et prenez pour vous-même, Monsieur et cher Poète,

l'expression de ma sympathie dévouée

Rainer Maria Rilke

Călare, călare, călare, prin ziuă, prin noapte, prin zi...
Călare, călare, călare...

Şi atît de obosit e avîntul şi dorul atît de mare. Nu mai sunt munţi, abia un copac. Nimic nu îndrăzneşte să se ridice. Colibe străine stau pe brînci, însetate la fîntîni mocirloase. Nicăieri un turn. Şi mereu aceeaşi vedere. Ochii amîndoi sunt de prisos. Doar în noapte, arare, calea o crezi cunoscută. Nu călcăm oare înapoi noaptea bucata de drum pe care în soarele străin l-am cucerit cu trudă ? Se prea poate. Soarele apasă, ca în toiul verii, pe noi. Dar în vară ne-am luat rămas bun. Vestmintele femeilor luminau lung din frunziş. Şi acum drumul e lung. Aşadar, o fi toamnă. Cel puţin acolo unde femei întristate ştiu de noi.

Cel de Langenau se-ntoarce-n şea şi spune : „Domnule marchiz"...

Vecinu-i, subţirele, subtilul franţuz, la început vorbi şi rîse trei zile în şir. Acum nu mai ştie de nimic. E ca un copil ce-ar vrea să doarmă. Praful se aşează pe guleru-i alb de dantelă ; nu-l bagă-n seamă. Încet se ofileşte în şeaua lui de catifea.

Însă cel de Langenau zîmbeşte şi spune : „Aveţi ochi stranii, domnule marchiz. Gîndesc că semănaţi mamei d-voastră..."

Iată că tînărul înfloreşte o dată iar şi îşi scutură gulerul de praf şi e proaspăt din nou.

Cineva vorbeşte despre mama sa. Un neamţ de bună seamă. Apăsat şi arar îşi aşează cuvintele. Ca o fată ce leagă flori, ce pe gînduri încearcă floare după floare şi nu ştie încă în ce chip va arăta totul — astfel îşi îmbină cuvintele. De înveselire ? De întristare ? Toţi ascultă. Se opresc chiar de a scuipa. Căci sunt tot domni mari şi ştiu ce se cade. Şi cine din pîlc nu cunoaşte nemţeasca o înţelege deodată, simte cuvinte răzleţe : „seară... copilărie..."

Atunci toţi îşi sunt aproape, aceşti domni ce vin din Francia şi din Burgundia, din Ţările-de-Jos, din văile

Carintiei, din castelele Boemiei şi de la Leopold-împăratul. Căci ceea ce povesteşte unul au trăit-o cu toţii, şi întocmai aşa. De parcă ar fi o singură mamă...

Aşa merg călare în amurg... într-un nedesluşit amurg. Ei tac din nou, dar au cu dînşii cuvintele în licăriri. Îşi scoate marchizul coiful. Părul lui întunecat e moale, şi cînd capul şi-l apleacă se răsfaţă femeieşte pe ceafă. De-acum şi cel de Langenau recunoaşte : departe, se nalţă ceva în luciul zării, ceva mlădios, întunecat. O coloană stingheră, prăbuşită pe jumătate. Şi după ce de mult au trecut, îşi dă seama că era o Madonă.

Foc de strajă. Şed în juru-i şi-aşteaptă. Aşteaptă ca unul să cînte. Dar te simţi atît de obosit... Lumina roşie e grea. S-a lipit de cizmele prăfuite. Se tîrîie pîn' la genunchi, priveşte în mîinile încrucişate. N-are aripi. Feţele sunt întunecate. Totuşi, ochii micului franţuz strălucesc un timp cu lumina lor. A sărutat un trandafir, şi acum poate să i se veştejească mai departe la piept. Cel de Langenau l-a văzut, fiindcă nu poate dormi. Se gîndeşte : „Eu n-am trandafir, n-am".

Apoi cîntă. Şi e o doină bătrînă, de jale, pe care acasă fetele o cîntă la cîmp, toamna, cînd culesul e pe sfîrşite.

Spune micul marchiz : „Sunteţi tînăr, domnule ?"

Şi cel de Langenau, deopotrivă întristat şi în ciudă : „Optsprezece". Apoi tac.

Mai tîrziu întreabă franţuzul : „Aveţi şi d-voastră o mireasă acasă, domnule cavaler ?"

„Dar d-voastră ?" răspunde cel de Langenau.

„E blondă ca d-voastră."

Şi tac din nou, pînă ce neamţul strigă : „Dar, la dracu, de ce oare atunci stai în şea şi mergi călare pe pămînt spurcat spre cîinii de turci ?"

Marchizul zîmbeşte : „Pentru a mă reîntoarce".

Cel de Langenau se întristează. Se gîndeşte la o fată blondă cu care se juca. Nebunatice jocuri. Şi ar vrea să fie acasă, numai o clipă, numai pentru atîta vreme cît îi trebuie să spună :

„Mădălină, că am fost mereu astfel iartă."
Cum — am fost? își spune tînărul. Și sunt departe.

Într-o dimineață, un călăreț e-n fața lor, apoi un al doilea, patru, zece. În zale din cap pînă-n picioare, mari. După ei o mie : oștirea.

Trebuie să te desparți.

„Te întoarce sănătos, domnule marchiz."

„Sfînta fecioară să vă aibă-n pază, domnule cavaler."

Și nu pot să pornească. Sunt deodată prieteni, frați. Au să-și împărtășească mai mult, căci știu de-acum atîtea unul despre altul. Șovăiesc. Și e neastîmpăr grăbit, și copite pocnesc în jurul lor. Marchizul își trage din mîna dreaptă mănușa. Scoate la iveală micul trandafir, ia o foaie, ca și cum ar împărți o cuminecătură.

„Aceasta te va păzi. Drum bun!" Cel de Langenau rămîne uimit.

Se uită lung după franțuz. Vîră foaia străină sub oțel. Ea se leagănă în sus și în jos pe apele inimii sale. Strigăt de goarnă. Merge la oaste cavalerul. Zîmbește trist : îl păzește o străină.

O zi prin zarvă. Răstiri, culori, rîs : din toate te orbește țara. Băieți buimaci fug în pestrițe straie. Bătaie și strigăt. Muieri vin cu roșii pălării pe părul în valuri. Cheamă. Scuterii vin în zale negre, ca noaptea ce trece. Ei înșfacă muierile cu atîta foc, că li se rup hainele. Le îmbrîncesc în cercurile tobelor. Și din sălbateca împotrivire a mîinilor neastîmpărate tobele se deșteaptă, ca în vis bubuie, bubuie. Și seara îi întind lanterne ciudate : vin luminînd în coifuri de fier. Vin? sau sînge? Cine-i poate deosebi...

În sfîrșit, în fața lui Spork. Lîngă calu-i bălan răsare contele. Pletele-i lungi au luciul oțelului.

Cel de Langenau n-a întrebat. Recunoaște generalul, se aruncă de pe cal și se închină într-un nor de praf. Duce cu sine o scrisoare care trebuie să-l înfățișeze contelui. Dar el îi poruncește : „Citește-mi zdreanța". Și buzele sale nu s-au mișcat. N-are nevoie

de ele ; ca să înjure, sunt destul de bune. Cînd vrea mai mult, vorbeşte cu dreapta. Atît. Şi asta o simţi de îndată. Tînărul a isprăvit de mult. Nu mai ştie unde se află. Spork îi acoperă totul. Chiar cerul a pierit. Şi Spork, marele general, spune :
„Stegar."
Şi e mult.

Compania poposeşte dincolo de Raab. Cel de Langenau e călare singur. Cîmpie. Seară. Oblîncul şelii sclipeşte prin praf. Şi apoi se înalţă luna. Îşi dă seama de ea privindu-şi mîinile.
E vis.
Dar iată că ceva l-a strigat.
Îl striga, îl striga,
frînturi de vis se desfac.
Nu e cucuvaie. Pe legea mea !
Stingher, un copac
l-a strigat :
„Soldat !"
Şi vede : se zbate ceva. Se zbate un trup
legat de copac. Femeia cu mîini ce se rup,
goală şi plină de sînge,
îi zvîrle un strigăt : „De-aicea mă frînge !"
Şi sare jos pe negru răzor.
Şi taie bucăţi din funii fierbinţi ;
şi vede dogoarea ochilor
şi cum muşcă din dinţi.

Rîde ?

De groază a stat.
E iarăşi pe cal
Şi goneşte în noapte. C-un băţ plin de sînge în pumnu-ncleştat.

Cel de Langenau scrie scrisoare, adîncit în gînduri.
Încet, zugrăveşte slove : mari, cuminţi, drepte...
„Buna mea maică,
fiţi mîndri : duc flamura,

fiţi fără grijă : duc flamura,
iubiţi-mă : duc flamura."

Apoi îşi vîră scrisoarea înapoi sub platoşe, în locul cel mai tăinuit, lîngă petala de trandafir. Şi gîndeşte : în curînd va căpăta mireasma ei. Şi gîndeşte : poate cîndva o va găsi vreunul... Şi gîndeşte... căci duşmanul e aproape.

Trec călare peste un ţăran ucis. Ochii îi sunt mari deschişi şi ceva se oglindeşte în ei ; nu e cerul. Mai tîrziu latră cîini. Se apropie deci un sat, în sfîrşit. Şi deasupra bordeielor se-nalţă de piatră castelul. Podul lat coboară în faţa lor. Poarta se deschide mare. Goarna îi primeşte cu glas înalt. Ascultă : larmă, zăngănit şi lătrat de cîini ! Rînchezat în curte, pocnet de potcoavă şi-un glas.

Popas ! Oaspe, în sfîrşit, o dată ! Nu-ţi mai slujeşti mereu dorinţele cu hrană săracă. Nu mai apuci toate cu duşmănie ; le laşi în voia lor să fie şi ştii : ce se întîmplă e sfînt. Şi dîrjul avînt se destinde din sine să iasă şi se rostogole-n faldul păturii de mătasă. Şi nu mai eşti mereu soldat. Şi, iată, pletele pe umeri ţi le laşi, şi larg ţi se descheie gulerul de ostaş, şi în jilţuri de mătasă te aşezi ca pînă în vîrful unghiilor să te vezi : moleşit după caldul scăldat.

Şi ce-s femeile începi să-nveţi ca un străin şi cum se poartă albele şi cele cu ochi de senin ; ce mîini au pline de tinereţi, cum îşi cîntă rîsul de lumină cînd blonzii băieţi cupele mîndre închină grele de rod infinit.

Începu cu ospăţ. Şi ajunse serbare fără să ştii. Flăcările nalte pîlpăiau, glasurile se alungau, cîntece nebune răsunau din sticlă şi foc, şi, în sfîrşit, din ritmuri pîrguite-n trupuri : zbucni un joc. Şi îi fură pe toţi. Prin săli, ce revărsări de valuri, ce apropieri şi ce întîlniri, ce despărţiri şi ce regăsiri, ce sorbiri de raze,

şi ce orbiri de lumină, şi ce legănări în aerul văratic prin straie calde de femei, pierdut...

Din vin întunecat, din mii de flori azi ceasul şi-a făcut un drum de freamăt prin noapte şi vis.

Iar el, uimit, în vrajă, mari ochi a deschis. Şi scufundat în sine aşteaptă de nu se va trezi. Căci doar în somn vezi aşa mîndreţe şi aşa femei în sărbătoare : gestul lor cel mai neînsemnat e un fald ce cade greu în brocat. Din grai de argint ele ceasul clădesc, şi uneori îşi ridică mîinile ciudat, şi crezi că undeva, într-un loc înstrăinat, unde tu nu ajungi, printre degete trandafiri vestejesc, şi nu le vezi. Dar stai şi visezi : să fii în ele împodobit, şi altfel să fii fericit şi să-ţi cîştigi o cunună pentru fruntea ta goală.

El, care poartă mătasă albă, simte că nu se poate trezi ; căci e şi îmbătat de tot ce e-n juru-i. Se adăposteşte deştept cu teamă în vis şi stă în parc, stingher în negru parc. Şi serbarea e îndepărtată. Şi lumina minte. Şi noaptea o simte aproape şi plină de răcoare. Şi întreabă pe o femeie ce se apleacă spre el :

„Eşti tu, oare, noaptea ?"

Ea zîmbeşte.

Şi atunci îi e ruşine de haina lui albă.

Şi ar vrea să fie departe şi singur şi-n zale.

Întreg în zale.

„Ai uitat că eşti pajul meu de ziua asta ? Mă părăseşti ? Unde te duci ? Haina ta albă ţi-a fost chezăşie."

. . . .

„Ţi-e dor de asprul tău strai ?"

. . . .

„Eşti înfrigurat ? Ţi-e dor de casă ?"

Contesa zîmbeşte.

Nu. Dar a fost numai fiindcă firea de copil i-a căzut de pe umeri — un vestmînt blînd şi închis. Cine i l-a luat ? „Tu ?" întreabă cu un glas pe care nu l-a mai auzit încă. „Tu !"

Şi de-acum nu mai e nimic pe el. Şi e gol ca un sfînt. Clar şi zvelt.

Încet se sting luminile-n castel. Toţi sunt împovăraţi : obosiţi, sau îndrăgostiţi, sau îmbătaţi. După atîtea nopţi goale, lungi, în bivuac : paturi. Paturi largi de stejar. Aici te rogi altfel decît pe drum, în şanţul ticălos, care, cînd e s-adormi, se strînge ca un mormînt.

„Doamne, facă-se voia ta !"

Mai scurte sunt rugile în pat.

Dar mai din suflet.

Odaia din turn e în întuneric.

Dar îşi dau lumină-n faţă cu zîmbetul lor.

Bîjbîiesc ca orbii şi se găsesc unul pe altul ca pe o uşă. Aproape ca şi copiii, ce se tem de noapte, se strîng unul de altul. Şi totuşi, le e frică. Nu le e nimic protivnic : nici ziua de ieri, nici ziua de mîine ; căci timpul s-a prăbuşit. Şi ei înfloresc din dărămăturile lui.

El nu întreabă : „Soţul tău ?"

Ea nu întreabă : „Numele tău ?"

Căci s-au găsit să-şi fie un neam nou.

Îşi vor da o sută de nume noi şi le vor lua iar înapoi, uşor cum scoţi un cercel.

În sală, de un jîlţ atîrnă platoşa, bandeliera şi mantaua celui de Langenau. Mănuşile sunt pe jos. Flamura lui stă drept, proptită de crucea ferestrii. E neagră şi subţire. Afară goneşte pe cer furtuna şi taie bucăţi din noapte, albe şi negre. Lumina lunii trece ca un fulger prelung, şi flamura nemişcată joacă umbre fără de linişte. Visează.

A fost deschisă vreo fereastră ? A intrat furtuna în casă ? Cine aruncă uşile ? Cine trece prin odăi ?

— Lasă. Fie cine-o fi. Odaia din turn n-o găseşte. Ca după o sută de porţi e somnul acesta mare, pe care doi oameni şi-l împart ; ca o singură mamă sau o moarte.

Sunt zorile? Ce soare răsare? Ce mare e soarele! Sunt păsări? Glasul lor e pretutindeni.

Totul e lumină, dar nu e ziuă.

Totul e zgomot, dar nu sunt glasuri de păsări.

Sunt bîrnele, ce luminează. Sunt ferestrele, ce au țipat. Și țipă roșu la dușmanul turbat, ce stă acolo, pe-nflăcăratul loc, țipă:

„Foc!"

Și cu somnul destrămat în obraz se îmbulzesc toți, pe jumătate goi, pe jumătate-n oțel, din odaie-n odaie, dintr-un cap într-alt cap de castel, își caută scara.

Și cornuri greu își gîngăvesc suflarea prin curte:

„Adunarea, adunarea!"

Și tobe în tremur.

Dar flamura, iată, nu e cu ei.

Strigăt: „Stegar!"

Goană, cai, țipăt și rugi de mișei.

Larmă: „Stegar!"

Fier lîngă fier, comandă și semn.

Tăcere: „Stegar!"

Și încă o dată: „Stegar!"

Și oastea se duce în rîu de scîntei.

. . . .

Dar flamura, iată, nu e cu ei.

Și razna la goană, prin săli, foc și pară, prin uși de jeratec ce-l înconjoară, prin flăcări pe scară se-azvîrle năprasnic din clocot și chin. Pe brațe le duce flamura ca o albă femeie-n leșin. Și găsește un cal, și e ca un strigăt turbat: gonește întins, și totul în urmă a lăsat, și pe ai săi. Și flamura deodată-n fire-și vine iar, nicicînd ea nu-și purtase așa regescul har; și-acum toți o văd departe-n fața lor și recunosc stegarul în clarul pletelor, și steagul recunosc...

Dar să lucească începe acum, se zvîrlă-nainte și e mare și roșie...

. . . .

Flamura lor arde între dușmani, și ei după ea tot gonesc.

Cel de Langenau s-a adîncit în duşman, dar singur de tot. Spaima a făcut în juru-i un gol ca o roată, iar el se opreşte în mijlocul ei sub flamura-i veştejită în flăcări.

Încet, aproape pe gînduri priveşte în jur. E mult necunoscut, pestriţ în faţa lui. „Grădini"... gîndeşte el şi zîmbeşte.

Dar simte deodată că ochii îl apucă, şi recunoaşte oameni, şi ştie că sunt cîinii păgîni : şi se azvîrlă cu calul în mijlocul lor.

Dar cînd cercul se închide în spatele lui, sunt totuşi din nou grădini, şi cele şasesprezece iatagane ce sar asupra-i, rază lîngă rază, sunt o sărbătoare.

Un joc de ape rîzînd.

Straiul de ostaş a ars în castel, şi scrisoarea şi petala de trandafir a unei femei străine.

În primăvară (era trist şi rece) un curier al baronului de Pirovano intră încet călare în Langenau.

Aci a văzut plîngînd o bătrînă.

HANS CAROSSA

(1878—1956)

Privelişte

Amurg de-acum. Bătrînul parc închis e
De-un şir de fagi, înalt, des, brun ca zidul.
Sunt singur. Tot pălind în vînt prin neguri,
Pier focurile ce le-aprinse ziua.

Deodată, gardul fagilor se pierde.
Privesc în zarea largă, totuşi, nu văd
Nici sat, nici zid, nici viţă pe aproape.
Văd doar un cîmp sălbăticit cu floarea
Brînduşelor, văd munţi de piatră

În limpezimea lor venind spre mine —
Un sloi de aur clar — văd luna plină,
Pe cerul rece stînd în strălucire.
Un dor adie-n juru-mi, astă clipă.
Iubito, ţie,
Cu tot fiorul ei să ţi-o trimit.

Bejenie

Războiul pîlpîie tot mai aproape!
Vă arde grîul! Ostaşii vi s-au dus!
De-acum să pribegiţi spre miazănoapte!
S-o luaţi pe valea începutului în sus!

Proiectil de-otravă a căzut.
Albe văluri blînd adie fum.
Cine-şi deschide gura acolo pică mut.
Iute la drum! Iute la drum!

Cu mîni hotărîte, cinstite,
Deschid laviţe zugrăvite,
Se-mbracă în portul de sărbătoare
Cu cizme-nalte, largă cingătoare.

Straniu, un singur copil
Seamănă în porumburi boabe tiptil,
Cîntînd le presară pe frunte de vite,
Prin coarne frumos arcuite.

Icoana străveche,
În care în aur prunc sfînt se mai vede,
O strînge-n cojoc după ce o sărută.
Tăcuţi se tot duc pe cîmpia tăcută.

GEORG TRAKL[1]

(1887—1914)

Inima mea în seară

Prin seară se aude țipătul liliecilor,
Doi murgi sar pe livadă,
Paltinul roșu vuiește.
În fața călătorului apare cîrciuma mică pe drum.
Minunat îți plac vinul tînăr și nucile,
Minunat e beat să te clatini prin pădurea amurgită.
Prin crengi negre sună clopote-ndurerate,
Îți picură rouă pe-obraz.

Apus

Peste iazul alb
Păsările sălbatice au plecat.
Seara de la stelele noastre bîntuie un vînt înghețat.

Peste mormintele noastre
S-apleacă fruntea sfărîmată a nopții.
Sub stejar ne legănăm într-o barcă de argint.

Mereu răsună zidurile albe ale cetății.
Sub arcuri de spini,
O, frate, urcăm, ca arătători orbi, spre miezul nopții.

Apropierea morții

O, seara ce se duce prin stelele întunecoase ale copilăriei,
Iazul sub sălcii
Se umple cu ale tristeței bolnave oftări.

---

[1] Cu excepția poeziilor *În noapte*, *Jale*, *Copilărie*, toate traducerile din Georg Trakl sînt făcute în colaborare cu O. W. Cisek.

O, pădurea ce ochii bruni și-apleacă lin,
Cînd din mîinile osoase ale singuratecului
Cade purpura zilelor încîntate.

O, apropierea morții ! Să ne-nchinăm !
În noaptea aceasta se desfac pe perine încălzite,
Galbene de tămîie, ale îndrăgostiților trupuri mlădioase.

Liniște și tăcere

Păstori îngropară soarele în codrul despuiat.
Un pescar trase
În plasa păroasă luna din iazul înfrigurat.

În albastrul cleștar
Locuiește omul palid, cu obrazul proptit pe stelele lui ;
Sau capul și-apleacă în somnul de purpur.

Dar zborul negru al păsărilor cuprinde mereu
Pe cel ce vede sfințenia albastrelor flori,
Tăcerea recheamă trecutul uitat, îngeri pierduți.

Fruntea înnoptează din nou pe piatra stropită de lună ;
Ca un tînăr strălucitor
Răsare sora în moartea întunecată a toamnei.

Helian

În singuratecele ceasuri ale spiritului
E frumos în soare să mergi,
De-a lungul galbenelor zări ale verii.
Ușor sună pașii prin iarbă ; dar doarme mereu
În marmură sură fiul lui Pan.

Seara pe pridvor ne îmbătarăm cu vin brun.
Roşietică jăruieşte piersica prin frunziş ;
Blîndă sonată, rîs bucuros.

Frumoasă e linîştea nopţii.
Pe-ntunecoase zări
Ne întîlnim cu păstori şi stele albe.

Cînd toamnă s-a făcut,
Se-arată o lumină rece-n crîng.
Îmblînziţi pribegim de-a lungul zidurilor roşii,
Şi ochii rotunzi urmează zborul păsărilor.
Seara cade apă albă în urne de mormînt.

În rămurişul gol serbează cerul.
În mîini curate poartă ţăranul pîine şi vin.
Şi paşnic poamele se pîrguiesc în cămara însorită.

O, ce serios e obrazul morţilor dragi !
Dar sufletul se bucură de adevăr...

Psalm

E o lumină stinsă de vînt.
E un ulcior cîmpenesc, pe care după amiază îl părăseşte
un beţiv.
E o podgorie, arsă şi neagră, ca găuri pline de păianjeni.
E un pridvor văruit cu lapte.
Nebunul a murit. E o insulă din Oceanul Pacific.
Gata să primească zeul soarelui. Se lovesc darabanele.
Bărbaţii duc jocuri războinice.
Femeile leagănă cosiţele în desfăşurări de alge şi flori
de foc,
Cînd marea cîntă. O, raiul nostru pierdut !

Nimfele au părăsit codrii de aur.
Se îngroapă străinul. Începe atunci ploaia cu străluciri.

Fiul lui Pan răsare în făptura unui muncitor de pămînt,
Care doarme la amiază pe asfaltul încins.
Sunt fetițe mici într-o curte, în hăinuțe de o sărăcie
ce-ți rupe inima !
Sunt odăi pline de acorduri și sonate.
Sunt umbre cari se îmbrățișează în fața unei oglinzi oarbe.
La ferestrele spitalului se încălzesc convalescenți.
Un vapor alb duce molimi sîngeroase în susul canalului.

Sora străină răsare iar în visele urîte ale cuiva.
Odihnind în aluniș, ea se joacă cu stelele sale.
Studentul, ce-i seamănă ca un frate, se uită lung după
ea pe fereastră.
După dînsul stă fratele lui mort, sau coboară vechea
scară întortocheată.
În întunericul castanilor bruni pălește chipul preotului
tînăr.
Grădina e în amurg. Prin pridvorul mînăstirii fîlfîie
liliecii împrejur.
Copiii paznicului se opresc din joc și caută aurul cerului.
Acorduri finale ale unui cuartet. Mica oarbă fuge
tremurînd prin alee,
Iar mai tîrziu umbra ei pipăie de-a lungul zidurilor reci,
înconjurată de basme și legende sfinte.

E o barcă neagră, care coboară în seară negrul canal.
În întunecimea azilului vechi se dărîmă surpături ome-
nești.
Orfanii morți stau lungiți lîngă zidul grădinei.
Din odăi sure ies îngeri cu aripi pătate de glod.
Viermi picură din pleoapele lor îngălbenite.
Piața din fața bisericii e tăcută și mută ca în zilele
copilăriei.
Vieți trecute alunecă pe tălpi de argint.
Și umbrele osîndiților se coboară spre apele suspinătoare.
În mormînt se joacă vracul alb cu șerpii lui.

Tăcut, peste cîmpul morții, Dumnezeu își deschide ochii
de aur.

În parc

Iar pășind prin vechiul parc.
O ! Liniștea florilor galbene și roșii.
Chiar voi, zeilor blînzi, stați întristați,
Și aurul tomnatec al ulmului.
La iazul albăstriu nemișcată se-nalță
Trestia, amuțește seara sturzul.
O, atunci și tu îți apleacă fruntea
Înaintea marmorei sfărîmate a străbunilor !

În primăvară

Ușor, de pe pași întunecați zăpada cădea,
În umbra copacului
Îndrăgostiții își ridică pleoapele străvezii.

A marinarilor strigăte întunecate mereu sunt urmate
De stele și noapte ;
Și liniștit vîslele bat.

Curînd, lîngă ziduri căzute-nfloresc
Micșunele,
Tîmpla singuratecului tăcut învie.

Amin

Descompunere ce-alunecă prin odaia mucedă ;
Umbre pe tapete galbene ; în oglinzi închise se boltește
Tristețea de fildeș a mîinilor noastre.
Mărgăritare brune curg prin degete amorțite.
În liniște,
Un înger deschide ochii albaștri din somn.

Albastră e şi seara ;
Ceasul amorţirii noastre, umbra lui Azrael,
Ce-ntunecă o grădiniţă brună.

Cîntec de seară

Seara, cînd peste poteci întunecate păşim,
Chipurile noastre palide ne apar în faţă.

Cînd suntem însetaţi,
Bem din apa albă a iazului,
Din dulceaţa tristei noastre copilării.

Amorţiţi ne odihnim sub tufişul de soc,
Privim pescăruşi cenuşii.

Nori de primăvară se ridică peste oraşul întunecat,
Ce tace despre-a călugărilor vremuri mai mărețe.

Cînd luam mînile tale înguste,
Deschideai uşor ochii rotunji.
De-atunci e mult.

Dar cînd o adîncă armonie cuprinde sufletul,
În a prietenului privelişte de toamnă, tu, albo, răsari.

Elis

I

Desăvîrşită e tăcerea acestei zile de aur.
Sub bătrîni stejari
Răsai tu, Elis, un liniştit cu ochi rotunzi.

Albastrul lor oglindeşte somnul lin al îndrăgostiţilor.
La gura ta
Amuţiră suspinele lor trandafirii.

Seara pescarul trase năvoadele grele.
Un bun păstor
Îţi duce turma pe marginea pădurii.
O ! ce curate, Elis, zilele ţi-au fost...

Încet se lasă
De-a lungul galbenelor ziduri liniştea albastră a măsli-
nului,
Moare întunecatul cînt al unui bătrîn.

Ca o barcă de aur
Tremură, Elis, inima ta pe cerul stingher.

I

Un joc blînd de clopote răsună în pieptul lui Elis,
Seara,
Cînd capul i se-afundă în perina neagră.
Un vînat albastru sîngeră uşor
Prin mărăciniş.

Un arbore brun stă singuratec.
Poamele albastre căzură pe jos.

Semne şi stele
În iazul înserat se-afundă uşor.

După deal s-a făcut iarnă.

Porumbi albaştri
Beau noaptea sudoare de gheaţă,
Ce curge de pe fruntea de cleştar a lui Elis.

Tot răsună
Pe ziduri negre vîntul stingher al lui Dumnezeu.

Către cel mort în tinerețe

O, negrul înger, care ușor dinăuntrul copacului ieși,
Pe cînd blînzi tovarăși de jocuri eram în amurg,
Pe marginea fîntînii albăstrii.

Liniștit ne era pasul, ochii rotunzi în răcoarea brună a toamnei,
O, dulceața de purpur a stelelor !

El însă coborî pietroasele trepte ale muntelui
Cu un surîs albastru pe față și ciudat îmbrăcat

În copilăria lui mai tăcută și muri ;
Iar în grădină rămase obrazul de-argint al prietenului,
Ascultînd din frunziș sau din steiul străvechi.

Sufletul cînta moartea, putregaiul verzui al cărnii ;
Și era freamăt în pădure,
Și jalea pătimașă a vîntului.

Ceasul veni cînd umbrele în soarele de purpur le văzu,
Umbrele sfîrșitului prin ramurile despuiate ;
Seara, cînd pe amurgitele ziduri mierla cînta,
Sufletul celui ce muri devreme răsări în odaie tăcut.

O, sîngele ce din gîtlejul însuflețitului curge,
Albastră floare ; o, lacrima de foc,
Plînsă în noapte.

Nor și timp de aur. În odaia singuratecă
Poftești mai des mortul ca oaspe,
Pășești vorbind prietenește sub ulmi, de-a lungul rîului verde.

Priveliște

Amurg de brumar ; jalnic răsună strigătele adînci ale păstorilor
Prin satul înserat ; foc țîșnește din covălie.
Năprasnic se ridică un cal negru ; buclele de zambilă ale fecioarei
Dau să prindă jăraticul nărilor sale de purpur.
Încet îngheață la margini de codru țipătul ciutei,
Și galbenele flori ale toamnei
Se-apleacă fără grai peste fața albastră a iazului.
În flacăra roșie s-a mistuit un copac, se înalță în zbor tremurat, cu fețe întunecate, liliecii.

Mlaștini

Vîntură-țară în negrul vînt ; încet șoptește șovarul uscat
În tăcerea de baltă. Pe cerul cenușiu
Un cîrd de păsări sălbatice la rînd,
De-a curmezișul peste ape de-ntuneric.

Răscoală. În bordeiul dărăpănat
Se scutură cu aripi negre putregaiul ;
Mesteceni schilozi oftează în vînt.

Seara în cîrciuma părăsită. Drumul spre casă e urmărit
De jalea blîndă a cirezilor ce pasc.
Vedenie de noapte : broaște răsar din ape de-argint.

Amurg în Lans

Pribegie prin vara amurgită
De-a lungul snopilor de grîu îngălbeniți. Sub bolți văruite,

Unde rîndunica intra și ieșea în zbor, am băut un vin
înfocat.

Frumoasă e melancolia și rîsul de purpură.
Seara și miresmele întunecate ale ierbii
Ne răcoresc cu fiori frunțile fierbinți.

Ape de argint curg peste treptele codrului,
Noapte și fără de grai o viață uitată.
Prietenie ; poteci înfrunzite spre sat.

Pe „Muntele călugărilor"

Unde în umbra ulmilor autumnali poteca uitată coboară,
Departe de colibele cu frunziș, de păstori adormiți,
Urmărește mereu pe drumeț chipul întunecat al răcoarei.

Peste poteca osoasă, glasul de zambilă al copilului, mereu
Spunînd încet povestea pierdută a pădurii,
Șoptind mai încet jalea sălbatică a fratelui.

Astfel, un verde plăpînd atinge genunchiul străinului,
Capul împietrit.
Mai aproape foșnește izvorul albastru jalea femeilor.

În noapte

Albastrul ochilor mei s-a stins azi în noapte,
Aurul roșu al inimii. O, ce tăcută ardea lumina !
Mantaua ta albastră îmbrățișa pe cel ce se scufunda ;
Gura ta sîngerată pecetluia înnoptarea prietenului.

Jale

Somn şi Moarte, pajurile posomorîte
Foşnesc toată noaptea în jurul acestei frunţi :
Chipul de aur al omului
Să-l înghită cu îngheţat talaz
Vecia. De stîncile spăimîntătoare
Se sfărîmă trupul de purpur.
Şi se plînge glasul întunecat
Peste apele mării.
Soră a melancoliii furtunoase,
Iată, o luntre speriată se scufundă
Sub stele,
Hărăzită feţei tăcute a nopţii.

Copilărie

Greu de rod e socul ; liniştită trăia copilăria
În peştera albastră. Pe poteca de altădată,
Unde acum iarbă sălbatică şuieră galbenă,
Rămurişul tăcut cade pe gînduri ; foşnetul frunzei

Iarăşi se-aude, cînd apă albastră sună în stîncă.
Blîndă e jalea mierlei. Un păstor
Urmează tăcut soarele, ce se rostogoleşte din dîmbul tomnatec.

O clipă albastră e numai suflet.
La marginea pădurii s-arată un vînat sfios şi paşnic.
Odihnesc în vale bătrîne clopote şi cătune întunecate.

Mai cucernic recunoşti înţelesul anilor cernuţi ;
Răcoare şi toamnă în odăi părăsite ;
În albastrul sfînt se îndepărtează sunînd paşi strălucitori.

Încet dă un clinchet fereastra deschisă ; pînă la lacrimi
Te mişcă privirea ţintirimului năruit pe dîmb,

Amintirea legendelor povestite ; dar arare se face lumină
în suflet,
Cînd el își amintește de oameni veseli, de zile de pri-
măvară cu aur întunecat.

IWAN GOLL

(1889—1950)

Studentul [1]

Venea din întunecoasele, micile pensiuni. Acolo înălțase de atunci masa de amiazi în tribună nebună.

Din Bacunin răsări : Din nopți frămîntate. Din examenele ce n-au putut fi lăsate. Din îndoieli și batjocură. Din cel mai adînc strigăt după Dumnezeu.

Ochii : două spărturi negre în masca sură a zilei comune. Pe buze inima îi plutea ca un flutur.

Dar în ziua aceea era peste tot, prietenul, fratele, omul. Din toate pensiunile ieșea un astfel de student. În toate întrunirile vorbea un astfel de fanatic. Își azvîrli barba aprinsă în jurul bărbiei. Zdrobea cu pumnu-i slab șerpii vremii la pămînt.

Și în juru-i, palizii muncitori din sindicate. În juru-i, tăcutele evreice. În juru-i, tinerii ce pentru secolul viitor creșteau. Sus stîlpii lui de aur la poarta umlhwy.

Sus se înălțară stîlpii lui de aur la poarta cetăților. Iulie se tăvăli în ogoarele de mac ale apropiatei răscoale. Îngeri omenești coborau din mansarde plutind.

Mame amețite îl urmau cu fiii lor. Pe monumente stetea înghesuind timpul. Era în popor și striga după dreptate.

Peste tot în lume era un astfel de student.

Peste tot se deschideau stăvilarele cerului.

1918

[1] Traducere în colaborare cu O. W. Cisek.

Lampagiul

Îngenunchează pînă la mine, cetate îmbîcsită,
Sunt al tău fiu, al tău ilustru fiu :
Îţi cunosc mamele, născînd pe cîrpe greţoase oameni care ţipă,
Îţi cunosc bolnavii, ce-şi rup sfios o bucăţică din fereastra serii pentru sufletul lor,
Ştiu ce-ar însemna o rîndunică pentru puşcăriaşul din temniţă
Şi aş lăsa bucuros fochistului beţia de absint.
O, nenorocito !
O, tu, din haosul tău te înalţă ! Vreau să fiu milostiv cu tine !
Poate doar aşa : să intru adînc în străzile tale,
Să-ţi fiu lampagiul, cu o stea în vîrful prăjinei,
Să-ţi pot aprinde sufletul,
Să-ţi dăruiesc toată iubirea mea de amurg !

Negrul de varieteu

Plînge-te cu sufletul întreg Europei !
Culcă-ţi capul pe farmecul vînzătoarelor !
Ţigaretele Manoli aţipesc aşa de albastru !
Dulce e viaţa, o, frate !

Totuşi ştiu, cînd pianul sughite,
Şi mandoline îţi zgîrie inima,
Se deşteaptă pădurea ta tropicală.
Bivoli bruni pribegesc greoi pe ţărmul pietros al rîului,
Soarele striveşte verile tale de aur.

Atunci, nesfîrşit de mare se face dorul tău !
Lacrimi picură în Tipperary.
Chelneri plutesc din tufişe de foc ca zeul de odinioară,
Şi ipopotamul inimii tale rage prin lume !

Directorul de cinematograf

Pentru o para vi se deschide raiul. Aici e singurul rai al lumii : 136, strada Chemnitz. La intrare literile aurii luminează cu glas tare.

La casă ! Doamna are inele cu briliante adevărate. Fiecăruia își dăruiește zîmbetul purpuriu, ție, rîndașule asudat, și ție asemeni, soldatule înlemnit ! Fiecăruia voiește să-i fie blondă iubita : pentru o para !

Lumea fie a voastră. Portarul în frac roșu vă e rob. Împăratul nu simte altfel cînd pășește în castelul său.

Aici numai se află oamenii fericiți ! Pentru o para, fraților, puteți fi oameni fericiți.

Colo își fac vînt cu eventaiul doamne prin parcuri însorite. Străzi, spirale cerești ridică trecătorii de pe pămînt. Și în fața tribunelor pornesc, în trăsuri de gală suprapămîntești, președinții îndepărtatelor republici.

Întunecaților, priviți : trebuie să deveniți îngerești ! Aici, la cinematograf, sunteți dincolo de pămînt ! Binele și răul vieții nu sunt doar decît un reflex, ca negru și alb pe această pînză. Nimic nu e ! Totul e !

Vă dăruiesc creațiunea lui Dumnezeu : raiul fără șarpe și măr. Blestem pe neîncrezătorul ce zîmbind lovește pînza și spune : aceasta e un cearceaf alb ! Blestem pe acest mincinos : căci iată viața, viața cea mai reală.

Iată viața : acolo unde mai freamătă păduri virgine și cascadele de Niagara. Unde pe pista înfierbîntată un jocheu își frînge gîtul. Unde ucigași în frac se schimbă în îngeri. Iată viața : plîngînd vă așezați lîngă văduve înfometate.

Cu nesfîrșită milă vă aplecați peste bancherul care a fost nevoit să fure, bietul om !

O, creațiune a lui Dumnezeu ! O, orchestră paradisiacă ! Vioarele plîng în hohot iubire. Flaute se leagănă ca libelule pe iazul violoncelului.

Și eu : priviți în mine pe cel din urmă apostol ! Priviți cum lupt, și cum pătimesc, și cum mor în voi. Trebuie pentru o para tot sufletul să mi-l dau.

Trebuie să vă rulez cosmosul. Trebuie să vă ațîț toate patimile. Sunt sufleurul lui Dumnezeu.

De aş avea o para, ce fericit aş fi! Doar o para! Casandra şade la casă şi vă va surîde. Dăruiţi-i o para!

Canalul de Panama

I

Veacurile pădurii străvechi mai odihneau între cele două mări. Tăiate cu dinţi aurii, golfurile şi limanurile. Cu ciocan năstruşnic cascada zdrobi stîncile opintite.

Copacii se întinseră înspre amiaza senzuală. Aveau roşiile pete de flori ale plăcerii. Cucuta spumega şi ţîşnea din înalte tulpini. Şi lianele mlădioase jucau cu păr larg desfăcut. Ca lămpi verzi şi albastre licăreau papagalii prin noaptea tufărişului. Adînc în mărăcinişul gras îşi croia drum rinocerul. De la rîu tigrul îi ieşea frăţeşte înainte.

Înfocat, soarele, ca un joc de căluşei, se învîrtea pe cer auriu. În o mie de feluri şi veşnică era viaţa. Şi acolo unde moartea părea că putrezeşte, viaţa nouă izvora cu îndoită lumină.

Bătrînul veac tot mai despărţea oamenii pămîntului.

II

Atunci sosiră lungile, lentele oştiri de muncitori. Pripăşiţii şi surghiuniţii. Cu luptă soseau şi cu chin.

Cu dureri gemînde veneau oamenii şi trăgeau clopotele răsunătoare de metal.

Ridicară braţele ca pentru blestem şi rupseră înfuriaţi cerul în jurul umerilor goi.

Sîngele lor asuda în ţărînă. Cîţi copii slăbănogi, cîte nopţi pline de frică se risipeau într-o zi ca aceea...

Pumni întinşi drept în sus ca făclii. Capete schimonosite de strigăte. Trupuri opintite. Era muncă. Era mizerie. Era ură.

Aşa se zvîrcoleau odată spaniolii pe roată. Aşa se încovoiau odată negrii, căzînd legaţi în genunchi.

Acestea însă erau noile oştiri de muncitori. Aceştia erau sfinţii, suferinzii proletari.

Vegetau în barăci şi în bordeie de şipci, prăpădiţi. Duhoarea de peşte prăjit şi scîrba rachiului se înălţau. Paturile de lemn se atingeau ca sicrie în ţintirim.

Dumineca, unei armonice îi era dor de Italia sau de Colonia Capului. Vreo inimă bolnavă îşi suspina durerea pentru altele o mie.

Jucau împreună cu picior greu, sfios. Voiau să mîngîie pămîntul, care mîine trebuia să ţipe sub topor. Apoi sorbeau pentru cinci „cenţi" îngheţată de zmeură.

Şi iar venea veacul de zile al muncii.

III

Într-un pat de bolnav prefăcură pămîntul. Febrele roşii se împrăştiară din rupturile stîncilor. Şi norii ţînţarilor roteau în jurul soarelui.

Nu mai fremăta nici un copac. Nici o stea de floare nu mai înflorea în iadul acesta de lut. Nici o pasăre nu se mai avînta în cerul pierdut.

Totul era durere. Totul era moloz şi pucioasă. Totul era ţipăt şi blestem.

Dealurile îşi rupseră pieptul în dureri de dinamită. Din prăpastiile jilave urlau sirenele ca lupii. Dragele şi macaralele răscoleau lacurile.

Oamenii mureau în acest ţintirim nesfîrşit. Peste tot mureau de acelaşi chin.

Bărbaţilor le scăpă nebunul strigăt după Dumnezeu şi se ridicară ca stîlpi de aur. Din femei căzură copii prăpădiţi şi palizi, ca şi cum ar fi vrut să pedepsească pămîntul cu atîta chin.

De pe tot pămîntul veniseră la muncă de rob. Toţi visătorii de rîuri de aur. Toţi deznădăjduiţii de o viaţă de foamete. Drepţii şi cinstiţii erau acolo, ce se mai încredeau în mila soartei. Şi întunecaţii vagabonzi, şi criminalii, ce-şi frămîntau ruşinea în nenoroc.

Munca însă nu era decît o părere. Acela avea de răzbunat în inimă douăzeci de generaţii amărîte. Acesta avea de sugrumat în sînge germenele sifilisului.

Toţi ţipau în luptă cu pămîntul.

IV

Nu ştiau însă nimic de Canalul de Panama. Nimic de înfrăţirea nemărginită. Nimic de marea poartă a iubirei. Nu ştiau nimic de dezrobirea oceanelor şi a omenirii. Nimic de revolta luminoasă a spiritului.

Fiecare în parte privea o mlaştină secînd. O pădure arzînd. Un lac deodată fierbînd. Un lanţ de munţi îngenunchind, făcut praf.

Dar cum ar fi putut să creadă el în măreţia faptului omenesc ! Nu bănuia cum creştea leagănul unei mări noi.

Într-o zi însă se desfăcură stăvilarele ca aripele unui înger.

Atunci nu mai gemu pămîntul.

Glia stetea cu pieptul desfăcut, ca celelalte mame. Stetea legată în voia omului.

Pe scara de valuri ale oceanului coborîră albele corăbii.

Miile de corăbii înfrăţite venind din mii de porturi.

Cele cu pînze cîntăreţe. Cele cu coş fumegînd. Ţirîiau flamurile ca pasări înzăbrelite.

O nouă pădure de catarguri fremăta. De otgoane şi de frînghii se împletea o plasă de liane.

Într-o sfîntă îmbrăţişare însă steteau Oceanul Pacific şi răscoala Atlanticului. O, logodna Răsăritului bălai cu steaua Apusului. Pace, pace era între fraţi.

Aici sta omenirea minunîndu-se la centrul pămîntului. Din înfierbîntatele oraşe, din nimicitele pustietăţi, din aprinşii gheţari zbură salutul.

Escadra lumii se desfăşură. Cîntau albastrele orchestre de marinari. Drapelele tuturor ţărilor fîlfîiau voios.

Uitată era munca obscură. Rîndul proletarilor — risipit. Barăcile de cărămidă — trîntite.

Deasupra negrelor oştiri de muncitori se închiseră valurile libertăţii. Timp de o zi erau şi ei omenire.

Chiar în cea următoare însă amenința chin nou. Corăbiile încărcate cu grîu greu și petrol își lăsară sărăcia pe țărmuri.

În ziua următoare din nou era mizerie și ură. Stăpîni noi strigară la muncă nouă.

Robi noi își osîndeau soarta întunecată.

În ziua următoare se luptă din nou omenirea cu pămîntul bătrîn.

DIN POEZIA SPANIOLĂ

RUBEN DARÍO
(1867—1916)

Vesper

Strălinişti, strălinişti... Cetatea de aur
A şi intrat în taina înserării.
Catedrala e un mare relicvariu.
Golful îşi topeşte talaz de cristale
Într-un azur de arhaice majuscule
Din antifonare şi misalii străvechi.
Luntrile pescarilor stilizează
Albul pînzelor triunghiulare
Şi, ca un ecou ce ar spune „Ulisse",
Alătură miresme de flori şi de sare.

JUAN RAMÓN JIMÉNEZ

(1881—1958)

Călare se duce poetul...

Ce linişti te ning violete,
Pe poteca pustie, tîrziu !
Şi calul te duce, poete...
Ce linişti te duc violete !

În dulce boare de rîu,
Mireasmă de trestii şi ape,
Răcoare pe frunte şi frîu...
În boare uşoară de rîu...
Şi calul te duce, poete...
Ce linişti te ning violete !

Şi inima ta ţi se pierde
De dor, durerosul balsam
În codrul cu ramura verde...
Şi inima ta ţi se pierde...
Şi calul te duce, poete...
Ce linişti te ning violete !

De aur se face poiana...
De aur gîndul tîrziu
Cînd soarele-şi tremură geana...
De aur se face poiana...
Ce linişti te ning violete,
Pe poteca pustie, tîrziu !
Şi calul te duce, poete...
Ce linişti te ning violete !

ANTONIO MACHADO

(1875—1939)

Lui José Maria Palacio

Palacio, prieten bun,
oare primăvara
să fi îmbrăcat ramurile plopilor
de pe rîu şi drumuri ! Pe cîmpia
Duerului de sus, primăvara tîrzie,
atît de mîndră şi de dulce cînd coboară !
Să poarte ulmii bătrîni
frunze noi, oare ?
Sau salcîmii sunt despuiaţi
şi ninse culmile munţilor ?
Oh, masivul din Moncayo alb şi trandafiriu,
colo, pe cerul Aragonului, în lumină.
Înflorit-au mărăcinii
printre stîncile de cenuşă
şi mărgărintul alb
prin iarba măruntă ?
Pe turnuri de altădată
venit-au berzele iar ?
Ieşit-au fire de grîu verde
şi catîri pămîntii prin semănături
şi ţărani care seamănă brazda
cu ploile din prier ? Început-au albinele
să sugă din cimbru şi rozmarin ?
Dau floare prunii ? Rămas-au micşunele ?
Vînători ascunşi cu laţuri
de prepeliţe sub sarice lungi,
furişatu-s-au iar ? Palacio, prietene bun,
s-au *lăsat, oare, privighetori lîngă rîuri* ?
Cu cei dintîi crini
şi întîile roze din grădini
într-o seară de-azur să sui la Espino,
la înaltul Espino, unde odihneşte ţărîna ei.

ADDENDA

Thomas Stearns Eliot [1]

T. S. Eliot, autorul poemului *Țara pustie* (The Wasted Land), e american de origină, dar englez, adică londonez, de adopțiune. Născut în 1888, studiile și le-a făcut — fapt demn de relevat — nu numai la Harvard, celebra universitate de peste ocean, și la Oxford — dar și la Sorbona. Avem deci a face de la început cu o personalitate formată dintr-un complex de culturi, deci mai pregătită decît oricare alta, pentru a întruchipa năzuințele vieții și lumei actuale atît de complexe, atît de diferite de simplitatea puritană, dar și de ipocrizia burgheză a societății „victoriene". Perfect cunoscător al literaturii franceze, a tradus pe englezește *Anabasis* al lui St.-J. Perse și a publicat mai multe poezii originale în limba lui Baudelaire; italianizant de forță, a scris unul din cele

[1] Articol apărut în revista *Azi*, an. II, nr. 3, octombrie 1933.

mai pătrunzătoare eseuri asupra poeziei lui Dante, poezie care l-a înrîurit profund. Ca editor al revistei *Criterion,* a introdus în Anglia marile nume ale literaturii noi continentale: franceze și germane, italiane și spaniole, nordice și slave. După moartea lui Edmund Gosse, alături de John Middleton Murry, T. S. Eliot e astăzi criticul englez cel mai ascultat. Prodigios de erudit și minunat de sensibil totdeodată, fie că studiază opera poeților englezi din sec. al XVII, fie că definește situația actuală a poeziei baudelairiane, fie că ne arată eterna și pururi noua frumusețe a versului dantesc — critica lui Eliot rămîne generatoare de bogate perspective și deschide orizonturi nebănuite pînă la el.

Poetul Eliot e și mai interesant. Plecat de la extrema stîngă aproape cubistă, de la parodii violente și amare, dar lipsite de fond sufletesc, de la atmosfera post-simbolistă, amestec de oboseală, cinism și literatură, sub dubla influență a vieții reale și a lui Dante, a disciplinei catolice și a visului teosofic, Eliot se regăsește într-o poezie personală și nouă. Opera sa de căpetenie e poemul, pe care l-am prezentat cetitorilor romîni în numărul trecut al acestei reviste și care, după cîte știu, sunt primul ce-l traduce din englezește în altă limbă.

Operă grea, fără discuție, dar operă care, ca și în proză *Ulysses* de Joyce, înseamnă în literatura engleză de astăzi sfîrșitul unei epoci literare și începutul alteia. O cucerire și o descătușare. E unul din acele texte încărcate de adînci semnificări a căror mesagiu nu poate fi interceptat la început decît de puțini aleși, dar cu o rază de acțiune literară ce merge crescînd mereu în timp și în spațiu. *The Wasted Land (Țara pustie),* ca și personalitatea autorului ei, a suscitat în Anglia polemici pasionate, critici acerbe și entuziaste admirațiuni. Dar cîteva din spiritele cele mai distinse ale tinerei generații britanice nu se sfiesc să proclame de acuma apariția acestui poem ca un fenomen comparabil în importanță cu publicarea, faimoasă în analele literaturii engleze, a *Baladelor lirice (Lyrical Ballads)* în 1798, de către Wordsworth și Coleridge. Aceștia pe vremuri au reîmprospătat însăși materia literară, tipizată și uscată de școala lui Pope și a urmașilor săi, dînd astfel posibilitatea unei poezii noi — poezia

romantică de mai tîrziu cu splendidele ei realizări. La fel poemul lui Eliot nu pune numai poeziei engleze de azi o problemă de formă, ci una, mai esențială, de fond.

Ca și Joyce pentru roman (și înaintea lui, Proust în Franța), T. S. Eliot cu poemul său pune în discuție materia însăși a poeziei.

Dar un exemplu ne va lămuri și mai bine. Față de un roman al lui Dickens și de o poemă a lui Wordsworth, prozatorul Joyce sau *The Waste Land* al lui Eliot se prezintă în tehnica, în materialul lor, respectiv ca un film sonor și o piesă de teatru. Pe cînd însă prozatorul Joyce filmează *au ralenti*, poetul Eliot accelerează mișcarea normală a filmului său, dar amîndoi obțin efecte de corespondență în timp și spațiu, pe care nici Wordsworth, nici Dickens nu le pot obține cu posibilitățile normale ale unei scene de teatru.

Aceasta nu implică de loc că Eliot sau Joyce ar fi mai mari ca Wordsworth sau ca Dickens, ci numai că mijloacele de care dispun le dau oarecare superioritate de tehnică în domeniul sufletesc. Dar aici între poet și prozator intervine o diferență ce-și găsește origina în însăși stofa materialului lor: pe cînd Joyce e discursiv și analitic, Eliot e intuitiv și sintetic.

Acest caracter de sinteză excesivă de elagare de tot ce nu e esențial, de suprimare a termenilor de comparație, de coexistență în timp și spațiu, fără nici o explicație decît propria lor ființă, dau poemului un aspect obscur, care dispare însă la o lectură mai atentă a textului. Ca să ajutăm această lectură, am făcut să urmeze traducerea noastră de toate notele autorului, multe din ele edificatoare, unele chiar absolut necesare, nu atît pentru clasificarea poemei, cît pentru explicarea propriului proces de creație al poetului.

O poezie lirică nu e un rebus, ca să fie descrifrată ca o problemă, nici o poveste, ca să fie istorisită ca un roman. De aceea nu voi face ca Thomas Mc. Greevy, care în cartea d-sale: *Thomas Stearns Eliot, un studiu* (Chatto an Windus, 1931) consacră nu mai puțin de 26 de pagini încercării de explicație a acestui poem. Mă voi mulțumi numai să spun că tema poemei e moartea și renașterea din moarte, și că poate cheia înțelesului ne e dată de personagiul mitic al lui Tiresias, care după legenda greacă a fost bărbat și femeie,

şi care, dezvelind lui Zevs adevărul despre iubirea feminină atrase asupra-i răzbunarea lui Hero sub chipul orbirei. Zevs, ca să-l aline, îi îmbogăţi *sufletul cu a doua vedere: cea spirituală*. În tragedia lui Sofocle el descoperă adevărul regelui Oedip (vezi şi nota autorului relativă la Tiresias).

Mai adaog că unul din farmecele, dar şi din greutăţile textului, e faptul că Eliot împleteşte mereu propriile lui versuri cu altele, ale altor poeţi, versuri — celebre sau doar iubite de dînsul — luate nu numai din literatura engleză, cărora prin poziţia şi vecinătatea împrumutată le dă adesea un înţeles nou. Această subtilă plăcere — cel puţin pentru versurile engleze — am fost silit s-o refuz cetitorilor romîni, căci mi-era imposibil să-mi împănez tălmăcirea cu ele.

În ce priveşte traducerea însăşi, fidelă pe cît posibil, ea s-a străduit să păstreze cel puţin spiritul şi litera originalului, dacă frumuseţea lui deplină adeseori i-a scăpat.

The Wasted Land (Ţara pustie) apărută în 1922 face parte acum din volumul editat de Faber and Faber T. S. Eliot: *Poems*, 1909—1925.

Notele autorului [la poemul *Ţara pustie*]

Nu numai titlul, dar pînă şi planul şi o bună parte din simbolismul incidental al poemei au fost sugerate de cartea d-şoarei Jessie L. Weston despre legenda Gralului: *From Ritual to Romance* (Cambridge). Într-adevăr, atît de mult îi sunt dator, încît cartea d-şoarei Weston va elucida dificultăţile poemei cu mult mai bine de cum o pot face notele mele; şi o recomand (în afară de interesul deosebit al volumului însuşi) fiecărui cititor care socoteşte că elucidarea poemului merită o atare osteneală. Mai sunt dator din punct de vedere general şi altei opere de antropologie, operă care a influenţat adînc generaţia noastră; mă gîndesc la *Ramura de aur (The golden Bough)* (a lui Frazer); am făcut uz în special de cele două volume *Athis Adonis Osiris*. Orice cititor familiar cu aceste opere va recunoaşte numaidecît în poemă oarecari referinţe la ceremoniile de vegetaţie.

I Înmormîntarea mortului

Versul 20. Cf. *Ezekiel*, II, 1.

23. Cf. *Ecclesiastes*, XII, 5.

31. V. *Tristan und Isolde*, I, versurile 5—8.

41. *Id.*, III, versul 24.

46. Nu cunosc bine constituirea exactă a jocului zis Tarot, de care m-am îndepărtat în mod vădit ca să-mi servesc propriile mele nevoi. Omul Spînzurat, un membru al jocului tradițional, îmi îndeplinește scopul în două feluri: fiindcă e asociat în mintea mea cu Zeul Spînzurat al lui Frazer și fiindcă îl asociez cu fața învăluită din pasagiul discipolilor la Emmaus în *Partea* V. Marinarul Phoenician și Negustorul apar mai tîrziu; la fel „mulțimile de oameni", și Moartea prin Apă se îndeplinește în *Partea IV*. Omul cu Trei Doage (un membru autentic al Tarotului) l-am asociat, în mod cu totul arbitrar, cu Regele Pescar însuși.

60. Cf. Baudelaire: *„Fourmillante cité, cité pleine de rêves. / Où le spectre en plein jour raccroche le passant."*

63. Cf. *Inferno*, IV, 55—57: *...„si lunga tratta / di gento, ch'io non avrei mai creduto che morte tanta n'avesse desfatta."*

64. Cf. *Inferno*, IV, 25—27: *„Quivi, secondo che per ascoltare, / non avea pianto, ma' che di sospiri, / che l'aura eterna facevan tremare."*

68. Un fenomen pe care l-am observat adesea.

74. Cf. Bocetul din *Dracul alb (White Devil)* al lui Webster,

76. V. Baudelaire. Prefața la *Fleurs du Mal*.

II. O partidă de șah

87. Cf. *Antoniu și Cleopatra* (Shakespeare), II, 11, 1, 190.

92. Laquearia. V. *Aeneida*, I, 726: *...„dependent lychni laquearibus aureis incensi, / et noctem flammis funalia vincunt."*

98. Scena din pădure. V. Milton, *Paradise Lost (Paradisul pierdut)*, IV, 140.

99. V. Ovid, *Metamorphosele*, VI, *Philomela*.

100. Cf. *Partea III*, 1, 204.

115. Cf. *Partea III*, 1, 195.

118. Cf. Webster: *„Is the wind in that door still?"*

126. Cf. *Partea I*, 1, 37, 48.

138. Cf. Partida de șah din *Femei, feriți-vă de femei (Women, beware women)* a lui Middleton.

176. V. Spenser, *Prothalamion.*

192. Cf. *The Tempest* (Shakespeare), I, 11.

196. Cf. Day. *Parliament of Bees (Parlamentul albinelor)*: *„When of the sudden, listening, you shall hear. / A noise of horns and hunting, which shall bring / Actaeon to Diana in the spring, / Where all shall see her naked skin..."*

197. Cf. Marvell, *To His Coy Mistress (Sfioasei sale iubite).*

199. Nu știu originea baladei din care s-au luat aceste versuri: mi-a fost transmisă din Sidney, Australia.

202. V. Verlaine, *Parsifal.*

218. Tiresias, deși un simplu spectator și cituși de puțin un „caracter", e, totuși, cea mai importantă figură din poem, unind toate celelalte. Așa precum negustorul chior, vînzător de stafide, se topește în Marinarul Phoenician, și acest din urmă nu prea se deosebește de Ferdinand, prinț al Neapolii, la fel toate femeile sunt o singură femeie, și ambele sexe se întîlnesc în Tiresias. Ceea ce Tiresias vede, de fapt, e însăși substanța poemei. Întreg pasagiul luat din Ovidiu oferă un mare interes antropologic: ...*„Cum Iunone iocos et maior vesra profecto est Quam, quae contingit maribus, dixisse, voluptas, / Illa negat; placuit quae sit sententia docti / Quaerere Tiresiae: venus huic erat utraque nota. / Nam duo magnorum viridi coeuntia silva / Corpora serpentum baculi violaverat ictu / Deque viro factus, mirabile, femina septem / Egerat automnos; octavo rursus eosdem / Vidit et est vestrae si tanta potentia plagae, / Dixit ut auctoris sortem in contraria mutet, / Nunc quoque vos feriam! percussis anguibus isdem / Forma prior rediit genetivaque venit imago. / Arbiter hic igitur sumptus de lite iocosa / Dicta Jovis firma: gravius Saturnia iusto / Nec pro materia fertur doluisse suique / Iudicis aeterna damnavit lumina nocte, / At pater omnipotens (neque enim licet inrita cuisuam / Facta dei fecisse deo) pro lumine adempto / Scire flutura dedit poenamque levavit honore."*

221. Se poate să nu apară tot atît de exacte ca versurile lui Sapho, dar am avut în minte pescarul „de pe coastă" care se întoarce la căderea nopții.

253. V. Goldsmith, cîntecul din *The Vicar of Wakefield.*

257. V. *The Tempest* (Shakespeare), ca mai sus.

264. Interiorul din Sf. Martir Magnus e, după părerea mea, una din cele mai frumoase interioare ale lui Wren. Vezi *The Proposed Demolition of Nineteen City Churches* (P. S. King and Son, Ltd.).

266. Cîntecul celor trei fiice ale Tamisei începe aici. De la versul 292 pînă la versul 306 inclusiv ele vorbesc pe rînd. V. *Götterdämmerung*, III, 1 : fiicele Rinului.

279. V. Froude, *Elizabeth*, vol. I, cap. IV, scrisoarea lui De Quandra către Filip al Spaniei :

„După amiazi am fost într-o luntre, privind jocurile de pe rîu. (Regina) era singură cu lord Robert, iar eu şedeam la pupă, cînd ei începură să flecărească, şi au mers atît de departe, încît lord Robert, la urmă, spuse — eram de faţă — că nu găsea motiv de ce nu s-ar căsători împreună dacă aşa dorea regina."

293. Cf. *Purgatorio*, V. 133: *„Ricorditi di me, che son la Pia ; / Siena mi fe, disfecemi Maremma."*

307. V. *Confesiunile Sfîntului Augustin : „La Cartagina am sosit atunci, unde o căldare de iubiri profane cînta urechilor mele".*

308. Textul complect al *Predicei focului* ţinută de Buddha (care corespunde ca însemnătate cu *Predica de pe munte),* de unde sunt luate aceste cuvinte, se va găsi tradus în cartea răposatului Henry Clarke Warren: *Buddhism in Translation (Buddhismul în traducere)* (apărut în „Seria orientală" de la Harvard). D-l Warren a fost unul din marii pioneri ale studiilor buddhiste în Occident.

312. Iarăşi din *Confesiunile Sf. Augustin.* Faptul aşezării acestor două reprezentări ale ascetismului răsăritean şi apusean la punctul culminant al acestei părţi a poemei nu se datoreşte întîmplării.

V Ce a grăit tunetul

În partea întîia a *Părţii* V trei motive sunt întrebuinţate : drumul la Emmaus, apropierea de Capela Primejdioasă (vezi cartea d-şoarei Weston) şi decadenţa actuală a Orientului european.

357. Acesta e *Turdus aonalaschkae pallasii*, sturzul-pustnic pe care l-am auzit în provincia Quebec. Chapman spune (*Handbook of Birds of Easter North America*. Tratat despre păsările din partea orientală a Americei de Nord): *„se simte mai ales la el acasă în ţinuturi de păduri neumblate şi în ascunzişuri prin tufăriş"*... Notele sale nu sunt remarcabile prin varietate sau volum, dar limpezimea şi dulceaţa tonului, ca şi modulaţia lor minunată n-au pereche. Cîntecul lui „cu picături de apă" e pe dreptate celebru.

360. Versurile următoare au fost sugerate de darea de seamă a uneia din expediţiile antarctice (am uitat anume care, dar cred că e una de-a lui Shackleton): se spunea acolo că exploratorii, istoviţi de puteri, aveau amăgirea continuă că se afla printre ei un tovarăş în plus decît le ieşea la numărătoare.

366—76. Cf. Hermann Hesse, *Blick ins Chaos: „Schon ist halb Europa, schon ist zumindest der halbe Osten Europas auf dem Wege zum Chaos, fährt betrunken in heiligem Wahn am Abgrund entlang und singt dazu, singt betrunken und hymnisch wie Dimitri Karamasoff sang. Über diese Lieder lacht der Bürger beleidigt, der Heilige und Seher hört sie mit Tränen."*

401. *„Datta, daydhvam, damyata."* (Dăruieşte, simpatizează, înfrînă-te.) Fabulaţia simbolului Tunetului se află în *Brihadaranyaka-Upanishad*, 5, 1. O traducere se poate găsi în cartea lui Deussen: *Sechzig Upanishads des Veda*, pag. 489.

407. Cf. Webster, *The White Devil (Dracul alb)*, V, VI: ...*„they'll remarry / Ere the worm pierce your winding sheet, ere the spider / Make a thin curtain for your epitaphs."*

411. Cf. *Inferno*, XXXIII, 46: ...*„ed io sentii chiavar l'uscio di sotto all' / orribile torre."*

De asemeni F. H. Bradley, *Appearance and Reality*, p. 346: *„Senzaţiile mele exterioare nu-mi sunt mai puţin personale ca gîndurile şi simţimintele. În amîndouă cazurile experienţa mea nu iese din cercul meu propriu, un cerc închis pe dinafară; şi, cu toate elementele sale la fel, fiecare sferă e opacă celorlalte care o înconjoară... În rezumat, privită ca o existenţă ce se iveşte într-un suflet, întreaga lume pentru fiecare e particulară şi personală acelui suflet."*

424. V. Weston: *From Ritual to Romance*; capitolul despre Regele Pescar.

427. V. *Purgatorio*, XXVI, 148. *„Ara vos prec, per aquela valor / que vos guida al son de l'escalina, / sovegna vos a temps de ma dolor. / Poi s'ascose nel foco che gli affina."*

428. V. *Pervigilium Veneris*. Cf. *Philomela* în partea II și III.

429. V. Gerard de Nerval, sonetul *El Desdichado*.

431. V. *Spanish Tragedy (Tragedia spaniolă)* a lui Kyd.

433. Shantih. Repetat în felul acesta e sfîrșitul obișnuit al unui Upanișad. „Pacea ce întrece înțelegerea" e o slabă tălmăcire a conținutului acestui cuvînt.

Notă introductivă la volumul „Poezii din Baudelaire"

Această culegere de tălmăciri din Baudelaire își găsește obîrșia, dar și justificarea, în rîvna de a împămînteni și la noi opera marelui poet al sufletului modern european. Ea mai izvorește și din dorința de a încerca puterile plastice și posibilitățile muzicale ale graiului și versului romînesc, în strădania lor să reclădească, în alt material, dar într-o formă cît mai apropiată, catedrala atotcuprinzătoare cu care ne place să comparăm arhitectura tainică și armonia secretă a poeziei baudelairiane. Deși ne dăm seama că *Les fleurs du mal* constituie un tot organic — cam în felul *Divinei Comedii* a lui Dante sau a *Testamentelor* lui Villon — n-am urmărit o traducere a cărții întregi. Ne mulțumim să propunem cititorului de versuri romînești, ca și îndrăgostitului de poezie franceză, un buchet de patruzeci și cinci bucăți lirice, care cu excepția numai a trei din ele: — *La servante au grand coeur..., A une dame crèole* și *La rançon* — nu-și găsiseră încă tălmăcitor. Le oferim ca un exercițiu de echivalente poetice, cu credința de a contribui în mod util la soluția unei probleme, care de cîtva timp ispitește pe mulți poeți, din cei mai buni, și cu nădejdea de a înteți și la alții inițiative asemănătoare, fericite pentru mlădierea expresiei și îmbogățirea versului romînesc.

10. XI. 1937

Lămurirea tălmăcitorului [1]

Poemul francez pe care îl prezint azi în versiune romînească publicului nostru este unul din monumentele liricei contemporane, una din cele patru-cinci opere mai reprezentative ale poeziei europene din secolul al XX-lea.

Pe alt plan sufletesc, dar în aceeaşi regiune spirituală, n-aş putea să-i alătur decît poemele: *La Cantate à trois voix* de Claudel, *La jeune Parque* de Valéry, *Die Duineser Elegien* de Rilke, *The Wasted Land* de T. S. Eliot şi *Vulturne* de L. P. Fargue. *Anabase* face parte din acea elită de creaţiuni menite să răzbată peste vremuri, dar care, fatal, trebuie să-şi formeze singură cititorii şi să aştepte ca timpul să-i hotărască un public tot mai numeros.

Tipărit în 1924, la Paris, într-o ediţie voit restrînsă, pentru bibliofili, poemul a dispărut de atunci din librărie prin însăşi voinţa de izolare a acelui misterios Saint-John Perse, pseudonim sub care se ascunde o personalitate marcantă de la Quai d'Orsay. St.-J. Perse publicase înainte de *Anabase*, sub numele enigmatic, dar poate mai străveziu, de Saint Léger Léger, un volum revelator de poeme: *Eloges*, tot atît de imposibil de obţinut chiar pentru rarii şi ferventii săi admiratori.

E natural deci ca marele public din Franţa să-l ignoreze cu totul, e şi mai firesc însă ca un Valéry, un Claudel, un Fargue şi alte cîteva spirite luminate, hotărîtoare ale gustului literar francez de mîine, să-l aşeze foarte sus. În ce priveşte Europa, *Anabase*, deşi nu sunt opt ani de la apariţie, a şi fost tradus în limbile germană, rusă, engleză şi italiană; tălmăcirea mea vine a cincea la rînd.

Interesant de amintit este faptul că Hugo von Hofmannsthal a prefaţat versiunea germană şi că Rainer Maria Rilke, înainte de a muri, lucra tocmai la o altă traducere, rămasă neisprăvită, a poemului atît de iubit. Hofmannsthal, într-un articol despre *Emanciparea liricei franceze*, publicat postum de revista literară *Commerce* şi scris puţin timp înainte de moartea poetului vienez, aşează pe St.-J. Perse pe aceeaşi linie cu Baudelaire, Rimbaud, Mallarmé, Claudel şi Valéry.

[1] La poemul *Anabasis* de Saint-John Perse.

Dar *Anabase* nu se leagă numai, simptomatic, de numele celor doi mari lirici germani. Cel mai însemnat reprezentant al poeziei noi britanice, americanul T. S. Eliot, poet şi critic din ce în ce mai ascultat, l-a tălmăcit pe englezeşte (1930), şi acum, în urmă, în 1931, revista romană de artă şi literatură, *Fronte*, a dat o traducere datorită lui Giuseppe Ungaretti, liricul cel mai pur al Italiei de azi.

Dacă mai adăogăm prefaţa lui Valéry-Larbaud la versiunea rusă, ne putem da seama uşor ce fraterne colaborări şi ce prinos de admiraţii rare şi-a atras St.-J. Perse cu tainicul său poem. Relev acest lucru mai mult decît s-ar cuveni spre a indica importanţa unei opere despre care mulţi cititori probabil nici n-au auzit, dar care merită cu prisosinţă efortul cerut, spre a-i pătrunde arcanele şi a-i cuceri ascunsele frumuseţi.

Un poem ca *Anabase* n-are nevoie de prefaţă, nici de lămuriri — se cere numai citit, dar citit de mai multe ori, cu acea intuiţie creatoare a frumosului etern, cu acea simpatie adîncă, totală, care ne face, mai mult decît orice act de comprehensiune logică, să cuprindem o realitate ce altfel ne-ar scăpa depăşindu-ne puterile minţii. Poemul lui St.-J Perse se cere cucerit şi cucerit din nou la fiecare citire — de aci şi farmecul acela de veşnică noutate pe care îl păstrează ca taina lui cea mai de preţ.

N-am pretenţia să fac aici un studiu, fie el şi superficial, al *Anabasei*; îl voi încerca altădată la locul său. Vreau numai să arăt cititorului neprevenit — speriat şi, poate, chiar deziluzionat la primul contact cu textul poemei — unele puncte de reper, care să-i uşureze o delicioasă biruinţă.

Poemul de faţă n-are şi nici nu poate să aibă un subiect precis. Aici tema ne e dată de titlul însuşi, luat în sensul cel mai larg de *expediţie militară*. Xenophon să nu ne inducă în eroare: *Anabasis* al lui St.-J. Perse n-are nimic comun cu povestea retragerii celor Zece Mii — nici măcar posibilitatea unei aluzii cît de depărtate.

Lucien Fabre, care la apariţie ne-a dat în *Nouvelles Littéraires* cea mai pătrunzătoare, pînă azi, interpretare a *Anabasei*, ne spune că *„e vorba într-adevăr de un poem liric şi epic totdeodată, care încearcă să învie existenţa aventuroasă a unui prinţ războinic, cu care autorul, o simţi, se identifică aproape mereu"*.

Între două cîntece pur lirice, poemul însuși se împarte în zece cînturi aproape epice. Lucien Fabre ne propune pentru ele următoarele titluri:

I Sosirea cuceritorului pe locul orașului pe care vrea să-l întemeieze.
II Traseul împrejmuirii.
III Consultarea augurilor.
IV Ctitoria orașului.
V Dor după alte zări.
VI Proiecte de stabilire și de noroc.
VII Hotărîrea unei plecări noi.
VIII Drumul prin pustiuri.
IX Sosirea în pragul unei țări întinse.
X Primire, serbări, odihnă. Dar setea plecării iar: de-acuma cu navigatorul.

Repet însă, ar fi o greșeală cititorul să ia aceste precizări *ad litteram*. Sunt simple indicațiuni pe marginea unui program — piesa sau simfonia trăiește și fără ele. Totuși, pot fi utile, cel puțin la o primă citire.

Sunt ipoteze de luat în seamă în rezolvirea problemei de poezie pură propusă nouă de *Anabase*. Dar cu cît intrăm mai adinc în miezul poemei, cu cît o recitim mai des, cu atîta poezia lui St.-J. Perse se depărtează de contingențele anumite de loc și de timp, spre a ancora în regiunile abstracte ale spațiului și ale sufletului curat.

Astfel trebuie înțeleasă părerea autorului însuși, care, într-o lungă convorbire avută cu mine în martie trecut la Paris, îmi spunea că poemul nu implică nici cadru geografic, nici fabulație istorică, infirmînd, așadar, ipotezele lui Lucien Fabre și propria mea credință în localizarea prin Extremul Orient și pe înaltele podișuri din Asia Centrală a unei epopei de caracter mongol. Totuși, redarea halucinantă a reliefului, a vegetației, a atmosferei și a luminei asiatice, descrierea furnicarului uman, atît de pitoresc și de evocator al unui oraș chinez (cîntul X), rămîne o realitate, și e caracteristică pentru întregul poem, precum este și rezonanța lui continentală, atît de diferită de cea europeană, americană sau africană — atît de asiatică în schimb.

S-a spus de către mulți că *Anabase* e un poem obscur. Adevărul este altul: poemul nu e obscur, ci e concentrat pînă la limita extremă a puterii noastre de urmărire mintală. Toate intermediarele gîndirii, legătura verbală și umplutura logică lipsesc — poetul ne lasă numai esențialul, strictul necesar recreării în sufletul nostru ale propriilor sale experiențe lirice. Cititorul devine astfel, ca și executantul unei opere muzicale, un colaborator conștient al poetului. Pentru acest lucru se cere o oarecare agilitate intelectuală, pe care cu timpul o poți dobîndi, și o oarecare imaginație intuitivă, cu care trebuie însă, în prealabil, să te fi născut.

Anabase se reduce deci în ultima analiză la un *leit motiv* sufletesc: nostalgia unei mari cuceriri, armonizată într-o serie de variațiuni pe aceeași temă (zece la număr), precedată și urmată de melodia unui singur cîntec, în subsidiar. Dar, în același timp, poemul ne prezintă o desfășurare paralelă, bine sincronizată, de imagini extraordinar de concrete și de sentimente pe cît se poate de generale: ceea ce îi dă o rezonanță sufletească de o calitate cu totul aparte.

Dacă mai adaog și realizarea unui stil propriu, care, în complexitatea și subtilitatea limbei franceze moderne, aduce deodată, primitiv, necruțător și neîntinat, suflul verbului antic, spulberă cu vigoare de profet biblic sute de ani de rugină gramaticală, trezește pe buzele noastre strămoșul călare prin stepe, dezleagă ritmul nomad și leagă cuvîntul fugar — va înțelege lesne oricine puterea de evocare și magia unei astfel de poezii.

Spun poezie cu bună-știință. Faptul că *Anabase* nu se prezintă sub forma versificației tradiționale franceze, ci în haina mult mai mlădioasă a unor versete poetice, cu aspectul doar tipografic al prozei, nu implică nici o negare a acestui adevăr. De altminteri, îmi stau mărturie nenumăratele versuri alexandrine care presar textul francez și pe care am căutat să le echivalez mai întotdeauna cu versul romînesc corespunzător.

În ce privește versiunea de față, la care am lucrat aproape un an, am urmărit un îndoit scop:

Am încercat să fiu, înainte de toate, credincios operei traduse, păstrînd — pe cît posibil — nu numai sensul și intențiile (adesea sibiline) ale poemei, nu numai mișcarea, ritmul și metrul, dar pînă și tonul și textura verbală a origi-

nalului (sunete, aliterații, asonanțe; opacitatea sau transparența, duritatea sau moliciunea, greutatea sau ușurința fiecărui cuvînt).

Am mai încercat — lucru și mai greu, dar aici esențial — crearea în romînește a unui stil poetic echivalent, care să păstreze seva autohtonă.

Dacă am reușit?... În orice caz, poemul original rămîne întreg...

„Terre arable du songe! Qui parle de bâtir? J'ai vu la terre distribuée en de vastes espaces, et ma pensée n'est point distraite du navigateur."

CUPRINS

Introducere V
Notă asupra ediției XLV

POEZII ORIGINALE

Menire 3

Casa amintirii 5

Prima verba 5
În catedrală 5

Cîntece de demult 6
Drumul strămoșesc 6
Cîntec în amurg 7
Zbîrnîie cobza 7

Cîntec de toamnă 7
În primăvară 8

Casa amintirii 8

Întoarcere 8
La culesul viei 9
Sfîrşit de toamnă 9
A doua moarte 10
Lanterna magică 10

Visări păgîne 13

Sunt zile 13
Divan din Basra 14
Din rubaiyatul lui Yussuf 15
Rugă lui Buddha 16
Centaurii : II. Centaurul 16
III. Blestemul 17
VI. Cel din urmă centaur 17
VIII. Vedenie 18
Anotimpurile (Inscripţii) 18
Pictor ignotus : II. El însuşi 19
IV. Fresca din Urbino 20
Krum cuceritorul : I. [Pe armăsar în spume oprit, ca un erete] 22
II. [Şi cînd fu scris să piară pe stepa fără zare] 22
Lăpuşneanu 23
Unor mori de vînt 23
Necunoscutei 24
Veneţia 24
Noapte păgînă 25

Eternităţi de-o clipă 29

Îngerul amintirii 29
Fresca din Orvietto 30

Sonete corintiene: V. Amarillis 32
Ocean polar 32
Cutezătorul 33
Jardin du Luxembourg 34
Sonete pariziene: I. Trecătoarei 35
II. Aceleiași 35
Eva 36
Cîntecele stepei: I. [De-acuma uită omul ce-ai fost și, pentru-o clipă] 37
II. [Aș vrea să fiu Oigur nomad] 37
V. [Crește, scade, piere] 38
VI. [Ți-aducem cal, un steag, un arc] 39
XI. [Înmlădierea largă a stepelor oigure] 39

Amăgiri 41

Amăgire 41
Roata morii 42
Pe claie 43
Pescarul 43
Trei călări 44
Sapientia 45
Thule 45
Naufragiatul 46
Ciocîrlia 46
Rodul mării 47

Cîntecele mării 48

Părăsire 48
Păgînătate 48

Din Bretania 50
Departe 50

Grădina între ziduri 53

Solia căprioarei 53
În parc 54
Leda 54
Clopote sună 55
Balta 56
Păsări pe mare 57
Noaptea scade 57
Furnica 58
Scoica 58
Plopul 59
Seară la Miorcani 59
Femeia pe pajişte 61
Poruncă 62
Călătorul 62

Porumbieii morţii 63

Duşmanii 63
Doi oameni stau... 64
Soldaţi de plumb... 64
...Păpuşile de ceară 65

Pe Argeş în sus 67

Florica 67
Ctitorii 67
Florica 68
Vîrful dealului 69
În vie 69
Castanul cel mare 70
Rădăcini 70

Cireşul 71
Spre Izvorani 72
Pădurea din Valea-Mare 72
Cucul din Valea-Popii 73
La zăvoi 73
În luncă 74
Parcul Goleştilor 75
Lumina, iarna 75
Biserica lui Horia 76
Căsuţa din copac 76
Casa din deal 77
Cămara de fructe 78
Odaia bunicului 78
Ochelarii bunicii 79
Capela 79
Odihna tatii 80
Străinul 81
Comoara 81
Adio la Florica 82

Trecutul viu 83

Septemvrie [I] 83
Septemvrie [III] 83
Cina cea de taină 84
Toamnă 85
În cramă 85
Înapoiere 86
Jucării 86
Drum de noapte 88
Aci sosi pe vremuri 88
Acuarelă 90
Inscripţie pentru nucul din vie 91
Inscripţii pentru o fîntînă 91

B ă t r î n i i 92

Bătrînii 92

Satul meu 107

Harta 107
Vlad plugarul 108
Ilie Baciu 108
Vasile Bultoc 108
Ilinca lui Ion 109
Anisia 109
Baba Vișa 109
Meșter Toader 110
Curtea boierească 110
Cimitirul 110
Hora 111
Rateșul vechi 111
Morile de vînt 111
Prutul 112
Oile 112
Iepurele 112
Amurgul 113
Toamna 113
Iarnă 113
Poetul 114

Biserică de altădată 115

D r u m u l m a g i l o r 115

Spre schit 115
Monahul la capre 116
Biserică de altădată 117

P o v e s t e a M a i c i i D o m n u l u i 118

Maica și pruncul 118
Bocetul 118

Limpezimi 121

Limpezimi 121
Moara uitată 122
Pluta 123
Proiect de templu 123
Hanul cu rindunici 124
Călușarii 125
Amurg în deltă 126
Sălcii 126
Suleimanie 127
Fîntîna cu platani 128
Noapte pe țărm 128
Lumina lunii 129
Stele 129
Primăvară 130
Dor 131
Drum de seară 131
Pasărea toamnei 132
Cișmigiu de toamnă 133
Poetul 133
Drumuri 134

Interior 135

Interior 135
Căprioara de porțelan 135
Miniatură persană 136
Peștii roșii 137
Cîntec de leagăn 137
Artă poetică 138

Calendarul viei 139

Mărțișor 139
Prier 140
Florar 141

Cireşar 142
Cuptor 143
Gustar 144
Vinicer 145
Brumărel 146
Brumar 147
Undrea 148
Ghenar 149
Făurar 150

Elegii 152

I. Cloşani 152
III. Toamnă la Florica 153
VI. Toamnă la Miorcani 154
VII. Copacilor 155
VIII. Fericirea 156
XI. S-au pierdut 157
XII. De voi muri 157

Caietul verde 159

Scrisoare 159
Adormind 161
Odaia ei 161
Stanţe pe un motiv de Ronsard 162
Recuerdo 163
Scitul 163
Vrăjitorul de şerpi 164
Mortul 165
Călătorire 166
Oglinda fermecată 167
Ţara 167
De Paşti 168
Octomvrie 169
Norul 170

Dansatoarea 171
Inscripție votivă 171
Veghe 172
Elegie în pădure 172
Elegie în fața mării 173
Elegie pentru mine 174
A doua elegie 176
A treia elegie 177
A patra elegie 178

Țărm pierdut 181

Helladă 181
Himet 182
Acrocorint 183
Asfodela 183
Păstor ionian 184
Centaurul bătrîn 185
Bust antic 186
Țărm pierdut 186
Insulă 188
Cicladele 188
Ovidiu 189
La un poet 190
Păstorul și faunul 191

Scutul Minervei 193

I. [Ajuns acum pe culmea vieții, înainte] 193
III. [Același zeu profetic cutremură stejarii] 194
IV. [Adăpostit sub scutul Minervei, stau deoparte] 194
VII. [Cu armonie simplă de linii și lumină] 195
VIII. [Sub rod se-ndoaie pomul cînd seva îl pătrunde] 195

IX. [La Roma, cînd Horațiu prindea nemuritoare] 196
XI. [Abia sosi prierul cu-ntîia rîndunică] 196
XV. [Din Helicon coboară iar cele nouă muze] 197
XVI. [În căutarea prăzii de aur a cîntării] 197
XVII. [Nu-s vindecat cu totul, Senino, de Himeră] 198

Balcic 199

Împlinire 199
Balcic de seară 200
Cîntecul lui Ali 200
Cină cu pești 202
Stella maris 202
Lună pe mare 203
Seară la țărm 203
Dionisopolis 204
Sarcofag tracic 204
Pe țărm 205
Prinos 206
Cimitir tătăresc 206
Pescărușul 207

Poeme într-un vers 209

Poemul într-un vers 209
Pan 209
Stelă de dansatoare 209
Trup de fată 210
Întîlniri 210
Iarnă 210
Artă poetică 210
Amurg 210
Navigatorii 210

Plaja 210
Tinerețe 211
Seara la Voroneț 211
Portret 211
Castana 211
Nocturnă 211
Reîntoarcere 211
Turc bătrîn 211
Ciocîrlia 212
Popor nomad 212
Popas 212
Descălecătorii 212
Zile și nopți 212
Conac de altădată 212
Veveriță, toamna 212
Templul antic 213
Friză [I] 213
Friză [II] 213
Păstorul 213
Țara 213
Luntrașul 213
Cimitir tătăresc 213
Bujori sălbateci 214
Pescăruși 214

Versuri regăsite 215

Vînătorul de himere 215
Prolog la un poem părăsit 216
Sîni 218
Prund 219
Cupa 220
Poteca din pădure 220
Seară la Stînca 221
Viersul țării 221

Umbra timpului 223

Zodier 223
În toamnă 224
Cîntec de vremelnicie 225
Cîntec 226
Elegie 226
Înnoptare 227
Pîndă 227
Rod 228
Amurg pe Prut 228
Scamatorul 229
Primăvară 230
Stanțe 231
Cîntec pentru tine 235
Cîntec pentru lumină 237
Buratec lunar 237
Veveriță 238

Împlinire 239

Cartea priveliștilor 239

Poetul 239
Cină 240
Natură moartă 240
Hellas 241

Cartea țăriilor 241

Toamnă 241
Joc de flăcări 242
Timpul 243

Cartea mărturiilor 243

Împlinire 243
Părere 244

Trepte 244
Grădinarul 245
Basm 245
Don Quichotte 246

Cumpăna dreaptă 247

Unui cititor, peste veacuri 247
Din fluier ciobănesc (Cîntece de dor) 248
Stîna părăsită 251
Legănat cu tine... 253
Transhumanță 254
Cîntecul verii 255
Ceas tainic 255
Toamnă 256
Regăsire 256
Oglindiri 257
Solie 258
Zeu marin 258
Necunoscutei: I. [Cînd alții te privesc, sunt singur orb] 259
II. [Ți-e numele străin ca bucuria] 260
III. [Cînd zorii tăi se-aprind în dimineață 260
Prezență 261
Singur 261
Destin 262
Vechime 263
Terține 264
Mărturie 264
Post-mortem 265

ECHIVALENȚE LIRICE

Din poezia americană	269
Walt Whitman	269
Cred că un fir de iarbă...	269
Emily Dickinson	270
Trenul	270
Așteptare	270
Edwin Arlington Robinson	271
Richard Cory	271
Edgar Lee Masters	271
Dealul [Fragment]	271
Lucinda Matlock	272
Daisy Frazer	273
Tăcere	274
Amy Lowel	276
Madona florilor de seară	276
Vînt și argint	277
Chinoiseries: Zăpada cade...	277
Grădina împăratului	277
Meditație	277
Robert Frost	278
Tufa de flori	278
Carl Sandburg	279
Chicago	279
Iarbă	281
Sara Teasdale	281
Nu-mi va păsa	281
Fuga	282

Din poezia engleză 283

William Shakespeare 283

Sonet 283

Percy Bysshe Shelley 284

Aziola 284

William Butler Yeats 285

Poetul doreşte hainele cerului 285
Cînd vei fi bătrînă... 285
Magii 286
Lebedele sălbatece din Coole 286

Thomas Stearns Eliot 287

Marină 287
Ţara pustie: I. Înmormîntarea mortului 288
II. O partidă de şah 291
III. Predica focului 293
IV. Moarte prin apă 297
V. Ce a grăit tunetul 298
Drumul magilor 301

Din poezia franceză 303

Pierre de Ronsard 303

Sonet 303

Ioachim du Bellay 304

Sonet 304

Maurice de Guérin 305

Centaurul 305

Charles Baudelaire 312

Farurile 312
Muza bolnavă 313
Monahul păcătos 314
Nenorocul 315
Viaţa anterioară 315
Giuvaierurile 316
Cum stam în noapte 317
Duellum 317
Zori spirituale 318
Frumoasa navă 319
Unei creole 320
Ruga unui păgîn 321
Răzvrătitul 321
Genunea 322
Plîngerile unui Icar 322
Privelişte 323
Soarele 324
Luna jignită 324
Sfîrşit de seară 325
De dragul minciunii 326
Bătrînei slujitoare 327
Visul unui curios 328

Stéphane Mallarmé 328

Sonet 328

Jean Moréas 329

Stanţe 329
Un bob de grîu hrăneşte... 330
Şivoi primăvăratic... 330
Cînd va veni iar toamna... 330
Gîndesc la zări marine... 331
Mi-e gîndul la sătucul... 331

Pe cîmpul fără margini... 331
Mai singur şi pe gînduri... 332

Francis Jammes 332

Copila citeşte almanahul 332
Dar ce e fericirea... 333
Rugăciune ca să merg la rai cu asinii 333

Saint-John Perse 335

Anabasis : Cîntec 335
Anabasis 335
Cîntec 351

Paul Valéry 352

Interior 352
Vinul pierdut 352

Din poezia germană 353

Friedrich Gottlieb Klopstock 353
Morminte timpurii 353

Ludwig Hölty 354
Noaptea de mai 354

Johann Wolfgang Goethe 354

Bun venit şi bun rămas 354
Deasupra culmilor toate... 355
Pe mare 356
Lăsaţi-mi plînsul ! 357
În mii de forme... 358
Fără margini 359
Slobod 359
Bărbaţi îndreptăţiţi 359

Friedrich Schiller 361

Fata din străini 361

Friedrich Hölderlin 342

Parcelor 362
Fantezie de seară 362
Jumătatea vieții 363
Ca păsări... 364
Vulturul 364
Norul de purpur 365

August Graf von Platen 365

Tristan 365
Prevenire 366
Cîntec de primăvară în Sicilia 366
Inscripție pe mormînt 368

Nikolaus Lenau 369

Privire în pîrîu 369

Friedrich Hebbel 369

Toamnă 369

Conrad Ferdinand Meyer 370

Fîntîna romană 370

Stefan George 370

Ziua păstorului 370
Către Damon 371
Stăpînul insulei 372
[Colina unde mergem...] 372

Hugo von Hofmansthal 373

Cîntec de ducă 373
Versuri pentru un copil mic 374
Împăratul Chinei vorbește... 374

Rainer Maria Rilke 376

Părăsit pe munţii din suflet 376
Cîntecul vieţii şi al morţii stegarului Cristoph Rilke 376

Hans Carossa 385

Privelişte 385
Bejenie 386

Georg Trakl 387

Inima mea în seară 387
Apus 387
Apropierea morţii 387
Linişte şi tăcere 388
Helian 388
Psalm 389
În parc 391
În primăvară 391
Amin 391
Cîntec de seară 392
Elis 392
Către cel mort în tinereţe 394
Privelişte 395
Mlaştini 395
Amurg în Lans 395
Pe „Muntele călugărilor" 396
În noapte 396
Jale 397
Copilărie 397

Iwan Goll 398

Studentul 398
Lampagiul 399
Negrul de varieteu 399

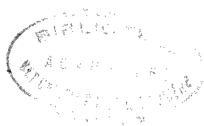
Directorul de cinematograf 400
Canalul de Panama 401

Din poezia spaniolă

Ruben Dario 405
Vesper 405
Juan Ramón Jiménez 406
Călare se duce poetul... 406
Antonio Machado 407
Lui José Maria Palacio 407

ADDENDA

Thomas Stearns Eliot 411
Notă introductivă la volumul *Poezii din Baudelaire* 419
Lămurirea tălmăcitorului [la poemul *Anabasis* de Saint-John Perse] 420



Redactor responsabil : MARGARETA FERARU
Tehnoredactor : IONEL GHEORGHIU

Dat la cules 25.08.1964. Bun de tipar 16.04.1965. Apărut 1965. Tiraj 12 160 ex. Broşate 10 080 ex. Legate 1/1 2 080 ex. Hîrtie tipar înalt tip A de 63 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 20,07. Coli tipar 31. Planşe tipo 5. A. nr. 10 920/1964. C. Z. pentru bibliotecile mari 8R. C. Z. pentru bibliotecile mici 8R—1.

Tiparul executat sub comanda nr. 40 662 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — R.P.R.